

HANDLINGSPROGRAM 2026 - 2029

KOMMUNEDIREKTØRENS BESLUTNINGSGRUNNLAG

Lier kommune

Skisse av ny idrettshall på Tranby: DRMA

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	1
Kommunedirektørens innledning	2
Organisering og styring	4
Kommunens planer	9
Befolkningsutvikling og prognoser	16
10-årig investeringsplan	23
Klimabudsjett	33
Utenforskap	45
Utvalg for oppvekst, kultur og idrett	48
Utvalg for helse, omsorg og velferd	69
Utvalg for miljø og plan	84
Utvalg for landbruk og næring	93
Formannskapet - stab	100
Formannskapet – kommunale foretak	110
Økonomi og investering	128
Vedlegg	153

Kommunedirektørens innledning

Handlingsprogrammet 2026 – 2029 inneholder i tillegg til et budsjett for 2026, en økonomiplan for de neste fire årene og en 10-årig investeringsplan. I tillegg foreligger det en liste over investeringer som kommer utover tiårsperioden, uten at oppstart for disse er nærmere spesifisert. Dette skal samlet sett gi kommunestyret mulighet til å skape forutsigbarhet og samtidig videreføre de lange linjene fra tidligere handlingsprogram.

Kommunedirektøren erfarer at også 2025 så langt har vært økonomisk krevende. Budsjettet netto driftsresultat var opprinnelig på 0,01%. Gjennom sommeren løp det imidlertid på utgifter til innleie av personell for å opprettholde tjenestekvaliteten, parallelt med at vi erfarte økt tjenestebehov i flere virksomheter og økning i økonomisk sosialhjelpsutbetalinger. Flere virksomheter har derfor store utfordringer med å holde seg innenfor vedtatt ramme. Det er også gjort vedtak om bevilgninger fra disposisjonsfondet. Parallelt med å tilpasse drift til budsjett jobber virksomhetene med å gjennomføre omstillingstiltak vedtatt i omstillingssak i juni 2024, juni 2025 og i handlingsprogram for 2025 – 2028, hvor omstillingsbehovet er nær 90 millioner kroner fra 2027.

Det er positivt for kommuneøkonomien at det i år er vedtatt to nedjusteringer av styringsrenten fra Norges Bank. Dette medfører at renteutgiftene blir lavere enn de ellers ville vært. Det må likevel sies at disse rentenedgangene var forventet da vil la forrige handlingsprogram, så rentenedgangen har ikke gitt noe økt handlingsrom i årets rullering av handlingsprogrammet.

I fjorårets handlingsprogram ble det pekt på de utfordringene kommunen vil møte som følge av konkurranse om arbeidskraft, demografi og at en mindre del av befolkningen er i arbeidsfør alder. Aldersgruppen 80+ vil frem mot 2044 øke med 110 prosent sammenlignet med i dag. Vi fremhevet også at tall fra NAV viser at omtrent 20 % av unge mellom 19 – 29 år verken er under utdanning eller i jobb. Færre i arbeid per innbygger gir lavere skatteinntekter til kommunekassen. Samtidig vil behovet for tjenester fra kommunen øke i årene fremover. Vi må derfor fortsette arbeidet med å finne den gode oppgavefordelingen, bruke kompetansen vår riktig, ta i bruk tilgjengelig velferdsteknologi, bruke kunstig intelligens forsvarlig samt ta imot hjelp fra den flotte frivilligheten.

Vi må forvente en vanskelig kommuneøkonomi også i 2026 og de nærmeste årene fremover slik investeringsplanen nå foreligger. For å møte både tjenestebehovene og vekstambisjonene, legger kommunedirektøren frem et handlingsprogram for 2026 – 2029 hvor vi ikke oppfyller de økonomiske handlingsreglene. For 2026 budsjetteres det med et netto driftsresultat på 1,47%. Det er viktig å understreke at dette resultatet forutsetter at vi både lykkes med å ta ut forventet økonomisk effekt av allerede vedtatte omstillingstiltak på 90 millioner kroner, at budsjettene for øvrig holdes og at kommunen realiserer finansielle og

eiendomsrelaterte verdier i tråd med tidligere budsjettvedtak. Budsjettet for netto driftsresultat er også nedadgående til 0,76 % i 2029. God økonomisk styring innenfor stramme rammer og tydelighet på hva innbyggerne kan forvente fra kommunens tjenester må til for å skape en bærekraftig økonomi for årene som kommer.

Når det er sagt - utviklingsprosjektene for Lierbyen, ny fjordby og Tranbyutviklingen er i gang. Disse innbefatter imidlertid store økonomiske løft fra kommunekassen. Det planlegges for nytt bibliotek i Lierbyen i 2027/2028. Kommunen har bidratt til utbyggingen av Fjordbyen gjennom kjøpet av skoletomten på Gilhus i 2024. Det er også ekstra kjekt at det, til tross for en utfordrende økonomisk situasjon, er mulig å komme i gang med å bygge ny idrettshall på Tranby i 2026. Ferdigstilt vil Tranby Arena ha to håndballflater og servicebygg, mens idrettslaget vil bygge ny fotballhall som en del av anlegget. Videre vil arbeidet med ny Tranby skole kunne starte i 2028. Utbyggingene har vært sterkt ønsket over flere år. Lier vei, vann og avløp KF får også ferdigstilt Linnes renseanlegg for biologisk rensing i første kvartal 2026, som viktig for å få til utbyggingen i kommunen.

Lier er godt stilt ved å være en kommune i vekst. Visjonen «Grønne Lier – for alle innbyggere» innebærer å tilby liungene inkluderende og levende lokalsamfunn. Vi har store ambisjoner for videre utvikling av kommunen, hvor gode tjenester til kommunens innbyggere er grunnmuren for et godt lokalsamfunn.

Sikke Næsheim,
kommunedirektør

ORGANISERING OG STYRING

Politisk struktur

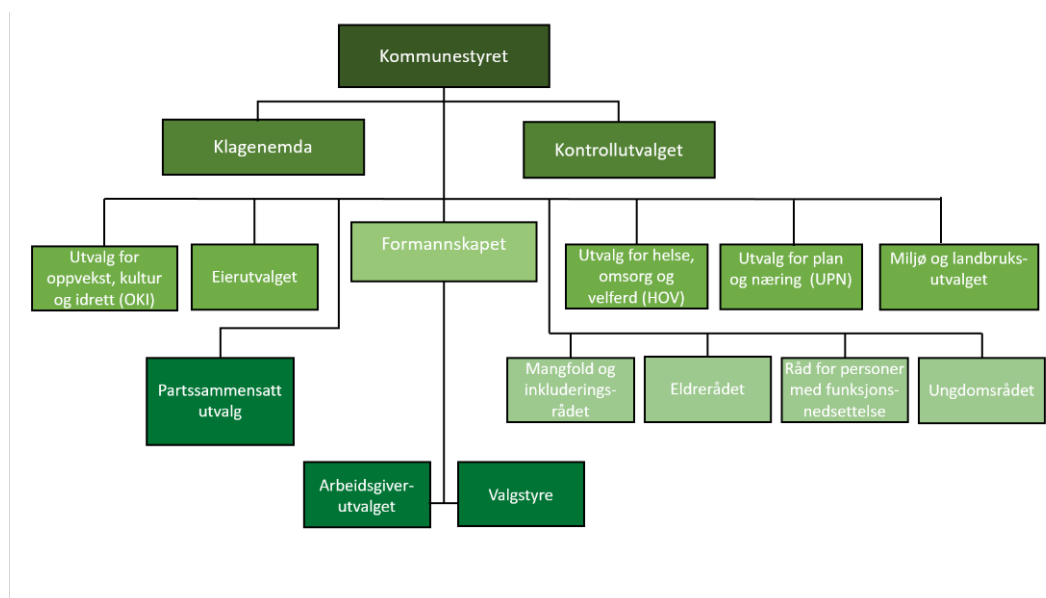
Lier kommune er politisk organisert etter formannskapsmodellen. Kommunestyret er øverste politiske organ og består av 41 representanter. Kjetil Kivle (H) er ordfører.

Politisk representasjon i Lier kommunestyre i perioden 2023-2027 med følgende fordeling:

Parti	Antall representanter
Høyre	18
Arbeiderpartiet	8
Fremskrittspartiet	5
Senterpartiet	2
Miljøpartiet De Grønne	2
Sosialistisk Venstreparti	2
Venstre	2
Kristelig folkeparti	1
Rødt	1
Totalt antall representanter	41

Lier kommune har obligatoriske politiske utvalg, nemnder og råd i henhold til kommuneloven. I tillegg til formannskapet er det utvalg for oppvekst, kultur og idrett, utvalg for helse, omsorg og velferd, utvalg for miljø og plan og utvalg for landbruk og næring.

Fra innværende kommunestyreperiode er det opprettet et nytt råd; mangfold og inkluderingsrådet. Totalt er det nå fire råd. I tillegg til det nye rådet er det følgende tre råd: eldreråd, råd for personer med funksjonsnedsettelse og ungdomsråd. Modellen under viser politisk struktur og organisering.

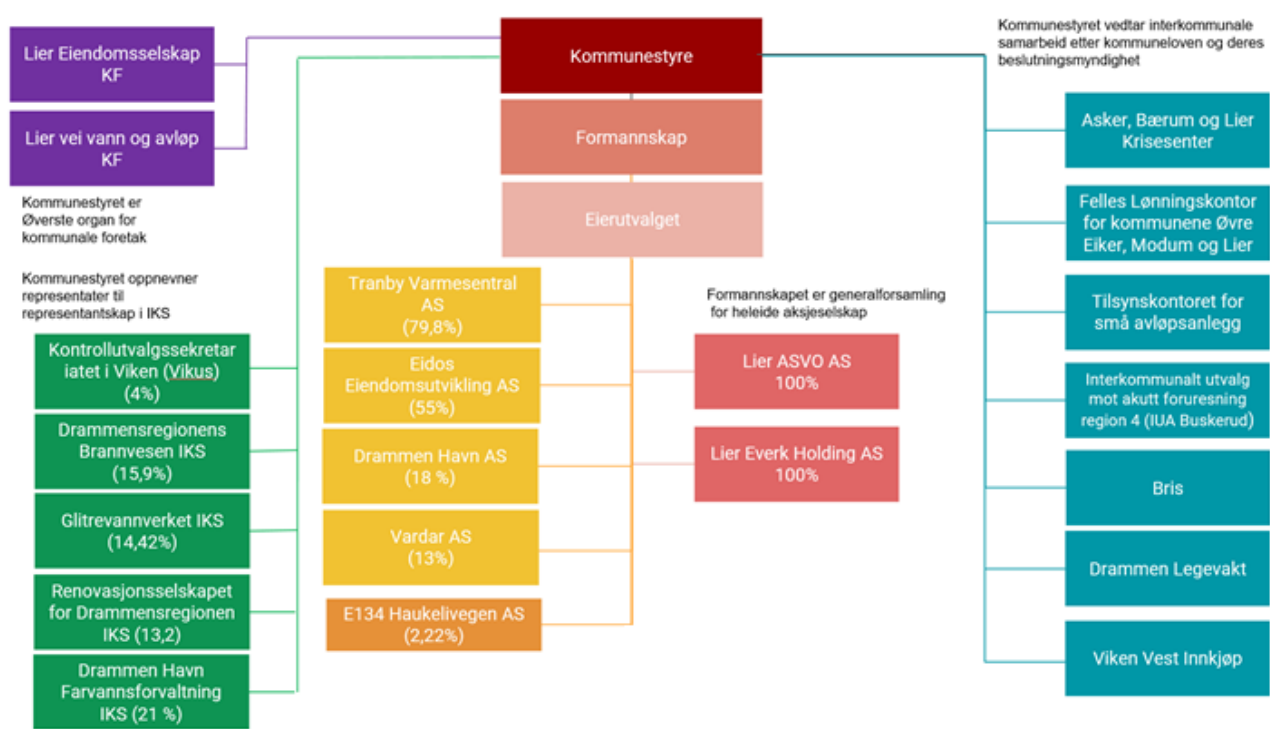

Eierstyring

Lier kommune er deltaker i fem interkommunale selskaper (IKS), har to kommunale foretak (KF) og tar del i flere interkommunale samarbeid organisert i henhold til kommuneloven kapittel 17 – 20.

Lier kommune eier aksjer i både hel- og deleide aksjeselskaper. Vardar AS, Lier Everk Holding AS og Eidos AS. Disse eier selv aksjer i andre aksjeselskap.

I hovedsak er selskapene, samarbeidene og foretakene etablert for å ivareta kommunens ansvar for å levere tjenester og samfunnsfunksjoner. Noen selskaper i kommunens portefølje har finansielle eller strategiske formål. Fremstillingen er begrenset til de selskaper og virksomheter hvor kommunen eier mer enn 2 %.

Oversikten viser Lier kommunes eierposisjoner og interkommunale samarbeid slik det foreligger per august 2025.

Kommunedirektøren gir årlig en redegjørelse om resultatet av Lier kommunes eierskap til kommunestyret i en eiermelding. Kommunedirektøren er sekretariat for eierstyringen, og legger til rette for politisk oppfølging av kommunens selskaper. Vedtatt eierskapspolitikk med tilhørende eierskapsprinsipper gir retningslinjer for utøvelse av eierrollen.

Formannskapet er generalforsamling for Lier kommunes heleide aksjeselskap. De kommunale foretakene rapporterer ikke til kommunedirektøren. Disse foretakenes øverste organ er kommunestyret, og daglig leder i foretaket rapporterer til foretakets styre.

Ordfører representerer kommunen i representantskap for IKS og generalforsamling for deleide aksjeselskap.

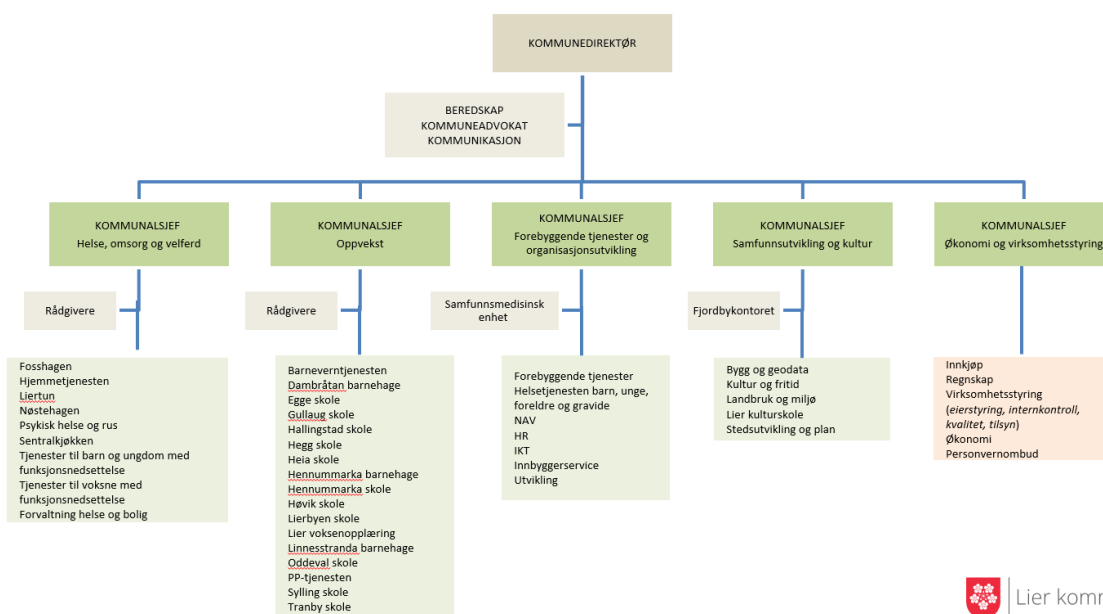
Administrativ struktur

Lier kommune er administrativt organisert i en modell med tre ledernivåer, hvor formelle fullmaktsnivåer er kommunedirektør, kommunalsjefer og virksomhetsledere.

Kommunedirektøren er kommunens øverste administrative leder, og er ansvarlig for saksutredninger for folkevalgte organer og iverksettelse av politiske vedtak.

Kommunedirektørens ansvar og myndighet er nærmere beskrevet i politisk reglement.

Virksomhetsleder rapporterer til kommunalsjef, og er ansvarlig for sin virksomhet innenfor rammen av de fullmakter som er delegert gjennom administrativt delegasjonsreglement. Det innebærer at virksomhetsleder har myndighet til å sikre enhetens drift, både når det gjelder faglige, økonomiske, personmessige og organisatoriske forhold. Noen virksomheter har avdelingsledere med delegert myndighet som rapporterer til virksomhetsleder.

Kommunens organisasjonskart.

Samfunnssikkerhet, beredskap og forebyggende sikkerhet

Kommunen er gitt en sentral rolle i arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap. Kommunen skal utarbeide en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS) og en overordnet beredskapsplan. Kommunens helhetlige ROS ble vedtatt i 2023. Overordnet beredskapsplan ble vedtatt 2024. Kommunen skal videreutvikle planverk for forebyggende sikkerhet etter sikkerhetsloven. Dette innebærer blant annet sikkerhetsklarering til hemmelig nivå for deler av kommuneledelsen og visse andre funksjoner.

Lier kommune har en god øvelseskultur med regelmessige øvelser. Kommunen har også et psykososialt kriseteam. Teamet har fått utvidede fullmakter til å opprette evakuerte- og pårørendesenter og anskaffe midlertidige boliger.

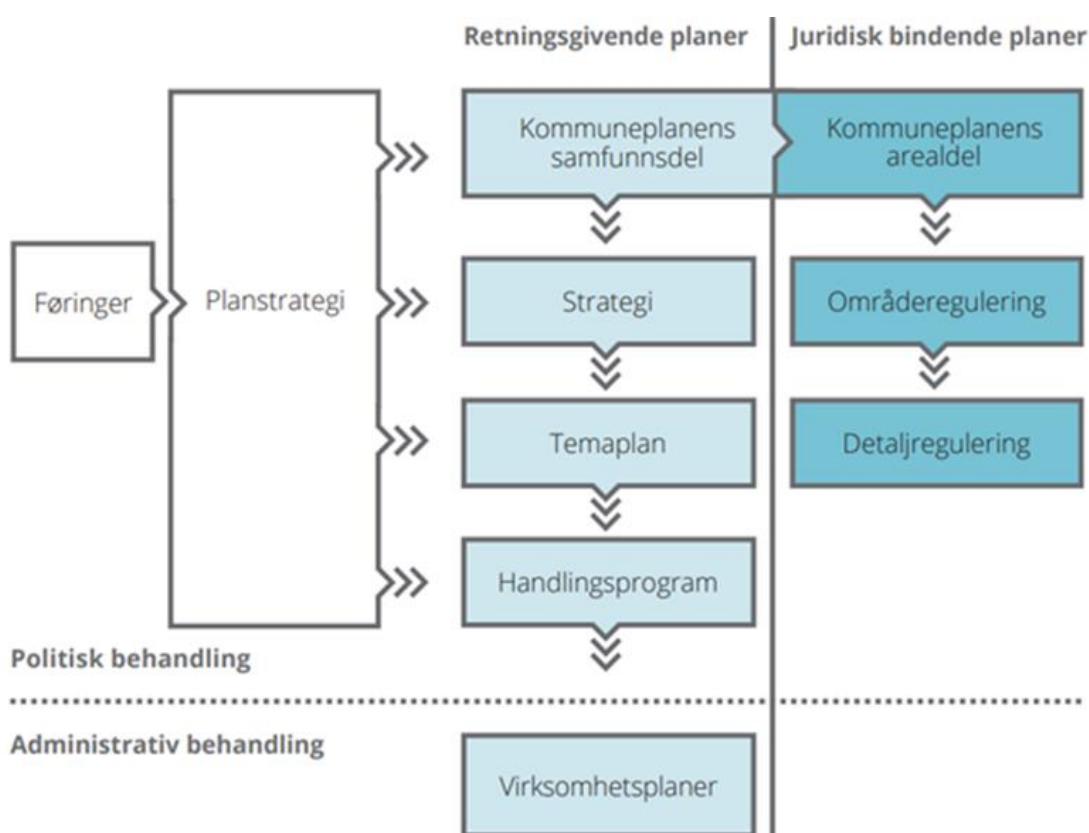
KOMMUNENS PLANER

Det kommunale plansystemet

Kommuneplanen er kommunens overordnede styringsdokument. Den består av en samfunnsdel med tilhørende handlingsdel og arealdel. Samfunnsdelen fastsetter langsiktige mål og strategier for kommunesamfunnet og for kommunen som organisasjon. Handlingsdelen angir hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende årene, og revideres årlig. I Lier inngår handlingsdelen som en del av handlingsprogrammet. Arealdelen er en oppfølging av føringene gitt i samfunnsdelen, og legger rammene for arealbruken i kommunen.

Kommunens økonomiplan skal gi en realistisk oversikt over sannsynlige inntekter, forventede utgifter og prioriterte oppgaver for kommunens virksomhet. I Lier kommune innarbeides økonomiplanen og årsbudsjettet i handlingsprogrammet. Handlingsprogrammet inneholder økonomiske rammer, mål og planlagte aktiviteter for kommende fireårsperiode. Handlingsprogrammet inneholder også en 10-årig investeringsplan.

Det er vedtatt et eget plansystem, jf. figur under. Plansystemet etablerer en felles begrepsbruk for kommunens planer og viser hvordan de ulike plantypene bygger på hverandre.

Kommuneplanens samfunnsdel 2019 -2028

Kommuneplanens samfunnsdel har en bred samfunnsmessig tilnærming. Den tar stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunesamfunnet og kommuneadministrasjonen. Samfunnsdelen er førende for handlingsprogrammet.

Visjon

«Grønne Lier – for alle innbyggere» er Lier kommunes visjon. Visjonen gir uttrykk for vårt særpreg og det liersamfunnet vi ønsker å utvikle videre. Visjonen skal forstås på følgende måte:

Lier skal bevares som en grønn dal

I Lier tar vi vare på matjord, landskapskvaliteter og naturverdier. Lierelva er livsnerven for å levere rent vann til landbruket. Alle skal ha tilgang til natur for opphold og rekreasjon nær der de bor.

Det gode liv for alle

Alle skal leve trygt og godt i grønne Lier. Innbyggerne skal oppleve å høre til i nærmiljøet sitt, og at de har mulighet til å delta aktivt i samfunnet.

Grønn verdiskaping

Lier er en fremtidsrettet kommune som skal gjennomføre det grønne skiftet. Kommunen skal stimulere til vekst og utvikling, men med en mindre miljøbelastning.

Samfunnsmål

Samfunnsmålene i kommuneplanens samfunnsdel peker ut de områdene som skal gis særlig oppmerksomhet og ressurstilgang i planperioden. Målene bygger på kommunens visjon, og er valgt ut på bakgrunn av politiske føringer og de utfordringer og muligheter kommunen står overfor.

Samfunnsmålene er delt inn i innsatsområder som beskriver hvordan samfunnsmålene skal nås.

Tjenesteområdene kobler på egne mål til de ulike innsatsområdene, med måleindikatorer som gjør at vi kan følge med på at vi går i riktig retning.

Samfunnsmål	Innsatsområder
1 Levende landskap	1.1 Lierdalen skal være et produksjonsområde for frukt, bær og grønnsaker av nasjonal betydning.
	1.2 Naturen skal være lett å ta i bruk gjennom et allsidig og attraktivt friluftslivstilbud.
	1.3 Lier skal forvalte natur- og kulturlandskap og biologisk mangfold på en bærekraftig måte.
2 Tilhørighet til bygda	2.1 Lier kommune skal ivareta sin lokaldemokratiske rolle, og bruke prosesser som inspirerer til medvirkning og dialog.
	2.2 Lier skal være blant Norges fremste frivillighetskommuner.
	2.3 Lier skal bruke kulturarven som en identitetsbærende ressurs.
	2.4 By- og stedsutvikling skal bygge på Liers identitet.
	2.5 Liers innbyggere skal leve i trygge lokalsamfunn.
	2.6 Liersamfunnet skal skjermes mot forurensning.
	2.7 Innbyggerne skal ha tilgang på attraktive arenaer for sosialt samvær og aktivitet.
3 Livsmestring for alle	3.1 Lier skal ha helsefremmende og inkluderende barnehager og skoler som gir de beste muligheter for læring og sosial utvikling.
	3.2 Liunger skal gis muligheter for utdanning, jobb eller annen meningsfull aktivitet.
	3.3 Liunger som trenger bistand, skal tilbys tjenester på riktig nivå i alle livets faser.
	3.4 Lier skal ha tilrettelagte boforhold for de som trenger det.
	3.5 Kommunen skal bidra til bedre helse og livssituasjon for liunger med oppfølgingsbehov.
4 Klimanøytralt liersamfunn	4.1 Liersamfunnet skal omstille reisemønsteret ved å prioritere grønne mobilitetsløsninger.
	4.2 Nullvekstmålet for personbiltransporten skal være førende for kommunens utbyggingsmønster.
	4.3 Lier kommune skal ta en aktiv rolle i å stimulere innbyggere og næringsliv til klimatiltak.
	4.4 Lier kommunes egen virksomhet skal være klimanøytral i 2025.
	4.5 Lier skal være en foregangskommune for gjennomføring av klimatiltak i produksjon av frukt, bær og grønnsaker.
5 Framtidsrettet og næringsvennlig	5.1 Lier kommune skal være en utviklingsorientert næringslivspartner.
	5.2 Lier kommune skal bidra til en smart utvikling av næringsarealer.
	5.3 Lier skal tilby næringslivet et konkurransedyktig transportsystem.
	5.4 Lier skal tilrettelegge for kompetansebaserte arbeidsplasser.
	5.5 Lier kommune skal være en pådriver for samfunnsinnovasjon i møte med fremtidens utfordringer.
	5.6 Lier kommune skal arbeide aktivt for en bærekraftig samfunnsutvikling.
6 Kommunen som organisasjon	6.1 En attraktiv og nyskapende organisasjon med gjennomføringskraft.

Vedtatte planer

Planene under er politisk vedtatt i løpet av perioden august 2024 – august 2025.

Vedtatte kommuneplaner, strategier, temaplaner og tiltaksplaner (august 2024 - august 2025)					
Plan	Politisk utvalg	Kommunal sektor	Vedtatt	Varighet	Merknad
Temaplan for jordvern	Landbruk og næring	Samfunnsutvikling og kultur	2025	2035	Ny
Handlingsplan for barn og unge i fattige familier	Oppvekst, kultur og idrett	Forebyggende tjenester og organisasjonsutvikling	2025	2030	Erstatter eksisterende plan mot barnefattigdom
Temaplan vei	Miljø og plan	Lier vei, vann og avløp KF	2025	2044	Erstatter eksisterende veiplan
Temaplan veilys	Miljø og plan	Lier vei, vann og avløp KF	2025	2044	Ny
Tiltaksplan vei	Miljø og plan	Lier vei, vann og avløp KF	2025	2044	Erstatter eksisterende tiltaksplan
Fysio- og ergoterapiplan	Helse, omsorg og velferd	Helse, omsorg og velferd	2025	2028	Erstatter eksisterende fysioterapiplan
Overordnet beredskapsplan	Formannskapet	Kommunedirektørens stab	2025		Revidert versjon er unntatt offentlighet

Oversikten under viser alle politisk vedtatte planer.

Vedtatte kommuneplaner, strategier, temaplaner og tiltaksplaner				
Plan	Politisk utvalg	Kommunal sektor	Vedtatt	Varighet
Kommuneplanens samfunnsdel	Formannskapet	Samfunnsutvikling og kultur	2019	2028
Kommuneplanens arealdel	Formannskapet	Samfunnsutvikling og kultur	2019	2028
Arbeidsgiverstrategi - sammen for grønne Lier	Arbeidsgiverutvalget	Forebyggende tjenester og organisasjonsutvikling	2019	2028
Langsiktig arealstrategi	Formannskapet	Samfunnsutvikling og kultur	2009	2040
Overordnet beredskapsplan (offentlig utgave)	Formannskapet	Kommunedirektørens stab	2018	-
Digital strategi for Lier kommune	Formannskapet	Forebyggende tjenester og organisasjonsutvikling	2019	-
Folkehelsestrategi	Formannskapet	Forebyggende tjenester og organisasjonsutvikling	2019	2028
Lierbyen 2030 - handlingsdel	Formannskapet	Samfunnsutvikling og kultur	2019	2022
Lierbyen 2030 - strategi	Formannskapet	Samfunnsutvikling og kultur	2019	2030

Vedtatte kommuneplaner, strategier, temaplaner og tiltaksplaner				
Plan	Politisk utvalg	Kommunal sektor	Vedtatt	Varighet
Innkjøpsstrategi	Formannskapet	Økonomi og virksomhetsstyring	2019	2025
Handlingsplan for oppfølging av lokale veteraner	Formannskapet	Samfunnsutvikling og kultur	2021	2022
Innovasjonsstrategi for Lier kommune	Formannskapet	Forebyggende tjenester og organisasjonsutvikling	2024	2028
Temaplan for helse, omsorg og velferd	Helse, omsorg og velferd	Helse, omsorg og velferd	2018	2025
Handlingsplan for velferdsteknologi	Helse, omsorg og velferd	Helse, omsorg og velferd	2020	2022
Helhetlig boligstrategi	Helse, omsorg og velferd	Helse, omsorg og velferd	2023	2027
Rusmiddelpolitisk handlingsplan	Helse, omsorg og velferd	Helse, omsorg og velferd	2024	2028
Temaplan for demensomsorg	Helse, omsorg og velferd	Helse, omsorg og velferd	2024	2028
Fysio- og ergoterapiplan	Helse, omsorg og velferd	Helse, omsorg og velferd	2025	2028
Målsetninger for forvaltning av elg, hjort og rådyr	Landbruk og næring	Samfunnsutvikling og kultur	2015	-
Strategisk næringsplan - handlingsplan	Landbruk og næring	Samfunnsutvikling og kultur	2017	2020
Strategisk næringsplan - langsiktig strategi	Landbruk og næring	Samfunnsutvikling og kultur	2017	2028
Handlingsplan plastforurensning	Landbruk og næring	Samfunnsutvikling og kultur	2020	
Strategi for drift av Lier kommuneskoger	Landbruk og næring	Samfunnsutvikling og kultur	2020	-
Temaplan for landbruk i Lier	Landbruk og næring	Samfunnsutvikling og kultur	2024	2034
Temaplan for jordvern	Landbruk og næring	Samfunnsutvikling og kultur	2025	2035
Sykkelplan for Lier	Miljø og plan	Samfunnsutvikling og kultur	2014	-
Energi- og klimaplan	Miljø og plan	Samfunnsutvikling og kultur	2017	2020
Plan for flomberedskap og overvannshåndtering	Miljø og plan	Lier vei, vann og avløp KF	2018	2028
Temaplan overvann	Miljø og plan	Lier vei, vann og avløp KF	2019	-
Strategi for grønn mobilitet	Miljø og plan	Samfunnsutvikling og kultur	2019	2030
Temaplan for elbilladepunkt	Miljø og plan	Samfunnsutvikling og kultur	2020	-
Strategi for mobilitet og trafiksikkerhet	Miljø og plan	Lier vei, vann og avløp KF	2022	2025
Parkeringsstrategi	Miljø og plan	Lier vei, vann og avløp KF	2023	2033
Temaplan vann og avløp	Miljø og plan	Lier vei, vann og avløp KF	2023	2041

Vedtatte kommuneplaner, strategier, temaplaner og tiltaksplaner				
Plan	Politisk utvalg	Kommunal sektor	Vedtatt	Varighet
Temaplan vei	Miljø og plan	Lier vei, vann og avløp KF	2025	2044
Tiltaksplan vei	Miljø og plan	Lier vei, vann og avløp KF	2025	2044
Temaplan veilys	Miljø og plan	Lier vei, vann og avløp KF	2025	2044
Temaplan for fysiske kulturminner og kulturmiljøer	Oppvekst, kultur og idrett	Samfunnsutvikling og kultur	2015	-
"For kropp og sjel" – en strategiplan for kultur, idrett og friluftsliv	Oppvekst, kultur og idrett	Samfunnsutvikling og kultur	2017	2025
Den kulturelle spaserstokken - handlingsplan	Oppvekst, kultur og idrett	Samfunnsutvikling og kultur	2019	2023
Handlingsplan mot vold i nære relasjoner	Oppvekst, kultur og idrett	Oppvekst	2020	2024
Barnehageplan 2034	Oppvekst, kultur og idrett	Oppvekst	2021	2034
Plan for den kulturelle skolesekken i Lier	Oppvekst, kultur og idrett	Samfunnsutvikling og kultur	2021	2025
Anleggsplan for fysisk aktivitet, friluftsliv og idrett	Oppvekst, kultur og idrett	Samfunnsutvikling og kultur	2022	2026
Læring og livsmestring - kvalitetsplan for Lierskolen	Oppvekst, kultur og idrett	Oppvekst	2023	2027
Kvalitetsplan for Lier kulturskole	Oppvekst, kultur og idrett	Samfunnsutvikling og kultur	2023	2027
Liers frivillighetspolitiske plattform	Oppvekst, kultur og idrett	Samfunnsutvikling og kultur	2023	2026
Oppvekstplan for lierskolen	Oppvekst, kultur og idrett	Oppvekst	2024	2032
Handlingsplan for barn og unge i fattige familier	Oppvekst, kultur og idrett	Forebyggende tjenester og organisasjonsutvikling	2025	2030

Nye planoppgaver

En oversikt over forventet fremdrift i kommunens pågående og planlagte planoppgaver innen arealplaner, strategier, temaplaner og lignende gjennomgås årlig. I vedlegg 10 ligger kommunedirektørens samlede statusrapportering.

A low-angle photograph of three children on a playground rope bridge. A young girl with blonde hair in a white shirt is in the foreground, smiling and holding a thick black rope. Behind her, a boy in a blue patterned shirt and another girl in a pink shirt are also on the bridge. The bridge has a red metal frame and is set against a background of green trees and a clear sky.

BEFOLKNINGSUTVIKLING OG PROGNOSE

Befolkningsutviklingen de siste ti årene

Ved inngangen av 2025 hadde Lier kommune 28 650 innbyggere. Dette var en økning på 180 personer fra året før, og tilsvarer en vekst på 0,6 prosent.

Den årlige folketilveksten i Lier varierer en god del fra år til år, men har i siste tiårsperiode i snitt ligget på rundt 327 personer (1,2 prosent i snitt pr år).

Befolkningsutvikling siste ti år, tall per 1. januar. Kilde: SSB tabell 07459

Figuren under viser årsakene til befolkningsveksten. Fødselsoverskuddet, som er differansen mellom levendefødte og døde i kommunen, varierer forholdsvis lite, med et snitt på om lag 70 personer i året.

Fødselsoverskuddet i 2022 var på det laveste nivået i tiårsperioden med 47 personer. De årlige svingningene i tilveksten avhenger derfor i stor grad av omfanget av innflytting til kommunen. I 2024 var innflyttingen på 115 personer. Snittet de siste ti årene ligger på rundt 256 personer.

Årsaker til befolkningsvekst siste ti år, tall per 31. desember. Kilde: SSB tabell 06913

Tabellen under viser hvordan folketilveksten har fordelt seg i ulike aldersgrupper de foregående fire år. Selv om det totalt sett har vært en årlig befolkningsvekst, er veksten ujevnt fordelt mellom aldersgruppene.

Aldersgrupper tall pr. 1.januar	F O L K E T A L L				snitt endring pr år	
	2022	2023	2024	2025	antall	%
Barn og unge (0-15 år)	5 449	5 456	5 462	5 432	- 4	- 0,1 %
Arbeidsføre (16-66 år)	18 010	18 492	18 680	18 780	+ 193	+ 1,0 %
Unge pensjonister (67-79 år)	3 076	3 132	3 175	3 192	+ 29	+ 0,9 %
Eldre pensjonister (80+ år)	1 049	1 087	1 153	1 245	+ 49	+ 4,3 %
Totalt	27 584	28 167	28 470	28 650	+ 266	+ 0,9 %

Folketall for ulike aldersgrupper i perioden 2022 - 2025, tall pr. 1. januar.

Kilde: SSB tabell 07459

I antall har veksten vært desidert høyest i gruppen 16-66 år, noe som ikke er uventet da dette er en stor aldersgruppe. Ser vi derimot på den prosentvise veksten, fremgår det at veksten har vært økende med økende alder. For aldersgruppen 0-15 år har veksten vært svakt negativ. Den klart høyeste prosentvise veksten er i aldersgruppen 80+ år. Dette betyr at befolkningen endres i retning av en større andel eldre innbyggere.

Befolkningsprognose 2026 – 2045

Tabellen under viser forventet befolkningsutvikling i kommende tjueårsperiode. Prognosen er basert på kommunens boligbyggeprogram. Prognosen viser en befolkningsvekst på nær 6 700 innbyggere i løpet av de neste 20 årene. Dette vil innebære at Lier kan forvente over 35 000 innbyggere i 2045.

Prognosen viser en befolkningsvekst i alle aldersgrupper, og at den prosentvise veksten stort sett øker med økende alder. En stor del av veksten skjer som en følge av kommunens forventede fjordbyutvikling. Kommunens prognose har forutsatt at boligbyggingen her skal bidra til å dekke boligbehovet blant alle lag av befolkningen, i tråd med kommuneplanens samfunnsdel.

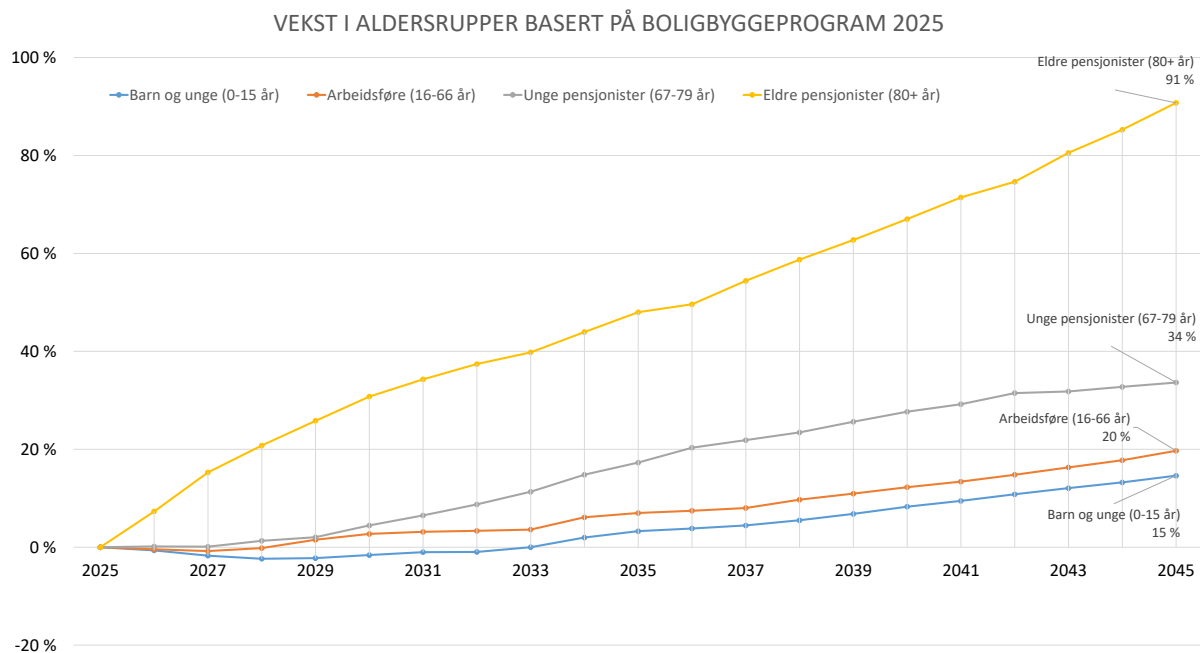
Prognosen viser at innbyggere i barnehage- og skolealder (0-15 år) øker med 15 prosent frem til 2045. Kommunens yrkesaktive aldersgruppe (16-66 år) indikerer en vekst på 20 prosent, mens aldersgruppen med unge pensjonister (67-79 år) har en vekst på 34 prosent. Den klart største befolkningsveksten er ventet i den eldste aldersgruppen (80+), med en vekst på 91 prosent.

Aldersgrupper tall pr. 1.januar	F O L K E T A L L											
	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Barn og unge (0-15 år)	5 432	5 397	5 339	5 304	5 311	5 345	5 378	5 380	5 433	5 540	5 611	5 640
Arbeidsføre (16-66 år)	18 780	18 699	18 631	18 746	19 066	19 291	19 371	19 408	19 456	19 928	20 093	20 179
Unge pensjonister (67-79 år)	3 192	3 197	3 195	3 234	3 257	3 334	3 399	3 471	3 554	3 665	3 744	3 841
Eldre pensjonister (80+ år)	1 245	1 336	1 435	1 504	1 566	1 628	1 672	1 711	1 741	1 792	1 843	1 863
Totalt	28 650	28 629	28 601	28 788	29 201	29 598	29 820	29 969	30 183	30 924	31 290	31 523

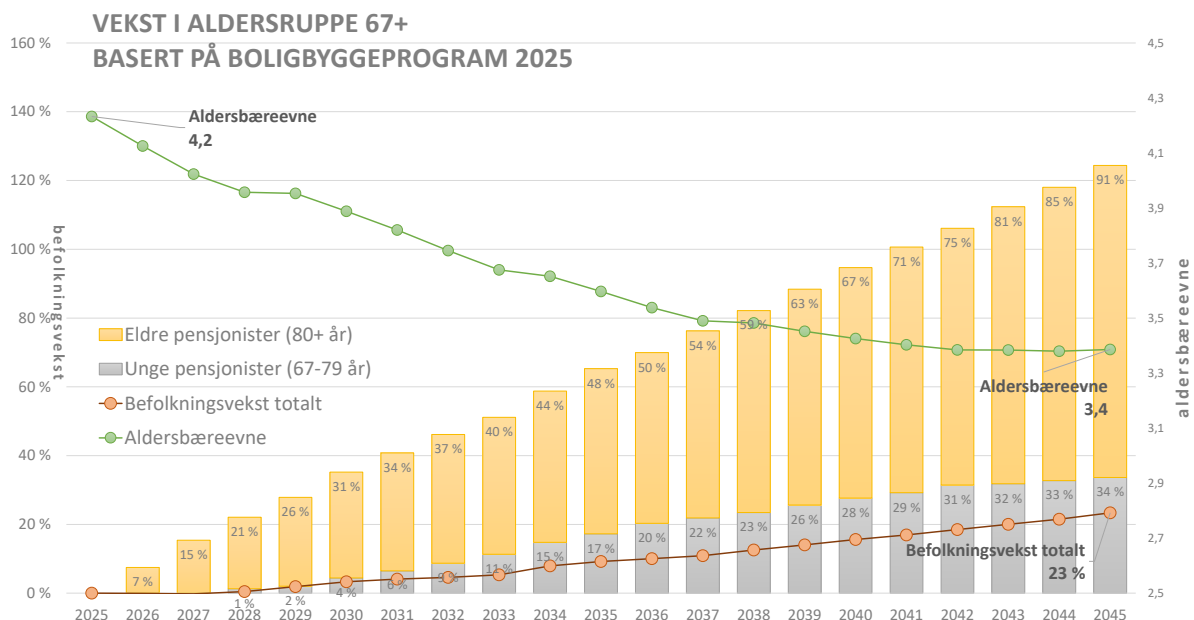
Aldersgrupper tall pr. 1.januar	F O L K E T A L L									endring i perioden	
	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	antall	%
Barn og unge (0-15 år)	5 674	5 731	5 802	5 882	5 946	6 020	6 088	6 152	6 226	+ 794	+ 15 %
Arbeidsføre (16-66 år)	20 284	20 603	20 835	21 083	21 296	21 559	21 842	22 114	22 481	+ 3 701	+ 20 %
Unge pensjonister (67-79 år)	3 890	3 940	4 010	4 075	4 124	4 197	4 207	4 237	4 266	+ 1 074	+ 34 %
Eldre pensjonister (80+ år)	1 922	1 976	2 026	2 079	2 134	2 174	2 248	2 307	2 375	+ 1 130	+ 91 %
Totalt	31 770	32 251	32 673	33 119	33 501	33 949	34 385	34 810	35 347	+ 6 698	+ 23,4 %

Befolkningsprognose for perioden 2026 - 2045 basert på Lier kommunes boligbyggeprogram for 2025.

Figuren under synliggjør forventet årlig prosentvis vekst for ulike aldersgrupper. Denne synliggjør hvor mye aldersgruppen med eldre pensjonister vokser sammenlignet med de andre aldersgruppene. Gruppen med unge pensjonister vokser med om lag det dobbelte av de to yngste aldersgruppene.

Figuren under viser forventet utvikling av kommunens aldersbæreevne (grønn linje). Aldersbæreevne viser antall personer i yrkesaktiv alder (16-66 år) per eldre (67+). Figuren er av interesse for å vurdere kommunens fremtidige økonomiske bæreevne, tilgangen på arbeidskraft og kvaliteten på kommunens velferdstjenester. Prognosene viser en vedvarende, fallende aldersbæreevne minst frem til 2045.

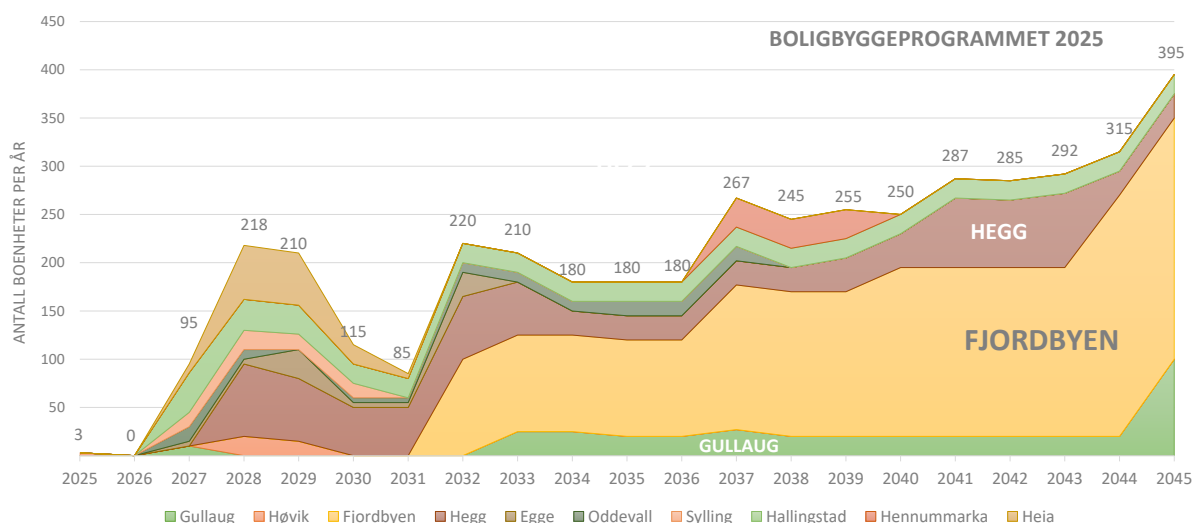
Boligbygging

Et revidert boligbyggeprogram legges frem årlig i kommunens handlingsprogram, og benyttes som et sentralt grunnlag for kommunens egne befolkningsprognoser. Denne skiller seg fra Statistisk sentralbyrås (SSB) befolkningsprognose, blant annet ved at befolkningsveksten anslås høyere frem i tid. Det er stor usikkerhet knyttet til dette programmet, fordi det i stor grad er faktorer utenfor kommunens kontroll som påvirker rekkefølge og tempo i utbyggingen. Kommunens store utviklingsprosjekter er også avhengig av kommunale investeringer i ny teknisk og sosial infrastruktur for å kunne realiseres som forutsatt i boligbyggeprogrammet.

Programmets tall for boligutvikling i Fjordbyen har særlig stor betydning for befolkningsprognosen. Ferdigstillelse av de første boligene i Fjordbyen antas nå å kunne realiseres i 2032. Utviklingen er på sikt avhengig av etablering av Fjordbyen skole. Det er nå kun lagt inn en forsiktig utvikling på Gullaug fra 2033. Utviklingen er trolig både avhengig av nye E134 og utvidet skolekapasitet i Gullaug skolekrets. Det er også lagt inn en generell vekst i Hegg og Hallingstad skolekretser, hvor det forventes boligutvikling som følge av områdereguleringer av Lierbyen og Tranby sentrum.

Tabellen og figuren under viser antall nye boenheter fordelt på skolekrets nivå frem til 2045.

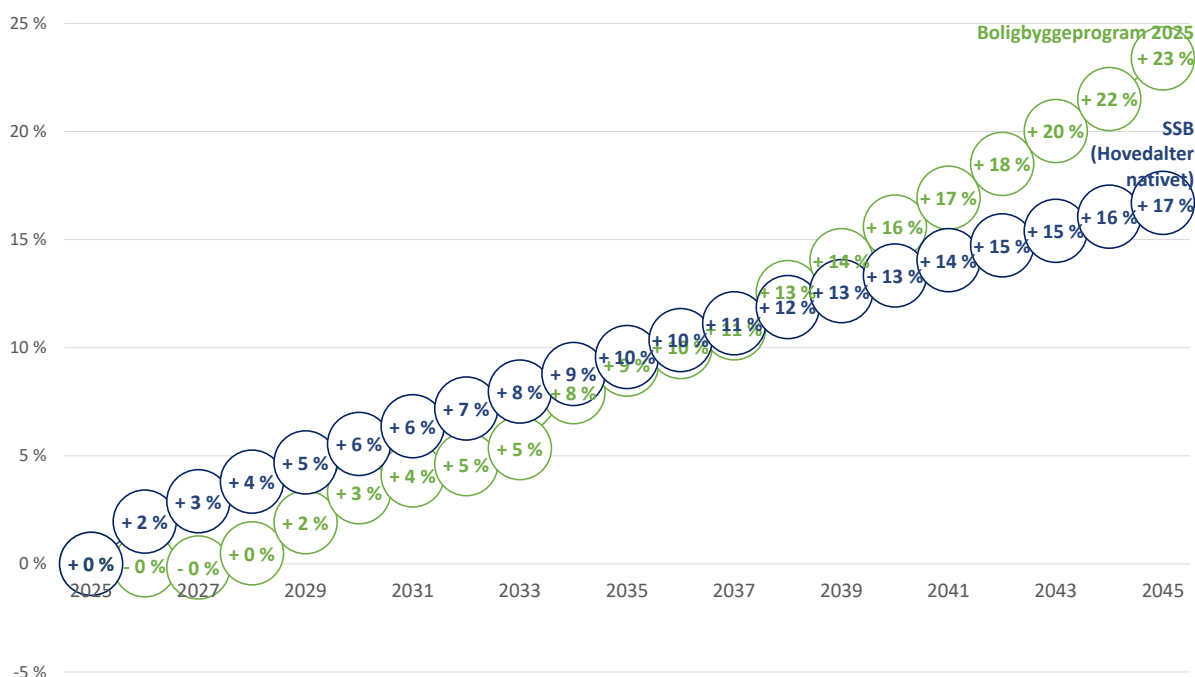
Skolekrets	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	totalt
Høvik	3			20	15																	38
Fjordbyen								100	100	100	100	100	150	150	150	175	175	175	175	250	250	2 150
Gullaug			10						25	25	20	20	27	20	20	20	20	20	20	20	100	367
Hegg				75	65	50	50	65	55	25	25	25	25	25	35	35	72	70	77	25	25	824
Egge			5	5	30	5	5	25														75
Oddevall			15	10		5	5	10	10	10	15	15	15									110
Sylling			15	20	16	15																66
Hallingstad			41	32	30	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	423
Hennummarka													30	30	30							90
Heia			9	56	54	20	5															144
Totalt	3	0	95	218	210	115	85	220	210	180	180	180	267	245	255	250	287	285	292	315	395	4 287

To scenarioer for befolkningsutvikling frem mot 2045

Figuren under viser Lier kommunes egen befolkningsprognose sammenstilt med SSBs hovedalternativ for befolkningsvekst. Figuren viser at kommunen forventer en noe lavere befolkningsvekst enn i SSBs prognose frem til begynnelsen av 2030-tallet. Dette skyldes nedgangen i boligbyggingen den senere tid, og kommunens forventning om at det vil ta noe tid før boligbyggingen tar seg opp igjen i kommunen. Prognosen har også tatt hensyn til den midlertidige stansen i nybygg som følge av at Linnes renseanlegg ikke tilfredsstiller rensekravene.

Fra 2032 forventes igangsetting av fjordbyutbyggingen. Etter dette forventer kommunen gradvis en langt kraftigere befolkningsvekst enn hva SSB legger til grunn. Hovedsakelig skyldes dette fjordbyutbyggingen, men forventet boligbygging på Gullaug, Tranby og i Lierbyen bidrar også til denne veksten.

Prosentvis befolkningsvekst i to alternative befolkningsprognoser.

10-ÅRIG INVESTERINGSPLAN

Innledning

Handlingsprogrammet inneholder en økonomiplan for fire år, hvor det første året er et bindende budsjett for 2026. Kravet til en 4-årig plan for drift og investeringer følger av kommuneloven. I tillegg legges det fram en 10-årig investeringsplan, slik det er vedtatt i kommunens økonomireglement.

Planen inneholder også en analyse av forventede inntekter og utgifter de neste ti årene, og hvordan dette totalt sett vil påvirke utviklingen i kommunens tre økonomiske handlingsregler (netto driftsresultat, disposisjonsfond og gjeldsgrad). Det er også utarbeidet en overordnet risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse) for å synliggjøre usikkerheter og risikoer knyttet til planen. ROS-analysen presenteres i økonomikapitlet.

Rammebetingelser

- **Den økonomiske situasjonen:** Etter flere år med gode resultater startet en utvikling hvor kommunens virksomheter fikk problemer med å holde budsjettene, renten økte kraftig og det ble en skattesvikt. 2024 ble et svært utfordrende år økonomisk med et underskudd på -57 millioner kroner (-2,1% av inntektene). I HP 24 og HP 25, samt egne omstillingssaker i 2024 og 2025, er det til sammen vedtatt omstillingstiltak med reduksjon på 90 millioner kroner fra 2027. De fleste tiltakene er iverksatt og får effekt som vedtatt, men flere virksomheter melder fortsatt om utfordringer med å holde rammene sine. I 2. tertialrapport melder virksomhetene om et merforbruk på 41 millioner kroner. Samlet sett er prognosene et årsunderskudd på 10 millioner kroner.

I handlingsprogrammet er det budsjettert med et positivt netto driftsresultat på 41 millioner kroner i 2026. Når finansutgiftene for nye Tranby arena og nye Tranby skole slår inn, viser 10-årsplanen at netto driftsresultat vil reduseres mot 0 i 2031.

Kommunedirektøren har ikke lagt inn nye omstillingstiltak i handlingsprogramperioden, men det må påregnes krevende økonomi og tilpasninger i årene som kommer.

- **Finansutgifter:** Budsjettene for 2025 ble lagt med en forventning om lavere renter enn det de faktiske rentene har vært. I løpet av sommeren og høsten har styringsrenten blitt satt ned med 0,25 % ved to anledninger. Samtidig har kommunalbanken økt marginen sin fra 0,6 til 0,7 %. Dette gjør at rentenedgangen får mindre effekt for kommunen.
Per i dag har kommunen rentebindinger som demper den høye renten. Noen av disse vil utløpe i 2026 og 2027, og må erstattes av nye avtaler med høyere rente.

Kommunen står ovenfor store investeringer de neste årene, som i all hovedsak skal finansieres med låneopptak. Dette vil bidra til at en økende andel av kommunens inntekter må benyttes til å betale renter og avdrag i årene fremover. Dette er en av de største risikofaktorene for kommuneøkonomien.

- **Befolkningsprognosen:** Befolkningsprognosen i analysen for 10-årig investeringsplan er justert for Liers boligbyggeprogram. Det innebærer at det er beregnet både økte inntekter og økte utgifter til tjenester i tråd med forventet befolkningsutvikling.

10-årig investeringsplan

Største endringer fra gjeldende investeringsplan:

- Tranby Arena er oppjustert med nye budsjettsummer i henhold til vedtak i kommunestyre sak 81/25, utover dette er det kun mindre endringer i forhold til det som tidligere er vedtatt.

Detaljert oversikt over alle investeringsforslag, og endringer fra vedtatt investeringsplan finnes i vedlegg 1.

Tabellen nedenfor viser et sammendrag av kommunedirektørens forslag til investeringsplan:

Tall i mill. kr.	Totalt	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036-2045
Tranby skole	528 000	0	0	2 000	226 000	300 000	0	0	0	0	0	0
Tranby idrettshall, to håndballflater og servicebygg (totalt 274,6 mill. kr inkl. tidligere bevilgninger)	239 600	116 200	113 400	10 000	0	0	0	0	0	0	0	0
Kjøp av klubbhus	12 000	12 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tranby idrettshall utomhusplan	31 400	15 000	15 000	1 400	0	0	0	0	0	0	0	0
Fjordbyen - skole, idrettshall og infrastruktur	250 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	250 000	1 210 000
Utbygging Lierbyen kommunens andel + forskuttering	50 000	15 000	0	25 000	0	0	0	0	10 000	0	0	0
Parkeringshus Lierbyen	65 000	0	0	0	0	0	65 000	0	0	0	0	0
Utbedring av rådhuset	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	250 000
LEKF												
Diverse prosjekter skoler - ventilasjon, tak fasader mm	132 000	4 500	28 500	63 500	12 500	13 000	0	0	10 000	0	0	0
Modulbygg Gullaug skole	59 000	0	0	0	0	0	0	59 000	0	0	0	0
Barnehage tilknytning til Fjordbyen	45 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	45 000	0
Fosshagen trinn 3 kommunens andel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	210 000

Handlingsprogram 2026-2029

Tall i mill. kr.	Totalt	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036-2045
ENØK inkl ledbelysning	57 350	9 450	7 950	4 950	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	
Oppgradering ihht tilstandsanalyse og tiltaksplan	277 635	25 877	27 876	27 882	28 000	28 000	28 000	28 000	28 000	28 000	28 000	
Diverse annet kommunen	134 186	24 425	12 129	12 129	12 129	12 129	12 729	12 129	12 129	12 129	12 129	117 750
Diverse annet bygg	101 900	17 400	32 000	11 000	11 500	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	50 000
Vei	514 400	38 400	56 400	67 900	57 400	47 900	47 900	50 900	51 300	51 300	45 000	465 000
Sum kommunen	2 497 471	278 252	293 255	225 761	352 529	411 029	163 629	160 029	121 429	101 429	390 129	2 302 750

		2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
9997 Mva inntekt	-476 058	-53 307	-56 308	-42 809	-68 162	-79 862	-30 382	-29 662	-21 942	-17 942	-75 682
9997 Bruk av lån	-1 791 913	-224 945	-138 947	-136 852	-257 067	-313 267	-120 147	-126 567	-95 687	-79 687	-298 747
Salg	-112 000	0	-82 000	-30 000	0	0	0	0	0	0	0
Tilskudd fra NVE	-24 500	0	-12 200	-12 300	0	0	0	0	0	0	0
Inntekter Lierbyen	-34 200	0	-3 800	-3 800	-3 800	-3 800	-3 800	-3 800	-3 800	-3 800	-3 800
Spillemidler	-29 300	0	0	0	-10 000	-10 000	-9 300	0	0	0	0
9997 Overføring fra drift	-29 500	0	0	0	-13 500	-4 100	0	0	0	0	-11 900
Totalt rentebærende investeringer	-2 497 471	-278 252	-293 255	-225 761	-352 529	-411 029	-163 629	-160 029	-121 429	-101 429	-390 129

Planen inneholder ikke investeringer innen vann og avløp, ettersom disse finansieres av gebyrinntekter i tråd med reglene for selvkost.

Investeringsplanen inneholder investeringer for 2,5 milliarder kroner de neste ti årene. Dette foreslås i hovedsak finansiert gjennom opptak av lån, men refusjon av merverdiavgift, overføring fra drift og andre salgsinntekter utgjør samlet 706 millioner kroner av finansieringen. Salgskravet i 2027 og 2028 er videreført fra kommunestyrets vedtak i forrige handlingsprogram.

Kolonnen "2036-2045" viser større planlagte større investeringer som foreløpig er identifisert. Disse summerer seg opp til 2,3 milliarder kroner. Det vil også komme til andre investeringsbehov i 20-årsperioden. Estimatenes for disse investeringene har stor grad av usikkerhet.

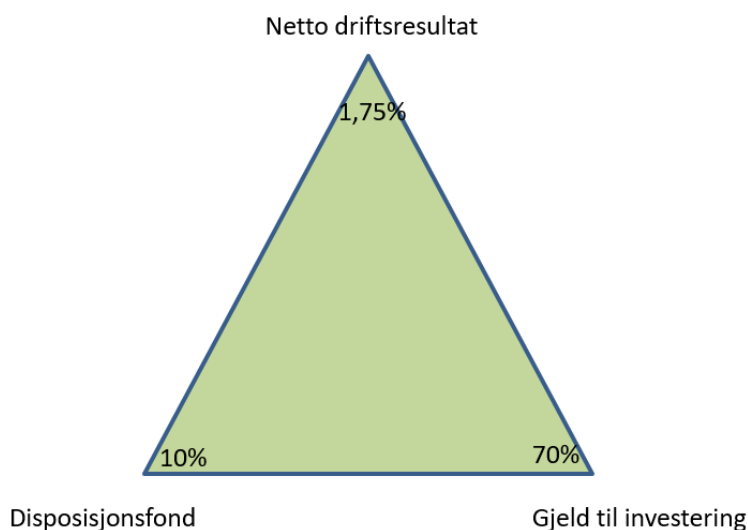
Utviklingen i handlingsreglene

Nedenfor følger en gjennomgang av hvordan de økonomiske handlingsreglene vil utvikle seg i et tiårsperspektiv, gitt investeringsplanen. Dette er analyser med stor usikkerhet. Det er derfor utarbeidet en risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse) som beskriver de største usikkerhetene. Denne ligger i økonomikapitlet.

Forutsetninger:

- Kommunedirektørens beslutningsgrunnlag for budsjett 2026 og økonomiplan 2026-2029 er lagt til grunn. Det er lagt inn enkelte styrkinger for å oppnå realistiske budsjetter for virksomhetene. Det er i liten grad funnet rom for nye satsinger. Alle budsjettendringer fremkommer i økonomitabellene under de enkelte utvalgene.
- Analysen baserer seg på befolkningsprognosen i Lier kommunes boligbyggeprogram. Det vil si at inntekter og kostnader er justert for en forventet befolkningsvekst utover i perioden basert på disse prognosene.
- Beregnet kostnadsvekst i henhold til befolkningsutviklingen er lagt til grunn. Av økte inntekter er 80 % forutsatt brukt til drift av tjenestene, mens 20 % forutsettes brukt til investeringer.
- Renteutgiftene er beregnet ut fra inngåtte fastrenteavtaler og forventet rentebane i Kommunalbankens prognose.
- Netto driftsresultat brukes til å øke disposisjonsfondet og finansiere investeringer (overføring til investering). I tråd med handlingsregelen vil disposisjonsfondet økes til det utgjør 10 % av inntektene, resten benyttes til egenfinansiering av finansieringer. Siden disposisjonsfondet ble redusert etter underskuddet i 2024 og annen vedtatt bruk, sammen med lave netto driftsresultat, utgjør egenfinansieringen av investeringsplanen kun 30 millioner kroner (1,2 % av investeringene) i 10-årsplanen.
- Det er forutsatt at realisering av finansielle eiendeler og kommunale arealer i tråd med tidligere kommunestyrevedtak. Dette er også omtalt i økonomikapitlet.

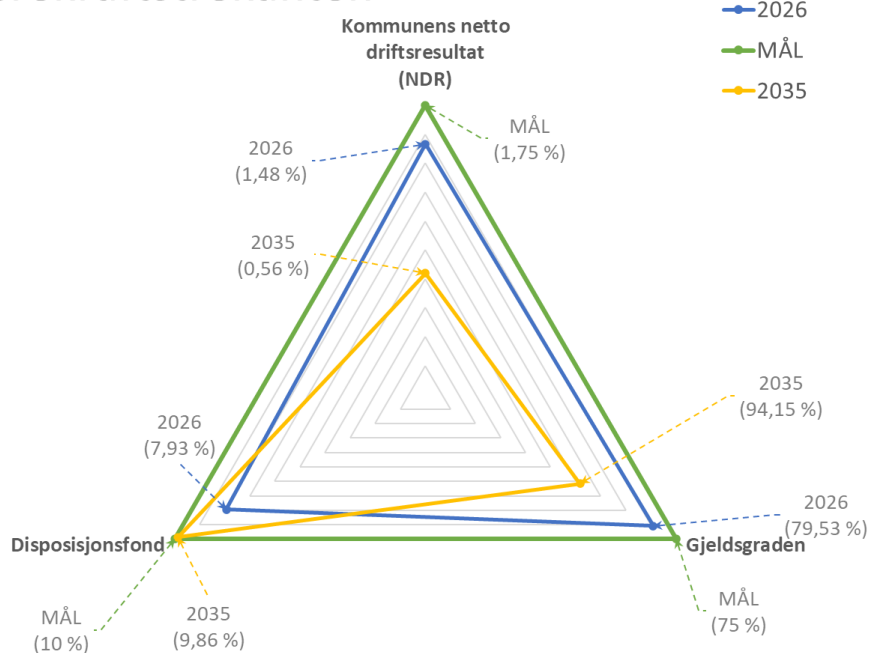
Den grønne bærekraftstrekanten i figuren nedenfor viser vedtatte handlingsregler:

- Netto driftsresultat skal utgjøre minst 1,75 % av driftsinntektene
- Gjelden til investeringer eksklusive selvkostområder skal maksimalt utgjøre 70 % av driftsinntektene
- Disposisjonsfondet skal utgjøre minst 10 % av driftsinntektene

Figuren nedenfor er en illustrasjon av i hvor stor grad handlingsreglene oppnås i 2026 og 2035, med de forutsetningene som er lagt til grunn i handlingsprogrammet og 10-årig investeringsplan.

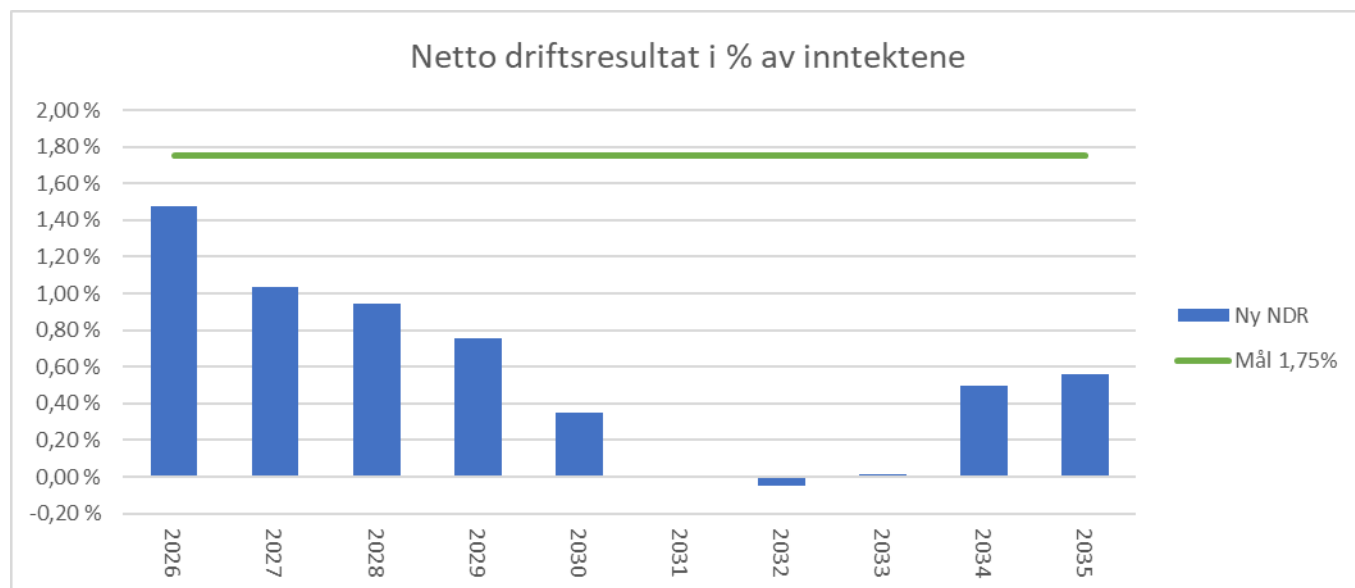
Bærekraftstrekanten

Figuren viser at kommunen for 2026 ligger under alle de tre handlingsreglene. I slutten av perioden svekkes netto driftsresultat og lånegjelden øker, mens disposisjonsfondet ligger på handlingsregelen.

Netto driftsresultat i perioden 2026-2035

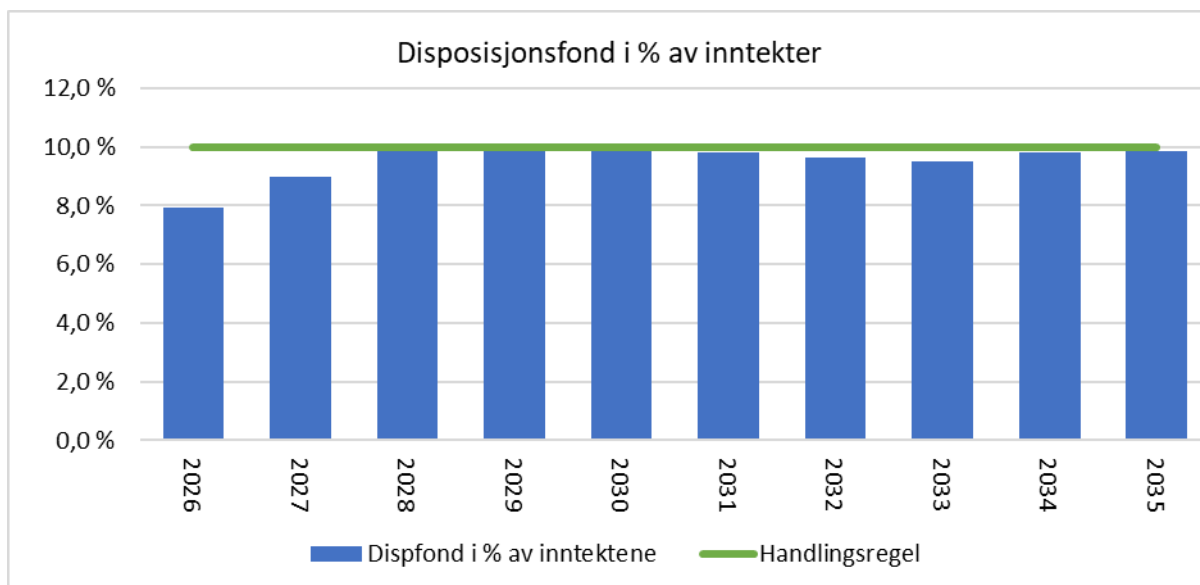
Tabellen nedenfor viser prognostisert utvikling i 10-årsperioden, gitt forslaget til investeringsplan og driftsbudsjett.

Kommunedirektøren legger frem et budsjettforslag som gir ett overskudd på 40,9 millioner kroner i 2026. Dette er under handlingsregelen. I de påfølgende årene vil overskuddet gå nedover og bli omtrent i 0 i 2031-2033.

Disposisjonsfondet i perioden 2026-2035

Tabellen nedenfor viser prognostisert utvikling i disposisjonsfondet i prosent av driftsinntektene i 10-årsperioden.

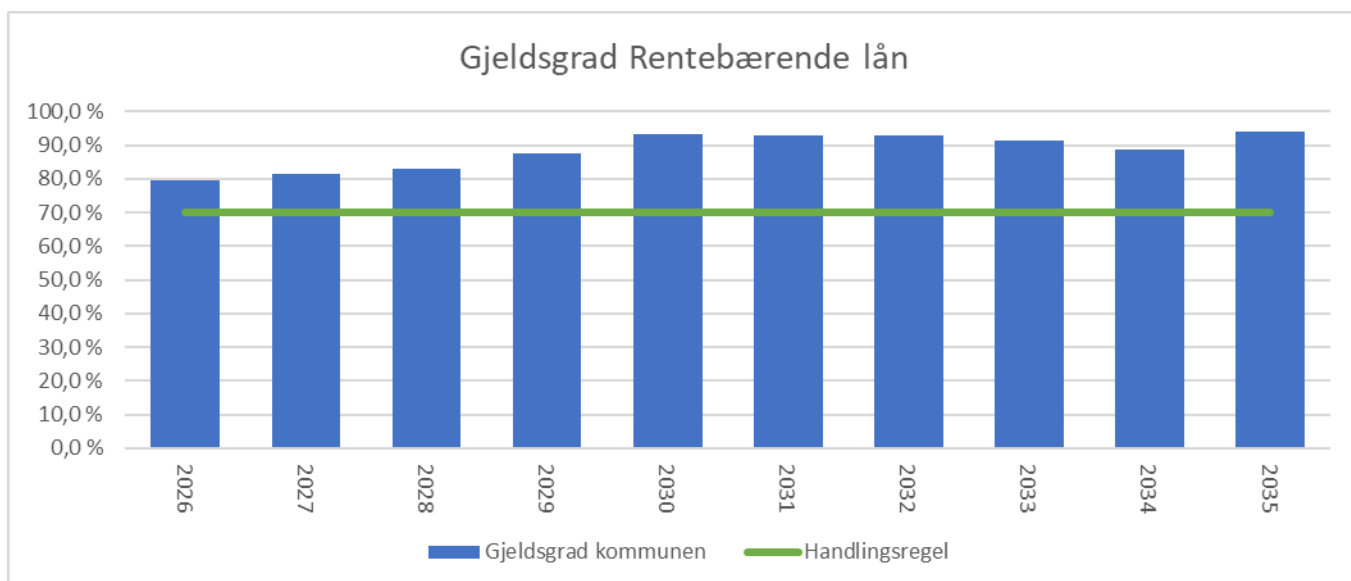

Med det budsjetterte netto driftsresultatet i kommunedirektørens beslutningsgrunnlag vil disposisjonsfondet komme opp i 10 % i 2028. Fra 2031 må det brukes noe disposisjonsfond som må bygges opp igjen. Fondet vil være på handlingsregelen i slutten av perioden.

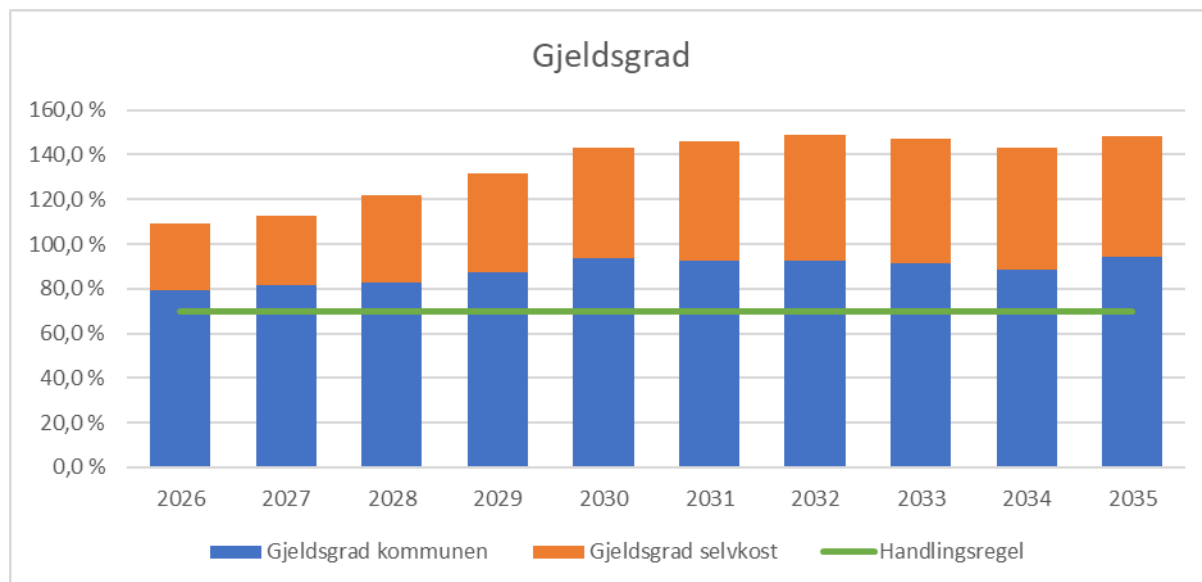
Gjeldsgraden i perioden 2025-2034

Figuren nedenfor viser prognostisert utvikling i gjeldsgraden til investeringer i prosent av driftsinntektene. Figuren viser gjeld eksklusive investeringer i selvkostområdene for vann og avløp, da dette er investeringer som skal finansieres av gebyrinntekter.

De store investeringene medfører at gjeldsgraden øker fram til 2030, for så å reduseres noe årene etter. Oppstarten av Fjordbyen skole gjør at gjeldsgraden øker igjen fra 2035 og vil ligge på 94 %, jf. figuren under.

Når vi tar med gjelden for selvkostområdene, vil kommunen ha en gjeldsgrad på 148 % i slutten av perioden.

Gjeldsgraden inklusive vann- og avløpsinvesteringer (selvkost) er ett parameter som brukes til å sammenligne kommunene i KOSTRA. KOSTRA-tallet kan avvike noe fra tallene over fordi KOSTRA korrigerer for ubrukte lånemidler (prosjekter hvor lånet er tatt opp, men ikke brukt til gjennomføring). I KOSTRA for 2024 hadde Lier en gjeldsgrad på 118,9 %. KOSTRA-gruppe 9, som Lier er en del av, hadde en gjeldsgrad på 127,8 % og snittet for landet var på 113,9%. Med de planlagte investeringene vil gjeldsgraden øke betydelig i årene framover.

KLIMABUDSJETT

Innledning

Lier kommune har mål om å være et klimanøytralt samfunn innen 2030. Det vil si at det skal være netto null direkte utslipp innen kommunens egne grenser og indirekte utslipp fra elektrisitet og fjernvarme. Kommunen har også et delmål om at kommuneorganisasjonen skulle vært klimanøytral innen 2025. Begge disse målsettingene er under revisjon.

Klimaplanen for 2024 –2030 ble i forbindelse med sluttbehandlingen behandlet i utvalg for miljø og plan. Utvalget vedtok at saken og klimamålene skulle utredes videre. Utvalget fremmet i den forbindelse også forslag til overordnede mål.

Klimabudsjettet er et viktig verktøy for å nå disse målene. Klimabudsjettet følger årshjul og rapporteringsrutiner på samme måte som det ordinære budsjettet. Klimabudsjettet viser hvilke tiltak som skal gjennomføres i 2026, og hvilke prioriteringer som det legges opp til i fireårsperioden.

De foreslåtte, men ikke vedtatte, overordnede klimamålene som kommunedirektøren utreder i disse dager er:

- For liersamfunnet: Kutte direkte utslipp av klimagasser i Lier med 60% innen 2035, sammenlignet med 2009-nivå
- Kommuneorganisasjonen: 1) Kutte kommunens egne direkte utslipp med 80% innen 2035 sammenlignet med 2022 nivå og 2) Kommune skal aktivt jobbe for å kutte de indirekte utslippene ved å bidra til bærekraftig bruk av ressurser i egen virksomhet.

Tiltakene i klimabudsjettet er hentet fra Energi- og klimaplan for Lier kommune 2017-2020, kommuneplanens samfunnsdel 2019-2028, og enkelte andre politisk vedtatte tiltak.

Budsjettet er i stor grad sammenfallende med klimabudsjettet som ble utarbeidet ett år tilbake. Kommunedirektøren legger opp til at en ny klimaplan vil være vedtatt innen sommeren 2026, og vil da danne grunnlaget for klimabudsjettet i Handlingsprogrammet 2027-2030.

Ordforklaring klimabudsjett

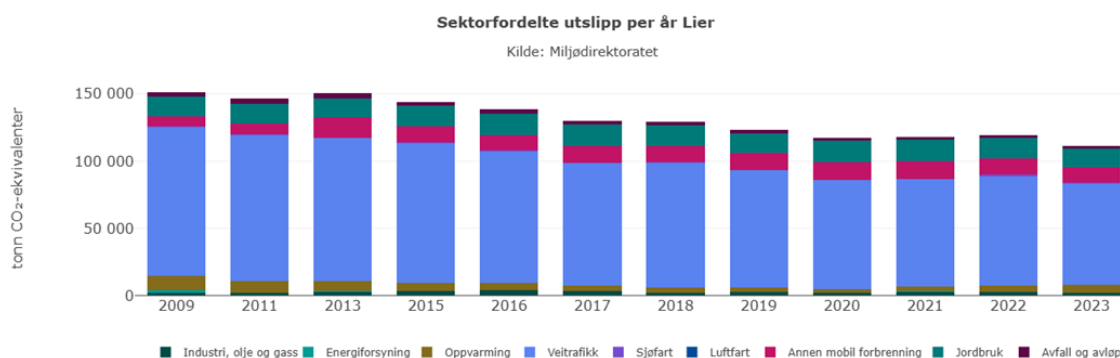
- CO₂-ekvivalent (CO₂e) er en enhet som brukes i klimagassregnskap. Enheten tilsvarer den effekten en gitt mengde (som regel et tonn) CO₂ har på den globale oppvarmingen over en gitt tidsperiode (som regel 100 år). De øvrige drivhusgassene har et sterkere oppvarmingspotensial enn CO₂, og utslipp av disse gassene omregnes derfor til CO₂- ekvivalenter for å være sammenlignbare.
- Direkte utslipp for en kommune vil si de utslippene som skjer innenfor kommunens geografiske grenser, for eksempel fra biler og fabrikkpiper.

- Indirekte utslipp er utslipp som skjer utenfor kommunegrensen som en konsekvens av forbruk av varer og tjenester innenfor kommunegrensen. Et eksempel på indirekte utslipp kan være utslipp i forbindelse med produksjon av en vare som produseres utenfor kommunens grenser, men som forbrukes av kommunen.
- Klimafotavtrykk er en beregning av den totale klimapåvirkningen, både direkte og indirekte utslipp, som for eksempel det land, person eller kommune etterlater seg.
- Referansebane er framskrivning av utslipp som skyldes forhold utenfor klimabudsjett, slik som befolkningsvekst, teknologiutvikling og økonomiske konjunkturer, samt statlig iverksatt klimapolitikk. Sett i sammenheng med kommunens utslippsmål, viser referansebanen hvor store utslipp kommunen må kutte i løpet av de neste årene for å nå sitt utslippsmål. Den er et overslag med betydelig usikkerhet, og kan kun gjenspeile de faktorene og antakelsene som er tatt med i beregningene.

Status utslipp i Lier

I 2023 var de direkte utslippene innenfor Lier kommunes grenser 111 383,8 tonn CO₂e, det er en nedgang på 6,6% fra 2022 (117 240 tonn CO₂e) (kilde: Miljødirektoratet). Direkte utslipp er utslipp som slippes ut fra eksempelvis eksosrør, fabrikkpiper og andre kilder innenfor kommunens grenser.

Det er særlig personbiltransport innenfor sektor veitrafikk som utgjør den største utslippskilden, men det er også dette som gir størst utslippsreduksjon fra 2022 til 2023 på grunn av teknologiutvikling, i hovedsak fordi flere kjører med elbil. I Lier kommer en betydelig del av utslippene fra veitrafikk fra gjennomgangstrafikk som kommunen har begrenset mulighet til å påvirke

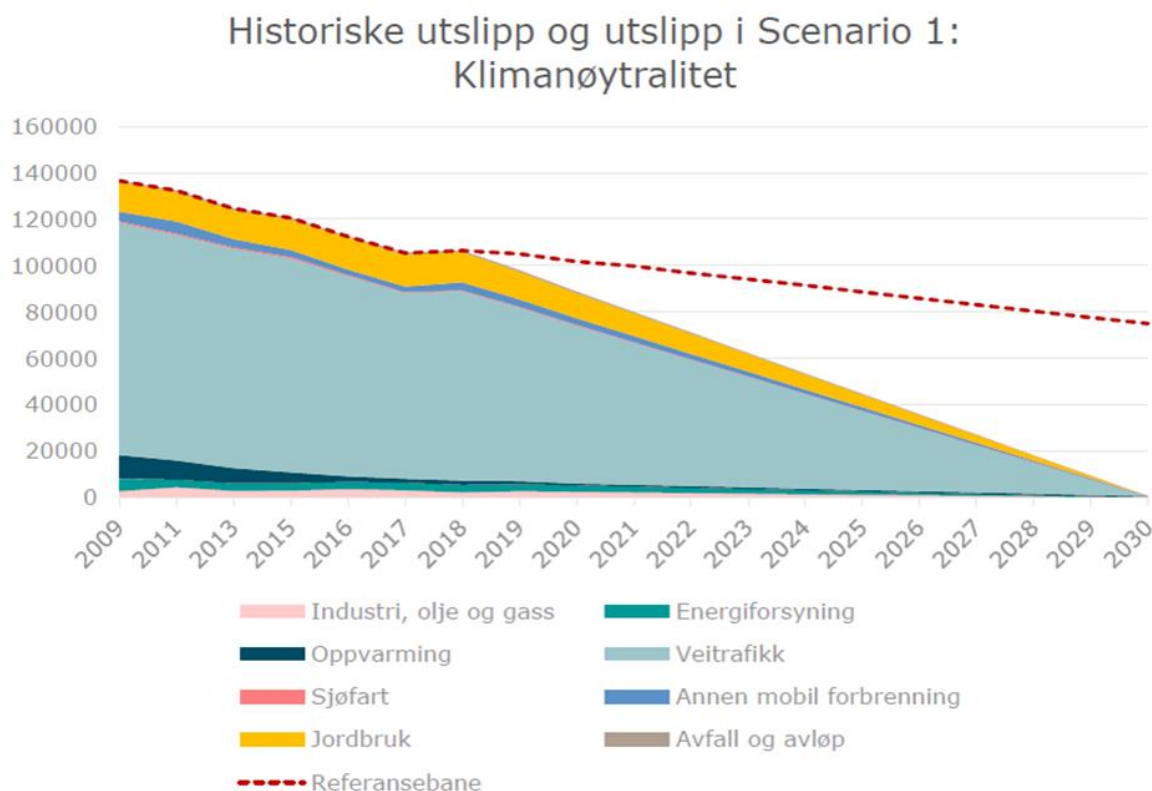

Figur 1 viser utslipp av klimagasser i tonn CO₂-ekvivalenter per år i Lier kommune. Utslippsregnskapet omfatter kun direkte utslipp, det vil si utslipp som skjer innenfor kommunens geografiske grense (Miljødirektoratet).

En gjennomsnittlig innbygger i Lier forurenses omtrent 12,5 tonn CO₂e i året (kilde: Ducky, folkets fotavtrykk). Dette er tett opp mot landsgjennomsnittet i Norge på 12,6 tonn CO₂e per person. Disse utslippene skyldes blant annet bruk av strøm, forbruk av varer og tjenester, offentlige tjenester, transport og mat. For å få ned utslippene kan vi alle gjennomføre små og store klimatiltak i hverdagen.

Forventet utvikling

I 2020 fikk Lier kommune utarbeidet en referansebane frem mot 2030 (se figur 2). Referansebanen viser hvordan de direkte klimagassutslippene i kommunen er forventet å utvikle seg. Referansebanen tar blant annet hensyn til allerede vedtatte lover, forventet utvikling i befolkning og økonomi. Klimamålbane (stiplet linje) viser en gradvis utslippsreduksjon fra 2018-2030 for å nå målet om klimanøytralt liersamfunn i 2030.

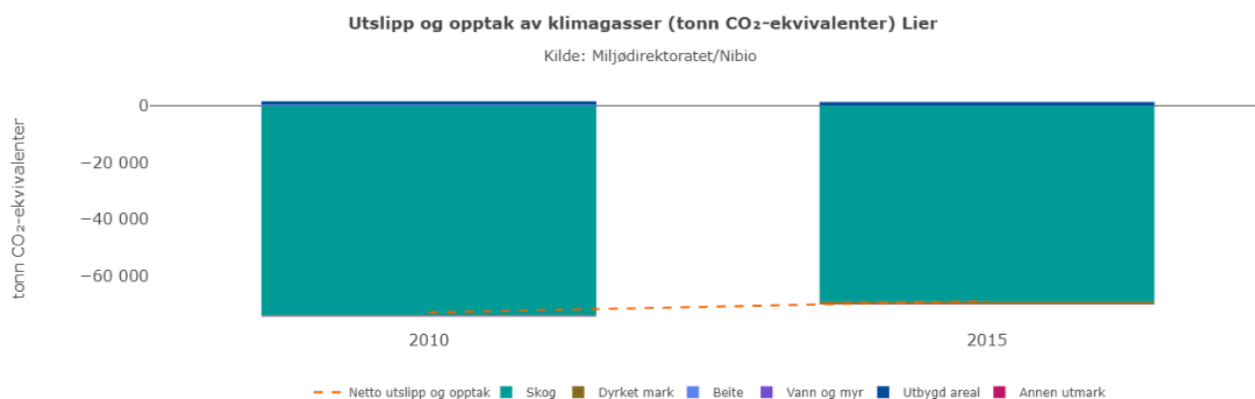
Figur 2 over viser en referansebane og en klimamålbane (stiplet linje) for hvordan utslippene må utvikle seg dersom man skal nå målet om klimanøytralitet i 2030. Klimamålbane er framstilt med jevn reduksjon hvert år fra 2018, til 2030.

Med et klimagassutslipp på 111 383,8 tonn CO₂e i 2023 går utslippene ned, men liersamfunnet er foreløpig langt fra målet om netto null utslipp i 2030. For å oppnå tilstrekkelige utslippskutt må vi gjennomføre en rekke omfattende klimatiltak de kommende årene, og det vil kreve betydelig innsats og omstillingsvilje i hele liersamfunnet.

Opptak av klimagasser fra skog og arealbruk

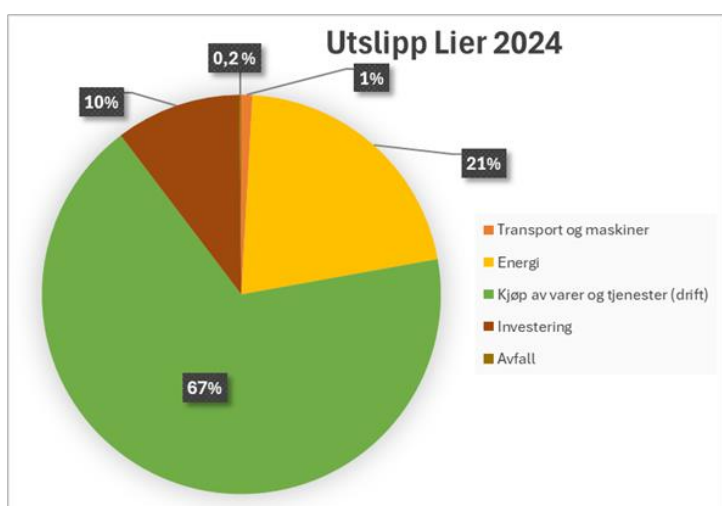
Miljødirektoratet publiserer hvert femte år et regnskap over utslipp og opptak fra skog og arealbruk i Lier (figur 3). Negative tall betyr opptak av klimagasser, mens positive tall betyr utslipp. Resultatet fra årene 2016-2020 viser at kommunen har langt mindre opptak av CO₂e og mer utslipp i forbindelse med utbygging enn tidligere statistikk har vist. Dette understreker viktigheten av å ta vare på naturen og unngå større inngrep, spesielt i karbonrike områder. Det er i hovedsak skog som står for mesteparten av opptaket. Andre

faktorer som påvirker regnskapet er utbygd areal, dyrket mark, beite, vann og myr og annen utmark.

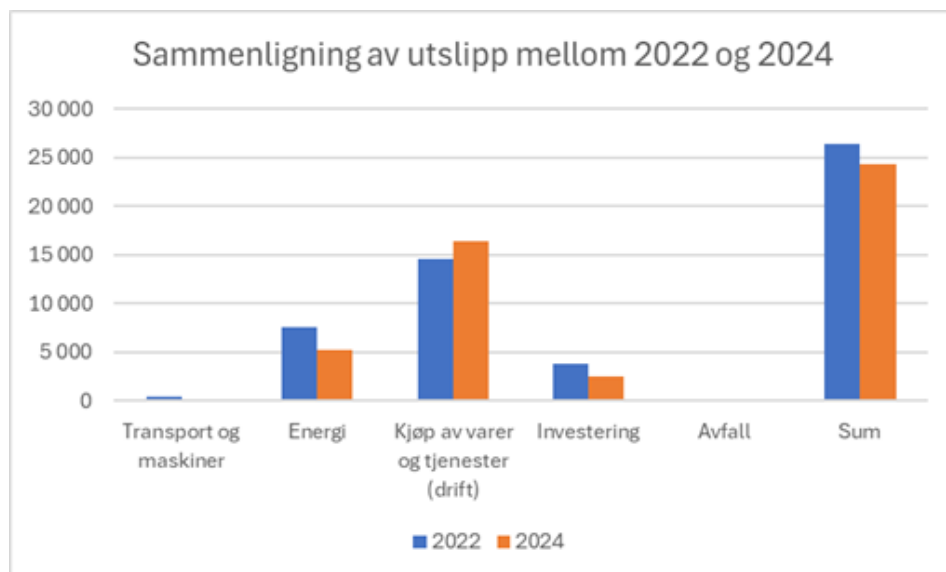

Figur 3 viser Miljødirektoratets regnskap over utslipp og opptak fra skog og arealbruk i Lier. Statistikken for perioden 2021 – 2025 har ikke blitt utarbeidet av Miljødirektoratet (utarbeides hvert 5. år).

Kommunens egen virksomhet

Figur 4: Klimagassutslipp for Lier kommunes virksomhet i 2024, fordelt på kategori og underkategorier (kilde: Norconsult – klimaregnskap 2024)

Figur5: Endringen i klimagassutslipp fra 2022 til 2024, fordelt på kategori og underkategorier (kilde: Norconsult – klimaregnskap 2024)

Transport og maskiner

Utslippene fra transport og maskiner er redusert med om lag 50 % sammenlignet med 2022. Denne nedgangen kan trolig tilskrives redusert kjørelengde og/eller økt bruk av elektriske kjøretøy. Den betydelige reduksjonen i utslipp indikerer en positiv utvikling i kommunens arbeid med å fase ut fossile transportmidler og effektivisere mobilitetsbehovet.

El og fjernvarme

I likhet med 2022 er det heller ikke i 2024 kjøpt opprinnelsesgaranti for strømforbruket. Dette medfører at utslippsberegningene må baseres på en europeisk strømmiks med en utslippsfaktor på 535 g CO₂/kWh, som er en økning fra 405 g CO₂/kWh brukt i 2022. Til sammenligning har den fysiske kraftmiksen i det norske strømnettet en utslippsfaktor på om lag 11,7 g CO₂/kWh. For å unngå grønnvasking benyttes imidlertid den europeiske miksen i klimaregnskapet.

Til tross for høyere utslippsfaktor, har kommunen klart å redusere utslippene i denne kategorien betydelig. Dette skyldes en nedgang i strømforbruket fra 17 915 794 kWh til ca. 12 825 915 kWh, en reduksjon på over 5 GWh. Det er en betydelig innsats som har gitt utslag i lavere utslipp. Beregningene tar også hensyn til andelen fjernvarme og egenprodusert solenergi.

Drift og investering

Kategoriene *drift* og *investering* er basert på økonomiske data strukturert etter KOSTRA-modellen. Utslippsberegningene knyttes til generelle utslippsfaktorer som er tilordnet de respektive utgiftspostene. For kommunal virksomhet utgjør disse kategoriene ofte den største andelen av indirekte utslipp, ettersom aktiviteten primært består av økonomiske transaksjoner, i motsetning til industrivirksomheter med betydelige direkte utslipp.

Disse beregningene er særlig følsomme for valg av metodikk og egner seg best til intern sammenligning over tid innen samme kommune. På bakgrunn av usikkerhet i beregningsgrunnlaget fra Niras i 2022, ble det besluttet å gjennomføre nye beregninger for både 2022 og 2024 med en konsistent metodikk og oppdaterte utslippsfaktorer. Dette gir et mer pålitelig sammenligningsgrunnlag.

Resultatene viser en moderat økning i utslipp fra kategorien *kjøp av varer og tjenester*, hovedsakelig knyttet til utgiftspostene *kjøp fra private* og *kjøp fra særbedrifter*. Samtidig har utslippene fra *investeringer* gått ned, som følge av en betydelig reduksjon i utgiftene til *vedlikehold, byggetjenester og nybygg*. Totalt sett har kommunen hatt en svak økning i utslipp fra økonomiske transaksjoner siden 2022.

Avfall

Avfall har ikke vært inkludert i tidligere klimagassregnskap, men er nå beregnet både for kommunal virksomhet og basert på innbyggertall. Selv om avfall utgjør en relativt liten andel av de totale klimagassutslippene, har det andre miljømessige konsekvenser som gjør det til en viktig kategori å følge opp i arbeidet med videre utslippsreduksjoner.

Samlet

Samlet sett viser beregningene en moderat reduksjon i klimagassutslipp fra 2022 til 2024, tilsvarende ca. 2 000 tonn CO₂-ekvivalenter, eller 7,9 %. Denne reduksjonen skyldes hovedsakelig lavere energiforbruk og reduserte investeringer. For å oppnå ytterligere utslippskutt anbefales det å vurdere innkjøp av opprinnelsesgaranti for strøm, samt å gjennomføre en målrettet gjennomgang av de økonomiske transaksjonene som bidrar mest til utslipp (se klimaregnskapet for mer detaljer).

Prioriteringer i handlings- og økonomiplanperioden

I klimabudsjettet 2026-2029 er det beskrevet konkrete tiltak for å kutte utslippene fra kommuneorganisasjonen. Det er vanskeligere for Lier kommune å påvirke utslippsreduksjoner direkte for liersamfunnet. Tiltak er likevel foreslått. Under er det listet opp konkrete tiltak i ulike tabeller. Alle tiltak er også beskrevet under tabellene.

Klimaeffekten er i mange av tiltakene utfordrende å beregne da effekten kommer an på omfanget av aktiviteter, når de gjennomføres og hvordan effekten av andre tiltak påvirker utslippskutt fra disse. Der det er beregnet reduksjoner er det tatt utgangspunkt i hvor mye det anslås at tiltaket vil redusere utslippene sammenlignet med forventet utslippsnivå dersom tiltaket ikke blir gjennomført det aktuelle året (se referansebanen).

Klimatiltak

Direkte utslipp

Reduksjoner vises i tonn CO2 ekvivalenter

Beløp i 1000 kr

Klimatiltak	Kostnad 2026	Totalkostnad 2026-2029	Langsiktig Sektor økonomisk effekt	Kilde	Langsiktig reduksjon
01. Arealplanlegging som tilrettelegger for redusert transportbehov	0	0	0 Veitrafikk	Personbiler	1 507,0
02. Delta i Buskerudbysamarbeidet	300	1 200	0 Veitrafikk	Personbiler	0,0
03. Delta i prosjektet Varelogistikk i Vestkorridoren (ViV)	0	0	0 Veitrafikk	Varebiler	0,0
04. Gjennomføre kampanjer for å få flere til å gå, sykle og ta kollektivt	0	0	0 Miljøledelse	Personbiler	3 517,0
05. Tilrettelegge for sykkel, gange og kollektivt	0	0	0 Veitrafikk	Personbiler	1 005,0
06. Trygg sykkelparkering på mobilitetsknutepunkter	75	300	0 Veitrafikk	Personbiler	0,0
07. Trygg sykkelparkering ved kommunens virksomheter	0	0	0 Veitrafikk	Personbiler	0,0
08. Utrede muligheter for bruk av biokull	0	0	0 Jordbruk	Behandling av avfall	0,0
09. Utskifting av fossile maskiner og tyngre kjøretøy til fossilfrie	0	0	0 Veitrafikk	Personbiler	0,0
10. Utskifting av fossile tjenestebiler til elbiler	0	0	0 Veitrafikk	Personbiler	0,0
11. Etablere ladepunkter ved kommunens virksomheter	0	0	0 Veitrafikk	Personbiler	0,0
Sum	375	1 500	0		6 029,0

Beskrivelse klimatiltak

1. Arealplanlegging som tilrettelegger for redusert transportbehov

Det daglige transportbehovet bestemmes i stor grad av avstanden mellom hjem og arbeidsplass, og avstand til barnehage, skoler, butikker og andre servicetilbud. Gjennom arealplanlegging med nærhet til daglige gjøremål og god tilrettelegging for kollektivtransport, sykkel og gange, reduseres både transportbehovet og behovet for egen bil. Estimert utslippskutt forutsetter 8% reduksjon i privattransport.

2. Delta i Buskerudbysamarbeidet

Buskerudbyen jobber for bedre fremkommelighet og bedre bymiljø. Gjennom Buskerudbyen mottar Lier belønningsmidler som er viktig for kommunens arbeid med å tilrettelegge for grønn mobilitet. Buskerudbyen har i flere år jobbet for å få en byvekstavtale med staten for å få mer forutsigbarhet og større økonomisk handlekraft.

3. Delta i prosjektet Varelogistikk i Vestkorridoren (ViV)

Prosjektet Varelogistikk i Vestkorridoren (ViV) er et regionalt samarbeidsprosjekt mellom kommunene Asker, Bærum, Drammen, Lier og Oslo, Statens vegvesen og fylkeskommunene Akershus og Buskerud. Prosjektet tester og utvikler innovative og

bærekraftige løsninger for å effektivisere varelogistikken langs E18 Vestkorridoren. Med viktige arealer langs E18 er Lier en sentral del av Vestkorridoren som strekker seg mellom Oslo og Drammen. ViV jobber aktivt med klimaomstilling ved å skape nye løsninger for å kutte klimagassutslipp fra varetransport. Dette arbeidet er i tråd med kommunens mål om klimanøytralt liersamfunn i 2030. Prosjektet avsluttes i løpet av 2025.

4. Gjennomføre kampanjer for å få flere til å gå, sykle og ta kollektivt

Drive målrettet informasjon- og holdningsarbeid, blant annet gjennom kampanjer som Hjertesone, trafiksikker kommune og klimakalkulator for innbyggere (se eget tiltak). Utslippsreduksjonen forutsetter omfattende holdnings- og informasjonsarbeid som medfører 7% utslippsreduksjon.

5. Tilrettelegge for sykkel, gange og kollektivt

Tilrettelegging for økt gange, sykkel og kollektivt finansieres både gjennom midler fra Lier vei, vann og avløp KF og Buskerudbyen (statlige belønningsmidler).

6. Trygg sykkelparkering på mobilitetsknutepunkter

Videreføre ordningen med gratis sykkelparkering i sykkelparkeringsboksene ved Høvik skole og i Lierbyen (kollektivknutepunktet), i tillegg til nytt punkt ved pendlerparkeringen på Heiatoppen.

7. Trygg sykkelparkering ved kommunens virksomheter

Det ble satt av 100.000 kroner bevilget i investeringsmidler 2022 til flere sykkelparkeringer ved kommunens virksomheter. Arbeidet er ikke ferdigstilt og videreføres i 2026.

Finansiering: Avsatte investeringsmidler.

8. Utrede muligheter for bruk av biokull

Biokull kan holde på karbon i over 1000 år og er derfor en godkjent metode for langsiktig karbonlagring. Biokull kan produseres fra ulike typer avfall gjennom pyrolyse (brenning på høy temperatur). Pyrolyseprosessen skaper også varme som kan brukes til oppvarming. Biokull har mange positive funksjoner utover opptak av klimagasser, for eksempel å redusere overvann og hindre avrenning fra jordbruk.

9. Utskifting av fossile maskiner og tyngre kjøretøy til fossilfrie

Utskifting av maskiner og tyngre kjøretøy som i dag går på fossilt drivstoff til utslippsfrie alternativer, som eksempelvis går på elektrisitet eller biogass. Dette lar seg ikke gjøre uten ekstra finansiering, og det bør også søkes om ekstern støtte via blant annet Klimasats.

10. Utskifting av fossile tjenestebiler til elbiler

Per juni 2025 var ca. 50 % av kommunens tjenestebiler elbiler. Målet var 100% innen 2025. Bilparken skiftes gradvis ut ettersom blant annet leasingavtaler går ut.

11. Etablere ladepunkter ved kommunens virksomheter

Det ble satt av 3,7 millioner kroner i investeringsmidler i 2022 til nye ladepunkter og oppgradering av eksisterende ladepunkter jf. Temaplan for elbilladepunkt. Tiltaket videreføres i 2026.

Indirekte utslipp

Reduksjoner vises i tonn CO2 ekvivalenter

Beløp i 1000 kr

Klimatiltak	Kostnad 2026	Totalkostnad 2026-2029	Langsiktig Sektor økonomisk effekt	Kilde	Langsiktig reduksjon
12. Delta i kommunenettverk for klimaomstilling	75	300	0 Annet	Annet	0,0
13. Delta i prosjektet Klimakrav i anskaffelser	0	0	0 Innkjøp	Annet	0,0
14. Digitalt verktøy for ombruk av møbler og utstyr i kommunens drift	150	600	0 Innkjøp	Annet	0,0
15. Gratis energirådgivning for private boligeiere	0	0	0 Energiforsyning	Elektrisitetsproduksjon og annen energiforsyning	0,0
16. Implementering av klimakalkulator for innbyggere i Lier	50	200	0 Annet	Annet	0,0
17. Klimakalkulator i arealplanleggingen	0	0	0 Annet	Annet	0,0
18. Oppfordre landbruksnæringen i Lier til bruke klimakalkulatoren og gjennomføre tiltak	0	0	0 Jordbruk	Annet	0,0
19. Opprettholde Miljøfyrtårn i kommunens virksomheter	150	600	0 Miljøledelse	Annet	0,0
20. Redusere matsvinn ved kommunens omsorgsvirksomheter	0	0	0 Annet	Annet	0,0
21. Styrking av energiledelse gjennom energi- og driftsoppfølging	0	0	0 Energiforsyning	Elektrisitetsproduksjon og annen energiforsyning	0,0
22. Tiltak for å redusere fremmedvann på avløpsnettet	0	0	0 Avfall og avløp	Avløp	0,0
23. Utarbeide klimagassregnskap for kommunens drift	0	340	0 Miljøledelse	Annet	0,0
24. Utskiftning av gatelys til LED-armatur	0	0	0 Energiforsyning	Tjenester tilknyttet transport	960,0
25. Vurdere tilleggsanbud på massivtre ved store byggeprosjekter	0	0	0 Bygg	Annet	0,0
26. Rehabilitering av bygg fremfor riving og ombruk av materialer i byggeprosjekter	0	0	0 Bygg	Bygg og anlegg	0,0
27. Bygge kommunale bygg og rehabiliteringsprosjekter i passivhusstandarden	0	0	0 Bygg	Elektrisitetsproduksjon og annen energiforsyning	0,0
28. Liers klima- og miljøpris 2025	0	30	0 Annet	Annet	0,0
Sum	425	2 070	0		960,0

Beskrivelse klimatiltak

12. Delta i kommunenettverk for klimaomstilling

Kommunenettverk for klimaomstilling har siden 2016 vært en samarbeidsarena for kommuner på Østlandet. Formålet med nettverket er å være et handlingskraftig innovativt nettverk som jobber målrettet med klimagassreduksjon og omstilling til

lavutslippssamfunnet. Nettverket består av 24 kommuner. Det er lagt en delfinansiering fra hver av kommunene til drift.

13. Delta i prosjektet Klimakrav i anskaffelser

Lier kommune er del av Vest-Viken Innkjøpssamarbeid (VVI). Drammen kommune har ansatt en treårig prosjektarbeider som skal bidra til at kommunene systematisk etterspør og krever klimavennlige løsninger i sine anskaffelser. Prosjektet er støttet av Klimasats.

14. Digitalt verktøy for ombruk av møbler og utstyr i kommunens drift

Legge til rette for et godt system for gjenbruk av møbler, IKT-utstyr og andre gjenstander i kommunens egen drift. Se på muligheten å ta i bruk et digitalt verktøy for ombruk. Satsningen forventes på sikt å kunne gi større besparelser enn kostnader. Kostnadene som er anslått, er usikre.

15. Gratis energirådgivning for private boligeiere

Utgår fra og med 2026.

16. Implementering av klimakalkulator for innbyggere i Lier

Klimakalkulatoren skal gjøre det enkelt for innbyggere å regne på eget klimagassutslipp og klimaeffekt av vaner og valg i hverdagen. Kalkulatoren kan også brukes i undervisning på eksempelvis skoler og arbeidsplasser. Det er også mulig å arrangere konkurranser.

17. Klimakalkulator i arealplanleggingen

Kommuneplanens bestemmelse § 7-3 stiller krav om plan for redusert klimabelastning (pbl. § 11-9 nr. 6 og 8). Ved utarbeidelse av reguleringsplan for utbygging til næringsformål og offentlig formål av enhver art eller ved utbygging av tre eller flere boenheter, skal det redegjøres for valg av materialer og tekniske løsninger med tilhørende energi- og klimagassbudsjett. Planen skal klargjøre på hvilken måte utbyggingen bidrar til målsettingen om et klimanøytralt liersamfunn innen 2030, og Liers mål om å bli et lavenergi- og lavutslippssamfunn. Kalkulatoren er utarbeidet som et overordnet og forenklet verktøy for å synliggjøre klimagassutslipp i reguleringsplan-arbeidet. Klimakalkulatoren vil både bli brukt på utvikling av næringsprosjekt og private boliger.

18. Oppfordre landbruksnæringen i Lier til å bruke klimakalkulatoren og gjennomføre tiltak

Klimakalkulatoren er et digitalt verktøy som er spesielt utviklet for landbruksnæringen og gir bonden oversikt over utslipp og hvilke muligheter som finnes både for å redusere utslipp og binde karbon på gårdsnivå. Kommunen skal bidra ved å informere om mulighetene den gir, blant annet tilskudd til klimarådgivning gjennom Regionalt miljøprogram (RMP). Rådgivningstjenesten (NLR) og organisasjonene jobber tett med produsentene om klimarådgivning og klimaprojekter. Kommunen forvalter tilskuddsordninger som SMIL, RMP og PT og kan bruke eksisterende plattformer og møteplasser til å informere om klimatiltak.

19. Opprettholde miljøfyrtårn i kommunens virksomheter

Miljøfyrtårn er en del av kommunens kvalitet- og miljøstyringssystem. Alle virksomheter er sertifisert.

20. Redusere matsvinn ved kommunens omsorgsvirksomheter

I 2022 ble det gjennomført et prosjekt for å redusere matavfallet ved kommunens sykehjem med flere gode resultater. Prosjektet er ikke ferdigstilt og videreføres i 2025.

21. Styrking av energiledelse gjennom energi- og driftsoppfølging

Det arbeides kontinuerlig med energioppfølging og energieffektiveringstiltak i kommunens bygg. Kompetanseheving av personell er viktig for ha et høyt fokus på mest mulig effektiv energibruk.

22. Tiltak for å redusere fremmedvann på avløpsnettet

Det er opprettet et kildesorteringsteam som arbeider med å kartlegge ledningsnettet og finne feilkoblinger og innlekking for å redusere fremmedvann på avløpsnettet. Dette er et svært viktig tiltak for å redusere vannmengden og videre energiforbruk ved pumpestasjoner og renseanlegg. Det er per nå vanskelig å anslå hva dette vil utgjøre i redusert energiforbruk.

Finansiering: Innenfor ramme.

23. Utarbeide klimagassregnskap for kommunens drift

I forbindelse med delmålet om at Lier kommunes egen drift skulle ha vært klimanøytral i 2025, har det blitt utarbeidet et klimaregnskap for Lier kommunes egen drift siden 2017. Klimagassregnskapet for Lier kommunes virksomhet tar utgangspunkt i Greenhouse Gas Protocol (GHG-protokollen). GHG-protokollen er en internasjonal anerkjent standard for å regne ut fotavtrykksbaserte klimagassutslipp for organisasjoner og virksomheter så vel som kommuner og land. Klimaregnskapet gir viktig innsikt i kommunens utslipp.

24. Utskiftning av gatelys til LED-armatur

Utskifting av gatelys til LED-armatur. En overgang til gatelys med LED-armatur reduserer forbruket fra 125w til 40w per armatur. Det skiftes ut ca. 500 armaturer i året.

25. Vurdere tilleggsanbud på massivtre ved store byggeprosjekter

Tre som byggemateriale bidrar til redusert CO₂-innhold i atmosfæren ved å erstatte mer klimabelastende materialer og gjennom karbonlagring.

26. Rehabilitering av bygg fremfor riving og ombruk av materialer i byggeprosjekter

Det skal prioriteres rehabilitering av eksisterende bygningsmasse fremfor riving og nybygg der det er hensiktsmessig. Kommunen skal benytte livsløpsanalyser (LCA)/(LCC) av materialer i kommunale byggeprosesser for å finne helhetlige løsninger med lavest klima- og miljøpåvirkning, samt kostnad. Både ved nybygg og totalrenovering.

27. Bygge kommunale bygg og rehabiliteringsprosjekter i passivhusstandarden

For å redusere behovet for oppvarming bør passivhusstandard velges i alle byggeprosjekter og større rehabiliteringer.

28. Grønne Liers klima- og miljøpris

Dele ut to klima- og miljøpriser i forbindelse med Lierdagene 2027 og 2029:

- Grønne Liers klima- og miljøpris for barn og unge
- Grønne Liers klima- og miljøpris for bedrifter og organisasjoner

UTENFORSKAP

Hva er utenforskap?

Utenforskap er et vidt begrep som kan favne mye. Store Norske Leksikon definerer utenforskap slik: "Uttrykket beskriver en situasjon der enkeltmennesker eller grupper av mennesker står utenfor samfunnet ellers, for eksempel der de ikke deltar i arbeidsliv eller tar utdanning, eller der de mangler språklig eller kulturell tilknytning til samfunnet ellers."

Nasjonalt fokus

Utenforskap blant barn og unge beskrives som en stor samfunnsutfordring, som krever bred og koordinert innsats over tid. I Stortingsmelding 32 (2020-2021) "Ingen utenfor – En helhetlig politikk for å inkludere flere i arbeids- og samfunnsliv" legges det vekt på å motvirke årsakene til utenforskap i større grad enn det å iverksette avbøtende tiltak. Regjeringen lanserte i mars 2025 et 10-årig arbeid for å bekjempe ungt utenforskap, kalt samfunnsoppdraget om inkludering av barn og unge. Samfunnsoppdraget tar sikte på å mobilisere hele samfunnet, inkludert offentlige tjenester, frivillige organisasjoner, næringslivet og forskingsinstitusjoner for å nå det overordnede målet: «Utenforskap blant barn og unge reduseres betydelig innen 2035».

Arbeid mot ungt utenforskap i Lier kommune

I Lier kommune er det fokus på å motvirke utenforskap ved å jobbe helsefremmende helt fra barnehagealder. I skoleåret 24/25 hadde for eksempel Sunne, aktive liunger (SAL) aktiviteter for 838 barn og 151 ansatte i barnehager. Det er nå SAL-kontakter på alle barne- og ungdomsskolene i Lier. Både lavterskeltilbud, som ungdomshuset V2 og BUA, og mer konkrete målrettede tiltak i regi av NAV er alle viktige brikker i arbeidet mot utenforskap i Lier kommune. Vi vil her kort nevne noen tiltak som retter seg spesielt mot ungt utenforskap:

- Fra desember 2025 vil vi ha to utekontakter. Utekontaktene skal jobbe oppsøkende ut i ungdomsmiljøer for å forhindre utenforskap og redusere rus og kriminalitet.
- Høsten 2025 startet Lier kommune med ungdomslos. Målet med ungdomslosarbeidet er å hjelpe ungdom som har utfordringer med å fullføre skoleløpet. Dette gjøres gjennom tett og tilrettelagt oppfølging for å øke skolenærvær, bedre skoleprestasjoner og å fullføre skoleløp. I forbindelse med ungdomslosarbeidet er det opprettet samarbeid med flere virksomheter i kommunen, for eksempel biblioteket og kulturskolen.
- Foreldreveiledningskurs rettet mot ungdomsforeldre.
- Foreldrekafé som møtepunkt for foreldre til barn med bekymringsfullt skolefravær arrangeres tre ganger i løpet av skoleåret 2025/2026 med representanter fra helsetjenesten, PPT og skole.

- Fakt-UNG er et tilbud i samarbeid med psykisk helse i andrelinjetjenesten og Drammen kommune. Tilbudet gir tett oppfølging til ungdom som har særskilte utfordringer, og som i hovedsak omfatter psykisk helse og rus.
- Etableringen av inntaksteam og arbeidet med å få på plass ressurser til å etablere Lier utadrettet team, som tar sikte på å hjelpe familier med store sammensatte utfordringer og hjelpebehov over tid.
- Fritidsveiledning, ferieaktiviteter og Eplefondet er tiltak som gjør at flere unge har mulighet til å delta på ferie- og fritidsaktiviteter.
- Generasjon M – kommunestyret vedtok i juni 2025 å gå videre i prosessen med å inngå et samarbeid med Generasjon M. Dette tiltaket fremmer forebygging for unge og aktivitet for eldre gjennom deltidsjobber for ungdommer som besøker eldre på sykehjem og i omsorgsboliger.

Handlingsplan mot ungt utenforskap

Det er flere politisk vedtatte strategier og temaplaner i kommunen som berører temaet ungt utenforskap; eksempelvis oppvekstplanen, plan for forebygging av omsorgssvikt og atferdsproblemer, handlingsplan for barn og unge i fattige familier, handlingsplan for forebygging av selvmord og folkehelsestrategien.

Kommunedirektøren har i HP 2024 – 2027 fått et HP-opppdrag (3.19) knyttet til ungt utenforskap: *“Arbeidet mot ungt utenforskap skal prioriteres ved alle kommunale prioriteringer. Dette gjelder unge i alderen 15 – 29 år som ikke er i arbeid, utdanning/opplæring eller med varige trygdeytelser. Vi ber om at kommunedirektøren legger frem en sak i løpet av 2024 med fokus på hvordan oppfølgingen av denne gruppen kan bedres, samt sikre et enda bedre samarbeid mellom skole, helsetjeneste, NAV og arbeidsgiver. Vi ber også om at kommunedirektøren vurderer ulike befolkningsrettede forebyggende tiltak i samråd med helsetjenesten for å forebygge angst og depresjon i den aktuelle gruppen, i tillegg til den ordinære behandlingsrettede helsetjenesten.»*

Det arbeides nå med handlingsplanen «Fra utenforskap til innenforskap», som forventes å bli ferdigstilt i 2026. I forbindelse med planarbeidet er det gjennomført innsiktsarbeid med deltagelse fra flere ulike virksomheter i kommunen. Det har vært avholdt flere arrangementer i 2025 som har gitt verdifull innsikt til arbeidet med planen, eksempelvis fagdag om ungt utenforskap i regi av HelseHub og dialogmøte mellom medlemmene i utvalg for oppvekst, kultur og idrett, ansatte som jobber i “laget rundt barnet” og brukere av tjenestene. Høsten 2025 er det planlagt et arrangement på Lier videregående skole i forbindelse med verdensdagen for psykisk helse, der målet er å innhente innspill til handlingsplanen fra ungdommene selv.

UTVALG FOR OPPVEKST,
KULTUR OG IDRETT

Innledning

Utvalg for oppvekst, kultur og idrett (OKI) omfatter alle tjenestene og virksomhetene under oppvekstsektoren, samt kulturvirksomhetene som ligger organisatorisk under steds- og samfunnsutvikling. Tjenestene omfatter barnehagetilbud, grunnskoleopplæring, voksenopplæring, barnevern, helsetjenesten barn, unge, foreldre og gravide, pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT), folkehelse, kulturskole og de fleste tjenestene innenfor kultur og fritid.

Alle barn og unge har rett til omsorg, utvikling, læring og deltagelse i samfunnet, uavhengig av forutsetninger. Tjenestene samhandler på tvers for å utvikle gode oppvekstvilkår. Barn og unge skal utvikle kunnskap, ferdigheter og holdninger som grunnlag for livsmestring og for å kunne delta i arbeid og fellesskap. Barn skal høres i alle saker som angår dem, og Lier kommune har utviklet en standard for barnerettighetsvurderinger.

Status

Lierskolen og lierbarnehagen har blant annet felles kvalitetsplan; «Lekeglede, lærelyst og livsmestring», felles veileder for «Atferd som utfordrer - forståelse og tiltak» og en felles plan for inkluderende barnehage- og skolemiljø.

Det er innført mange gode tiltak for livsmestring gjennom et samarbeid mellom skoler, helsetjenesten, PPT, politiet, Inn på tunet, Barnevakten og Sunne og aktive liunger (SAL). Organisering av livsmestringstiltak i modellen Sunne og aktive liunger med barnehagen og skolen som gjennomføringsarena sikrer langsiktig innsats over tid som når alle barn og unge. Kulturskolen er forankret i opplæringsloven, og har i den nye opplæringsloven fått egen formålsparagraf. Skolen gir undervisning av høy kvalitet i kunst og kultur, er en ressurs og samarbeider med andre virksomheter og frivilligheten. Skoleslaget skal være en inkluderende kraft i kommunen og bidra til levende nærmiljø. Virksomheten forvalter en friplassordning som skal ivareta deltakelse for barn fra lavinntektsfamilier, men arbeider også generelt for å motvirke utenforskap og for å skape gode oppvekstvilkår og levende nærmiljøer i kommunen.

Utfordringer

- Kun tre kommunale barnehager gir et press på å drifte mest mulig økonomisk på grunn av tilskuddsordningen til de private barnehagene.
- Økonomi er skolens hovedutfordring fordi elever med store vedtak om individuelt tilpasset opplæring er økende, det samme er elever som trenger forsterket opplæring i norsk. I tillegg er det flere elever som ikke har vedtak, men som trenger

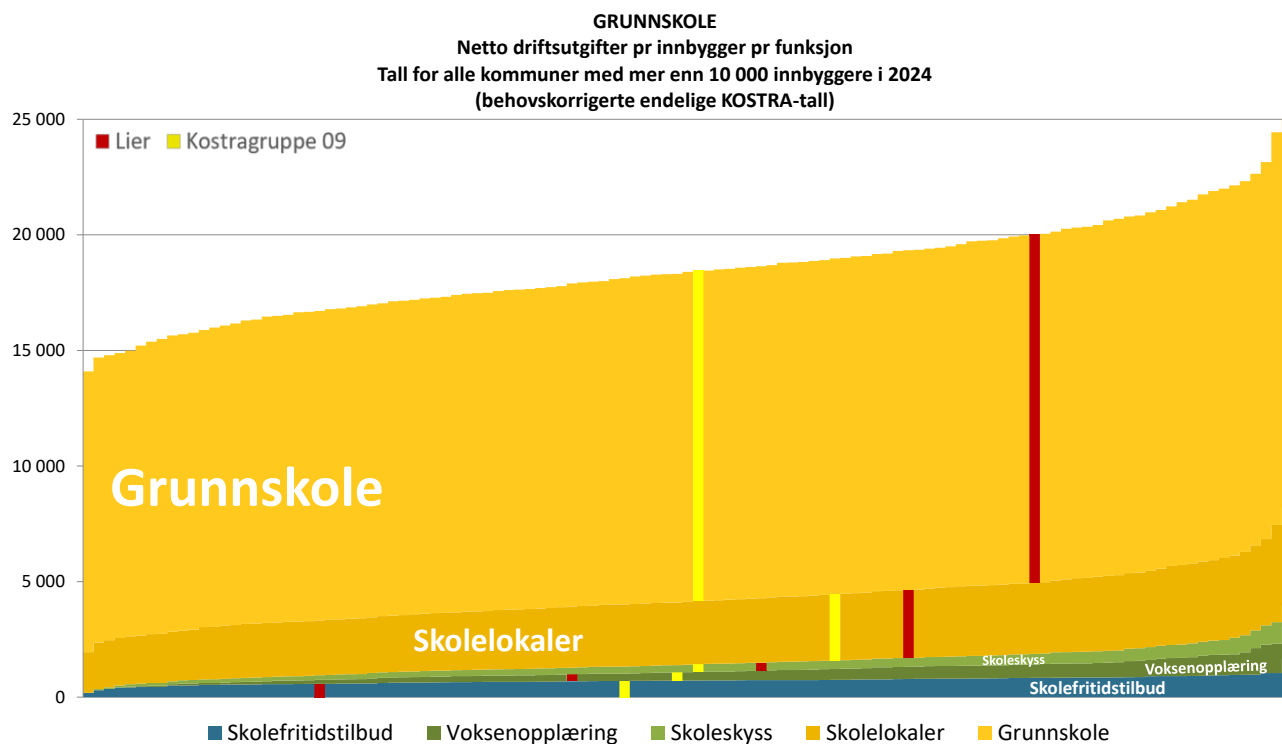
tilrettelegging grunnet psykiske utfordringer, ufrivillig skolefravær eller at de opplever et utrygt skolemiljø.

- Det har blitt stadig mer utfordrende å rekruttere og beholde kvalifiserte ansatte innen oppvekst.
- Det er ikke tilstrekkelig kapasitet på de tilrettelagte enhetene for elever på ungdomstrinnet med særskilte behov, og det samme gjelder plasser til avlasting.
- Oppvekstreformen gir kommunen mer ansvar for barn som bor i fosterhjem. Dette utfordrer med tanke på å rekruttere fosterhjem til barnevernstjenesten.
- Det mangler et koordinert og helhetlig tilbud til barn, unge og familier som trenger et omfattende og langvarig tilbud.
- Det er ventelister på kulturskolen og manglende ressurser til å utvikle tilbudet.

Sammenligninger med andre kommuner

Lier har vurdert sine kostnader i 2024 opp mot alle kommuner med mer enn 10 000 innbyggere, samt KOSTRA-gruppe 9, per tjenesteområde. Plasseringen til Lier er i figuren under markert med rødt og plasseringen til gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 9 er markert med gult.

Skole og PPT

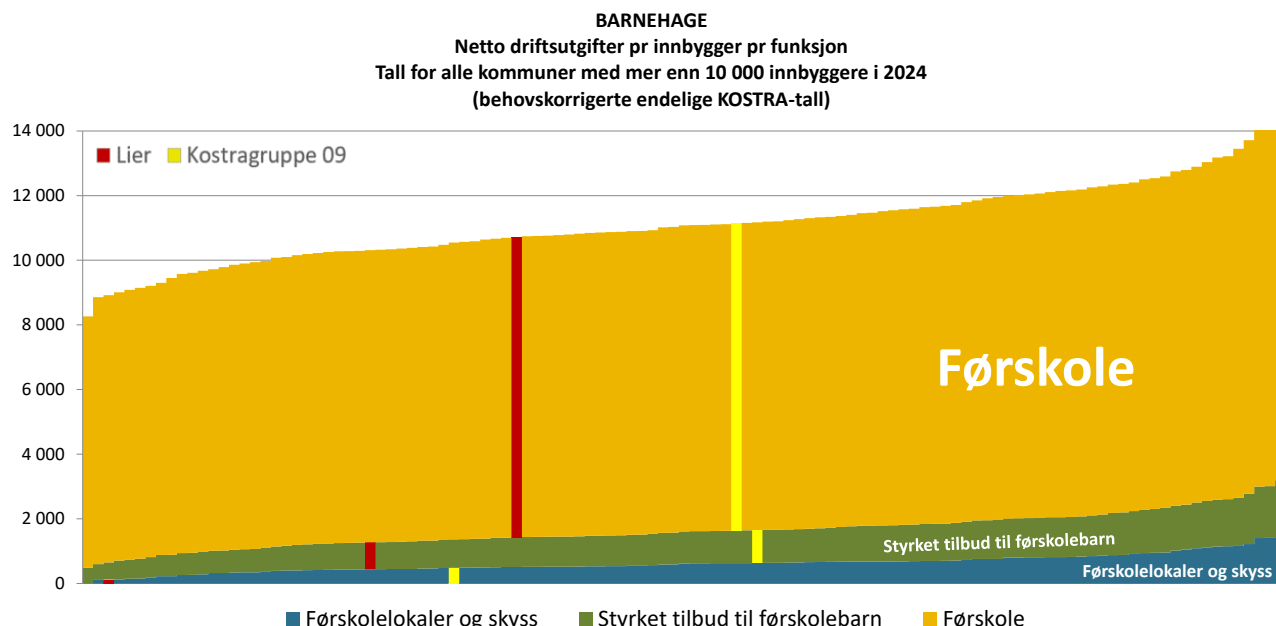
GRUNNSKOLE	Lier	KOSTRA gruppe 09	Buskerud	Drammen	Asker	Landet uten Oslo
Grunnskole	15 060	14 276	13 670	12 853	13 128	14 280
Voksenopplæring	302	356	322	269	275	385
Skolefritidstilbud	574	698	596	612	735	735
Skolelokaler	2 939	2 873	2 847	2 482	3 243	2 833
Skoleskyss	346	330	285	165	291	342
TOTALT	19 221	18 533	17 720	16 380	17 672	18 576

Grunnskole. Behovskorrigerte kostnader per innbygger, kroner

Slik det kommer frem av figur og tabell over, har kommunen fem sammenligningstall innen grunnskole. Den desidert største andelen av kostnader går til samleposten "Grunnskole". Dette er en sum av alle kostnader knyttet til undervisning. Lier ligger fortsatt høyest av de vi sammenligner oss med, men økningen fra 2023 til 2024 er kun på 2,6%, noe som er en litt lavere økning enn for KOSTRA-gruppe 9, med 3,1%. Drammen øker med 1,8%, Asker øker med 2,9% og landet øker med 2,3% fra 2023.

Totale kostnader til grunnskole har økt med 4,3% fra 2023, mens KOSTRA-gruppe 9 har økt med 3,9% fra 2023. Lier har hatt en stor kostnadsøkning for skolelokaler og for skoleskyss fra 2023. Skolelokaler, som utgjør en nokså stor del av totale utgifter, har økt grunnet investeringer i Egge skole, tomtekjøp i Fjordbyen og modulbygg på Lierbyen og Hegg skoler.

Barnehage

BARNEHAGE	Lier	KOSTRA gruppe 09	Buskerud	Drammen	Asker	Landet uten Oslo
Førskole	9 303	9 498	9 016	9 046	9 381	9 456
Styrket tilbud til førskolebarn	830	1 017	1 032	1 239	848	980
Førskolelokaler og skyss	119	483	568	505	405	700
TOTALT	10 252	10 998	10 616	10 790	10 634	11 136

Barnehage. Behovskorrigerte kostnader per innbygger, kroner

I tabellen over har ordinær bemanning fått benevnelsen førskole. I praksis er dette bemanning i kommunale barnehager og tilskudd til private barnehager, inklusive kapitaltilskudd for kostnader til lokaler for private barnehager. Lier har meget lave kostnader til barnehagelokaler. Dette skyldes at kommunen har få kommunale barnehager, og at kompenseringen for kostnader til private barnehagers lokaler ikke er skilt ut fra det samlede tilskuddet de får per barn.

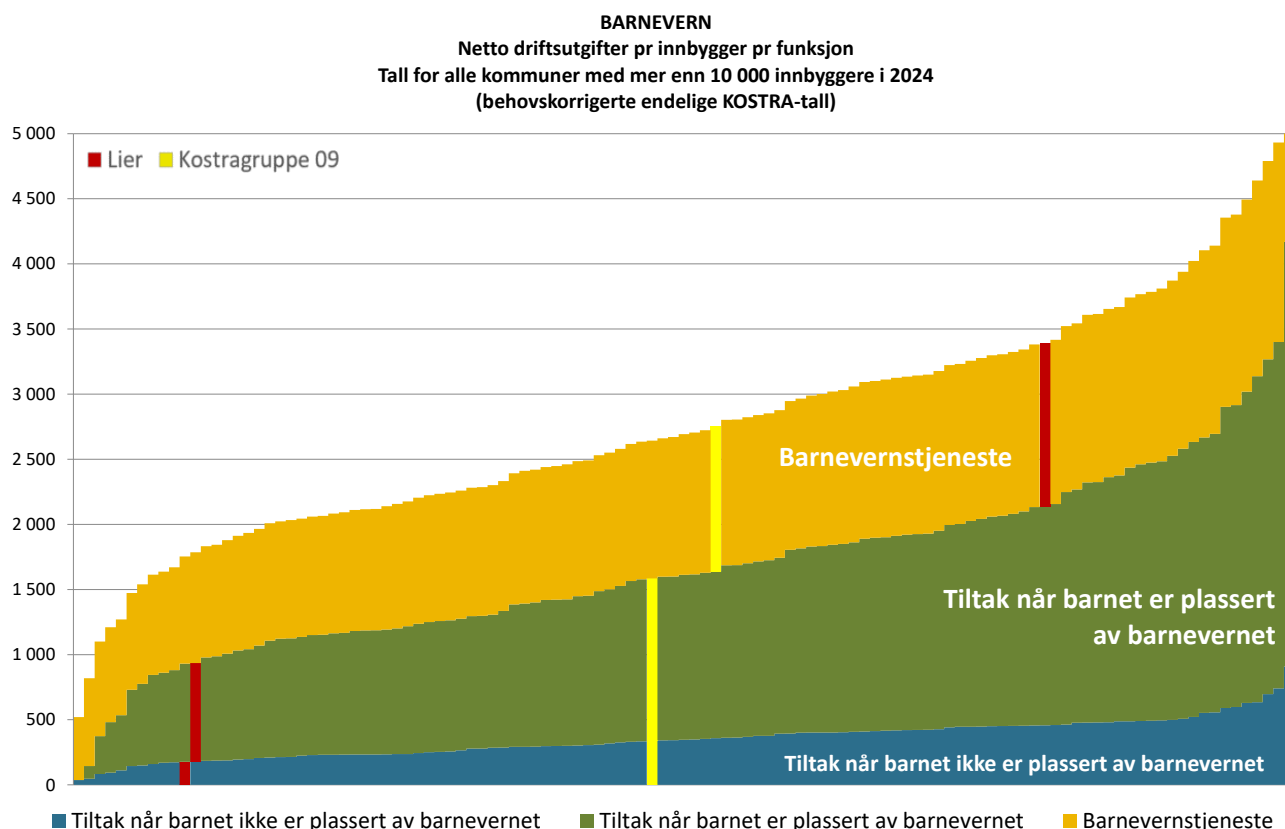
Lier har mange private barnehager. Disse dekker rundt 90 % av alle barn som går i barnehager i Lier. Kostnadene i våre kommunale barnehager ligger til grunn for tilskuddene vi gir til de private. Lave kostnader i kommunale barnehager er derfor førende for de totale kostnadene for barnehagesektoren. Førskole, som viser hva det ordinære tilbudet i kommunen koster og som utgjør 90 % av totalen, har økt med 7,3% fra 2023. Dette er en langt større kostnadsøkning enn KOSTRA-gruppe 9, som øker med 3,1%. Hovedårsaken til dette er at det kommunale tilskuddet til private barnehager har økt mer i Lier enn i andre kommuner. Lier ligger likevel forholdsvis lavt når det gjelder kostnader på barnehageområdet.

Styrket tilbud i Lier økte mye fra 2022 til 2023, med 8,6 %, mens tallene viser en liten reduksjon i utgifter i 2024. KOSTRA-gruppe 9 og landet er omtrent uendret fra 2023.

Barnevern

Tabellen under viser at barnevernet i Lier driftes rimeligere enn KOSTRA-gruppe 9, og rimeligere enn alle vi sammenligner oss med, med unntak av Asker.

Barnevernet har et bevisst fokus på å yte hjelpetiltak i hjemmet for å redusere behovet for plasseringer utenfor hjemmet og inn i andre omsorgstiltak. Dette er i tråd med barnevernsreformen, som trådte i kraft 01.01.2022. Reformen fokuserer på at kommunene skal jobbe med forebyggende tiltak og en felles oppvekstreform.

BARNEVERN	Lier	KOSTRA gruppe 09	Buskerud	Drammen	Asker	Landet uten Oslo
Barnevernstjeneste	1 252	1 114	1 127	1 095	968	1 118
Tiltak når barnet ikke er plassert av barnevernet	177	341	244	174	447	349
Tiltak når barnet er plassert av barnevernet	755	1 245	1 324	1 332	388	1 352
TOTALT	2 184	2 700	2 695	2 601	1 804	2 818

Barnevern. Behovskorrigerende kostnader per innbygger, kroner

Kultur og idrett

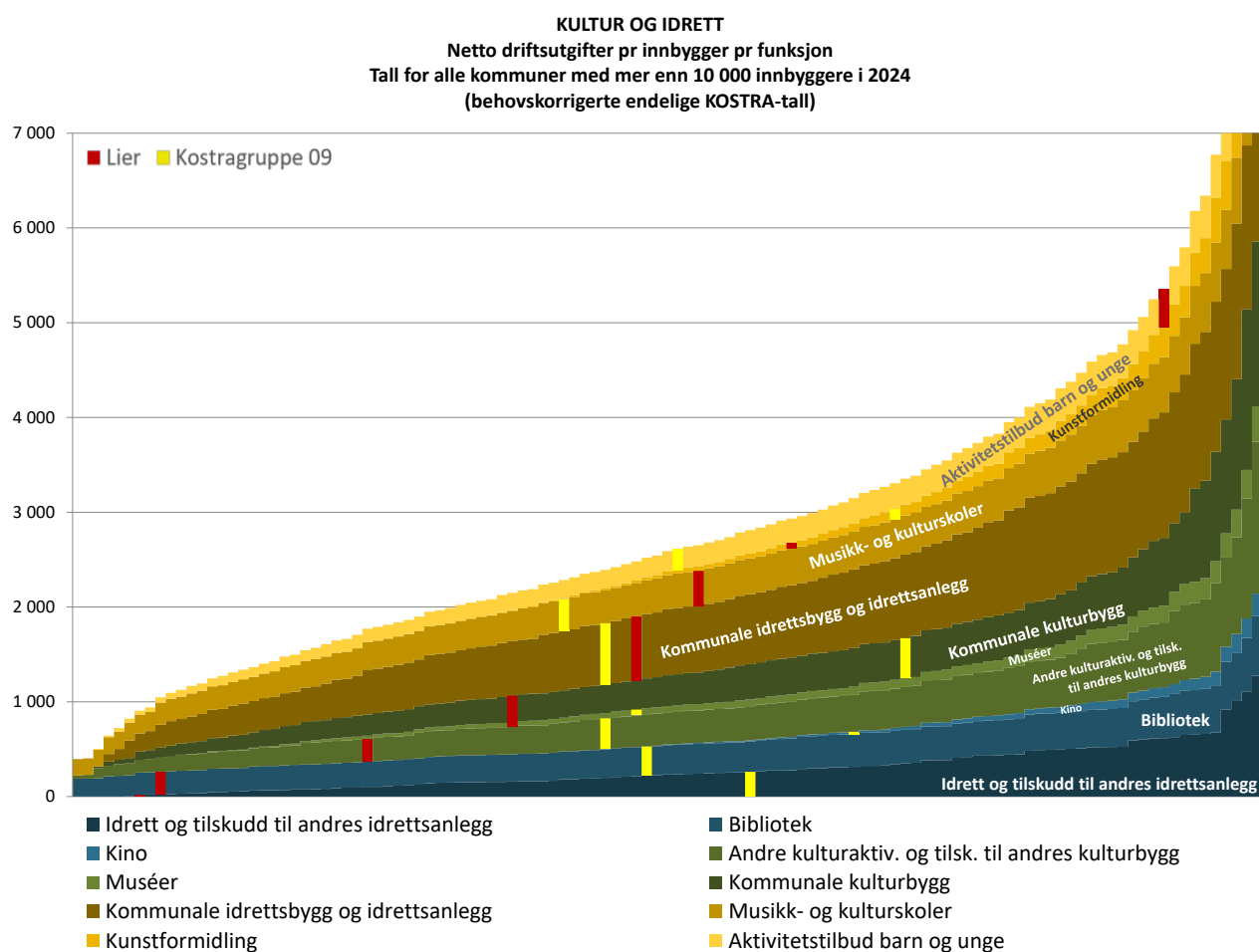
Tabellen under viser at kultur og idrett i Lier driftes billigst i utvalget.

Det er stor variasjon i netto kostnader til kultur og idrett mellom kommunene i sammenligningen.

Prioriteringen innen områdene kultur og idrett er også forskjellig fra kommune til kommune. Lier bruker klart mest på aktivitetstilbud til barn og unge, men det er innenfor en langt strammere samlet ramme. I motsatt ende ser vi at Lier bruker lite på bibliotek, kommunale kulturbygg, idrett og tilskudd til idrettsanlegg samt andre kulturaktiviteter og tilskudd til kulturbygg. For idrett og tilskudd til idrettsanlegg kommer imidlertid gratis eller sterkt subsidiert tilgang til lokaler og anlegg inn som Liers viktigste bidrag. I Lier er det kommunen

som eier og drifter de fleste idrettsanleggene, delvis i avtalebasert samarbeid med flere av idrettslagene. Kommunen stiller lokaler og anlegg gratis til disposisjon for lokale foreninger med tilbud til barn og unge, og har en subsidiert leie for foreninger med voksentilbud og for særlige arrangementer. Dette er en nødvendig forutsetning for all den aktivitet som sikres i frivillig regi.

Lier har ikke kino, men dette er heller ikke en stor netto kostnad i andre kommuner. Øvrige områder ligger nærmere gjennomsnittet i utvalget og gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 9 med hensyn til netto kostnader.

KULTUR OG IDRETT	Lier	KOSTRA gruppe 09	Buskerud	Drammen	Asker	Landet uten Oslo
Aktivitetstilbud barn og unge	399	221	252	251	454	249
Bibliotek	238	307	352	305	393	343
Kino		23	11		1	22
Muséer	46	61	71	75	76	96
Kunstformidling	62	106	155	305	16	154
Idrett og tilskudd til andres idrettsanlegg	18	261	231	150	197	276
Kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg	672	646	656	735	1 524	817
Musikk- og kulturskoler	368	337	355	255	365	385
Andre kulturaktiviteter og tilskudd til andres kulturbygg	239	325	342	382	643	414
Kommunale kulturbygg	278	422	470	450	573	381
TOTALT	2 320	2 709	2 895	2 908	4 242	3 137

Kultur og idrett. Behovskorrigererte kostnader per innbygger, kroner

Satsingsområder

- Godt tverretattlig samarbeid må styrkes for å videreutvikle det tverrfaglige tilbudet til sårbare gravide og barn og familier der barnet har store og omfattende vansker. En organisering med et inntaksteam og et utadrettet team (LUT) for å gi et bedre og samordnet tilbud til denne gruppen er under utvikling, men er ikke tilstrekkelig finansiert.
- Ny opplæringslov og kvalitetsplanen for lierskolen og lierbarnehagen gir føringer om at flere barn skal ivaretas innenfor det ordinære barnehage- og skoletilbudet.
- Det må fortsatt jobbes med gode forebyggende tiltak og gode måter å håndtere vold og trusler. Kommunens veileder om adferd som utfordrer skal bidra til å styrke kompetansen til de ansatte i møte med disse barna.
- Sertifisering som dysleksivennlig skole vil kreve mye av skolenes utviklingstid også dette året.
- PPT er inne på alle 1. trinn hver høst, og er i tillegg ute på skolene for å observere og veilede ansatte i klasseromssituasjoner. Dette for å kunne sette inn tiltak raskt når elever står i fare for å henge etter i sin læring eller det er utfordringer i læringsmiljøet.
- Arbeidet med livsmestring og folkehelse i skolen gjennom Sunne og aktive liunger (SAL) videreføres.
- Alle barn og unge i Lier skal ha mulighet til å delta jevnlig i minst en organisert fritidsaktivitet sammen med andre (ref. Fritidserklæringen).
- Alle barn og unge i Lier skal ha mulighet til å delta på åpne møteplasser i sitt lokalmiljø.

- Lier bibliotek skal ta en aktiv rolle som samfunnsutvikler i Lier ved å skape møteplasser som fremmer fellesskap, lokaldemokratisk engasjement og som bidrar positivt til helsefremmende lokalsamfunn.
- Lier kommune skal være en av Norges beste friluftslivskommuner. Alle innbyggere i Lier skal ha god tilgang på både enkle og ville naturopplevelser, sommer og vinter (ref. Anleggsplan for fysisk aktivitet, friluftsliv og idrett 2022-26).
- Placemaking (en metode for å skape gode offentlige rom for innbyggerne – sammen med dem) brukes som verktøy for å skape tilgjengelighet, attraktivitet og brukervennlighet i stedsutvikling (ref. Fjordbyen, Tranby og Lierbyen).
- Økt mangfold og inkludering i kulturskolen, som er satsingsområde 1 i "La det blomstre - kvalitetsplan for Lier kulturskole 2023-2027", skal nås gjennom videre utvikling av kulturskolens breddetilbud og kulturkarusell i SFO-tiden.
- Fordypningsprogrammet er under utvikling, med mål om å favne alle kunstfagene i kulturskolen. Dette skal sikre barn og unge med særskilt interesse og talent mulighet til å fordype seg og utvikle sine ferdigheter lokalt i kulturskolen. Dette er satsingsområde 2 i "La det blomstre - kvalitetsplan for Lier kulturskole 2023-2027".

Mål

Samfunnsmål	Innsatsområde	Delmål	Indikator og eventuell målemetode	Siste måling 2024	Mål 2026	Mål 2029
1 Levende landskap	1.2 Naturen skal være lett å ta i bruk gjennom et allsidig og attraktivt friluftslivstilbud.	HP. Nye friområder skal sikres kommunale driftsressurser. Dette øker tilrettelegging og tilgang til grønne Lier.	HP. Økte rammer for økt drift sikres årlig i HP. Måloppnåelse ved 100% dekning	0 %	100 %	100 %
2 Tilhørighet til bygda	2.2 Lier skal være blant Norges fremste frivillighetskommuner.	HP. Lier kommune skal ha en oppdatert og aktiv frivillighetspolitikk og etterleve denne	HP. Oppfølging av ny frivillighetspolitikk fra høsten 2023. Gjennomføre årlig frivillighetsmøte	Gjennomført	Gjennomført	Gjennomført
		HP. Samarbeide tett med Lier Bygdetun, lokale foreninger, grunneiere og fylkeskommunen	HP. Årlige tilskudd og samarbeidsprosjekter med Lier Bygdetun i hht avtale. Gjennomførte samarbeidsprosjekter med frivillighet, andre lokale aktører og fylkeskommunen ut fra årlige prioriteringer	-	Vurdert som ivaretatt	Vurdert som ivaretatt
	2.7 Innbyggerne skal ha tilgang på attraktive arenaer for sosialt samvær og aktivitet	HP. Alle skal ha mulighet for deltakelse i aktuelle samvær og aktiviteter	HP. Det skal være bredde i tilbud – noe for alle. Deltakelse og inkludering skal sikres best mulig – alle skal ha reell tilgang og anledning. Vurderinger avklarer måloppnåelse.	Ivaretatt	Vurdert som ivaretatt	Vurdert som ivaretatt
		HP. Innenfor sine rammer og sitt mandat skal kulturskolen arbeide for at målet på 30% dekning av barn og unge i skolealder som har plass i kulturskolen nås. Publikum og uformelle deltakere teller ikke inn i målingen.	HP. Andel elever i grunnskolealder (6-15 år)	19,4 %	30,0 %	30,0 %
		HP. Kommunale flerbrukslokaler og uteanlegg skal være enkelt tilgjengelig	HP. Utleie til trening for barn og unge skal være gratis. Booking skal være digitalt og enklest mulig.	ja	Ja	Ja
3 Livsmestring for alle	3.1 Lier skal ha helsefremmende og inkluderende barnehager og	HP Elevene i Lierskolen er robuste barn og ungdommer som takler hverdagen og er rustet for fremtidige utfordringer.	HP Ant. elever med bekymringsfullt fravær, trinn 3	42	Synkende	Synkende

Handlingsprogram 2026-2029

Samfunnsmål Innsatsområde	Delmål	Indikator og eventuell målemetode	Siste måling 2024	Mål 2026	Mål 2029
skoler som gir de beste muligheter for læring og sosial utvikling.		HP skolebidragsindikator 5.-7. trinn	-0,60	0,00	0,00
		HP. Skolebidragsindikator 1.-4. trinn	0,40	0,50	0,50
		HP. skolebidragsindikator 8.-10. trinn	-0,2	0,4	0,4
	HP Elevene i Lierskolen opplever tilhørighet i et inkluderende fellesskap preget av trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd. De er robuste barn med et godt selvbilde som takler motgang og mestrer livene sine. Gjennom å utvikle kunnskap, ferdigheter og holdninger bidrar de til et samfunn preget av toleranse, respekt, åpenhet og inkludering.	HP. Elevundersøkelsen - mobbing 7. og 10. trinn	8,10	0,00	0,00
		HP. Grunnskolepoeng	42,60	43,80	43,80
		HP. Elevundersøkelsen - motivasjon, 7. og 10. trinn	1,50	3,86	3,86
		HP. Elevundersøkelsen - trivsel, 7. og 10. trinn	4,20	4,30	4,30
		HP. Antall friplasser i kulturskolen (egen telling)	25	100	100
	HP Kulturskolen vil være et ressurscenter for integrering og samhandling mellom barn og unge med forskjellige oppvekstvilkår og kulturer.				
	HP Lierskolen skal gi den enkelte elev de beste muligheter for faglig og sosial utvikling.	HP. Gjennomføring av videregående skole etter 5 år (SSB)	84,0 %	85,0 %	85,0 %
	HP. Barn i Lier barnehagen er robuste, mestrer hverdagen og er rustet for fremtidige utfordringer.	HP. Foreldreundersøkelsen: Jeg har inntrykk av at barnehagen legger til rette for allsidig lek og aktiviteter.	-	4.8	4.8
		HP. Foreldreundersøkelsen: Jeg opplever å ha en god dialog med barnehagen om mitt barns utvikling.	4,80	4,70	4,70

Handlingsprogram 2026-2029

Samfunnsmål Innsatsområde	Delmål	Indikator og eventuell målemetode	Siste måling 2024	Mål 2026	Mål 2029
	HP. Barnehagens spesialpedagogiske team gjennomfører spesialpedagogisk hjelp til barn i barnehagealder.	HP Pedagogtimer i barnas enkeltvedtak om rett til spesialpedagogisk hjelp gjennomføres som skrevet i enkeltvedtaket.	-	100 %	100 %
	HP. I lierbarnehagen har vi fokus på inkluderende barnehagemiljø hvor alle barn opplever tilhørighet og vennskap	HP Jeg har inntrykk av at mitt barn trives i barnehagen.	-	4,8	4,8
	HP. Kulturskolen skal tilby undervisning av høy kvalitet	HP. Elever i fordypning	17	30	30
		HP. Tilfredshet tjenestemottaker (brukerundersøkelse)	-	4.7	4.7
	HP. PP-tjenesten bidrar til at arbeid i barnehagenes og skolenes ressursteam gjennomføres i tråd med gjeldende rutiner.	HP PP-tjenesten deltar i barnehagenes og skolenes ressursteam og bidrar til utvikling ift barn og elevers læring og utvikling	-	100 %	100 %
	HP. PP-tjenesten samarbeider med skolene og barnehagene om å videreutvikle et godt faglig og inkluderende læringsmiljø for elevene og en barnehage som gir barna gode forutsetninger for lek, læring og livsmestring.	HP. PP-tjenesten gjennomfører planlagt oppfølging av skolenes 1. trinn med observasjon og veiledning til lærere. Observasjon og veiledning i barnehagene etter avtale med styrere i barnehagene,	92,0 %	100,0 %	100,0 %
	3.2 Liunger skal gis muligheter for utdanning, jobb eller annen meningsfull aktivitet.	HP Voksenopplæringen skal bidra til deltakernes samfunnsforståelse og livsmestring gjennom at opplæringstilbudet er tilpasset gruppen.	HP. Lese (A2 eller høyere)	73,0 %	80,0 %
			HP. Lytte (A2 eller høyere)	75,0 %	90,0 %
			HP. Muntlig (A2 eller høyere)	93,0 %	90,0 %
			HP. Skriftlig (A2 eller høyere)	85,0 %	80,0 %
		HP. Ventelisten i kulturskolen skal holdes på et forsvarlig lavt nivå og jevnlig rekruttering skal være i fokus	HP. Andel barn i grunnskolealder (6-15 år) på venteliste til plass i kulturskolen (KOSTRA)	-	1.5 %

Handlingsprogram 2026-2029

Samfunnsmål Innsatsområde	Delmål	Indikator og eventuell målemetode	Siste måling 2024	Mål 2026	Mål 2029
3.3 Liunger som trenger bistand skal tilbys tjenester på riktig nivå i alle livets faser.	HP Helsetjenesten skal være en synlig og tydelig aktør inn i det helsefremmende arbeidet i skole og barnehage. Helsetjenesten skal bidra til et godt tverrfaglig arbeid rundt barn og unge som har behov for hjelpetjenester	HP. Hjemmebesøk fra sykepleier innen 14 dager etter hjemkomst	98,0 %	100,0 %	100,0 %
		HP. Andel barn med vedtak om IP og koordinator fra Helsetjenesten som har fått oppnevnt koordinator.	100,0 %	100,0 %	100,0 %
		HP. Andel gravide med svangerskapsjournal	95,0 %	90,0 %	90,0 %
	HP. Barneverntjenesten skal være en synlig og delaktig aktør inn i barn og unges liv i kommunen med økt fokus på samhandling og samordning med andre hjelpetjenester. Det å jobbe forebyggende på alle nivå er viktig. Alle barn og unge skal føle tilhørighet, trygghet og personlig utvikling. Det skal jobbes med tidlig innsats inn i hjemmet, slik at barn kan få vokse opp hos sin familie og unngå å måtte flytte.	HP. Riktig hjelpetiltak til barn og unge, fokus på brukermedvirkning	80,0 %	90,0 %	90,0 %
		HP. Unngå å flytte barn ut fra sin familie	80,0 %	90,0 %	90,0 %
		HP. Økt bruk av familieråd og nettverksarbeid i alle saker	60,0 %	90,0 %	90,0 %
3.5 Kommunen skal bidra til bedre helse og livssituasjon for Liunger med oppfølgingsbehov.	HP Kulturskolen skal tilby en bredde av tilrettelagte tilbud og være en inkluderingsarena for de med behov for tilrettelegging	HP. Antall elever i faste tilrettelagte tilbud (institusjonstilbudene telles ikke med)	12	25	25
	HP Med satsing på kompetanse og rekruttering vil vi sikre forsvarlige tjenester	HP. Andel saker i barnevernstjenesten med avvikende saksbehandlingstid, jf. Barnevernloven	0,88	0%	0%

Handlingsprogram 2026-2029

Samfunnsmål	Innsatsområde	Delmål	Indikator og eventuell målemetode	Siste måling 2024	Mål 2026	Mål 2029
6 Kommunen som organisasjon	6.1 En attraktiv og nyskapende organisasjon med gjennomføringskraft.	HP felles - Lavt fravær blant kommunens ansatte	HP Felles - Fraværspersent	8,0 %	5,0 %	5,0 %
			HP. Fraværspersent barnehager	12,1 %	5,6 %	5,6 %
			HP. Fraværspersent Grunnskole	7,9 %	5,6 %	5,6 %
		HP Organisasjonsutvikling	HP Felles Mestringsklime (annethvert år)	-	4,5	4,5
			HP Felles Mestringsorientert ledelse (annethvert år)	-	4,4	4,4
			HP. Felles Etablere	1 440	470	470
			tilbakemeldingskultur, øke meldte avvik			

Økonomi

Driftsbudsjett og rammeendringer Utvalget for oppvekst, kultur og idrett:

Beløp i 1000

		Handlingsprogram			
		2026	2027	2028	2029
Opprinnelig budsjett		1 106 091	1 106 091	1 106 091	1 106 091
	Vedtak forrige periode				
1	HP 24 Endring fra adjunkt til master lønn - økt lønnskostnad	-500	-1 500	-1 500	-1 500
2	HP 24 KS Eplefondet. Verbalpunkt 3.17	-200	-200	-200	-200
3	HP 24 KS Lavterskel musikktilbud. Verbalpunkt 3.11	-100	-100	-100	-100
4	HP 24 Økende antall elever med store vedtak (økt m/15 mill.) Skole	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
5	HP 24 Økende antall elever med store vedtak PP-tjenesten	-200	-200	-200	-200
6	HP 25 Bedre tilpasset opplæring i skolen	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
7	HP 25 Elever med store vedtak - PP-tjenesten	200	200	200	200
8	HP 25 KS - Bygdetunet. Verbalpunkt 3.6	0	-400	-400	-400
9	HP 25 KS - Martinsløkka. Verbalpunkt 3.5	3	5	8	8
10	HP 25 KS - Skolebøker 1.-4. klasse. Verbalpunkt 3.1	-420	-420	-420	-420
11	HP 25 KS - Styrking Eplefond. Verbalpunkt 3.4	200	200	200	200
12	HP 25 KS - Styrking leksehjelp, pilot. Verbalpunkt 3.2	0	-220	-220	-220
13	HP 25 Omstilling	-2 750	-2 750	-2 750	-2 750
14	HP 25 Teamleder for Lier utadrettet team (LUT)	0	750	750	750
15	HP 25 Trygg Av Natur	-500	-500	-500	-500
16	HP 25 Økt kjøp av barnehageplasser i Asker kommune	0	-1 600	-1 600	-1 600
17	HP 25 Økt kommunalt tilskudd til private barnehager som følge av økt lønn til pedagoger i de kommunale barnehagene	3 000	3 000	3 000	3 000
	Sum Vedtak forrige periode	-3 267	-5 735	-5 732	-5 732
18	Demografijustering				
	Demografi Barnevern	0	-543	-473	278
	Demografi barnehage	0	-5 944	-11 148	-6 453
	Demografi grunnskole	0	-4 676	-6 553	-10 201
	Sum Demografijustering	0	-11 163	-18 174	-16 376
19	Sum Budsjettendring fra i fjor	26 323	26 323	26 173	26 173
Konsekvensjusteringer		23 056	9 425	2 267	4 065
Konsekvensjustert ramme		1 129 147	1 115 516	1 108 358	1 110 156

		Handlingsprogram			
		2026	2027	2028	2029
	Nye brukere/kostnadsendring				
20	HP 26 Justering av antall elever med store vedtak (ref. HP 24)	2 000	2 000	2 000	2 000
21	HP 26 Økt kjøp av barnehageplasser i Asker kommune	0	1 600	0	0
22	HP 26 Økt ressurs til administrasjon: 30%	215	215	215	215
23	HP 26 Økte rammer skolene	8 000	8 000	8 000	8 000
	Sum Nye brukere/kostnadsendring	10 215	11 815	10 215	10 215
	Tiltak til mål				
24	HP 26 Teamleder Lier utadrettede team (LUT)	0	207	207	207
	Sum Tiltak til mål	0	207	207	207
	Vedtatte endringer				
25	RNB Redusert foreldrebetaling barnehage	12 000	12 000	12 000	12 000
	Sum Vedtatte endringer	12 000	12 000	12 000	12 000
	Annet				
26	HP 26 FDVU Bibliotek på bakkeplan	0	800	800	800
27	HP 26 Lønnskostnad rådgiver oppvekst økning 70-100 %	260	260	260	260
28	HP 26 Nytt bibliotek på bakkeplan (leiepris)	0	1 600	1 600	1 600
29	HP 26 Varslingssystem/beredskap ved alle skolene	120	120	120	122
	Sum Annet	380	2 780	2 780	2 782
Nye tiltak og realendringer budsjett		22 595	26 802	25 202	25 204
Ramme 2026-2029		1 151 741	1 142 317	1 133 559	1 135 359

Beskrivelse av tiltakene

1. HP 24 Endring fra adjunkt til master lønn - økt lønnskostnad

Lærere (adjunker) som slutter erstattes av lærere med mastergrad (lektorer). Lektorer har langt høyere lønn, og dette har ikke blitt kompensert skolene. Rammen ble økt med 4 millioner kroner i 2024, med en nedtrapping til 3,5 millioner i 2025, 3 millioner i 2026 og 2 millioner i 2027. Endringen i ramme fra 2025 til 2026 blir derved en reduksjon på 0,5 millioner kroner og 1,5 millioner kroner fra 2025 til 2027.

2. HP 24 KS Eplefondet. Verbalpunkt 3.17

“Flere familier opplever utfordringer med å betale for barnas aktiviteter og Eplefondet er en ubyråkratisk tilskuddsordning hvor klubbene kan søke om tilskudd til fritidsaktiviteter. Kommunedirektøren bes i samarbeid med Kiwanis om å styrke Eplefondet i samarbeid med ideelle, private aktører og legater for å imøtekomme det faktiske behovet.” Det ble bevilget 200 000 kroner i 2024 og det gjelder kun perioden 2024-2025. Rammen tas derfor ut i 2026. Kommunestyret vedtok å videreføre rammen i HP 25 se punkt 11

3. HP 24 KS Lavterskel musikktilbud. Verbalpunkt 3.11

“Lavterskel musikktilbud i skolen. Gjennom lavterskel musikktilbud med fokus på samspill og mestring, vil barn og unge oppleve glede og utvikling med musikk. Vi ønsker å gjennomføre et pilotprosjekt med lavterskel musikktilbud som eksempelvis EC-Play i Lier med evaluering etter skoleåret 2024/2025”. Midlene tas ut fra 2026.

4. HP 24 Økende antall elever med store vedtak (økt m/15 mill.) Skole

Det er flere barn enn tidligere med alvorlige diagnoser som krever tett oppfølging både i skole og SFO. For eksempel har barn med autismediagnoser økt fra 2-3 elever i året til 17-18 elever per år. Utgiftene til spesialundervisning har økt med rundt 15 millioner kroner fra nivået i 2019, noe som tilsvarer mer enn 15 årsverk pedagoger. Det forutsettes at tiltak skal kunne redusere nivået på tjenesten noe, men uten tilførsel av midler, så vil det ikke være mulig å holde budsjettene. Det ble vedtatt en rammeøkning på 9 millioner kroner for 2024, synkende til 8 millioner kroner for 2025 og 7 millioner kroner fra 2026. Endringen fra 2025 til 2026 er en reduksjon på 1 million kroner. (se også punkt 20)

5. HP 24 Økende antall elever med store vedtak PP-tjenesten

PP-tjenesten opplever en økning i antall henvisninger og antall barn og unge som mottar spesialpedagogisk hjelp. Rammen ble styrket med 1,5 millioner kroner i 2024, med 1,2 millioner kroner i 2025 og med 1 million kroner fra 2026. Endringen fra 2025 til 2026 er en reduksjon på 0,2 millioner kroner.

6. HP 25 Bedre tilpasset opplæring i skolen

I handlingsprogrammet for 2024 ble skolene styrket med 9 millioner kroner, fordi antall årsverk som har spesialundervisning har hatt en stor økning de siste årene uten at dette har blitt kompensert i rammen. Det er satt i gang flere tiltak for å redusere nivået på tjenesten, men skolene sliter fortsatt med å komme ned på nivå med budsjett da antall barn med alvorlige diagnoser fortsetter å øke. Det foreslås derfor en ytterligere styrkning på 3 millioner kroner i 2025, med en nedtrapping til 2 millioner fra 2026. Dette forslaget må ses i sammenheng ved vedtaket i HP 2024 (se pkt 4 og 20).

7. HP 25 Elever med store vedtak - PP-tjenesten

I handlingsprogram for 2024-27 ble budsjettet til PP-tjenesten styrket med 1,5 millioner kroner for 2024, og med noe reduksjon utover i perioden. Antall barn som har behov for spesialpedagogisk hjelp har dessverre ikke blitt redusert, og det foreslås derfor at styrkingen på 1,5 millioner kroner blir en varig styrkning. Dette medfører en økning på 300 000 kroner i 2025 og 500 000 kroner fra 2026 (se også punkt 5).

8. HP 25 KS - Bygdetunet. Verbalpunkt 3.6

Frivilligheten driver Bygdetunet hvor man kan oppleve lokalhistorie og det arrangeres mange arrangementer ved Bygdetunet. Stedet er en viktig identitetsbærer for kommunen og det er viktig at Bygdetunet har midler til å gjennomføre allerede oppstartet reguleringsarbeid. Kommunestyret la inn 0,4 millioner kroner i 2025 og 2026. Rammen tas ut fra 2027

9. HP 25 KS - Martinsløkka. Verbalpunkt 3.5

Lier kommune skal være en friluft kommune med et godt samarbeid frivilligheten. Martinsløkka drives av frivilligheten og området gir mye tilbake til folkehelsen og turopplevelser. Frivilligheten er avhengig av forutsigbarhet, det settes av midler til Martinsløkka. Det ble bevilget 50.000 kroner i 2025 og økende til 58.000 kroner fra 2028.

10. HP 25 KS - Skolebøker 1.-4. klasse. Verbalpunkt 3.1

Det settes av ekstraordinære midler til innkjøp av trykte skolebøker for 1.- 4. trinn. Dette skal være en tilleggssatsing og erstatter ikke ordinær budsjettpost. Det er viktig for læringen at elever har tilgang til trykte bøker, og vi ønsker en god faglig begrunnet balanse mellom skjerm og bok i skolen.

11. HP 25 KS - Styrking Eplefond. Verbalpunkt 3.4

«Eplefondet er for mange familier en viktig tilskuddsordning som gjør at barn og ungdom kan ha

en aktivitet å gå til uavhengig av foreldrenes økonomi. Spesielt i økonomisk uforutsigbare tider er det viktig med tilskuddsordninger som sørger for innenforskap. Det settes derfor av ekstra midler til Eplefondet fra og med 2026.»

12. HP 25 KS - Styrking leksehjelp, pilot. Verbalpunkt 3.2

«Pilot med leksehjelp 1.-4. klasse på Hallingstad og Hegg skole. Prosjekt med oppstart skoleår 2025/2026 over to år med evaluering i etterkant. Formål hindre utenforskap og gi leksehjelp til elever der foreldre har vanskeligheter for å gi leksehjelp hjemme. Styrking av leksehjelp totalbeløp 220.000. Ut ifra elevtall stipulert 80.000 Hallingstad og 140.000 Hegg skole med to timer per uke per klassetrinn på Hegg og én time per uke per klassetrinn på Hallingstad. Kommunedirektør avgjør fordeling og prosjektets omfang.»

13. HP 25 Omstilling

I handlingsprogram for 2025-2028 ble det vedtatt en omstilling på 10 millioner kroner 2025 og økene til totalt 20 millioner kroner fra 2026.

Tall i 1000 kr	2025	2026	2027	2028
OKI	2 500	5 250	5 250	5 250
Hov	2 500	5 250	5 250	5 250
ULN	0	0	0	0
UMP	0	0	0	0
FM stab	1 000	1 500	1 500	1 500
Kom foretak	4 000	8 000	8 000	8 000
Totalt	10 000	20 000	20 000	20 000

Det er et eget avsnitt under økonomi kapittelet som viser en total oversikt over alle innsparingsvedtakene.

14. HP 25 Teamleder for Lier utadrettet team (LUT)

Det er et ønske om å etablere et team underlagt oppvekst, «Lier utadrettet team». Teamet skal jobbe med å gi bedre tjenester til barn og unge i familier med store og sammensatte behov. Det vil være behov for å ha en teamleder. Kostnaden utgjør 750 000 kroner per år. Tiltaket starter først opp i 2027 på grunn av kommunens økonomiske situasjon.

15. HP 25 Trygg Av Natur

Tiltaket «Trygg Av Natur» i skolen har til nå blitt dekket av fondsmidler. Det er et behov for budsjettmidler på 800 000 kroner for å dekke tre 20% stillinger, samt noe utstyr og transport. Tiltaket er vedtatt opprettholdt ut skoleåret 2024/25, hvilket betyr en kostnad på 500 000 i 2025. Tiltaket avsluttes i 2025 og rammen tas ut fra 2026.

16. HP 25 Økt kjøp av barnehageplasser i Asker kommune

Lier kommune har for få barnehageplasser på Lierskogen. En del familier velger derfor å benytte barnehager i Asker. Det har vært en økning av antall plasser i Asker de siste årene, og disse barna betaler Lier kommune nasjonale tilskuddssatser for. Disse er høyere enn Liers egne satser. Det foreslås en rammeøkning på 1,6 millioner kroner i 2025 og 2026. Etter hvert som det blir frigjort plasser i Lier kommune, vil dette behovet falle bort.

17. HP 25 Økt kommunalt tilskudd til private barnehager som følge av økt lønn til pedagoger i de kommunale barnehagene

Kommunestyret vedtok i 2024 at lønn til pedagoger i de kommunale barnehagene skulle styrkes

med totalt 300 000 kr. Denne lønnsøkningen vil medføre økt tilskudd til de private barnehagene fra 2026, da satsene baserer seg på utgiftene i kommunale barnehager to år før tilskuddsåret. Fra 2026 vil tilskudd øke med 3 millioner kroner som følge av denne endringen.

18. Demografijustering

Demografiendringer fra 2027 er forventet justering av økonomisk ramme som følge av befolkningsprognose for aktuelle aldersgrupper. Endringer for 2026 er bevilget opp under «nye tiltak og realendringer».

19. Sum budsjettjusteringer fra i fjor

Budsjettendringer fra i fjor (2025) er justeringer innenfor kommunedirektørens fullmakt, herunder kompensasjon for årets lønnsoppgjør. Her ligger også justeringer for vedtak i omstillingssakene juni 2024 og juni 2025. Det er laget en samlet oversikt omstillingstiltakene under kapittel økonomi.

20. HP 26 Justering av antall elever med store vedtak (ref. HP 24)

Tiltak vedtatt i HP-24 om økt antall elever med store vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring (ITO) i skole hadde nedtrapping på 1 million kroner i 2025 og 2 millioner kroner fra 2026 (se punkt 4). Det har ikke blitt mindre ITO i skolene, tvert imot har antall årstimer økt (se også punkt nedenfor, om økte rammer til skolene). Det foreslås derfor å reversere nedtrappingen på 2 millioner kroner.

21. HP 26 Økt kjøp av barnehageplasser i Asker kommune

I HP 25 ble rammene styrket med 1,6 millioner kroner for kjøp av barnehageplasser fram til og med 2026. På grunn av byggestopp utsettes utbygging av Heia barnehage til renseløsningen står klar i mars 2026. Kjøpet må forlenges ut 2027.

22. HP 26 Økt ressurs til administrasjon: 30%

Behov for å justere den økonomiske rammen etter 30% økning i administrasjonsressursen i kulturskolen.

23. HP 26 Økte rammer skolene

En gjennomgang av skolerammene viser at kostnadene har økt utover forutsetningene i vedtatte rammer. Årstimer til ITO er hele 70% høyere enn for fem år siden. Noe av dette har blitt kompensert i rammene til skole gjennom disse årene, men langt mindre enn hva faktiske utgifter har vist seg å være. For å ha realistiske budsjetter, så foreslås rammen økt med 8 millioner kroner.

24. HP 26 Teamleder Lier utadrettede team (LUT)

Justering av lønnsnivå for tiltak under vedtak fra forrige periode «HP 25 Teamleder for Lier utadrettet team (LUT)»

25. RNB Redusert foreldrebetaling barnehage

I revidert nasjonalbudsjett vedtok Stortinget at maksimalsatsen for foreldrebetaling i barnehagene skal reduseres med 800 kroner fra og med 1. august 2025. Dette medfører en økning i satsene for tilskudd til private barnehager på 5,7 millioner kroner for høsten 2025, og helårseffekt på 12 millioner kroner i 2026.

26. HP 26 FDVU Bibliotek på bakkeplan

Det vil bli lagt frem sak om nytt bibliotek på bakkeplan høsten 2025, i tråd med tidligere politisk bestilling. Dette er en foreløpig avsetning til økte fdv-kostnader, som vil bli justert i tilleggssinnstillingen.

27. HP 26 Lønnskostnad rådgiver oppvekst økning fra 70 til 100 %

Behov for å øke rådgiver innenfor barnehage og skole med 30% stilling.

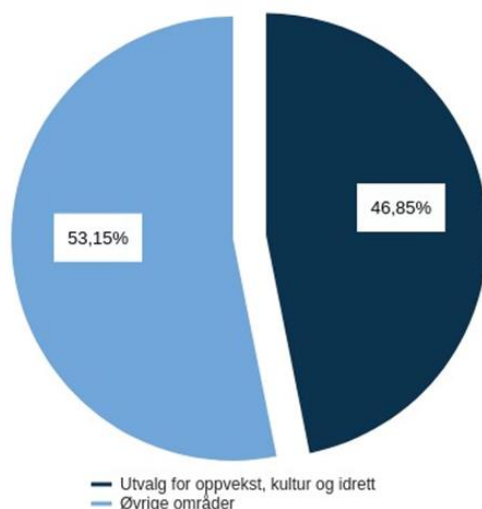
28. HP 26 Nytt bibliotek på bakkeplan (leiepris)

Det vil bli lagt frem sak om nytt bibliotek på bakkeplan høsten 2025, i tråd med tidligere politisk bestilling. Avsetningen til økt leie er et foreløpig estimat som vil bli justert i tråd med vedtaket i kommende sak.

29. HP 26 Varslingssystem/beredskap ved alle skolene

Skolene har i dag ingen varslingssystem ved uønskede hendelser. Lisenskostnad for app, totalt for alle skolene.

Brutto utgifter i % av kommunens totale brutto utgifter

Fordeling på utgifter og inntekter

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Handlingsprogram			
	2024	2025	2025	2026	2027	2028	2029
Driftsutgifter							
Lønn	741 670	668 671	702 734	708 259	696 833	689 822	691 620
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	158 464	160 949	161 789	160 385	162 785	162 261	162 263
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	311 762	332 494	330 392	332 426	332 426	330 826	330 826
Overføringsutgifter	22 102	18 296	18 424	18 364	17 966	17 969	17 969
Finansutgifter	8 479	0	3 636	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	1 242 478	1 180 410	1 216 975	1 219 434	1 210 010	1 200 878	1 202 678
Driftsinntekter							
Salgsinntekter	-26 404	-22 563	-21 863	-22 563	-22 563	-22 563	-22 563
Refusjoner	-125 828	-51 406	-50 012	-44 780	-44 780	-44 406	-44 406
Overføringsinntekter	-2 956	-350	-350	-350	-350	-350	-350
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-6 743	0	-6 595	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-161 932	-74 318	-78 821	-67 693	-67 693	-67 319	-67 319
Sum	1 080 546	1 106 091	1 138 155	1 151 741	1 142 317	1 133 559	1 135 359

Investeringer

Beløp i 1000

	Handlingsprogram				Sum
	2026	2027	2028	2029	Handlingsprogram 2026-29
Investeringsprosjekter					
Utvalg for oppvekst, kultur og idrett					
Anleggsplan idrett/friluftsliv	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Egge skole - oppgradering fasade, tak, tilfluktsrom gmlt. bygg	0	0	15 000	0	15 000
Gullaug skole -Rehab av tak	0	4 000	0	0	4 000
Gullaug skole ventilasjon	0	0	3 500	3 500	7 000
Hallingstad skole - Oppgradere varme og sanitær	0	0	0	5 000	5 000
Hallingstad skole - Oppgradering uteområde Verbalpunkt 3,5 KS vedtak 2024	2 500	0	0	0	2 500
Hallingstad skole-Oppgradere ventilasjonsaggregater 2 stk	0	0	0	4 000	4 000
Heia skole administrasjonsfløy	0	0	35 000	0	35 000
Heia Skole-Oppgradere ventilasjonsaggregater 3 stk	0	0	4 000	0	4 000
Heia skole-Oppgradere vinduer	0	0	3 000	0	3 000
Hennummarka skole ventilasjonsanlegg etc.	0	20 000	0	0	20 000
Kjøp av klubbhus	12 000	0	0	0	12 000
Kulturskolen - blackbox	400	0	0	0	400
Lierhallen / svømmehall (betongrehabilitering)	0	18 000	0	0	18 000
Maskininvesteringer	500	500	500	500	2 000
Oppgradering/videreutvikling friområder/turstier	812	812	812	812	3 248
Opprusting av uteanlegg ved skoler mm.	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Restaurering og sikring av bruer jernbanelinja Reistad-Gullaug	500	0	0	0	500
Sylling skole - oppgradering paviljonger	0	0	3 000	0	3 000
Sylling skole/ Hall - rehab tak og fasade	0	4 500	0	0	4 500
Tranby idrettshall, 2 håndballflater og servicebygg	116 200	113 400	10 000	0	239 600
Tranby idrettshall utomhusplan	15 000	15 000	1 400	0	31 400
Tranby skole	0	0	2 000	226 000	228 000
Utbedring av uteområde Høvik skole	2 000	0	0	0	2 000
Sum Utvalg for oppvekst, kultur og idrett	151 912	178 212	80 212	241 812	652 148

Investeringer i bygg vises hos det enkelte utvalg, men utførelse og ramme ligger hos Lier eiendomsselskap KF. Beskrivelse av prosjektene ligger i vedlegg 1

UTVALG FOR HELSE,
OMSORG OG VELFERD

Innledning

Utvalg for helse, omsorg og velferd (HOV) er ansvarlig for kommunens tjenester innenfor deler av helsetjenestene, psykisk helse og rus, hjemmetjenester, velferdsteknologi, sykehjem, bemannede boliger, omsorgsboliger, rehabiliteringstjenester, friskliv, folkehelse, seniortjenester, tilrettelagte kultur og fritidstilbud, voksne med funksjonsnedsettelse, NAV, flyktningtjenester og alkoholloven. Fra 01.01.26 vil virksomhet barn og unge med funksjonsnedsettelse være slått sammen med virksomhet voksne med funksjonsnedsettelse og dermed ligge under HOV-utvalget.

HOV-området gir en rekke tjenester til kommunens innbyggere. I tillegg til kommunens egne botilbud og institusjoner, har kommunen avtaler med private leverandører for å kunne gi et godt og forsvarlig botilbud til mennesker med psykiske lidelser og for personer med sammensatte diagnoser innenfor rus og psykiatri. Kommunen har også rammeavtale om kjøp av sykehjemsplasser.

Nasjonale tiltak som følger av NOU 2023:4 Helsepersonellkomisjonens rapport, «Tid for handling», vil legge føringer for hvordan kommunen må planlegge helse- og omsorgstjenestene i fremtiden. Det vil bli færre ansatte til å utøve tjenestene, og kommunen må derfor legge vekt på forebygging og egenomsorg samtidig med implementering av velferdsteknologi og heltidskultur. Digitalisering innenfor helse, omsorg og velferd vil fortsatt være viktig i tiden som kommer, og vil for den enkelte kunne føre til økt grad av selvbestemmelse og egenmestring rundt egen livssituasjon og helse. Digitalisering og implementering av velferdsteknologiske løsninger vil kunne frigjøre helsepersonell til andre omsorgsoppgaver. Kommunen satser nå på implementering av velferdsteknologi i helse- og omsorgstjenestene, og har per i dag to ansatte velferdsteknologikonsulenter.

Både hjemmetjenesten, sykehjemmene og bofelleskapene jobber nå aktivt for å implementere digitale løsninger til våre brukere, både for å gi bedre livskvalitet og egenmestring for den enkelte, samtidig som det kan styrke kvaliteten i tjenestene og bidra til at personellressursene benyttes på en mer effektiv måte.

Status

Demografiske endringer vil føre til en større andel eldre over 80 år de neste tiårene, samtidig som det blir knapphet på helsepersonell. Dette vil føre til et økt press på tjenestene, fordi behovet i befolkningen vil være større enn hva kommunen kan tilby. Det vil bli fokusert på egenmestring og implementering av velferdsteknologiske løsninger for den enkelte. På denne måten vil kommunen kunne prioritere og vri ressursene der behovet er størst.

Samtidig som en større andel eldre kan bo hjemme med bistand fra hjemmetjenesten, vil flere eldre få behov for en institusjonsplass. Hjemmetjenesten opplever økt press på tjenestene, både av eldre og yngre brukere med omfattende tjenestebehov.

Lier kommune har økt kapasiteten for nye institusjonsplasser fra 120 plasser i 2024 til 154 plasser til bruk i årene fremover. Liertun sykehjem har i 2024 og 2025 gjennomgått en rehabilitering av 3. og 4. etasje, der alle pasientrommene er pusset opp, slik at disse kan bemannes opp til bruk i årene fremover.

Tilstrekkelig tilgang på ergo- og fysioterapitjenester vurderes som en viktig faktor for at flest mulig skal være selvhjulpne i eldre år. Det har i vedtak fra kommunestyret i sak PS 54/2025 blitt bedt om at man særskilt vurdere fremtidig behov for disse tjenestene.

Kommunedirektøren sin anbefaling til endringer i rammer for 2026, punkt 12 er en vurdering med bakgrunn i dette vedtaket. Det er også etablert et kvalitetsutvalg innen ergo- og fysioterapitjenesten som vil jobbe for kvalitetssikrede vurderinger av fremtidig behov for ergo- og fysioterapitjenester videre fremover.

Det er et økende behov av tjenester for alle brukergrupper innenfor sektoren. Spesielt er det en økning av barn og unge med komplekse helseutfordringer med behov for spesialisert fagkompetanse. Kommunen opplever også at flere barn og unge har behov for tjenester på et høyt omsorgsnivå. Det er behov for flere avlastningstilbud til barn og unge med funksjonsnedsettelse, da Eikenga ikke har tilstrekkelig kapasitet til alle.

Det er heller ikke tilstrekkelig tilbud til voksne med funksjonsnedsettelse som har behov for avlastning, eller som ønsker å flytte inn i et bofellesskap. Det medfører at flere eldre ungdommer fortsatt får avlastning ved barneboligen. Det vurderes nå egnede områder for både avlastningstilbud og bygging av boliger til denne brukergruppen.

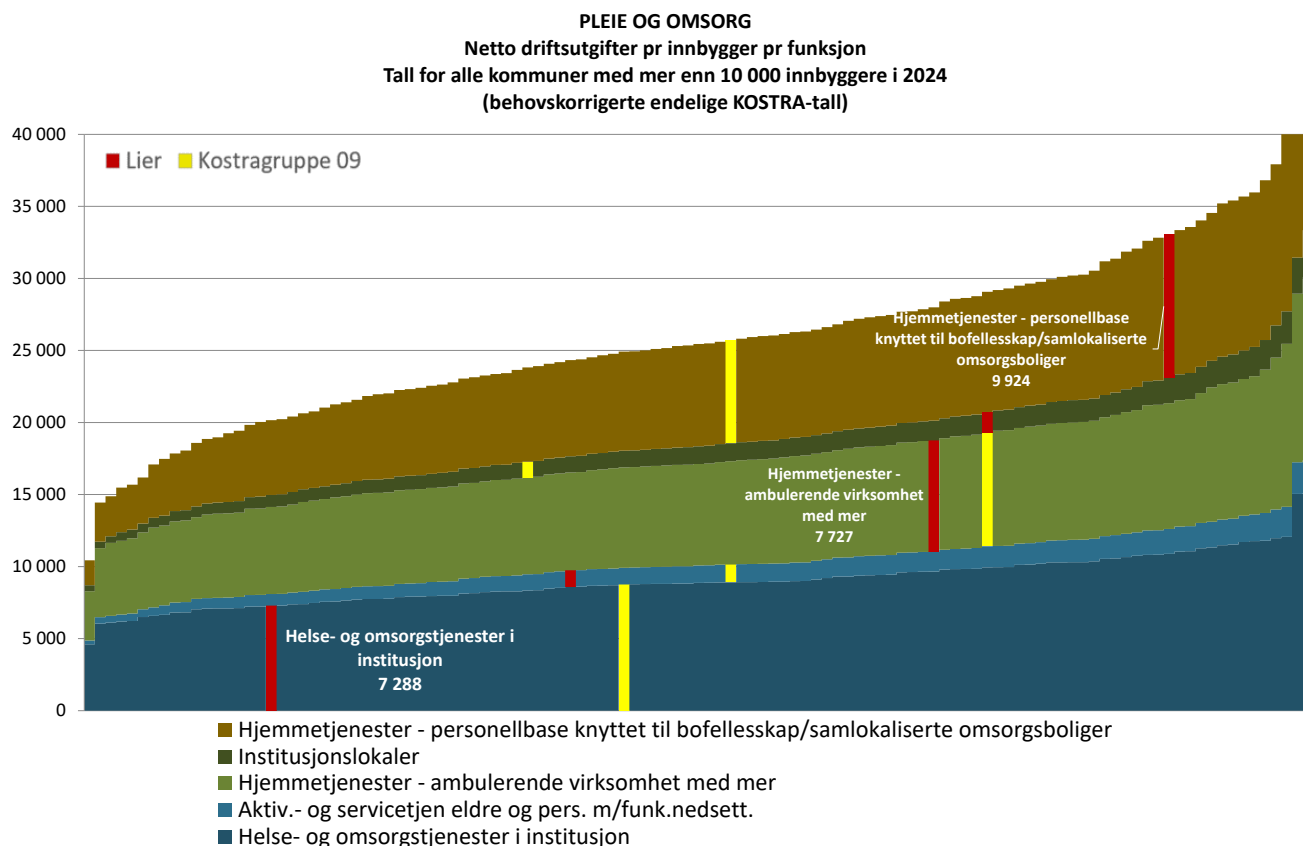
Brukermedvirkning og samarbeid med pårørende er viktig for å skape gode tjenester til kommunens innbyggere. Dette samarbeidet må ivaretas og utvikles videre for å møte forventninger og krav mellom innbyggere og kommune. Forventningsavklaringen ut mot innbyggere om hva kommunen kan bistå med av tjenester blir viktigere nå enn tidligere, fordi det er en knapphet på ressurser. Vi har mange engasjerte pårørende og frivillige som bidrar på ulike måter. Knapphet på ressurser og helsepersonell i årene fremover vil føre til at kommunen i større grad enn tidligere vil se hen til samarbeid med de frivillige.

Utfordringer

- Stort sykefravær i enkelte avdelinger og virksomheter innenfor helse og omsorg fører til økte utgifter for kommunen.
- Brukere med komplekse og sammensatte behov øker spesielt innenfor barn og unge. Denne gruppen har tjenester og rettigheter fra både barnevern og helse.
- Demografiutviklingen gir en økt andel eldre som gjør at ressursene må økes til hjemmetjeneste og sykehjem slik at virksomhetene kan ta imot veksten.
- Akuttinnkvartering av flyktninger fra Ukraina medfører et økt behov og etterspørsel av korttidsopphold og helsetjenester i hjemmet.
- Kommunen mangler egnede boliger til enkelte brukere med utfordringer innen rus og/eller psykisk helse (småhus).
- Økt prisstigning i samfunnet bidrar til økt usikkerhet, spesielt for barnefamilier. Utenforskap er en betydelig utfordring. Gjeldsrådgivningen øker, et område NAV ser behov for å styrke. Den totale utbetalingen av økonomisk sosialhjelp har økt i Lier kommune, selv om ikke antall søknader øker. Økning i antall utbetalinger er bistand til nødhjelp.
- Barnefattigdom er et økende problem. NAV har en satsning for å motvirke dette gjennom familieveiledere som følger opp lavinntektsfamilier helhetlig, men ser det ville vært nyttig å styrke tjenesten for økonomisk råd og veiledning. Kultur og fritids fritidsveiledning og muligheter til å yte tilskudd via Eplefondet er også viktige virkemidler for å redusere utenforskap.
- Utenforskapet blant ungdomsgruppen 18-30 år er stort i Lier, og en økende andel med psykiske helseutfordringer har krevd tiltak for å møte dette.
- Styrking av aktivitetstilbudet ved Liertun Café, behov for å bygge opp aktivitetstilbudet til brukere som faller utenfor dagens tilbud.
- Pasientene er dårligere, og har et mer sammensatt bistandsbehov enn tidligere.
- Stor økning i brukergruppen med psykiske lidelser gir nye utfordringer for tjenestene. De sykeste pasientene innen psykiatrien har ikke et godt nok tilbud innenfor spesialisthelsetjenesten, noe som legger økt press på kommunene.
- Stadig strengere krav til dokumentasjon medfører mer bruk av tid borte fra pasienten.
- Lav dekning av kommunalt ansatte fysioterapeuter, ergoterapeuter og avtalefysioterapeuter sett opp mot sammenlignbare kommuner.
- Økende press på tjenesten syns- og hørselskontakt.
- Finne egnede praksisplasser til flyktninger.
- Kort tid i introduksjonsprogram for personer som har videregående utdanning i hjemlandet. Programtiden for denne gruppen er tre-seks måneder med mulighet for forlengelse i seks måneder hvis det er sannsynlig at de når sitt mål i program.

Sammenligning med andre kommuner

Lier har vurdert sine kostnader i 2024 opp mot alle kommuner med mer enn 10 000 innbyggere, samt KOSTRA-gruppe 9. Plasseringen til Lier er markert med rødt og plasseringen til gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 9 er markert med gult.

PLEIE OG OMSORG	Lier	KOSTRA gruppe 09	Buskerud	Drammen	Asker	Landet uten Oslo
Aktiverings- og servicetjenester overfor eldre og personer med funksjonsnedsettelser	1 149	1 235	1 295	1 296	1 170	1 249
Helse- og omsorgstjenester i institusjon	7 288	8 760	8 881	7 384	8 931	9 302
Tilbud om øyeblikkelig hjelp døgnopphold i kommunene		128	108	126	81	165
Hjemmetjenester - personellbase knyttet til bofellesskap/samløkaliserde omsorgsboliger	9 924	7 102	6 698	5 912	7 316	7 048
Hjemmetjenester - ambulerende virksomhet med mer	7 727	7 901	8 020	7 041	7 033	7 117
Institusjonslokaler	1 415	1 102	1 358	979	1 154	1 342
TOTALT	27 503	26 227	26 360	22 737	25 685	26 223

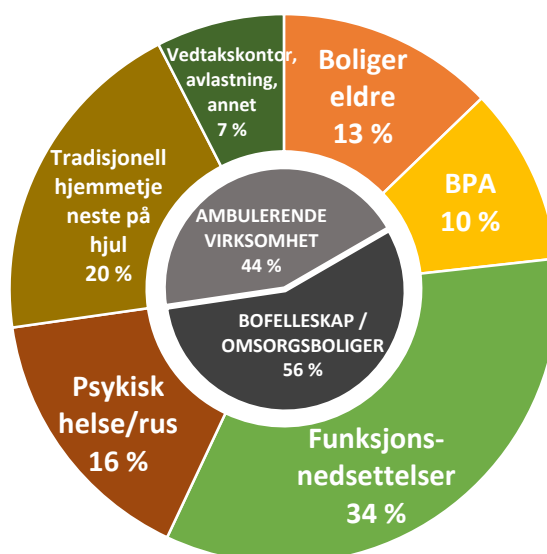
Pleie og omsorg. Behovskorrigerende kostnader per innbygger, kroner

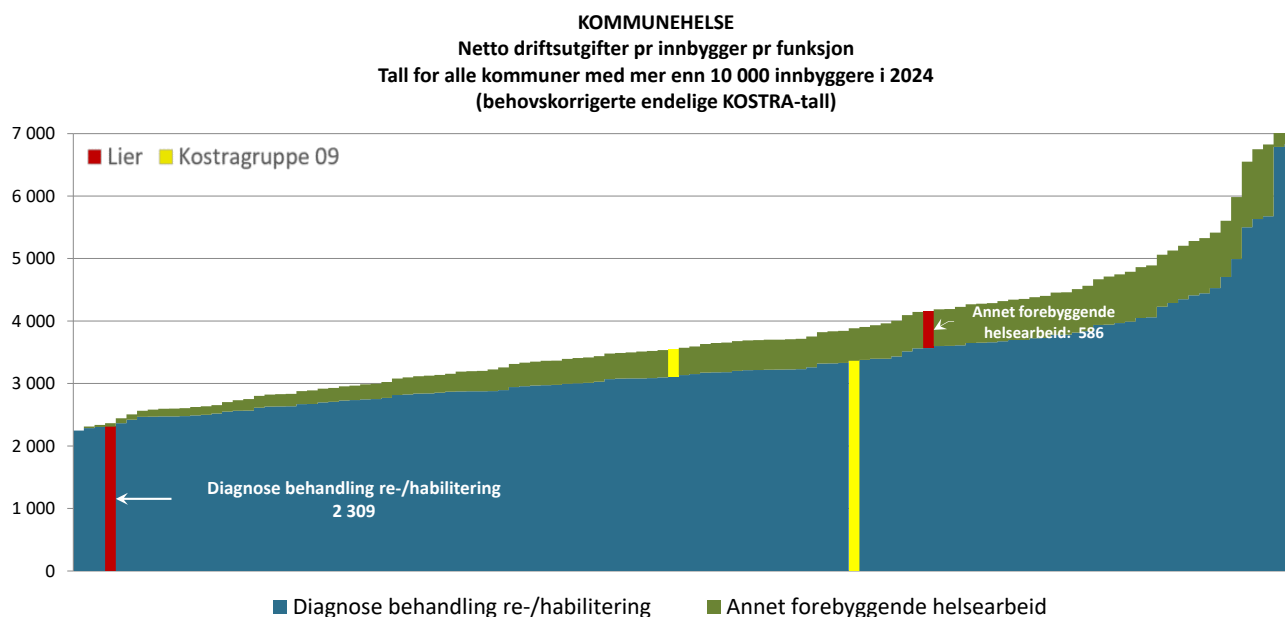
Pleie og omsorg driftes med høyere kostnad enn gjennomsnittet i utvalget, og ligger 4,6 % dyrere enn KOSTRA-gruppe 9. Lier kommune plasserer seg svært forskjellig i de tre største kategoriene. For helse- og omsorgstjenester i institusjon ligger kostnadene relativt lavt i Lier, noe høyere for ambulerende hjemmetjenester og relativt høyt for personellbaserte hjemmetjenester knyttet til bofellesskap/samlokaliserte omsorgsboliger. De to sistnevnte funksjonene er nye og kom inn i 2024 som resultat av en inndeling av en KOSTRA-funksjon som omfattet alle helse- og omsorgstjenester til hjemmeboende.

Det er her viktig å være klar over at hjemmeboende ikke kun er eldreomsorg løst av hjemmetjenesten. 33 % omfatter tjenester til eldre, mens øvrige tjenester går til personer med utfordringer knyttet til rus og/eller psykisk helse (16 %) samt unge og voksne brukere med funksjonsnedsettelse (34 %).

Når det gjelder omsorgstjenester for eldre brukere, er det både kvalitativt og kostnadmessig gunstig at brukere får hjemmebaserte tjenester i stedet for tjenester i institusjon, så langt det er mulig. De lave kostnadene Lier har til institusjon henger dels sammen med at vi tilrettelegger for at folk kan bo hjemme lenger, samt en effektiv drift av institusjonsplassene våre. Å jobbe for en god hjemmetjeneste og gode boforhold, som gjør det mulig at flest mulig bor hjemme livet ut, er viktig også fremover for å holde kostandene her nede.

Fordeling av KOSTRA-funksjoner
257 "Personellbase knyttet til bofellesskap og samlokaliserte omsorgsboliger"
258 "Ambulerende virksomhet med mer"

KOMMUNEHELSE	Lier	KOSTRA gruppe 09	Buskerud	Drammen	Asker	Landet uten Oslo
Annet forebyggende helsearbeid	586	438	832	1 049	883	484
Diagnose behandling re-/habilitering	2 309	3 363	3 181	3 110	2 567	3 321
TOTALT	2 894	3 802	4 013	4 159	3 450	3 805

Kommunehelse. Behovskorrigerte kostnader per innbygger, kroner

Kostnadene til kommunehelse ligger samlet sett vesentlig lavere enn gjennomsnittet. Annet forebyggende helsearbeid ligger noe høyere enn gjennomsnittet, mens diagnose, behandling, rehabilitering og habilitering ligger svært lavt.

Satsningsområder

Fra 1. januar 2026 vil virksomhet barn og unge med funksjonsnedsettelse og virksomhet tjenester til voksne med funksjonsnedsettelse bli slått sammen til en virksomhet. Det å samle alle tjenester til denne målgruppen vil føre til bedre samarbeid, koordinering og utvikling av helhetlige tjenester til mennesker med funksjonsnedsettelse i Lier kommune. Det vil være viktig å samordne og utvikle tjenesten i takt med behovet hos innbyggerne, samtidig som dette vil bidra til å skape forutsigbarhet og trygghet for de som skal motta tjenestene og for pårørende og verger. Gode og fleksible avlastningstilbud og boliger til målgruppen er et viktig satsningsområde for kommunen de neste årene.

Sykefraværet i flere av virksomhetene i helse, omsorg og velferd er høyt. Et høyt sykefravær vil kunne bidra til dårligere kvalitet i tjenestene ved at det blir lite kontinuitet av fast personell. Sykefravær bidrar også til høye kostnader for kommunen, og flere av virksomhetene innenfor utvalget har et stort merforbruk som en følge av dette. Det blir

derfor svært viktig at vi lykkes med å redusere sykefraværet i tiden fremover. Lederne må ha nødvendig verktøy og støtte for å legge til rette for at sykemeldte kommer tilbake i arbeid. Økt fokus på tilrettelegging og oppfølging vil være et sentralt satsningsområde. Et tett samarbeid mellom HR, arbeidslivssenteret, tillitsvalgte, verneombud og ledere vil være avgjørende for å kartlegge mulige utfordringer på arbeidsplassen. Det blir avgjørende å kartlegge årsakene til fraværet, både på systemnivå og hos den sykmeldte. Arbeidsgiver må jobbe aktivt for å tilrettelegge for helsefremmende arbeidstidsordninger og tilpasninger til ulike livsfaser. Kommunen har behov for ansatte med variasjon i alder, kjønn og erfaring. Skal vi beholde og rekruttere dyktig helsepersonell, må arbeidsgiver sette inn tiltak for å beholde disse. Fornøyde ansatte gir et godt arbeidsmiljø og lavere sykefravær.

Økt satsning på heltidskultur med iverksettelse av TØRN i flere virksomheter innenfor helse, omsorg og velferd vil gjennomføres i Lier kommune i årene fremover. Økt satsning på heltidskultur gir kvalitet og trygghet i tjenestene, og også et lavere sykefravær. Utvikling av nye arbeidstidsordninger, som bidrar til forutsigbarhet og kontinuitet i tjenestene, gir synergieffekt med reduserte kostnader på sikt.

Det vil fortsatt være økt fokus på forebyggende arbeid i vurderingen av helse- og omsorgstjenester og som del av et helhetlig tjenestetilbud, noe som vil gi reduserte kostnader på både kort og lang sikt. Lavterskeltilbud og forebyggende arbeid innen helse, omsorg og velferd vil kunne redusere og utsette behovet for tjenester på et høyere omsorgsnivå. Det er fortsatt et stort behov for satsning innen lavterskel- og forebyggende tjenester innenfor alle brukergrupper.

Arbeid og selvforsørgelse er viktig for et godt liv. Å korte ned stønadstiden og få flere brukere raskere i jobb eller arbeidsrettet aktivitet er et viktig mål. Det er her særlig viktig å kunne opprettholde lovpålagt aktivitetsplikt med kurs i kommunal regi, spesielt for målgruppen ungdom og flyktninger. NAV Lier har også et særskilt fokus på å følge opp familier der foreldrene er under 30 år. Det er satt av en stilling særskilt til dette. For at NAV Lier skal lykkes med å bygge opp under målet «livsmestring for alle», er sosialhjelpsbrukere med barn samt mennesker med begrensede språkkunnskaper og formell kompetanse viktige innsatsområder. Psykiske helseutfordringer er økende, og NAV Lier ønsker å se på muligheten for å opprette team innen psykisk helse. Målet er å skape nye muligheter for denne gruppen, blant annet gjennom å legge til rette for i større grad å kombinere behandling og arbeidsretting i samarbeid med aktuelle helsetjenester. Det er også behov for å styrke det forebyggende arbeidet ytterligere for å redusere antall barn som «arver» utfordringer knyttet til utenforskap og behov for sosialhjelp. NAV jobber med muligheten for å opprette et eget jobbspesialistteam i kommunal linje, etter modell fra den statlige linjen.

Mål

Tjenesteområdet vil i 2026 ha fokus på nye innsatsområder og delmål. Måltall og indikatorer er satt med bakgrunn i det utfordringsbilde som er i kommunen per i dag, samtidig som det blir enda viktigere å harmonisere nivået på tjenestene i samsvar med statlige myndigheters føringer innenfor helse- og omsorgslovgivningen. Kommuneplanens samfunnsmål, pkt. 3 “Livsmestring for alle”, vil være et viktig innsatsområde innenfor helse, omsorg og velferd de kommende årene. Flere faller utenfor skole og arbeidsliv, og det blir derfor viktig at kommunen legger til rette for meningsfylte aktiviteter for å lykkes med inkludering.

Tabellen under viser sammenhengen mellom mål i kommuneplanens samfunnsdel og tiltak i utvalg for helse, omsorg og velferd.

Samfunnsmål	Innsatsområde	Delmål	Indikator og eventuell målemetode	Siste måling 2024	Mål 2026	Mål 2029
3 Livsmestring for alle	3.2 Liunger skal gis muligheter for utdanning, jobb eller annen meningsfull aktivitet.	HP Helse, omsorg og velferd har aktiviteter som bidrar til meningsfylte dager for de som faller utenfor det ordinære arbeidslivet	HP Antall deltakere i tiltak i virksomhetene helse, omsorg og velferd	-	100	150
		HP Helse, omsorg og velferd har arbeidsmetoder som gir flere sosialhjelpsmottakere mulighet for selvforsørgelse	HP Andel mottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde (B)	31,0 %	35,0 %	35,0 %
			HP. Redusere andel barnefamilier med sosialhjelp som hovedinntektskilde	11,0 %	20,0 %	20,0 %
	3.3 Liunger som trenger bistand skal tilbys tjenester på riktig nivå i alle livets faser.	HP Helse, omsorg og velferd har samarbeidsarenaer og arbeidsmetodikker som sikrer rett tjenestenivå til alle brukere	HP. Andel klager der Statsforvalteren gir klager medhold, eller saken sendes i retur kommunen for ny behandling	-	20	15
	3.4 Lier skal ha tilrettelagte boforhold for de som trenger det.	HP Helse, omsorg og velferd bidrar med kunnskap, planarbeid, tildeling og oppfølging som sikrer riktig tilrettelegging.	HP. Antall boligsaker som blir omgjort i den lokale klagenemnda	0	0	0
	3.5 Kommunen skal bidra til bedre helse og livssituasjon for Liunger med oppfølgingsbehov.	HP. Helse, omsorg og velferd skal gi riktige tjenester til rett tid	HP. Antall hjemmeboende eldre innbyggere som venter på langtidsplass/omsorgs-bolig pr. 31.12	-	4	3
4 Klimanøytralt Liersamfunn	4.4 Lier kommunes egen virksomhet skal være klimanøytral i 2025.	HP Helse, omsorg og velferd tar klimavennlige valg	HP. Andel klimasertifiserte virksomheter	80,0 %	100,0 %	100,0 %
6 Kommunen som organisasjon	6.1 En attraktiv og nyskapende organisasjon med gjennomføringskraft.	HP felles - Lavt fravær blant kommunens ansatte	HP Felles - Fraværprosent	11,3 %	8,0 %	8,0 %
		HP Organisasjonsutvikling	HP Felles Mestringsklima (annethvert år)	-	4,5	4,5
			HP Felles Mestringsorientert ledelse (annethvert år)	-	4,4	4,4
			HP. Felles Etablere tilbagemeldingskultur, øke meldte avvik	3 300	3 300	3 300

Økonomi

Driftsbudsjett og rammeendringer Utvalget for helse, omsorg og velferd:

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Handlingsprogram			
	2026	2027	2028	2029
Opprinnelig budsjett	801 214	801 214	801 214	801 214
Vedtak forrige periode				
1 HP 25 Dagtilbud til personer over 18 år	1 386	2 495	3 954	3 954
2 HP 25 KS - Egenandel BPA 3.15	2	5	7	7
3 HP 25 KS - Felles virksomhetsleder Nøstehagen og Liertun. Verbalpunkt 3.13	-310	-310	-310	-310
4 HP 25 KS - Fysioterapi KS 96/2023. 3.16	0	570	1 770	1 770
5 HP 25 KS - Omstilling psykisk helse, rus og voksne m/funksjonsnedsettelse. Verbalpunkt 3.11	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
6 HP 25 KS - Reduksjon overligger sykehus. Verbalpunkt 3.9	-150	-150	-150	-150
7 HP 25 KS - Ressursvernepleier bofellesskap Verbalpunkt 3.12	214	214	214	214
8 HP 25 Legevakten, ny legeavtale	800	800	800	800
9 HP 25 Omstilling	-2 750	-2 750	-2 750	-2 750
Sum Vedtak forrige periode	-3 808	-2 126	535	535
10 Demografijustering				
Demografiutgifter kommunehelse	0	577	2 072	4 080
Demografiutgifter Pleie- og omsorg	0	15 072	30 343	52 894
Demografiutgifter sosial	0	-916	129	2 709
Sum Demografijustering	0	14 733	32 544	59 683
11 Sum Budsjettendring fra i fjor	-524	-1 274	-1 274	-1 274
Konsekvensjusteringer	-4 332	11 332	31 804	58 944
Konsekvensjustert ramme	796 882	812 547	833 019	860 158
Vedtatte endringer				
12 HP 26 Generasjon M	160	800	1 440	0
13 HP 26 Styrking av fysio og ergoterapitjenesten	570	1 200	0	0
14 HP 26 RNB Økt basistilskudd fastleger	2 300	2 300	2 300	2 300
Sum Vedtatte endringer	3 030	4 300	3 740	2 300
Annet				
15 HP 26 Nytt pasientjournal system	0	4 000	4 000	4 000
Sum Annet	0	4 000	4 000	4 000
Nye tiltak og realendringer budsjett	3 030	8 300	7 740	6 300
Ramme 2026-2029	799 912	820 847	840 759	866 458

Beskrivelse av tiltakene

1. HP 25 Dagtilbud til personer over 18 år

Unge med funksjonsnedsettelse, som blir ferdig på videregående skole, trenger et dagtilbud. Antall brukere i denne kategorien øker i årene fremover, noe som fører til økt bemanningsbehov. I handlingsprogrammet 2025-2028 ble det vedtatt en rammeøkning på 0,8 millioner kroner i 2025 økende til 2,2 millioner i 2026. Endringen fra 2025 til 2026 er 1,4 millioner kroner.

2. HP 25 KS - Egenandel BPA. Verbalpunkt 3.15

Egenandel for praktisk bistand i hjemmet til innbyggere med BPA tjenester beregnes på grunnlag av tjenestemottakers egen skattbare nettoinntekt før særfradrag. I handlingsprogrammet 2025-2028 ble det vedtatt en rammeøkning på 75 000 kroner i 2025, økende til 77 000 kroner i 2026. Endringen fra 2025 til 2026 er 2000 kroner.

3. HP 25 KS - Felles virksomhetsleder Nøstehagen og Liertun. Verbalpunkt 3.13

«Det er viktig å ha en helhetlig ledelse ved Nøstehagen og Liertun for å utnytte ressursene på tvers mellom sykehjemmene. Faglig forsvarlighet sikres gjennom stedlig avdelingsleder uten oppbemanning.» I handlingsprogrammet 2025-2028 ble det vedtatt å nedjustere rammen med 0,9 millioner kroner i 2025 og ytterligere 0,3 millioner kroner fra 2026, fordi tiltaket har helårseffekt fra dette året.

4. HP 25 KS - Fysioterapi KS 96/2023. Verbalpunkt 3.16

«For å styrke kapasiteten for fysioterapitjenester og redusere ventetiden styrkes satsningen på denne tjenesten fra og med 2027.» I handlingsprogrammet for 2025-2028 ble det vedtatt en rammeøkning på 570 000 kroner fra 2027, med en økning til 1 770 000 kroner i 2028. (se også punkt 12)

5. HP 25 KS - Omstilling psykisk helse, rus og voksne m/funksjonsnedsettelse. Verbalpunkt 3.11

«Lier kommune har et stort potensial for å drive mer effektivt og bedre innen tjenestene psykisk helse og rus samt voksne med funksjonsnedsettelse.

Skisserte tiltak som bes særlig vurdere under, og kommunedirektøren bes også vurdere andre tiltak utover dette:

- 1) Reduksjon av antall virksomhets-/avdelingsledere
 - 2) Redusert grunnbemanning (unntatt der vedtak følger av helse- og omsorgstjenesten kap. 9). Det bør innføres arbeidstidsordninger som ivaretar tilstedeværelse av ansatte når beboerne har fritid, slik at det gis tilbud om aktiviteter etter beboernes behov og ønsker. Reduksjon i bemanning når beboere er i arbeidsrelatert aktivitet.
 - 3) Reduksjon av antall nattevakter der det er mulig.
- Vurdere styrking med ambulerende nattevakt på tvers av enheter.»

I Handlingsprogrammet for 2025 ble det vedtatt å redusere rammen med 9 millioner kroner i 2025. Fra og med 2026 reduseres rammen ytterligere med 3 millioner kroner, fordi tiltaket har helårseffekt fra dette året.

6. HP 25 KS - Reduksjon overligger sykehus. Verbalpunkt 3.9

I handlingsprogrammet for 2025-2028 vedtok kommunestyret å redusere budsjett for overliggerdøgn på sykehus. Nye korttidsplasser ved Liertun vil begrense behovet. Reduksjonen var 215 000 kroner i 2025 og 365 000 kroner fra 2026. Endringen fra 2025 til 2026 er en nedjustering på 150 000 kroner.

7. HP 25 KS - Ressursvernepleier bofellesskap. Verbalpunkt 3.12

I handlingsprogrammet for 2025-2028 ble det vedtatt å øke rammen med 641 000 kroner i 2025, med en økning til 855 000 kroner fra 2026. Endringen fra 2025 til 2026 er 244 000 kroner.

8. HP 25 Legevakten, ny legeavtale

Det skal innføres et nytt system for godtgjøring til LIS1 på legevakten. LIS1 er leger som har oppnådd første grad av spesialisering. Lier kommune må dekke sin andel av disse kostnadene. I handlingsprogrammet for 2025-2028 ble det vedtatt en rammeøkning på 800 000 fra 2026.

9. HP 25 Omstilling

I handlingsprogram for 2025-2028 ble det vedtatt en omstilling på 10 millioner kroner 2025 og økende til totalt 20 millioner kroner fra 2026.

<i>Tall i 1000 kr</i>	2025	2026	2027	2028
OKI	2 500	5 250	5 250	5 250
Hov	2 500	5 250	5 250	5 250
ULN	0	0	0	0
UMP	0	0	0	0
FM stab	1 000	1 500	1 500	1 500
Kom foretak	4 000	8 000	8 000	8 000
Totalt	10 000	20 000	20 000	20 000

Det er et eget avsnitt under økonomi kapittelet som viser en total oversikt over alle innsparingsvedtakene.

10. Demografijustering

Demografiendringer fra 2027 er forventet justering av økonomisk ramme som følge av befolkningsprognose for aktuelle aldersgrupper. Endringer for 2026 er bevilget opp under «nye tiltak og realendringer».

11. Sum budsjettjusteringer fra i fjor

Budsjettendringer fra i fjor (2025) er justeringer innenfor kommunedirektørens fullmakt herunder kompensasjon for årets lønnsoppgjør. Her ligger også justeringer for vedtak i omstillingssakene juni 2024 og juni 2025. Det er laget en samlet oversikt omstillingstiltakene under kapittel økonomi.

12. HP 26 Generasjon M

I kommunestyresak 87/2025 ble det vedtatt å avsette 160 000 kroner til gjennomføring av prosjektet fra 2026, med økning til 1 440 000 kroner i 2028.

For 2029 er det foreløpig ikke satt av midler, og videre finansiering forutsetter ny politisk behandling. Kommunedirektøren vil legge frem sak til politisk behandling i løpet av første halvår 2028 med tanke på eventuell videreføring av prosjektet.

13. HP 26 Styrking av fysio- og ergoterapitjenesten

Tiltaket har til hensikt å styrke fysio- og ergoterapitjenesten og er en fremskyvning av tiltak (se punkt 4) HP 25 KS – Fysioterapi, kommunestyresak 96/2023. Verbalvedtak 3.16.

I handlingsprogrammet for 2025-2028 ble det vedtatt å styrke fysioterapitjenesten med 570 000 kroner fra 2027, økende til 1 770 000 kroner fra 2028. Tiltaket er nå foreslått framskjøvet ett år og vil ha virkning fra 2026.

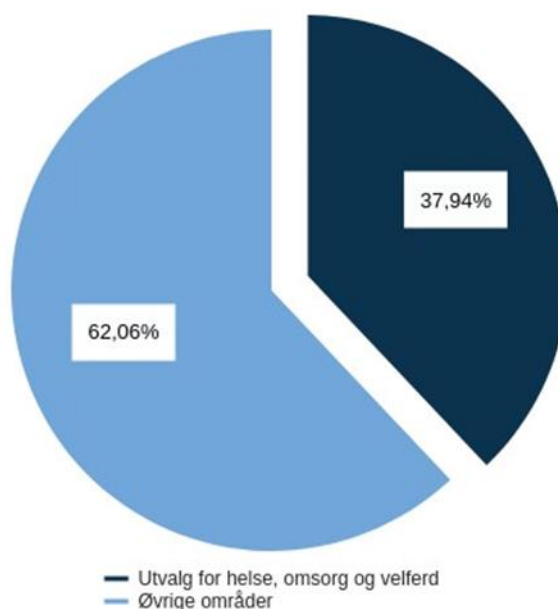
14. HP 26 RNB Økt basistilskudd fastleger

Det kommunale basistilskuddet til fastlegene vil utgjøre en større andel av fastlegenes finansiering fra 1. juli 2025. I revidert nasjonalbudsjett ble Kommunene kompensert for sine økte utgifter gjennom rammetilskuddet.

15. HP 26 Nytt pasientjournalssystem

Lier kommune, i likhet med de fleste kommuner i Norge, har et gammelt system som vil måtte byttes til en ny moderne EPJ-løsning i løpet av kort tid. I Lier kommune har vi benyttet Visma Omsorg Profil siden starten av 2000-tallet, og leverandøren anslår at systemet ikke lenger vedlikeholdes, videreutvikles og gis brukerstøtte etter 2029-2030. Kommunen har inngått et samarbeid med 19 andre kommuner om en felles anskaffelse. Merkostnadene ved anskaffelse av nytt pasientjournalssystem er angitt å være 4 millioner kroner fra 2027.

Brutto utgifter i % av kommunens totale brutto utgifter

Fordeling på utgifter og inntekter

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Handlingsprogram			
	2024	2025	2025	2026	2027	2028	2029
Driftsutgifter							
Lønn	764 438	647 658	675 859	654 640	670 463	691 489	717 188
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	110 288	111 638	114 423	111 483	115 483	115 215	115 215
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	180 885	179 841	180 433	184 209	185 318	184 307	184 307
Overføringsutgifter	63 715	36 808	43 931	37 058	37 058	37 081	37 081
Finansutgifter	2 307	0	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	1 121 633	975 945	1 014 646	987 390	1 008 322	1 028 093	1 053 792
Driftsinntekter							
Salgsinntekter	-59 729	-61 798	-61 873	-61 796	-61 793	-61 652	-61 652
Refusjoner	-177 154	-112 933	-135 686	-125 682	-125 682	-125 682	-125 682
Overføringsinntekter	-715	0	0	0	0	0	0
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-2 598	0	-86	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-240 197	-174 731	-197 645	-187 478	-187 475	-187 334	-187 334
Sum	881 436	801 214	817 000	799 912	820 847	840 759	866 458

Investeringer

Beløp i 1000

	Handlingsprogram				Sum
	2026	2027	2028	2029	Handlingsprogram 2026-29
Investeringsprosjekter					
Utvalg for helse, omsorg og velferd					
Fosshagen senger	346	0	0	0	346
Lastebil - Utkjøring mat	1 650	0	0	0	1 650
Liertun - ventilasjon	0	0	6 000	0	6 000
Liertun og Bratromveien BFF senger	200	0	0	0	200
Nøstehagen senger	100	0	0	0	100
Oppgraderinger og brukertilpasninger i boliger	3 000	3 000	3 000	3 000	12 000
Senterbygget - Oppgradere ventilasjon og kjøleaggregat	0	0	0	3 500	3 500
Utstyr institusjonskjøkken	100	100	100	100	400
Sum Utvalg for helse, omsorg og velferd	5 396	3 100	9 100	6 600	24 196

Investeringer i bygg vises hos det enkelte utvalg, men utførelse og ramme ligger hos Lier eiendomsselskap KF.

Beskrivelse av prosjektene ligger i vedlegg 1

UTVALG FOR MILJØ OG PLAN

Innledning

Utvalg for miljø og plan (UMP) omfatter tjenester fra virksomheter innenfor kommunalområdet samfunnsutvikling og kultur. Disse er stedsutvikling og plan, bygg og geodata og det kommunale foretaket Lier vei, vann og avløp KF. I tillegg vil også virksomhetene kultur og fritid og landbruk og miljø i noen grad utføre tjenester innenfor utvalgets ansvarsområde.

Kommunalområdet samfunnsutvikling og kultur har et bredt oppgavespekter knyttet til de store utviklingsprosjektene og de daglige tjenestene. De skal sikre at Lier oppleves som en åpen, ryddig og god kommune for innbyggere og næringsdrivende. Samtlige virksomheter innenfor området forholder seg aktivt til flere sektorovergripende planer.

Utvalg for miljø og plan er ansvarlig for tjenester innen forurensing, renovasjon, samferdsel og infrastruktur, stedsutvikling, plansaksbehandling, bygge-, oppmålings-, seksjonerings- og reguleringsaker, opprettelse og vedlikehold av kommunens kartverk og matrikkel (bygg – og eiendomsregister), gjennomføring av eiendomsmåling etter matrikkelloven, havner, samfunnssikkerhet og beredskap og vei, vann og avløp.

Status

Stedsutvikling og plan har omfattende planprosesser i porteføljen, både planer kommunen selv er ansvarlig for, som Lierbyen, Tranby og Fjordbyen. Men det er også planer hvor Lier kommune er myndighet som for eksempel E134 Dagslett – E18, der Statens vegvesen er forlagsstiller. Flere av disse planene forventes lagt frem for politisk behandling i perioden. Dette gjelder reguleringsplan for E134 Dagslett - E18, kommunedelplan for samferdselsinfrastruktur og kollektivknutepunkt i Fjordbyen, områdeplanen for Fjordbyen, kommunedelplan for Gullaug, kommunedelplan for samferdsel på Lierskogen, Tranbykrysset – Asker grense, samt reguleringsplan for ny hovedvannforsyning Kleivdammen – Liertoppen.

I tillegg jobber virksomheten med kommuneplanens samfunnsdel, inkludert arealstrategi og kommuneplanens arealdel, med målsetting om at disse skal være behandlet innen utgangen av inneværende kommunestyreperiode. Dette forutsetter at det kun blir en begrenset rullering av arealdelen.

Virksomheten bygg og geodata har arbeidsoppgaver som byggesaker, seksjoneringsaker, delesaker, ulovlighetsoppfølging og tilsyn samt geodata/GIS og oppmåling.

Byggesak overholder alle lovpålagte frister. Det benyttes høsten 2025 konsulenter for å håndtere saksmengden.

Utfordringer

- Arbeid med plansaker og større utviklingsprosjekter er arbeidskrevende og krever prioritering. Det er ikke kapasitet til å gjennomføre alle sakene parallelt.
- Begrenset kompetanse innen by- og stedsutvikling og urbanisme, som er målet for utviklingen av Fjordbyen.
- Begrenset kompetanse og kapasitet til arbeid med utbyggingsavtaler.
- Klimahandlingsplan vil også være en viktig plan å få på plass i kommende periode for at kommunen skal nå sine ambisiøse klimamålsettinger. Omstilling av reisemønsteret ved å prioritere grønne mobilitetsløsninger er viktig i klimaarbeidet, og har en sentral plass i alle kommunens planer.
- Restanser og lang saksbehandlingstid har vært en utfordring siden 2023/2024 i Bygg og geodata som følge av redusert bemanning. Dette har vært krevende for de ansatte, og har hatt negativ innvirkning på arbeidsmiljø og den enkeltes trivsel på jobb. Situasjonen har bedret seg betraktelig siden 2024, men det er fortsatt behov for konsulentttjenester.
- Avløpsproblematikk ved Lignes renseanlegg har ført til stans i bygging av nye boliger og næringsbygg i store deler av Lier. Nå er byggestoppen opphevet, og vi organiserer oss for saksbehandling av mange saker. Vi har flere konsulenter i bakhånd ved behov.
- Inntektsdrivende saker har frem til nå ikke vært igangsatt, og gebyrinntektene har derfor vært lavere enn hvis byggestoppen ikke hadde inntruffet.

Satsningsområder

- Legge til rette for flere arbeidsplasser. Dette skal sikre økt verdiskaping, redusere behovet for pendling og at liunger får mer tid til «det gode liv».
- Eksisterende tettsteder og lokalsamfunn i bygda skal videreutvikles gjennom bred medvirkning, slik at de oppleves som trygge, har gode sosiale møteplasser, bygger på Liers identitet og er attraktive for nye liunger og næringsdrivende.
- Ferdigstille planarbeidet for Fjordbyen og Gullaug, slik at disse områdene tar hånd om mye av den fremtidige boligveksten uten at det går utover dyrket mark og samtidig bygger opp om klimamålet for liersamfunnet. Planarbeidet skal sørge for gode bomiljøer, som i større grad enn i dag prioriterer grønne mobilitetsløsninger. Dette for å bevege kommunen i en mer klimanøytral retning og et godt sted å bo for nåværende og fremtidige liunger.
- Arbeidet med å omstille reisemønsteret ved å prioritere grønne mobilitetsløsninger videreføres.
- Øke bruken av utbyggingsavtaler innenfor det handlingsrommet kommunen har, med vekt på bruk av områdemodellene i de største vekstområdene som Lierbyen, Tranby, Fjordbyen og Gullaug.

- Sikre saksbehandlingstid innenfor lovpålagte rammer, både for byggesaker og oppmålingssaker.
- Økt fokus på, og kapasitet til, tilsyn i byggesaker. Dette skal bidra til å sikre kvalitet i byggverk og etterlevelse av gjeldende regelverk.
- Saksbehandling og innsynsløsninger rettet mot publikum skal digitaliseres, blant annet gjennom digital dialog med innbyggere i plan- og byggesaksbehandlingen.
- Gjennomføre oppdatering og innføring i bruk av geografiske informasjonssystemer (GIS), herunder tilby disse tjenestene til interne virksomheter

Mål

Tabellen under viser sammenhengen mellom mål i kommuneplanens samfunnsdel og tiltak i utvalg for miljø og plan.

Samfunnsmål	Innsatsområde	Delmål	Indikator og eventuell målemetode	Siste måling 2024	Mål 2026	Mål 2029
1 Levende landskap	1.2 Naturen skal være lett å ta i bruk gjennom et allsidig og attraktivt friluftslivstilbud.	HP. Gode og alsidige kultur, idrett og friluftslivstilbud er viktige forutsetninger for god folkehelse og livsmestyring.	HP. Rekkefølgekrav i bestemmelser	100%	100%	100%
			HP. Vise hvordan en kan ta seg frem til "marka"/friområder i alle arealplaner	100,0 %	100,0 %	100,0 %
2 Tilhørighet til bygda	2.4 By- og stedsutvikling skal bygge på Lier sin identitet.	HP. Alle stedsutviklings-prosjekter skal aktiv synliggjøre og konkretisere hvilke kvaliteter som er særlig viktig for det konkrete prosjektet	HP. Gjeldende og pågående planprosjekter skal følge opp delmålet	100,0 %	100,0 %	100,0 %
	2.7 Innbyggerne skal ha tilgang på attraktive arenaer for sosialt samvær og aktivitet	HP. Alle reguleringsplaner skal sikre at det etableres gode sosiale møteplasser for alle aldersgrupper	HP. Gjeldende og pågående planprosjekter skal følge opp delmålet	100,0 %	100,0 %	100,0 %
4 Klimanøytralt Liersamfunn	4.1 Liersamfunnet skal omstille reisemønsteret ved å prioritere grønne mobilitetsløsninger.	HP. Prioritere de «grønne» transportsystemene i alle plansaker	HP. Gjennomsnitt pr. døgn i sommerhalvåret målt av Statens vegvesen.. Sykkelvei v/Protan	272	400	500
			HP. Gjennomsnitt pr. døgn i sommerhalvåret målt av SVV. Sykkelvei over Strandveien v/Brakerøya	263	400	600
	4.2 Nullvekstmålet for personbiltransporten skal være førende for kommunens utbyggingsmønster.	HP. Ekstra restriktiv dispensasjonspraksis for bygging i LNF der det ikke er god kollektivdekning.	HP. Antall dispensasjonssaker for nye boliger utenfor prioriterte områder	0	0	0
			HP. Antall kjørende målt på Drammenveien øst for Liertoppen (årsdøgntrafikk)	8329	<8412	<8412
		HP. Lavere utnyttelsesgrad i utbyggingsområder som ligger langt unna gode kollektivtraseer	HP. Antall kjørende målt på Lierbakkene v/Damtjern (årsdøgntrafikk)	4924	<4983	<4983
			HP. Antall kjørende målt på Nøsteveien v/Stoppen (årsdøgntrafikk)	4031	<3794	<3794

Handlingsprogram 2026-2029

Samfunnsmål	Innsatsområde	Delmål	Indikator og eventuell målemetode	Siste måling 2024	Mål 2026	Mål 2029	
			HP. Antall kjørende målt på Ringeriksveien v/E-verket (årsdøgntrafikk)	7952	<7590	<7590	
			HP. Antall kjørende målt på Strandveien på grensen til Drammen (årsdøgntrafikk)	19203	<20294	<20294	
5	Framtidsretta og næringsvennlig	5.1 Lier kommune skal være en utviklingsorientert næringslivspartner	HP. Effektiv og korrekt saksbehandling	HP. Andel byggesaker med overskredet frist	52,5%	<10%	<10%
				HP. Behandlingstid byggesak med 12-ukers saker (antall dager)	65	<84	<84
				HP. Behandlingstid byggesaker med 3 ukers frist (antall dager)	55	<21	<21
				HP. Behandlingstid oppmåling (antall dager)	67	<112	<112
				HP. Omgjøringer i klagesak hos Statsforvalteren	11 %	<10%	<10%
			HP. Jevnlige dialogmøter mellom kommunen og næringslivet	HP. Antall møter mellom Lier kommune og næringslivet	3	4	4
			HP. Næringslivet skal oppleve Lier kommune som en utviklingsorientert samarbeidspartner.	HP. Plassering NHO kommune NM	12 plass	Topp 10	Topp 10
				HP. Plassering NHO kommune NM - Delområde næring	1. plass	Topp 5	Topp 5
6	Kommunen som organisasjon	6.1 En attraktiv og nyskapende organisasjon med gjennomføringskraft.	HP felles - Lavt fravær blant kommunens ansatte	HP Felles - Fraværsprosent	5,4 %	5,0 %	5,0 %
			HP Organisasjonsutvikling	HP Felles Mestringsklima (annethvert år)	-	4,7	4,7
				HP Felles Mestringsorientert ledelse (annethvert år)	-	4,7	4,7
				HP. Felles Etablere tilbakemeldingskultur, øke meldte avvik	55	55	55

Økonomi

Driftsbudsjett og rammeendringer Utvalget for miljø og plan:

Beløp i 1000

		Handlingsprogram			
		2026	2027	2028	2029
Opprinnelig budsjett		37 554	37 554	37 554	37 554
Vedtak forrige periode					
1	HP 23 Prosjektledelse bredbånd	-450	-450	-450	-450
2	HP 24 KS Matveien -inntekt. Verbalpunkt 3.29	-100	-100	-100	-100
3	HP 24 Rullering av kommuneplanens samfunnsdel	-250	-250	-250	-250
4	HP 24 Utredningsbehov - rullering av kommuneplanens arealdel	-500	-1 000	-1 000	-1 000
5	HP 25 KS - Miljørådgiver. Verbalpunkt 3.20	108	108	478	478
6	HP 25 KS - Saksbehandling byggesak. Verbalpunkt 3.18	-100	-100	-100	-100
Sum Vedtak forrige periode		-1 292	-1 792	-1 422	-1 422
7	Sum Budsjettendring fra i fjor	-835	-835	-1 205	-1 205
Konsekvensjusteringer		-2 127	-2 627	-2 627	-2 627
Konsekvensjustert ramme		35 428	34 928	34 928	34 928
Annet					
8	HP 26 Ny karttjeneste/kommunekart	200	100	100	100
Sum Annet		200	100	100	100
Nye tiltak og realendringer budsjett		200	100	100	100
Ramme 2026-2029		35 628	35 028	35 028	35 028

Beskrivelse av tiltakene**1. HP 23 Prosjektledelse bredbånd**

Prosjektledelse og styring av bredbåndsutbygging i Lier kommune, inkludert utarbeidelse av en bredbåndplan. Det ble bevilget 450 000 kroner for 2023-2025. Bevilgningen reduseres derfor fra 2026.

2. HP 24 KS Matveien -inntekt. Verbalpunkt 3.29

Verbalpunkt 3.29 - «Matveien arrangeres av Lier kommune i samarbeid med flere aktører i matnæringen. Konferansen har etter et par år nådd et høyt nivå og det er naturlig at flere aktører bidrar økonomisk til at arrangementet blir økonomisk bærekraftig. Det bes om at kommunedirektøren sørger for at aktører bidrar økonomisk i langt større grad enn tidligere. Dersom aktørene bidrar økonomisk, vil det også fremme innovasjon og utvikling av Matveien (se også pkt. 10)».

I 2024 ble det lagt inn et inntektskrav på 300.000 kroner. Dette ble økt med 100.000 kroner i 2025 per år frem til 2026.

3. HP 24 Rullering av kommuneplanens samfunnsdel

Det ble bevilget 250 000 kroner i 2024 og 2025 til rullering av planen i fjorårets handlingsprogram. Midlene tas ut fra 2026.

4. HP 24 Utredningsbehov - rullering av kommuneplanens arealdel

Det vil være behov for utredninger knyttet til ulike temaer. Kostnaden er veldig usikre fordi

utredningsbehovet ikke er avklart. Det ble bevilget 300 000 kroner i 2024 økende til 1 000 000 kroner i 2025, 500 000 kroner i 2026 og 0 fra 2027.

5. HP 25 KS - Miljørådgiver. Verbalpunkt 3.20

Kommunen har behov for å styrke fagmiljøet på miljøet. Stillingen vil også være en ressurs for ivaretagelse av Lierelva. I HP 25 la Kommunedirektøren inn en 100 % stilling fra 2028. I vedtaket justerte kommunestyret tiltaket slik at stillingen ble 50% fra 2025 med helårseffekt i 2026 og økning til 100 % fra 2028. Rammen er flyttet til utvalg for landbruk og næring, flyttingen ligger under «Budsjettjusteringer fra i fjor» (se også utvalg for landbruk og næring punkt 3)

6. HP 25 KS - Saksbehandling byggesak. Verbalpunkt 3.18

«Byggesak har over tid hatt betydelig restanse med så store overskredne frister at kommunen har ettergitt mange saksgebyrer. Byggesak må fremover levere innenfor fristene slik at kommunen ikke må ettergi saksgebyrer.» Inntektskravet økes med 100.000 kroner i 2026.

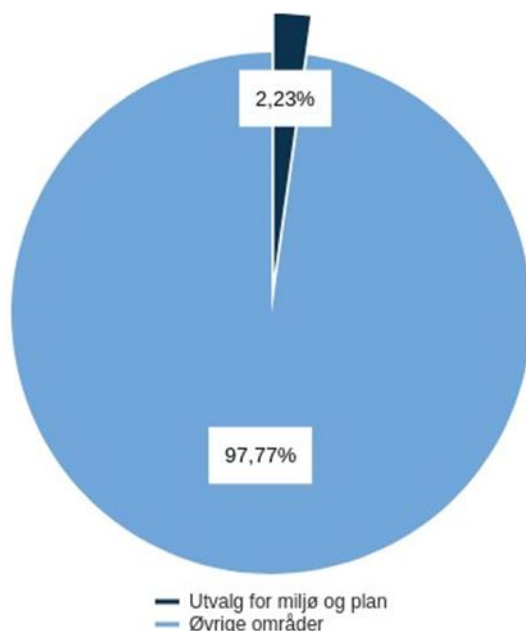
7. Sum budsjettjusteringer fra i fjor

Budsjettendringer fra i fjor (2025) er justeringer innenfor kommunedirektørens fullmakt herunder kompensasjon for årets lønnsoppgjør. Her ligger også justeringer for vedtak i omstillingssakene juni 2024 og juni 2025. Det er laget en samlet oversikt omstillingstiltakene under kapittel økonomi.

8. HP 26 Ny karttjeneste/kommunekart

Kommunen har de siste 30 årene hatt samme karttjeneste og karttjenesten er veldig treg og vedlikeholdes ikke lenger. Vi må derfor ha ny karttjeneste. Ny kartleverandør vil også muliggjøre digitalisering av andre tjenester som f.eks. meglerpakker. Dette vil kunne effektivisere saksbehandling i kommunen.

Brutto utgifter i % av kommunens totale brutto utgifter

Fordeling på utgifter og inntekter

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Handlingsprogram			
	2024	2025	2025	2026	2027	2028	2029
Driftsutgifter							
Lønn	25 177	29 427	29 174	29 114	29 114	29 114	29 114
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	29 915	29 576	29 563	28 313	27 713	27 713	27 713
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	947	365	365	365	365	365	365
Overføringsutgifter	1 916	403	153	153	153	153	153
Finansutgifter	1 906	0	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	59 862	59 772	59 256	57 945	57 345	57 345	57 345
Driftsinntekter							
Salgsinntekter	-12 354	-21 818	-21 818	-21 918	-21 918	-21 918	-21 918
Refusjoner	-3 305	0	0	0	0	0	0
Overføringsinntekter	-15	-400	-400	-400	-400	-400	-400
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-6 406	0	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-22 080	-22 218	-22 218	-22 318	-22 318	-22 318	-22 318
Sum	37 783	37 554	37 038	35 628	35 028	35 028	35 028

Investeringer

Beløp i 1000

	Handlingsprogram				Sum
	2026	2027	2028	2029	Handlingsprogram 2026-29
Investeringsprosjekter					
Utvalg for miljø og plan					
Utbygging Lierbyen - Kommunens andel + forskuttering	15 000	0	25 000	0	40 000
Sum Utvalg for miljø og plan	15 000	0	25 000	0	40 000

Investeringer i bygg vises hos det enkelte utvalg, men utførelse og ramme ligger hos Lier eiendomsselskap KF. I bevilgningen til Fjordbyen ligger alle investeringene inkl. skole.

Beskrivelse av prosjektene ligger i vedlegg 1.

UTVALG FOR LANDBRUK
OG NÆRING

Innledning

Utvalg for landbruk og næring er ansvarlig for landbruk (blant annet jordloven og konsesjonsloven), skogbruk, vilt og innlandsfisk, vern og forvaltning av naturområder, vassdrag og biologisk mangfold, friluftsområder, grøntstruktur og miljøvern samt næring- og gründerplan.

Utvalg for landbruk og næring omfatter i all hovedsak tjenester fra virksomheter innenfor kommunalområdet samfunnsutvikling og kultur og fra virksomhetene landbruk og miljø og stedsutvikling og plan. I tillegg vil også virksomheten kultur og fritid i noen grad utføre tjenester innenfor utvalgets ansvarsområde.

Kommunalområdet legger frem saker for utvalget som omfatter landbruk-, vilt- og miljøsaker i kommunen, skogbruk, miljøvern og klima samt næring og gründersaker. Tjenesteområdet omfatter lovsaker (jordlov, konsesjonslov, skoglov, forurensningsloven m.m.), tilskuddsforvaltning (produksjonstilskudd, miljø m.m.), klima, miljø, viltsaker, veterinærvakt og kommuneskogen. Landbruk og miljø behandler i tillegg til landbruksområdet søknader og spørsmål innen områdene naturmangfold, forurensing, private avløpsanlegg, vassdrag og vannkvalitet. Virksomheten omfatter også fagavdelingen tilsynskontoret for små avløpsanlegg, som er et vertskommunesamarbeid.

Tilsynskontoret har ansvaret for alle private avløpsanlegg, altså alle anlegg som ikke er tilknyttet kommunale ledninger innenfor de sju samarbeidende kommunene Lier, Drammen, Holmestrand, Hole, Øvre Eiker, Modum og Krødsherad. Følgende oppgaver utføres: tømming av tanker (administrering av denne tjenesten som utføres av private firmaer), kontroll og tilsyn med anleggene, bistand til kommunene knyttet til spørsmål innenfor fagområdet og utslippstillatelser innenfor dette området.

Status

Lier er et viktig landbruksområde nasjonalt sett. Landbruksnæringen står sterkt i Lier kommune, omfatter mange arbeidsplasser og er innovativ og sentral for samfunnsutviklingen i kommunen. Ny landbruksplan for Lier kommune ble vedtatt i juni 2024.

Lierelva er livsnerven for å levere rent vann til landbruket, og tilbyr samtidig tilgang til natur for opphold og rekreasjon nær der innbyggerne bor. Lier kommune har myndighet på flere områder som påvirker vannmiljøet og vannkvaliteten, herunder avløp, landbruk, vannforsyning, miljø, forurensning og arealplanlegging. Videre er rent vann i indre Drammensfjorden i seg selv et viktig miljømål, samtidig som det er betydningsfylt for

fremtidig attraktivitet knyttet til bosetting i planlagte utbyggingsområder i indre Drammensfjorden.

Ny rapport i 2024 viser at Lierelva er sterkt påvirket av plast, og landbruksforvaltningen vil sammen med landbruksnæringa ha stort fokus på denne utfordringen framover for å rydde opp. I 2025 er det ryddet plast og søppel fra utløpet og opp til Grøtte. Det er laget et utkast til framdriftsplan for opprydding videre oppover vassdraget, og det jobbes med planer for hvordan deponier langs vassdraget kan ryddes.

Utfordringer

- Stadig mer sammensatte og krevende lovsaker.
- Tidkrevende saksbehandling knyttet til ulovlighetsoppfølging og klagesaker med resurssterke klagere.
- Svært begrenset kapasitet innenfor fagområdet ytre miljø og forurensning til å gjennomføre tilsyn, dokumentasjon og oppfølging av grunnforurensning, vannforvaltning samt rådgiving til innbyggere og næringsliv.
- Behov for bedre rutinene på miljøområdet.
- Flere oppgaver overflyttet fra Statsforvalteren til kommunen, som kan påvirke kapasiteten og stille krav til økt kompetanse.
- Lite fagmiljø sammenlignet med de store omkringliggende kommunene, Statsforvalteren, Buskerud fylkeskommune og Statens vegvesen. Dette er godt synlig innenfor klimaområdet, hvor kommunen kun har en fagperson.

Satsningsområder

Det er viktig å praktisere et strengt jordvern for å ta vare på den gode matjorden og landbruksnæringens behov for store og sammenhengende produksjonsarealer. Det arbeides for å redusere forurensning til vassdrag for å sikre god vannkvalitet som tilfredsstiller krav til jordvanning. Vi har nå et økt fokus på utfordringer med plast i vassdraget.

Arbeidet med biologisk mangfold for å ivareta kommunens kvaliteter på området gjennom økt kompetanse, kommunikasjon og informasjon skal styrkes. Det skal sikres effektiv saksbehandling med god kvalitet. Arbeidet med digitalisering fortsetter, og vi skal styrke arbeidet med formidling og informasjon. Nye rutiner i nytt kvalitetssystem gir grunnlag for bedre internkontroll.

Det skal arbeides med å videreutvikle et tett og godt samarbeid med fagmiljøet i kommunen, og med nabokommunene som også har fokus på landbruk og miljø.

Arbeidet for å redusere forurensning generelt skal intensiveres, spesielt til vassdrag, for å sikre god vannkvalitet og muligheter for fiske og rekreasjon.

Fokuset på klima, gjennom nye søknader om klimaprojekter som tar sikte på å redusere utslipp fra matnæringen, skal økes. Det er viktig med fokus på beredskap i saksbehandlingen av plan og reguleringsarbeid. Konsekvenser av fremtidige klimaendringer skal vurderes og hensyntas i dette arbeidet.

Mål

Tabellen under viser mål i kommuneplanens samfunnsdel.

Samfunnsmål	Innsatsområde	Delmål	Indikator og eventuell målemetode	Siste måling 2024	Mål 2026	Mål 2029
1 Levende landskap	1.1 Lierdalen skal være et produksjonsområde for frukt, bær og grønnsaker av nasjonal betydning.	HP. Praktisere et strengt jordvern, redusere omdisponering og nedbygging av dyrket mark.	HP. Lokalt mål mindre enn 6 daa årlig utover kommuneplanens arealdel.	7,2	<6 daa	<6 daa
	1.2 Naturen skal være lett å ta i bruk gjennom et allsidig og attraktivt friluftslivstilbud.	HP. Øke kunnskapen om og forståelsen av landbruket. Alle elever i Lier skole skal gjøres kjent med natur og skogbruk	HP. % deltakelse fra skoler på skogdager	100,0 %	100,0 %	100,0 %
2 Tilhørighet til bygda	2.6 Liersamfunnet skal skjermes mot forurensning.	HP Fortsette opprydding av plast i Lierelva i tråd med prosjektplan	HP Gjennomført i henhold til prosjektplan	-	Ja	Ja
		HP. Gjennomføre møter i forurensningsgruppa for å bedre kommunikasjon og samhandling	HP. Gjennomføring av møter	9	10	10
5 Framtidsretta og næringsvennlig	5.6 Lier kommune skal arbeide aktivt for en bærekraftig samfunnsutvikling.	HP. Fremme grønn og bærekraftig næringsutvikling.	HP. Inspirasjonsseminar for nye og kommende gårdbrukere hvert andre år	Ikke gjennomført	Gjennomføres	Gjennomføres
6 Kommunen som organisasjon	6.1 En attraktiv og nyskapende organisasjon med gjennomføringskraft.	HP felles - Lavt fravær blant kommunens ansatte	HP Felles - Fraværsprosent	8,8 %	5,0 %	5,0 %
		HP Organisasjonsutvikling	HP Felles Mestringsklima (annethvert år)	-	4,5	4,5
			HP Felles Mestringsorientert ledelse (annethvert år)	-	4,4	4,4
			HP. Felles Etablere tilbakemeldingskultur, øke meldte avvik	5	55	55

Økonomi

Driftsbudsjett og rammeendringer Landbruk og næring

Beløp i 1000

		Handlingsprogram			
		2026	2027	2028	2029
Opprinnelig budsjett		7 281	7 281	7 281	7 281
Vedtak forrige periode					
1	HP 25 KS - ABE kutt Landbrukskontoret. Verbalpunkt 3.19	-11	-11	-11	-11
	Sum Vedtak forrige periode	-11	-11	-11	-11
2	Sum Budsjettendring fra i fjor	-898	1 502	1 872	1 872
Konsekvensjusteringer		-909	1 491	1 861	1 861
Konsekvensjustert ramme		6 372	8 772	9 142	9 142
Tiltak til mål					
3	HP 26 Økning miljørådgiver til 100%	0	640	270	270
	Sum Tiltak til mål	0	640	270	270
Nye tiltak og realendringer budsjett		0	640	270	270
Ramme 2026-2029		6 372	9 412	9 412	9 412

Beskrivelse av tiltakene**1. HP 25 KS - ABE kutt Landbrukskontoret. Verbalpunkt 3.19**

ABE kutt (Avbyråkratisering og effektiviseringskutt) Landbrukskontoret, 0,5% i 2025 og deretter ytterligere 0,3% i 2026.

2. Sum budsjettjusteringer fra i fjor

Budsjettendringer fra i fjor (2025) er justeringer innenfor kommunedirektørens fullmakt herunder kompensasjon for årets lønnsoppgjør. Her ligger også justeringer for vedtak i omstillingssakene juni 2024 og juni 2025. Det er laget en samlet oversikt omstillingstiltakene under kapittel økonomi.

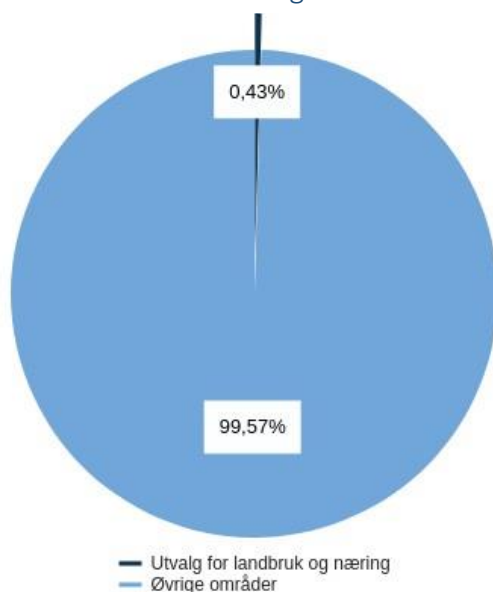
3. HP 26 Økning miljørådgiver til 100%

I 2025 bevilget kommunestyret opp 50 % miljørådgiver med økning til 100 % i 2028 (se utvalg for miljø og plan punkt 5). Rammen som ble lagt til utvalg for miljø og plan er flyttet til utvalget for landbruk og næring i «budsjettjusteringer fra i fjor».

Det har vist seg vanskelig å rekruttere til 50 % stilling, det foreslås å øke stillingen til 100 %. Lønnen er justert litt opp for å være konkurransedyktig.

Brutto utgifter i % av kommunens totale brutto utgifter

Fordeling på utgifter og inntekter

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Handlingsprogram			
	2024	2025	2025	2026	2027	2028	2029
Driftsutgifter							
Lønn	11 862	7 399	7 495	7 596	8 236	8 236	8 236
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	3 442	1 849	1 844	1 844	1 844	1 844	1 844
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	19 706	1 629	1 629	1 629	1 629	1 629	1 629
Overføringsutgifter	419	75	75	75	75	75	75
Finansutgifter	2 108	0	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	37 536	10 953	11 044	11 144	11 784	11 784	11 784
Driftsinntekter							
Salgsinntekter	-19 901	-1 996	-1 996	-3 096	-696	-696	-696
Refusjoner	-3 749	-1 677	-1 677	-1 677	-1 677	-1 677	-1 677
Overføringsinntekter	-638	0	0	0	0	0	0
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-5 737	0	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-30 026	-3 673	-3 673	-4 773	-2 373	-2 373	-2 373
Sum	7 510	7 281	7 372	6 372	9 412	9 412	9 412

FORMANNSKAPET – STAB

Innledning

Tjenesteområdet omfatter følgende virksomheter og stabsfunksjoner.

- Kommunedirektørens ledergruppe
- Kommunikasjon
- Kommuneadvokaten
- Beredskap
- HR
- Innbyggjerservice
- IKT
- Utvikling
- Økonomi
- Virksomhetsstyring
- Internkontroll og kvalitet
- Eierstyring

Tjenesteområdet har en viktig rolle knyttet til å sikre enhetlig praksis og samhandling i hele organisasjonen, samt legge til rette for sektorovergrepene innovasjon og utviklingsarbeid. Området gir støttefunksjoner som skal sikre god administrativ styring og utvikling. Dette skjer blant annet gjennom å utarbeide administrative beslutningsgrunnlag samt drift og videreutvikling av fellestjenester og støttetjenester for organisasjonen. Området tilrettelegger også for demokratiske prosesser gjennom sekretariattjenester for folkevalgte.

Status

Arbeidsgiverstrategien «Sammen for grønne Lier 2020-2028» fastsetter mål for organisasjonen. Med utgangspunkt i arbeidsgiverstrategien skal rekrutteringsstrategi og lønnspolitikk føre til styrking av kommunens konkurransekraft i arbeidsmarkedet.

Lier kommunes kompetansestrategi legger føringer for kompetansearbeidet i kommunen. Den inneholder konkrete tiltak som justeres årlig. Strategien er planlagt revidert i 2026. Ett av de største tiltakene som det nå jobbes med er vurdering og innføring av kompetansestyringsverktøy.

Et annet viktig tiltak er lederutviklingsprogrammet for virksomhetsledere og avdelingsledere. Lederskap med god kompetanse er viktig for å nå kommunens mål. Programmet er delt i fire moduler og er planlagt ferdigstilt i 2026. Programmet finansieres i stor grad av støtte via opplærings- og utviklingstiltaksmidler (UO-midler) fra KS.

Gjennom 2025 har mye ressurser blitt prioritert til arbeid med omstilling. Dette omfatter støtte til virksomheter som står i omstillingsprosesser hvor det skal gjennomføres vedtatte omstillingstiltak og arbeid for å redusere merforbruk. Som følge av krevende økonomiske tider brukes det også mye tid på rapportering for å sikre god kunnskap om den økonomiske utviklingen og kartlegge muligheter for effektivisering og innsparing.

Helse, miljø og sikkerhet (HMS) og nærværarbeid

Lier kommune har et mål om høyst 5% prosent sykefravær. Det er kontinuerlig fokus på helsefremmende og forebyggende arbeid i virksomhetene. I tillegg jobber Lier kommune med oppfølging av virksomheter med høyt sykefravær, samt kompetansehevende tiltak. Et systematisk og strukturert sykefraværarbeid, med engasjement og eierskap både hos ledere og ansatte, er viktig. Helsefremmende arbeidsplasser skapes av alle og et godt arbeidsmiljø er et felles ansvar. Et inkluderende arbeidsmiljø må også kunne gi rom for ansatte som vil ha redusert arbeidskapasitet, noen som vil kunne påvirke kommunens totale sykefravær.

Kommunens ledere er ansvarlig for at HMS-arbeidet tilfredsstiller de krav som stilles til HMS i lover og forskrifter. I henhold til Lier kommunes rutiner skal det gjennomføres årlige risiko- og sårbarhetsanalyser knyttet til HMS i virksomhetene. Det skal utarbeides en HMS-handlingsplan med konkrete tiltak for å forebygge, redusere eller forhindre risikofaktorene. Dette arbeidet følges også opp i lokale medbestemmelsesutvalg (LMU) i hver virksomhet, samt det sentrale arbeidsmiljøutvalget (AMU).

Kvalitetspolicy og kvalitetssystemet Rettesnora, som blant annet omfatter avvikshåndtering, skal bidra til et bedre systematisk HMS-arbeid i kommunen. Videre gjennomføres det årlig obligatorisk HMS-opplæring for nye verneombud og medlemmer i arbeidsmiljøutvalget.

IKT drift

Lier IKT har ansvaret for drift av fagsystemer og IT-infrastruktur i kommunen. Det gis rådgivning, support og støtte til brukerne på fellessystemer, PC-er osv., samt rådgivning innen informasjonssikkerhet og personvern. Medarbeiderne på IKT er også involvert i digitaliseringsprosjekter og samarbeider tett med utviklingsenheten.

Den raske endringstakten innen IT- og teknologiområdet stiller stadig nye krav til faglig kunnskap og utvikling. Det pågår en prosess for å vurdere hvordan Lier kommune bør organisere IKT-drift og brukerstøtte fremover.

Satsningsområder

Innovasjonsstrategi

Innovasjonsstrategi for Lier kommune ble vedtatt av kommunestyret i desember 2023. En tilhørende handlingsplan ble vedtatt av kommunedirektørens ledergruppe våren 2025. Tiltakene i handlingsplanen skal legge til rette for at organisasjonen selv skal ta initiativ til innovasjon der de ser et problem eller en utfordring, eller har en idé eller forbedringsforslag. Tiltakene er utformet på en slik måte at de kan bidra til å skape en innovasjonskultur som setter spor.

Digitalisering

Det pågår et arbeid med å utvikle en ny digital strategi for Lier kommune. Strategien skal gi en tydelig retning og ambisjonsnivå for arbeidet med digitalisering de kommende årene. Det er lagt opp til en bred involvering, der innbyggere, tillitsvalgte og ansatte gir innspill til behov. Strategien vil danne grunnlag for en konkret handlingsplan for digitaliseringsarbeidet.

Rekruttere og beholde medarbeidere

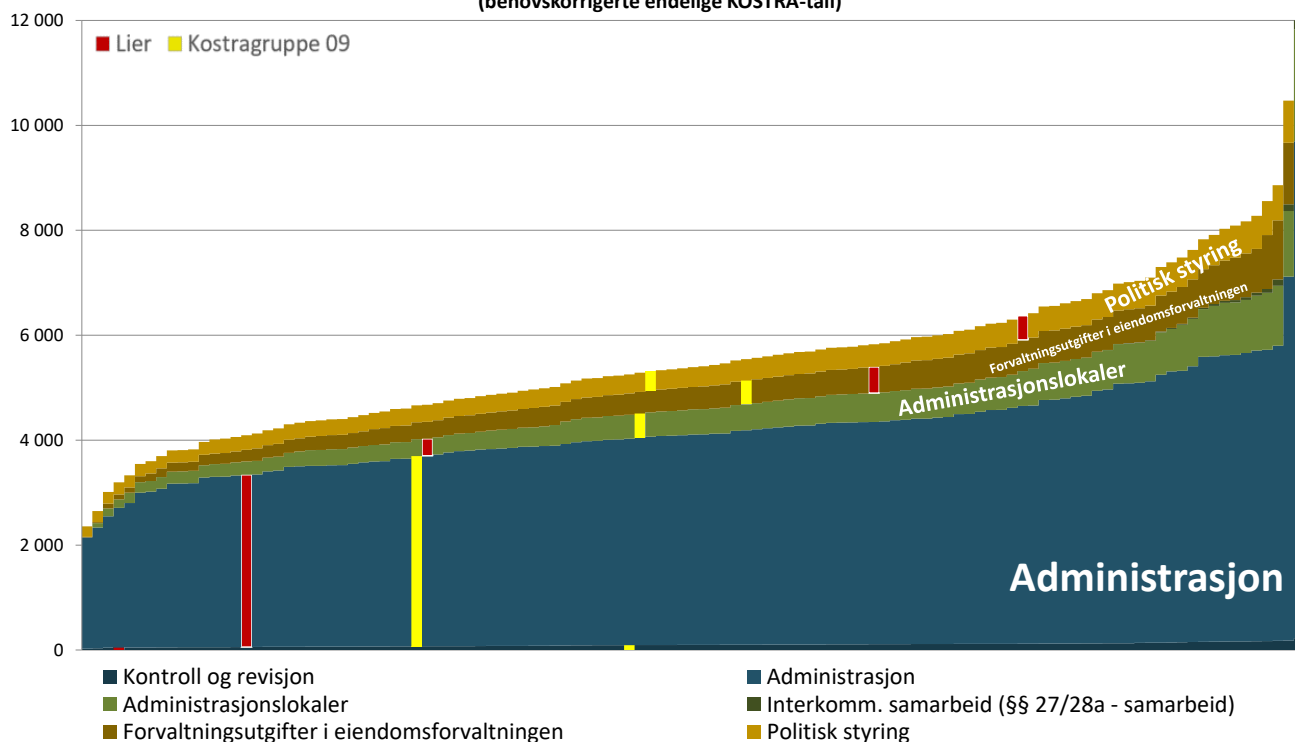
Lier kommune har en helhetlig rekrutteringsstrategi og en kompetansebasert rekrutteringsprosess for å sikre en strukturert utvelgelse og kvalitetssikring av kandidater, samtidig som vi har en profesjonell rekrutteringsprosess som bidrar til godt omdømme. Vi har også et felles introduksjonsprogram som skal ivareta velkomst, opplæring og oppfølging for alle nyansatte. Alle nyansatte ledere gjennomgår en felles grunnopplæring i personalledelse for å styrke lederkompetansen i organisasjonen. Det er viktig å bygge kommunens omdømme som attraktiv arbeidsgiver og i større grad vise frem de fortrinn som finnes på våre arbeidsplasser.

Sammenligning med andre kommuner

Lier har vurdert sine kostnader i 2024 for administrasjon, styring og fellesutgifter opp mot alle kommuner med mer enn 10 000 innbyggere, samt KOSTRA-gruppe 9, per område. Plasseringen til Lier er markert med rødt og plasseringen til gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 9 er markert med gult.

Av tabellen nedenfor kommer det frem at Lier kommunes utgifter til administrasjon, styring og fellesutgifter ligger lavest i utvalget.

ADMINISTRASJON, STYRING OG FELLESUTGIFTER
Netto driftsutgifter pr innbygger pr funksjon
Tall for alle kommuner med mer enn 10 000 innbyggere i 2024
(behovskorrigerende endelige KOSTRA-tall)

ADMINISTRASJON, STYRING OG FELLESUTGIFTER	Lier	KOSTRA gruppe 09	Buskerud	Drammen	Asker	Landet uten Oslo
Politisk styring	462	368	455	324	338	446
Kontroll og revisjon	45	94	117	68	49	114
Administrasjon	3 284	3 627	4 383	4 174	3 988	4 317
Forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltningen	501	455	505	542	616	455
Administrasjonslokaler	325	462	493	504	713	536
Diverse fellesutgifter	5	93	75	69	44	105
Tjenester utenfor ordinært kommunalt ansvarsområde		66	44	19	24	84
Interkommunale samarbeid			5	40	4	-4
TOTALT	4 622	5 165	6 077	5 739	5 776	6 053

Administrasjon, styring og fellesutgifter. Behovskorrigerende kostnader per innbygger, kroner

Kommunen har vesentlig lavere utgifter på dette området enn KOSTRA-gruppe 9 og alle andre i utvalget. Lier kommune er i vekst og administrasjonen merker kapasitetsutfordringer innen de ulike områdene. Vi vil også bli stilt overfor kapasitets- og kompetanseutfordringer fremover som følge av planarbeid knyttet til større utviklingsprosjekter og utbyggingsavtaler. Bestillerfunksjon for offentlig infrastruktur og plankompetanse vil bli viktig for å sikre en positiv utvikling og gode beslutningsgrunnlag for politisk nivå.

Mål

Tabellen under viser sammenhengen mellom mål i kommuneplanens samfunnsdel og delmål i tjenesteområdet.

Samfunnsmål	Innsatsområde	Delmål	Indikator og eventuell målemetode	Siste måling 2024	Mål 2026	Mål 2029
3 Livsmestring for alle	3.2 Liunger skal gis muligheter for utdanning, jobb eller annen meningsfull aktivitet.	HP Kommunen skal tilby en lærlingplass pr. 900 innbygger	HP. Antall lærlinger.	38	30	30
6 Kommunen som organisasjon	6.1 En attraktiv og nyskapende organisasjon med gjennomføringskraft.	HP Effektiv, automatisert og kvalitet ved innkjøp og behandling av fakturaer	HP. Andel fakturaer fra eHandel	4,4 %	14,0 %	14,0 %
			HP. Andel fakturaer med profil/referanse	33,0 %	80,0 %	80,0 %
			HP Andel digitale EHF fakturaer	90,3 %	98,0 %	98,0 %
		HP felles - Lavt fravær blant kommunens ansatte	HP Felles - Fraværsprosent	5,0 %	5,0 %	5,0 %
		HP Organisasjonsutvikling	HP Felles Mestringsklima (annethvert år)	-	4,5	4,5
			HP Felles Mestringsorientert ledelse (annethvert år)	-	4,4	4,4
			HP. Felles Etablere tilbakemeldingskultur, øke meldte avvik	148	140	140
		HP Økonomi	HP. Disposisjonsfond i % av driftsinntektene	>10%	>10%	>10%
			HP. Gjeldsgrad ekskl. selvkost	<70% av driftsinntekt	<70% av driftsinntekt	<70% av driftsinntekt
			HP. Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter	1,8 %	1,8 %	1,8 %
		HP. Lier kommune skal ha et omdømme som en god og attraktiv arbeidsplass	HP. Andel ledere som er internsertifisert i rekruttering	69,2 %	50,0 %	50,0 %

Økonomi

Driftsbudsjett og rammeendringer Formannskapet – stab

Beløp i 1000

		Handlingsprogram			
		2026	2027	2028	2029
Opprinnelig budsjett		143 329	143 329	143 329	143 329
Vedtak forrige periode					
1	Erkjentlighetsfest hvert annet år	300	0	300	0
2	HP 24 og HP 25 Riktig kompetanse på rett sted til rett tid	4 000	3 333	3 333	3 333
3	HP 24 Midlertidig bemanningsøkning økonomi	0	-500	-500	-500
4	HP 25 KS - ABE kutt Formannskap/stab. Verbalpunkt 3.21	-425	-425	-425	-425
5	HP 25 Migrering til Enterprise +	-250	-250	-250	-250
6	HP 25 Omorganisering IKT, egen sak i 2025.	0	-1 000	-2 000	-2 000
7	HP 25 Omstilling	-500	-500	-500	-500
8	HP 25 Trådløst nettverk	600	600	600	600
9	Valg hvert annet år	-1 638	0	-1 638	0
	Sum Vedtak forrige periode	2 087	1 258	-1 080	258
10	Sum Budsjettendring fra i fjor	-409	-1 834	-2 609	-2 609
Konsekvensjusteringer		1 678	-576	-3 689	-2 351
Konsekvensjustert ramme		145 007	142 753	139 640	140 978
Nye brukere/kostnadsendring					
11	HP 26 Backupløsning Microsoft 365	440	440	440	440
12	HP 26 Fornyelse av eksisterende backupløsning	410	70	70	70
13	HP 26 Regnskapsrevisjon	800	800	800	800
14	HP 26 Sikkerhetskultur opplæring	50	50	50	50
15	HP 26 Økte lisenskostnader Citrix	338	338	338	338
	Sum Nye brukere/kostnadsendring	2 038	1 698	1 698	1 698
Tiltak til mål					
16	HP 26 LMU samling	100	0	200	0
	Sum Tiltak til mål	100	0	200	0
Vedtatte endringer					
17	HP 26 1. tertial periodisering forenklet eierseminar hvert annet år	-50	50	0	50
18	HP 26 Digitalisering og velferdsteknologi KS PS 32/2025	2 550	3 000	3 000	3 000
19	HP 26 Nye hjemmesider	2 000	0	0	0
	Sum Vedtatte endringer	4 500	3 050	3 000	3 050
Nye tiltak og realendringer budsjett		6 638	4 748	4 898	4 748
Ramme 2026-2029		151 645	147 501	144 538	145 726

Beskrivelse av tiltakene**1. Erkjentlighetsfest hvert annet år**

Markering for ansatte som har jobbet 25 og 40 år i kommunen avholdes hvert annet år. Det legges inn en ramme for tiltaket de årene arrangementet avholdes. Det ligger ramme i 2024, som trekkes ut i 2025 da tiltaket ikke gjennomføres dette året

2. HP 24 og HP 25 Riktig kompetanse på rett sted til rett tid

Det vises til kommunestyresak 84/2023, vedtatt 14.06.2023. Opptrappingsplan for å styrke lønnsnivået i organisasjonen for å kunne konkurrere med nærliggende kommuner. Tiltaket ble bevilget opp i HP 24 med en justering av beløpene for å samsvare med vedtaket i HP 25.

3. HP 24 Midlertidig bemanningsøkning økonomi

Bemanningen på regnskapsfunksjonen bestod i 2024 av to personer og var svært sårbar. Bemanningssituasjonen gjør at det er nødvendig å øke bemanningen for å sikre at funksjonen blir ivaretatt. Det er startet et arbeid med automatisering av oppgaver i regnskapsenheten. Tiltaket tas ut fra 2027.

4. HP 25 KS - ABE kutt Formannskap/stab. Verbalpunkt 3.21

ABE kutt (Avbyråkratisering og effektiviseringskutt) Formannskapet/stab, 0,5% i 2025 og deretter ytterligere 0,3% i 2026. Omstillingsbeløpet økes med 425.000 kroner fra 2025 til 2026.

5. HP 25 Migrering til Enterprise +

Migreringen til ny skybasert versjon av Visma økonomisystem ble gjennomført i 2025. Midlene til gjennomføring av prosjektet tas ut av rammen i 2026.

6. HP 25 Omorganisering IKT, egen sak i 2025.

Det er lagt inn en forventet innsparing fra 2027 som en effekt av omorganisering av virksomhet IKT.

7. HP 25 Omstilling

I handlingsprogram for 2025-2028 ble det vedtatt en omstilling på 10 millioner kroner 2025 og økene til totalt 20 millioner kroner fra 2026.

<i>Tall i 1000 kr</i>	2025	2026	2027	2028
OKI	2 500	5 250	5 250	5 250
Hov	2 500	5 250	5 250	5 250
ULN	0	0	0	0
UMP	0	0	0	0
FM stab	1 000	1 500	1 500	1 500
Kom foretak	4 000	8 000	8 000	8 000
Totalt	10 000	20 000	20 000	20 000

Det er et eget avsnitt under økonomikapitlet som viser en total oversikt over alle innsparingsvedtakene.

8. HP 25 Trådløst nettverk

Driftskostnader etter nødvendig oppgradering og utskifting av komponenter i trådløst nettverk. Eksisterende utstyr er over estimert levetid og vil ikke lenger motta sikkerhetsoppdateringer og vedlikehold fra leverandør. Det er også lagt inn investeringsmidler til oppgradering av utstyret. Helårsvirkning av tiltaket legges inn i HP for 2026.

9. Valg hvert annet år

Bevilgning til gjennomføring av valg hvert annet år

10. Sum budsjettjusteringer fra i fjor

Budsjettendringer fra i fjor (2025) er justeringer innenfor kommunedirektørens fullmakt herunder kompensasjon for årets lønnsoppgjør. Her ligger også justeringer for vedtak i omstillingssakene juni 2024 og juni 2025. Det er laget en samlet oversikt omstillingstiltakene under kapittel økonomi.

11. HP 26 Backupløsning Microsoft 365

Estimerte lisenskostnader backupløsning Microsoft 365.

12. HP 26 Fornyelse av eksisterende backupløsning

Fornyelse av backupløsning for lokal backup, inkludert diskløsning, backupserver og tape robot. Inkludert beløp for fremtidig vedlikehold.

13. HP 26 Regnskapsrevisjon

Økte kostnader til regnskapsrevisjon som følge av ny rammeavtale.

14. HP 26 Sikkerhetskultur opplæring

Lisenskostnad for system til opplæring innenfor informasjonssikkerhet og personvern - sikkerhetskultur.

15. HP 26 Økte lisenskostnader Citrix

Kombinert prisøkning og produktendring fra Citrix medfører økte lisenskostnader ut over normal prisstigning.

16. HP 26 LMU-samling

LMU-samling er en samling Lier kommune har med alle de lokale medbestemmelsesutvalgene på virksomhetene. Dette sikrer samarbeid mellom arbeidsgiver, tillitsvalgte og vernetjenesten. Partene er enige om at dette er en veldig viktig samarbeidsarena.

I omstillingssaken 2024 ble posten tatt ut i sin helhet. Kommunedirektøren foreslår å tilbakeføre nok midler til at det kan gjennomføres en samling annethvert år.

Kostnadene skal benyttes til mat, lokaler og foredragsholdere. Det er litt i overkant av 200 ansatte som deltar på LMU-samlingen.

17. HP 26 1. tertial periodisering forenklet eierseminar hvert annet år

I omstillingsaken 2024 ble det vedtatt forenklet og mindre kostnadskrevende eierseminar hvert annet år. I vedtaket ble kuttet lagt inn på feil år. Budsjettposten justeres for forenklet eierseminar i 2026 og 2028.

18. HP 26 Digitalisering og velferdsteknologi KS PS 32/2025

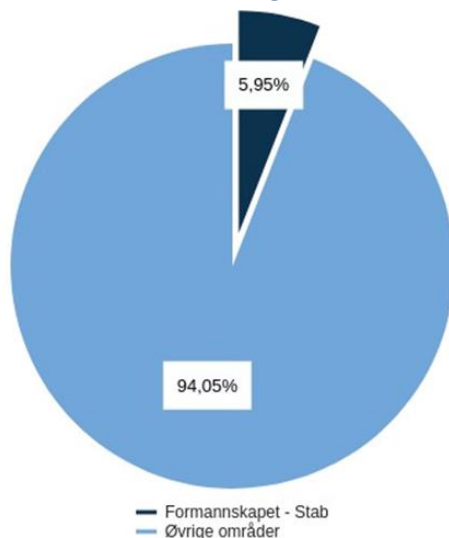
Det er vedtatt en løpende investeringspost for implementering av digitalisering og velferdsteknologi. Den digitale utviklingen har vært at disse løsningene har gått fra å være fysiske produkt, som servere og kjøp av programvare, til skyløsninger, leasingkostnader og lisenser for disse. Disse utgiftene er nå i hovedsak driftskostnader som ikke kan belastes investeringsregnskapet. Kommunestyret vedtok i sak PS 32/2025 å bevilge opp budsjett på drift finansiert med lavere renter og avdrag ved å ta ut investeringsprosjektet.

19. HP 26 Nye hjemmesider

Prosjekt nye hjemmesider er en politisk bestilling for å modernisere og oppgradere kommunens hjemmesider, slik at de blir mer tilgjengelige og publikumsvennlige (HP-oppdrag 3.22, 2023–2026). I desember 2022 bevilget kommunestyret til sammen 2 millioner kroner i investeringsmidler til nye nettsider, men etter vedtak i kommunestyret 01.04.25 ble prosjektet satt på vent. Vedtaket i sak PS 32/2025: «Digitaliseringsprosjektet Nye hjemmesider for Lier kommune gjennomføres ikke i 2025, men vurderes i forbindelse med handlingsprogrammet for 2026-2029». Kommunedirektøren foreslår at prosjektet gjennomføres i 2026.

Basert på erfaringer innhentet i planleggingsfasen av prosjektet, blant annet i dialogkonferanser med leverandører og møter med nabokommuner, er det hensiktsmessig at midlene er i samme størrelsesorden for HP 2026-2029.

Brutto utgifter i % av kommunens totale brutto utgifter

Fordeling på utgifter og inntekter

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Handlingsprogram			
	2024	2025	2025	2026	2027	2028	2029
Driftsutgifter							
Lønn	90 381	97 777	97 681	100 035	97 703	94 778	95 928
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	40 975	40 492	40 856	46 950	45 588	45 550	45 588
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	6 272	7 713	7 713	7 313	6 863	6 863	6 863
Overføringsutgifter	8 459	512	512	512	512	512	512
Finansutgifter	2	0	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	146 089	146 495	146 763	154 811	150 667	147 704	148 892
Driftsinntekter							
Salgsinntekter	-6	0	0	0	0	0	0
Refusjoner	-14 174	-3 166	-3 166	-3 166	-3 166	-3 166	-3 166
Overføringsinntekter	-748	0	0	0	0	0	0
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	0	0	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-14 927	-3 166	-3 166	-3 166	-3 166	-3 166	-3 166
Sum	131 162	143 329	143 597	151 645	147 501	144 538	145 726

Investeringer

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Handlingsprogram				Sum
	2026	2027	2028	2029	Handlingsprogram 2026-29
Formannskapet - Stab					
Rådhuset oppgradere ventilasjon	3 000	3 000	0	3 000	9 000
Sum Formannskapet - Stab	3 000	3 000	0	3 000	9 000

Investeringer i bygg vises hos det enkelte utvalg, men utførelse og ramme ligger hos Lier eiendomsselskap KF. Beskrivelse av prosjektene ligger i vedlegg 1.

FORMANNSKAPET
– KOMMUNALE FORETAK

Innledning

Lier kommune har to kommunale foretak:

- Lier vei, vann og avløp KF, som forvalter, drifter og utvikler vei, vann, overvann og avløp for kommunen.
- Lier eiendomsselskap KF, som forvalter, drifter og utvikler bygg og eiendomsmasse for kommunen.

Disse selskapene er formelt en del av kommunen. De har imidlertid en særskilt stilling, ettersom de er direkte underlagt kommunestyret og ikke kommunedirektøren.

Et kommunalt foretak ledes av et styre og en daglig leder. Styret har myndighet til å treffe vedtak i alle saker som gjelder foretaket og dets virksomhet. Styret skal påse at virksomheten drives i samsvar med lover og forskrifter, foretakets formål og vedtekter, kommunens økonomiplan og årsbudsjett og andre vedtak eller retningslinjer som er fastsatt av kommunestyret. Videre skal styret for et foretak vedta et eget årsbudsjett innenfor de rammene som kommunestyret har vedtatt for foretaket.

Kommunedirektøren har ingen instruksjons- eller omgjøringsrett overfor vedtak som fattes av styret i de kommunale foretakene, ettersom disse rapporterer direkte til kommunestyret. Derimot har kommunedirektøren rett til å uttale seg før styret treffer vedtak i saker som skal videre til kommunestyret, og alle saker som skal til kommunestyret skal gå via kommunedirektøren.

Kommunedirektøren får levert en rekke tjenester fra Lier eiendomsselskap KF, og har dermed en viktig bestillerrolle. Begge foretakene er også fagorgan overfor basisorganisasjonen innen sine respektive ansvarsområder.

I henhold til foretakenes vedtekter fastsetter kommunestyret overordnede målsettinger for foretakene. Kommunestyret fastsetter de økonomiske rammene for foretaket. Styret vedtar foretakets detaljerte budsjett innenfor disse rammene.

Status

Lier eiendomsselskap KF

Lier eiendomsselskap KF (LEKF) har ansvar for kommunens eiendommer, formålsbygg og boliger. Rehabiliterings- og vedlikeholdsprosjekter på kommunens bygningsmasse samt nybygg gjennomføres av LEKF som byggherre. Daglig leder rapporterer til styret, og har en personalgruppe på 66 medarbeidere i 62,1 årsverk.

Noen nøkkeltall:

- 124 780 m2 egne formålsbygg
- 3 995 m2 egne bygg til næringsutleie (inkludert Haugestad)
- 10 108 m2 innleid areal
- 396 utleieboliger
- 46 m2 snittstørrelse på utleieboliger

Lier vei, vann og avløp KF

Året 2025 har vært preget av betydelige omstillinger for Lier kommune og foretaket. Styret har arbeidet målrettet for å sikre en smidig overgang og tilpasning til nye markedsforhold og teknologiske endringer. Her er noen av hovedpunktene fra omstillingsprosessen:

- **Strategisk tilpasning:** Vi har igangsatt arbeidet med revidering av foretakets langsiktige strategi for å bedre møte de nye utfordringene i markedet. Dette inkluderer en sterkere satsing på digitalisering og bærekraftige løsninger.
- **Organisatoriske endringer:** For å øke effektiviteten og fleksibiliteten har vi gjennomført en restrukturering av organisasjonen. Dette har inkludert opprettelse av nye tjenester til Lier kommune som samordning av biladministrasjon og bilparken for hele kommunen.
- **Kompetanseutvikling:** Vi har investert i opplæring og utvikling av våre ansatte for å sikre at de har de nødvendige ferdighetene for å håndtere nye teknologier og arbeidsmetoder. Dette har inkludert både interne og eksterne kurs.
- **Teknologisk oppgradering:** Selskapet har implementert nye IT-systemer og verktøy for å forbedre arbeidsflyten og øke produktiviteten. Dette har vært en viktig del av arbeidet med økt digitalisering av tjenester.
- **Kommunikasjon:** Vi har lagt stor vekt på å opprettholde åpen og ærlig kommunikasjon med våre ansatte gjennom hele omstillingsprosessen. Regelmessige oppdateringer og tilbakemeldingsmøter har vært avgjørende for å sikre at alle er informert og føler seg ivaretatt.
- **Økonomiske resultater:** Til tross for utfordringene har foretaket oppnådd tilfredsstillende økonomiske resultater. Vi har klart å opprettholde en stabil inntekt og redusere kostnadene gjennom effektiv ressursstyring.

Styret er stolt av hvordan foretaket har håndtert omstillingen, og ser frem til å bygge videre på disse endringene for å sikre en bærekraftig og suksessrik fremtid.

Utfordringer

Lier eiendomsselskap KF

Kommunale tjenester er i rask utvikling og omstilling for å møte nye behov og forventninger. Til dette følger behov for bygningsmessige endringer og tilpasninger. Endringer i behov og bruk av eiendommer kan påvirke prosjektenes kostnader og kvalitet.

Egnetheten av eksisterende bygg til nye formål og arbeidsmåter vil også variere, og kan medføre krevende endringer i løsninger og uforholdsmessige kostnader.

- **Prosjekter**
 - Tjenestenes behov og krav til løsninger i bestillinger kan oppleves ikke å være endelig fastsatt, og endringer sent i planleggingsprosessen vil være kostnadsdrivende.
 - Brukers forventning, ønsker og behov for raskere gjennomføringstid enn det som er faktisk mulig.
 - Kostnadsdrivende utvikling i tekniske krav til bygg, særlig innen energi-, klima- og materialløsninger.
- **Forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling (FDVU)**
 - Lier kommune har en betydelig andel eldre bygningsmasse med stort vedlikeholdsbehov og etterslep som krever langsiktig plan for rehabilitering. Dette krever prioriteringer basert på vurderinger av tilstand og egnethet.
 - Krevende å sikre kapasitet/ ressurser til gjennomføring av planlagte rehabiliteringsprosjekter. Herunder avlastningskapasitet for blant annet skoler og sykehjem.
 - Nyere bygg som har større teknisk kompleksitet med høyere FDVU-kostnader og krav til driftskompetanse enn eldre bygningsmasse.
- **Renhold**
 - Krav til sklisikre overflater på gulv krever mer ressurser og maskiner, og øker kostnadene til daglig renhold.
 - Bruk av kommunale bygg og skoler til idrettslag og organisasjoner utover vanlig arbeidstid. Dette øker renholdskostnader og gjør utføringen av renhold krevende (tidlig/sent og nattetid).
 - Høyt sykefravær er en krevende utfordring med tanke på effektiv drift og krav til kostnadsinnsparinger.
 - Teknologiutvikling med automatiserte robotløsninger kan avlaste og effektivisere.
- **Bolig**
 - Flere kommunale leietakere har stort behov for boveiledning og praktisk oppfølging. Det er store kostnader til bygningsdrift- og vedlikehold, samt oppfølgingsressurser knyttet til disse beboerne.
 - Det er vanskelig å finne tomteplassering til "småhus", som er kommunale boliger for beboere med særlige utfordringer. Oppfattes som negativt innslag i nabolag.
- **Bygningsdrift**
 - Krevende å rekruttere teknisk fagpersonell med relevant kompetanse på kommunal lønnsstariff til drift av nyere bygg. Det er sterk konkurranse med så vel privatmarkedet som andre kommuner/offentlige eiendomsaktører.

- Avklare ansvarsdeling av praktiske oppgaver mellom foretaket og virksomhetene/på tjenestestedene iht. internhusleieavtalen.
- Generelt
 - Sikre forståelse av foretakets rolle, mandat og grensesnitt til virksomhetene i kommuneorganisasjonen, i henhold til foretakets etablerte styringsmodell.
 - Sikre forståelse av eiendomsforetakets ansvar for å sikre effektiv forvaltning og utvikling av kommunens bygg og eiendommer. Både innen økonomisk ressursforvaltning og som viktig ledd i kommunens energi- og miljøledelse, med blant annet arealeffektivisering og teknologi. Fokus på arealbruk kan også bidra til nytenkning og tjenesteutvikling i kommunens tjenesteområder.
 - Relativt høy gjennomsnittsalder i administrative funksjoner, som krever fokus på rekruttering de neste 5-10 årene. Viktig å etablere en bedre alders- og kjønnsbalanse.

Lier vei, vann og avløp KF

Linnes renseanlegg overholder ikke nye rensekrav stilt av Statsforvalteren til alle kommuner/anlegg rundt Oslofjorden. Som et resultat av dette, står vi ovenfor store investeringer knyttet til etablering av et nytt hovedrenseanlegg. Dette er kostbart, men et svært viktig prosjekt for å sikre både etablering av industri og boligutvikling i Lier kommune, samtidig som forholdene i Drammensfjorden/Oslofjorden trenger forbedringer.

Vi har en utfordrende fremdriftsplan for å sikre at et nytt regionalt renseanlegg står klar til drift innen 2032. Det er derfor viktig at prosessen er godt forankret i alle kommuner med et robust beslutningsgrunnlag, slik at endelig beslutning om retning for et eventuelt regionalt samarbeid kan oppnås innen rimelige frister. Inntil videre har kommunestyret vedtatt etablering av midlertidig tiltak på Linnes renseanlegg. Arbeid er startet og anlegget forventes ferdigstilt og i drift innen mars 2026.

Noen utfordringer som er identifisert er:

- Dialog med myndighetene innen oppheving av byggestopp i Lier kommune.
- Tilstrekkelig tid og ressurs til fokusering på strategisk utvikling og effektivisering av tjenester.
- Alder og tilstand på anleggene innebærer et betydelig fornyingsbehov for å møte krav til HMS.
- Økte regulatoriske krav. Nytt avløpsdirektiv.
- Vekst i næring og abonnenter.
- Stort fremtidig investeringsbehov innen kommunal infrastruktur.
- Krav og forventninger fra eier, abonnenter og innbyggere, som setter økte krav til leveranser, respons og profesjonalisering.
- Potensial for å tilpasse for en mer innovativ og fremtidsrettet kundebehandling og tjenesteleveranse.

- Potensial for å øke kommunens attraktivitet for etablering av næring, arbeidsplasser og boligutvikling ved sikring av ny renseløsning.
- Rekruttering og sikring av fagkompetanse.
- Sikring av samhandlingsrutiner med kommunedirektøren.
- Endrede krav til adgangskontroll og beredskap fra sentrale myndigheter.

Satsningsområder

Lier eiendomsselskap KF

I tillegg til sikring av den løpende driften, gjennomføring av vedtatte byggeprosjekter og tett samhandling med kommunedirektøren, vil foretakets overordnede prioriteringer i 2026 blant annet være:

- Videreutvikle en god foretakskultur med høy medarbeitilfredshet.
- Kontinuerlig læring og kompetanseutvikling.
- Videreutvikle og utnytte system-, fag - og kompetanseressurser på tvers i egen organisasjon.
- Identifisere og realisere synergier og effektiviseringsgevinster.
- Opprettholde ambisjoner på energi- og miljøområdet og levere på krav og målsetninger i vedtatt energi- og klimaplan.
- Verdibevarende bygningsvedlikehold innenfor foretakets økonomiske handlingsrom, gjennom foretakets finansieringsmodell basert på internhusleie.
- Realisere boliger som er tilpasset hard bruk.

Lier vei, vann og avløp KF

Som en beredskapsorganisasjon er foretaket opptatt av å sikre trygt drikkevann og forsvarlig håndtering av avløpsvannet og veinettet. Kvalitet for grønne Lier er foretakets hovedmål.

Etablering av ny renseløsning vil være det største prosjektet med høyest prioritering. Etablering av ny renseløsning er sentralt for å sikre både bolig- og næringsutvikling i kommunen. Prosjektet er rigget slik at det ivaretar samfunns mål 2 i kommuneplanens samfunnsdel (innsatsområde 2.6), men også FNs bærekraftsmål 14 og 17.

Klimaendringer viser behov for bedre sikring av våre installasjoner. I tillegg må reservevann til Sylling sikres. Tiltaket vil ivareta samfunns mål 2, innsatsområde 2.5. Samferdselsanlegg har et stort etterslep og behov for betydelige investeringer. Behovet er godt beskrevet i tiltaksplan.

Basert på dette er følgende muligheter identifisert:

- Vedtatt kommuneplan.
- Vedtatte handlings- og økonomiplan.
- Hovedplaner og saneringsplaner revideres etter fastsatte planer og prinsipper.

- Gode vannkilder gir svært godt drikkevann
- Evne til å raskt omstille seg ved uønsket forutsetninger.
- Opptatt av god samhandling og strategier.
- God forankring i det politiske og administrative miljø.
- Oppgradering og automatisering av veilysanlegg samt sentralisering av renseløsning.
- Mulighet for nytenkning og innovasjon innen tjenesteleveranse og rekruttering.
- Samlokalisering gir mulighet for økt bruk av egne ressurser og kompetanse.
- Økt innbyggermedvirkning
- Regionalt VA-samarbeid.
- Forbedring av samkjøring i egen organisasjon

Satsningsområdene er operasjonalisert med styringsindikator som rapporteres til både styret og kommunestyret.

Mål

Tabellen under viser sammenhengen mellom mål i kommuneplanens samfunnsdel og tiltak i de kommunale foretakene.

Lier eiendomsselskap KF

Samfunnsmål	Innsatsområde	Delmål	Indikator og eventuell målemetode	Siste måling 2024	Mål 2026	Mål 2029
4 Klimanøytralt liersamfunn	4.4 Lier kommunes egen virksomhet skal være klimanøytral i 2025.	HP Eiendom - Energi	HP. Energiforbruk kWh pr m2.	107	<110	<110
			HP. Energiforbruk per m2 virksomhet helse og omsorg (kWh).	139	<145	<145
			HP. Energiforbruk per m2 virksomhet skole (kWh)	77	<110	<110
6 Kommunen som organisasjon	6.1 En attraktiv og nyskapende organisasjon med gjennomføringskraft.	HP. Eiendomsforvaltning og drift bolig	HP. Andel kommunale boliger som er tilgjengelige for rullestolbrukere. (%)	62	>62	>62
			HP. Antall boliger med fiber/høy kvalitet på nettløsning	298	300	320
			HP. Antall dager (snitt) benyttet til oppussing ved leietakerskifte.	<30	<30	<30
			HP. Kommunalt disponerte boliger per 1000 innbyggere (antall).	21,6	>20	>20
			HP. Totalt antall kommunalt disponerte boliger (antall)	594	>550	>550

Handlingsprogram 2026-2029

Samfunnsmål	Innsatsområde	Delmål	Indikator og eventuell målemetode	Siste måling 2024	Mål 2026	Mål 2029
		HP. Eiendomsforvaltning og drift total	HP. Areal på formålsbygg per innbygger (m2)	4,42	<4,5	<4,5
			HP. Energikostnader per kvadratmeter	146	<150	<150
			HP. Netto driftsutgifter til eiendomsforvaltning i % av samlede driftsutgifter	8,3	9	9
			HP. Utgifter til renhold (kr). Formålsbygg	158	<140	<150
			HP. Utgifter til vedlikehold i kommunale boliger (kr/m2).	256	<300	<300
			HP. Utgifter til vedlikehold per kvadratmeter (kr) Formålsbygg	117	>200	>200

Styringsindikatorer Lier VVA KF

Indikator	x. tertial 2026	Mål 2026	Mål 2028	* Hovedm .	** Verdier	*** Komm.p I	Innsats-område	Kommentar	Beregningsmetode
Prosent av maskinparken med EUR6 eller Steg5		85 %	100 %	2	2, 3	4	4.4		Andel av den totale maskin- og kjøretøyparken som har klassifisering med EUR6 og Steg5/nullutslipp
Prosent nærvær		95 %	95 %	-	1	6	6.1		Beregnes ut fra de siste 12 månedene i Tidsbanken
%-vise andel innhentet data fra fjernavleste vannmålere		93 %	98 %	1	2, 3	5	5.5		Det er installert vannmålere i de fleste hus. Det er satt som mål at 90 % av installerte fjernavleste vannmålere skal leses av uten at kunden selv må lese av

Handlingsprogram 2026-2029

Indikator	x. tertial 2026	Mål 2026	Mål 2028	* Hovedm .	** Verdier	*** Komm.p I	Innsats- område	Kommentar	Beregningsmetode
Andel fakturaer betalt innen forfall		98 %	98 %	1	2	2	2.5		Måler pr siste 12 mnd.
Energi, avløpstjenesten		100	100	4	1, 3	4	4.4	Antall kWh pr. tilknyttet innbygger	Måles pr. tertial for de siste 12 mnd
Energi, vannforsyning		30	26	4	1, 3	4	4.4	Antall kWh pr. tilknyttet innbygger	Måles pr. tertial for de siste 12 mnd.
Energi, veilys		80 %	100 %	4	1, 3	4	4.4	Andel led-armatur. Ledarmatur reduser energiforbruket med ca 2/3 i forhold til kvikksølvarmatur	Status rapporteringstidspunkt
Det skal stilles krav til at bygge- og anleggsvirksomhet som utføres i regi av Lier VVA skal være utslippsfri		1 stk	3 stk	2, 4	2	4	4.3		Måles pr. tertial for de siste 12 mnd
Antall vannlekkasjer på kommunale vannledninger		5	5	3	2	4	4.4	Beregnet ut fra siste 12 mnd.	Antall vannlekkasjer på kommunalt som er registrert med lekkasjerapport. Registrert i filstrukturen på 15.
Vanntap		27 %	20 %	3	2	4	4.4		Differansen mellom kjøpt vann fra Glitrevannverket (salgsmålere) og utfakturert vann til forbruker (registrert via vannmålere og stipulert). Tall blir bedre når fjernavleste målere er montert.
Fremmedvann til renseanlegg		30 %	30 %	3	2	2	2.6	Prosentandel fremmedvann i spillvannsnetet for de siste 12 mnd.	Benytte tall fra BedreVann
Overløpsutslipp fra avløpsumpestasjoner		<1 %	<0,5 %	2, 3	2	2	2.6	Prosentandel utslipp fra nød- og regnvannsoverløp	Registreringsskjema i BedreVann skal benyttes.
Gjentetting av spillvannsnett (kommunalt ansvar). Kloakkstopp		5 stk	2 stk	2, 3	2	2	2.6	Antall kloakkstopp på det kommunale ledningsnettet i løpet av de siste 12 mnd.	Måles pr. tertial for de siste 12 mnd

Handlingsprogram 2026-2029

Indikator	x. tertial 2026	Mål 2026	Mål 2028	* Hovedm .	** Verdier	*** Komm.p I	Innsats- område	Kommentar	Beregningsmetode
Tilbakeslag / kjelleroversvømmelser		0 stk	0 stk	3	2	2	2.6	Antall tilbakeslag (hendelser) på det kommunale ledningsnett i løpet av de siste 12 mnd.	Måles pr. tertial for de siste 12 mnd
Fellesledninger avløp		2,6 %	1 %	2, 3	2	4	4.4	Prosentandel fellesledninger	Måles pr. tertial for de siste 12 mnd
Tilfredsstillende samferdselsanlegg / infrastruktur (iht. hovedplan vei)		60 %	70 %	4	2	2	2.5	Andel km vei / fortau / gs-vei med tilfredsstillende standard (bæreevne og dekkekvalitet)	Måles pr. tertial for de siste 12 mnd
Antall ulykker med personskade på kommunale veier		0 stk	0 stk	4	2	2	2.5		Måles pr. tertial for de siste 12 mnd

*Hovedmål Lier VVA KF:

1. Lier vei, vann og avløp KF skal være nytenkende
2. Lier vei, vann og avløp KF skal sertifiseres innen kvalitet og miljø innen 2025
3. Lier vei, vann og avløp KF skal sikre godt og nok vann. I tillegg skal foretaket sikre en forsvarlig håndtering av avløpsvannet med fokus på begrenning av fremmedvann og klimaendringer
4. Lier vei, vann og avløp KF skal sikre et grønnere Lier ved å tilrettelegge for grønn mobilitet og grønne innkjøp

**Verdier Lier VVA KF:

1. Samarbeid
2. Kvalitet
3. Innovasjon

***Kommuneplanens samfunns mål:

1. Levende landskap
2. Tilhørighet til bygda
3. Livsmestring for alle
4. Klimanøytralt lersamfunn
5. Framtidsretta og næringsvennlig
6. Kommunen som organisasjon

Økonomi

Driftsbudsjett og rammeendringer kommunale foretak

Beløp i 1000

		Handlingsprogram			
		2026	2027	2028	2029
Opprinnelig budsjett		50 265	50 265	50 265	50 265
	Vedtak forrige periode				
1	HP 23 LVVAKF - Nye veistrekninger som blir overtatt for framtidig drift og vedlikehold	46	46	46	46
2	HP 23 LVVAKF - Redusert energimengde i forbindelse med utskifting av veilys	-150	-150	-150	-150
3	HP 24 Eiendom - utsatt Kjellstad gård	175	175	175	175
4	HP 24 LVVAKF - Nye veistrekninger	50	50	50	50
5	HP 25 LVVAKF - Adminstrasjon og håndhevingsløsning for parkering	0	450	450	450
6	HP 25 Eiendom - FDVU Paviljong Hegg skole	224	424	474	474
7	HP 25 Eiendom - FDVU Portnerboligen	400	400	400	400
8	HP 25 Kjellstad gård utsatt ett år	-175	0	0	0
9	HP 25 KS - Bruk av vikarer. Verbalpunkt 3.14	-600	-600	-600	-600
10	HP 25 KS - Eiendom - FDVU Tranby Arena	0	1 500	4 000	4 000
11	HP 25 KS - Eiendom - Seniorsenter, Lierbyen. 3.17	-182	-182	-182	-182
12	HP 25 Eiendom - Leie modulbygg Hegg skole	240	480	720	720
13	HP 25 LVVAKF - Linjerydding for veilys	0	-250	-250	-250
14	HP 25 Omstilling	-4 000	-4 000	-4 000	-4 000
15	HP 25 Tilsyn av erosjonssikringer / elveforbygninger	-250	-250	-250	-250
	Sum Vedtak forrige periode	-4 222	-1 907	883	883
16	Sum Budsjettendring fra i fjor	3 673	1 423	1 423	1 423
Konsekvensjusteringer		-549	-484	2 306	2 306
Konsekvensjustert ramme		49 716	49 781	52 571	52 571
	Nye brukere/kostnadsendring				
17	HP 26 LVVAKF - Drift og vedlikehold av veilysanlegg	800	800	800	800
18	HP 26 FDVU og leie paviljong Hegg skole	220	218	110	118
19	HP 26 Økte kostnader Brannvesenet	2 000	2 000	2 000	2 000
	Sum Nye brukere/kostnadsendring	3 020	3 018	2 910	2 918
	Vedtatte endringer				
20	HP 26 LVVAKF - Generell økning for å ivareta drift og vedlikehold i hht temaplan vei, alternativ 1	800	1 700	2 700	4 000
	Sum Vedtatte endringer	800	1 700	2 700	4 000
Nye tiltak og realendringer budsjett		3 820	4 718	5 610	6 918
Ramme 2026-2029		53 536	54 499	58 181	59 489

Beskrivelse av tiltakene

- HP 23 LVVAKF - Nye veistrekninger som blir overtatt for framtidig drift og vedlikehold**
Tilpasning av budsjettrammen til veier overtatt fra fylket.
- HP 23 LVVAKF - Redusert energimengde i forbindelse med utskifting av veilys**
Redusert energimengde i forbindelse med utskifting av veilys. Den beskrevne innsparingen forutsetter en økt bevilgning til investeringer i veilys.
- HP 24 Eiendom - utsatt Kjellstad gård**
Det er lagt inn driftsramme til FDVU-kostnader for Kjellstad gård på 175 000 kroner fra 2026.

4. HP 24 LVVAKF - Nye veistrekninger

Driftsrammen kompenseres for nye veistrekninger som skal driftes av kommunen. I 2026 er det planlagt at det blir følgende nye veistrekninger som skal driftes: Sykehuset og Fjordbyen del 1.

5. HP 25 LVVAKF - Adminstrasjon og håndhevingsløsning for parkering

Adminstrasjon og håndhevingsløsning for parkering koster 450 000 per år. De første årene er dette inkludert i prisen for anskaffelsen, men må betales årlig fra 2027.

6. HP 25 Eiendom - FDVU Paviljong Hegg skole

Økte areal for drift og vedlikehold paviljong på Hegg skole.

7. HP 25 Eiendom - FDVU Portnerboligen

Økte areal for drift og vedlikehold av Portnerboligen.

8. HP 25 Eiendom - Kjellstad gård utsatt ett år

Tiltaket gjelder FDVU-kostnader til Kjellstad gård. Se tiltak over. Midlene forskyves til 2027 i tråd med forventet slutføring av prosjektet. Prosjektet har blitt forsinket på grunn av kvikkleire-problematikk.

9. HP 25 KS - Bruk av vikarer. Verbalpunkt 3.14

Tiltaket er helårsvirkning av et omstillingstiltak som ble vedtatt i HP 25. Økningen fra 2025 til 2026 er 600.000. Denne økningen vil bli fordelt til enkeltvirksomheter i 2026. Det jobbes aktivt med reduksjon av vikarbruk både innen HOV og OKI ved at man satser mer på faste ansatte i 100 prosent stillinger og oppretter lokale vikarpooler der det er mulig.

10. HP 25 KS - Eiendom - FDVU Tranby Arena

Driftsrammen til Lier eiendomsselskap KF økes for å dekke FDVU-kostnader til nye Tranby Arena.

11. HP 25 KS - Eiendom - Seniorsenter, Lierbyen. Verbalpunkt 3.17

«Det har over tid vokst frem et behov for å forbedre fasilitetene til Lierbyen seniorsenter. Kommunen vil fremover møte et økende antall seniorer som ønsker å benytte tilbudene på seniorsenteret. Det bevilges penger til å åpne lokalene i Meierigården mellom Vestsidenveien 9E og 9F, Lierlaben tas i bruk av seniorsenteret og det kan kjøpes inn møbler og annet treningsutstyr i samsvar med vedtak i HOV PS 57/24». Midlene ble lagt inn som en ettårig bevilgning i 2025, og tas ut fra 2026.

12. HP 25 Eiendom - Leie modulbygg Hegg skole

Leie av paviljong ved Hegg skole. Tre klasserom fra 2025 og deretter ett klasserom per år de tre neste årene.

13. HP 25 LVVAKF - Linjerydding for veilys

Rydding av vegetasjon rundt veilystraseer har tidligere blitt utført av Lier E-verk inntil E-verket ble fusjonert med Glitre. Kabelstrek og armaturer har behov for regelmessig rydding. Rydding må gjennomføres for å unngå linjebrydd. Lier VVAs ansvar gjelder på strekninger der det kun er kommunalt veilysanlegg. Ryddingen er et tiltak for å få lyset ned til bakken og er et trafiksikkerhetstiltak. Budsjettposten er en kampanje i 2025 og 2026 for å få ned etterslep. Budsjettposten tas derfor ut fra 2027.

14. HP 25 Omstilling

I handlingsprogram for 2025-2028 ble det vedtatt en omstilling på 10 millioner kroner 2025 og økene til totalt 20 millioner kroner fra 2026.

<i>Tall i 1000 kr</i>	2025	2026	2027	2028
OKI	2 500	5 250	5 250	5 250
Hov	2 500	5 250	5 250	5 250
ULN	0	0	0	0
UMP	0	0	0	0
FM stab	1 000	1 500	1 500	1 500
Kom foretak	4 000	8 000	8 000	8 000
Totalt	10 000	20 000	20 000	20 000

Det er et eget avsnitt under økonomi kapittelet som viser en total oversikt over alle innsparingsvedtakene.

15. HP 25 Tilsyn av erosjonssikringer / elveforbygninger

I henhold til forskrift skal elveforbygninger inspiseres hvert 5. år. Det lå inne 250 000 til dette formålet i HP 25, som tas ut av rammen fra 2026.

16. Sum budsjettjusteringer fra i fjor

Budsjettendringer fra i fjor (2025) er justeringer innenfor kommunedirektørens fullmakt herunder kompensasjon for årets lønnsoppgjør. Her ligger også justeringer for vedtak i omstillingssakene juni 2024 og juni 2025. Det er laget en samlet oversikt omstillingstiltakene under kapittel økonomi.

17. HP 26 LVVAKF - Drift og vedlikehold av veilysanlegg

Det har vært en ekstraordinær høy prisvekst på lysarmaturer. I tillegg er det ikke lenger mulig å skaffe lyspærer til gamle armaturer. Det vil si at når lyspærer slukker i de gamle armaturene, må det settes opp ny armatur. Bytte av armatur er mer arbeidskrevende enn bytte av lyspærer. Problemet er økende med økende alder på anleggene.

18. HP 26 Eiendom - FDVU og leie paviljong Hegg skole

Korrigerte tall basert på reelt areal og leiekostnad. Summen fra tidligere HP-behandlinger er kvalitetssikret av Lier eiendomsselskap KF og må oppjusteres.

19. HP 26 Økte kostnader Brannvesenet

Brannvesenet har hatt en økning i kostnader, og har varslet at bevilgningen må styrkes fra 2026. Budsjettposten er en foreløpig avsetning som vil bli justert i tilleggsinstillingen.

20. HP 26 LVVAKF-Generell økning for å ivareta drift og vedlikehold i hht temaplan vei, alternativ 1

Temaplan vei er revidert og ble behandlet i kommunestyret den 1. april 2025. I temaplanen er det lagt fram alternativer i forhold til reduksjon av etterslep på veikapitalen, alternativ 0/alternativ 1 /alternativ 2. Alternativ 0 innebærer ingen budsjettmessige endringer og medfører at etterslepet på veikapitalen vil øke. Alternativ 1 innebærer en svak økning i tildeling av budsjettmidler. I alternativ 1 vil etterslepet øke svakt de første årene for deretter å reduseres til et akseptabelt nivå innen 2055. Alternativ 2 er det faglig anbefalte nivået. Dette innebærer at etterslep på veikapital reduseres til akseptabelt nivå innen en periode på 20 år. I den politiske saken har styret anbefalt alternativ 1 med bakgrunn i kommunens økonomiske situasjon. Oppgitt

beløp er differansen mellom bevilget ramme i 2025 og nødvendige budsjettmidler i forhold til alternativ 1.

Nedenfor er netto ramme for formålsbygg og vei presisert.

Ramme Lier eiendom KF

Beløp i 1000

Handlingsprogram

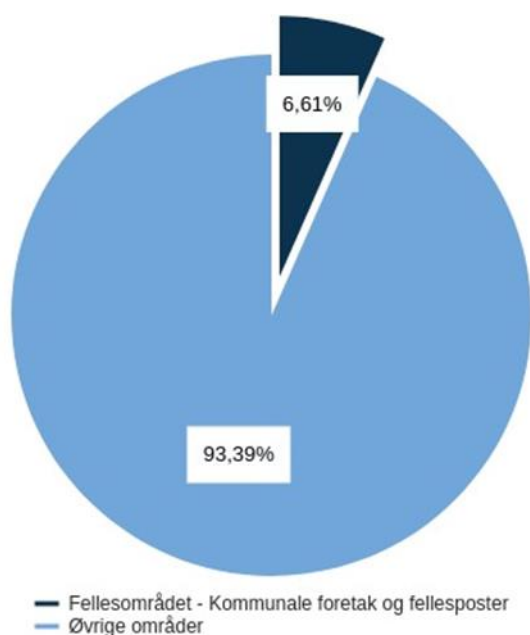
	2026	2027	2028	2029
Internhusleie 2025 inkl prisvekst	169 577	169 577	169 577	169 577
Eiebidrag 2025 inkl prisvekst	-65 320	-65 320	-65 320	-65 320
Netto driftsramme LEKF HP 2025	104 257	104 257	104 257	104 257
Endringer internhusleie				
HP 25 HP 25 KS Eiendom - FDVU Tranby Arena		1 500	4 000	4 000
HP 24 Eiendom - utsatt Kjellstad gård	175	175	175	175
HP 25 KS - Seniorsenter, Lierbyen. 3.17	-182	-182	-182	-182
HP 25 FDVU Paviljong Hegg skole	224	424	474	474
HP 25 FDVU Portnerboligen	400	400	400	400
HP 25 Kjellstad gård utsatt ett år	-175	0	0	0
HP 25 Leie modulbygg Hegg skole	240	480	720	720
Budsjettjusteringer i 2025				
Omstillingsdedtak 2025-Opphør av eksternt leieforhold Haskollveien 101	-750	-750	-750	-750
Omstillingsdedtak 2025-Øke leieinntekter skoletomt Gilhus	-1 000	-2 500	-2 500	-2 500
Omstillingsdedtak 2025-Utleie av bygg Nordal skole	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
Omstillingsdedtak 2025-FDVU besparelse ved utsatt rehabilitering av Portnerboligen på Fosshagen	-400	-400	-400	-400
Omstillingsdedtak 2025-Frigi arealer i E- Verkbygget for utleie	-150	-150	-150	-150
Omstillingsdedtak 2025-Redusere eksterne leiekostnader til administrasjon	0	-750	-750	-750
Omstillingsdedtak 2025-Innføre festeavgift for Hallingstadtnet og Bratromveien 7/9 borettslag	-250	-250	-250	-250
Nordal skole	-1 700	-1 700	-1 700	-1 700
Overføring Lierbyen seniorsenter				
Nye tiltak HP 2026				
HP 26 Eiendom - FDVU og leie paviljong Hegg skole	220	218	110	118
Sum Endringer	-4 848	-4 985	-2 303	-2 295
Driftsramme LEKF HP 25	99 409	99 272	101 954	101 962

Lier Vei vann og avløp - Ramme vei

Beløp i 1000

	Handlingsprogram			
	2026	2027	2028	2029
Veiramme	35 683	35 683	35 683	35 683
Parkering	1 010	1 010	1 010	1 010
Andre områder	1 567	1 567	1 567	1 567
Total ramme overføring LVVA KF	38 260	38 260	38 260	38 260
<u>Endringer veiramme</u>				
HP 23 Nye veistrekn timer som blir overtatt for framtidig drift og vedlikehold	46	46	46	46
HP 23 Redusert energimengde i forbindelse med utskifting av veilys	-150	-150	-150	-150
HP 24 LVVAKF - Nye veistrekn timer	50	50	50	50
Linjerydding for veilys		-250	-250	-250
HP 26 LVVAKF - Drift og vedlikehold av veilysanlegg	800	800	800	800
HP 26 LVVAKF - Generell økning for å ivareta drift og vedlikehold i hht temaplan vei, alternativ 1	800	1 700	2 700	4 000
<u>Endringer parkering</u>				
HP 25 LVVAKF - Adminstrasjon og håndhevingsløsning for parkering		450	450	450
<u>Endringer andre områder</u>				
HP 25 Tilsyn av erosjonssikringer / elveforbygninger	-250	-250	-250	-250
Sum Endringer	1 296	2 396	3 396	4 696
Ny overføringsramme HP 26	39 556	40 656	41 656	42 956
Herav:				
Veiramme	37 229	37 879	38 879	40 179
Parkering	1 010	1 460	1 460	1 460
Andre områder	1 317	1 317	1 317	1 317
Totalt	39 556	40 656	41 656	42 956
Spesifikasjon andre områder HP 26	2026	2027	2028	2029
Sylling deponi	290	290	290	290
Overvann	1 027	1 027	1 027	1 027
Tilsyn erosjonssikringer (tatt ut i HP 26)	0	0	0	0
Sum	1 317	1 317	1 317	1 317

Brutto utgifter i % av kommunens totale brutto utgifter

Fordeling på utgifter og inntekter

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Handlingsprogram			
	2024	2025	2025	2026	2027	2028	2029
Driftsutgifter							
Lønn	-53 027	53 046	36 584	26 955	26 955	26 955	26 955
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	-3 052	8 588	6 750	6 600	10 100	10 100	10 100
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	89 746	74 725	76 460	75 398	71 961	74 643	74 651
Overføringsutgifter	14 497	46 619	46 619	48 219	49 119	50 119	51 419
Finansutgifter	292 370	247 151	247 403	262 313	280 381	295 619	295 619
Sum Driftsutgifter	340 534	430 129	413 816	419 485	438 516	457 436	458 744
Driftsinntekter							
Salgsinntekter	-49	-31	-31	-31	-31	-31	-31
Refusjoner	-132 417	-218 763	-220 600	-225 920	-236 694	-248 530	-248 530
Overføringsinntekter	-2 116 871	-2 204 764	-2 233 310	-2 216 885	-2 249 624	-2 279 434	-2 279 434
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-229 634	-102 041	-103 038	-96 563	-95 484	-95 484	-95 484
Sum Driftsinntekter	-2 478 971	-2 525 599	-2 556 978	-2 539 400	-2 581 834	-2 623 480	-2 623 480
Sum	-2 138 437	-2 095 470	-2 143 162	-2 119 915	-2 143 318	-2 166 044	-2 164 736

Investeringer

Beløp i 1000

	Handlingsprogram				Sum
	2026	2027	2028	2029	Handlingsprogram 2026-29
Investeringsprosjekter					
Fellesområdet - Kommunale foretak og fellesposter					
justert ps 29/2023 Kleivdammen - Lierskogen, samarbeid med Glitrevannverke	14 000	20 000	0	0	34 000
Bygg og eiendomsutredinger	1 500	2 000	2 000	2 000	7 500
ENØK	4 950	4 950	4 950	5 000	19 850
ENØK (ledbelysning)	4 500	3 000	0	0	7 500
Etablering av småhus	8 000	6 000	0	0	14 000
Fagerliåsen	29 800	20 000	20 000	0	69 800
Fornyelse Tranby	2 000	6 000	12 000	12 000	32 000
Gilhus gård – oppgradering og videreutvikling av eiendommen	9 500	0	0	0	9 500
Investeringer i hht. rammeplan for Fjordbyen	0	3 500	38 000	45 000	86 500
Kirkegårder	974	974	974	974	3 896
Kirkeinvesteringer	3 233	3 233	3 233	3 233	12 932
Klp	4 510	4 510	4 510	4 510	18 040
Lier syd	0	0	122 000	122 000	244 000
Maskiner og utstyr, IT-utstyr	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000
Maskiner og utstyr, IT-utstyr -vei	1 300	1 300	1 300	1 300	5 200
Ombygging og tilrettelegging for tilpassede lokaler i Fosskvartalet	1 500	0	0	0	1 500
Oppgradering ihht tilstandsanalyse og tiltaksplan	25 877	27 876	27 882	28 000	109 635
Oppgradering og bygging av vei-anlegg som ikke er tildelt egen bevilgning.	22 500	22 500	24 000	25 500	94 500
Rehabilitering og utbygging av vann- og avløpsanlegg	0	24 800	63 300	36 800	124 900
Tiltak ihht. Hovedplan overvann	0	18 000	28 000	16 000	62 000
Trafikksikkerhetstiltak og grønn mobilitet. Årlig bevilgning	8 000	8 000	8 000	8 000	32 000
VEILYSOPPGRADERING	6 600	6 600	6 600	6 600	26 400
Sum Fellesområdet - Kommunale foretak og fellesposter	150 744	185 243	368 749	318 917	1 023 653

Investeringer i bygg vises hos det enkelte utvalg, men utførelse og ramme ligger hos Lier eiendomsselskap KF.

I tabellen over presenteres hovedprosjekter som kan inneholde flere underprosjekter. Fullstendig oversikt og beskrivelse av prosjektene ligger i vedlegg 1.

ØKONOMI OG INVESTERING

Innledning

Kommuneloven krever at det vedtas handlingsregler eller økonomiske måltall for kommunens økonomiske utvikling. Lier kommune har i økonomireglementet vedtatt å ha handlingsregler for netto driftsresultat, disposisjonsfond og gjeldsgrad. Nivået på disse handlingsreglene er også vedtatt i økonomireglementet.

- Netto driftsresultat skal utgjøre minst 1,75 % av driftsinntektene.
- Gjelden til investeringer, eksklusive selvkostområdene, skal utgjøre mindre enn 70 % av driftsinntektene.
- Disposisjonsfond skal minst utgjøre 10 % av driftsinntektene.

Lier kommune hadde over flere år en økonomi som var bærekraftig i forhold til disse handlingsreglene. I disse årene hadde Lier høye merinntekter fra skatt, og lå godt over landsgjennomsnittet når det gjaldt skatt per innbygger. Etter omlegging av skattesystemet hvor utbytteskatt og deler av formueskatten ikke lenger går til kommunene, blir skatteinntekten til Lier mer lik landsgjennomsnittet.

Lier hadde et svært utfordrende år i 2024, med et underskudd på -57 millioner kroner eller 2,1 %. Dette var en trend i de fleste kommunene i Norge, som samlet sett endte med et negativt netto driftsresultat på -0,3 % av driftsinntektene. Årsakene var blant annet skattesvikt, høyere finanskostnader, høy prisvekst og økende press i tjenestene. I 2025 melder flere av virksomhetene våre fortsatt om utfordringer med å holde rammene.

Utgangspunktet for utarbeidelse av handlingsprogrammet for 2026 er svært krevende. Dette skyldes flere forhold. Disse er også omtalt under 10-årig investeringsplan:

- I Lier er det i 2024 og 2025 vedtatt mange omstillingstiltak for å tilpasse utgiftene til inntektene. Omstillingstiltakene er samlet sett 65 millioner kroner i 2025, og økende til 90 millioner kroner fra 2028. Virksomhetene lykkes i stor grad med å gjennomføre vedtatte omstillingstiltak, men underliggende press på tjenester gir utfordringer med å holde rammene. I 2. tertialrapport er prognosen for merforbruk i virksomhetene på 41 millioner kroner. Denne prognosen har forverret seg utover året.
- Rentenivået har de siste årene steget, og finanskostnadene har økt. Styringsrenten er satt ned med 0,5 % i 2025. Dette er lavere enn den rentenedgangen som var lagt til grunn i handlingsprogrammet for 2025-2028. Kommunen har allerede i dag en gjeldsgrad som er høyere enn handlingsregelen og det ligger store investeringer i handlingsprogramperioden. Dette innebærer at en stadig større andel av inntektene går til å betjene renter og avdrag.
- Det er budsjettert med høye utbytter og annen avkastning fra selskaper. Dette er et område med høy risiko som må følges tett fremover.

- Lier her en periode bak seg med lav byggeaktivitet. Dette skyldes både nedgang i bransjen og at Lier har hatt byggestopp på grunn av manglende godkjenning av renseløsning. Selv om byggestoppen ble opphevet i 2025, vil dette gi lav befolkningsvekst i de nærmeste årene. Mot slutten av 10-årsplanen vil befolkningsveksten øke som følge av at flere områdeplaner skal realiseres. Befolkningsveksten i kommunens boligbyggeprogram benyttes til å beregne fremtidige inntekter og utgifter.
- I årets forslag til handlingsprogram har kommunedirektøren måttet prioritere særdeles strengt for å kunne levere et forsvarlig handlingsprogram. Det er gitt enkelte påplussinger i driftsbudsjettene for å oppnå realistiske rammer for virksomhetene. Likevel vil det være høye krav til økonomistyring og omstilling for å komme innenfor budsjett i 2026.

Omstillingsprosjekter

Omstillingsprosjektet i Lier kommune har gått gjennom flere runder.

- I Handlingsprogram 24 – 27 ble det vedtatt en innsparingssum på 30 millioner kroner i 2024, økende til 50 millioner kroner fra 2025.
- I juni 2024 vedtok kommunestyret, i en egen omstillingssak, hvilke tiltak som skulle gjennomføres. De vedtatte tiltakene medførte noe lavere innsparing enn vedtatt sum i handlingsprogrammet.
- I Handlingsprogram for 2025-2028 la kommunedirektøren inn en innsparing på 10 millioner kroner i 2025, økende til 20 millioner kroner fra 2026. Da kommunestyret vedtok handlingsprogrammet ble det lagt inn ytterligere innsparingskrav.
- I juni 2025 vedtok kommunestyret nye tiltak i egen omstillingssak.

Oversikten nedenfor viser summen av omstillingstiltak i de ulike sakene som har vært behandlet av kommunestyret:

	2024	2025	2026	2027	2028	2029
HP 2024-2027	-30 000	-50 000	-50 000	-50 000	-50 000	-50 000
PS 74/2024 Omstillingstiltak 2024-2025	8 763	5 327	977	3 327	3 327	3 327
HP 2025-2028 (beslutningsgrunnlaget)		-10 000	-20 000	-20 000	-20 000	-20 000
HP 2025-2028 (KS vedtaket)		-13 008	-17 604	-17 604	-17 604	-17 604
PS 79/2025 Omstillingstiltak 2025-2026		2 350	-235	-4 610	-5 535	-5 535
Totalt	-21 237	-65 331	-86 862	-88 887	-89 812	-89 812

Samlet fordeler omstillingstiltakene seg slik på utvalgene:

Utvalg	2024	2025	2026	2027	2028	2029
OKI	-6 300	-11 900	-18 185	-18 185	-18 335	-18 335
HOV	-6 344	-32 070	-40 780	-41 530	-41 530	-41 530
UMP	-3 000	-7 550	-7 850	-7 850	-7 850	-7 850
ULN	-100	-1 434	-2 545	-145	-145	-145
FM	-1 618	-6 202	-8 477	-9 902	-10 677	-10 677
KF	-3 875	-6 175	-9 025	-11 275	-11 275	-11 275
Totalsum	-21 237	-65 331	-86 862	-88 887	-89 812	-89 812

I rammeoversiktene under utvalgssområdene framkommer endringen fra 2025 til 2026 i omstillingssakene. De politiske sakene er lagt inn som budsjettjusteringer og er en del av «budsjettjusteringer fra i fjor».

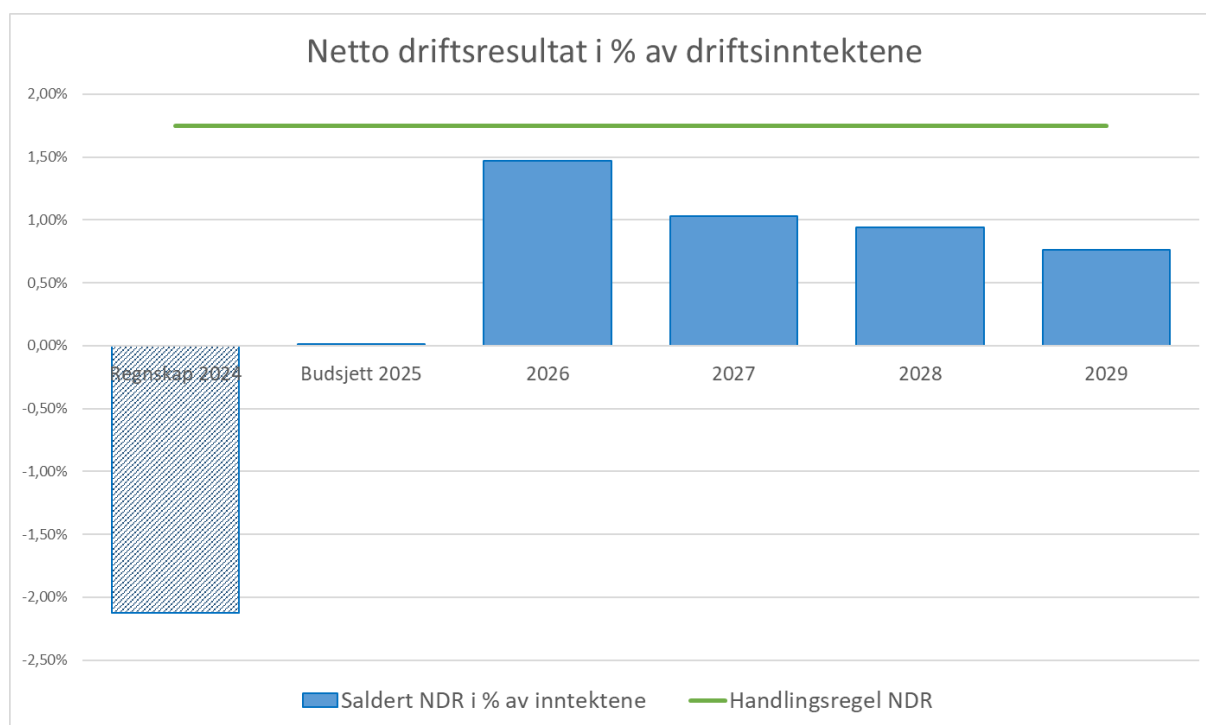
Handlingsreglene

Nedenfor følger en gjennomgang av hvordan handlingsreglene vil bli påvirket med kommunedirektørens forslag i økonomiplanens fireårsperiode. Det vises også til tiårsplanens analyse, som viser en prognose for perioden 2026 til 2035.

Netto driftsresultat

Netto driftsresultat (NDR) er ansett som det viktigste økonomiske måltallet i kommunal sektor. Lier har over flere år klart å oppnå et netto driftsresultat over handlingsregelen på 1,75 % av driftsinntektene. Netto driftsresultat uttrykker hvilke inntekter som ikke er benyttet i driftsregnskapet, og som kan avsettes til disposisjonsfondet eller brukes som egenkapital til investeringer. Teknisk beregningsutvalg anbefaler at netto driftsresultat er på minst 1,75 % for å sikre nødvendig egenkapital til gjennomføring av investeringer.

For den kommende fireårsperioden innebærer budsjettforslaget at netto driftsresultat vil ligge noe lavere enn handlingsregelen i 2026, og synke noe de neste årene. Dette kommer av at vedtatte omstillingstiltak ikke er tilstrekkelige til å dekke blant annet økte finansutgifter til nye investeringer.

Utvikling Netto driftsresultat

I kommunedirektørens forslag er det lagt opp til et gjennomsnittlig netto driftsresultat på 1,05 prosent for fireårsperioden sett under ett. Det er bekymringsfullt at resultatet blir dårligere utover i perioden etter hvert som de store investeringene gjennomføres og finanskostnadene øker.

Budsjettert netto driftsresultat for 2025 var opprinnelig på 0,01 %. Dette er blitt nedjustert gjennom vedtak om bevilgninger fra disposisjonsfond. I tillegg kommer merforbruk som er varslet. Dersom prognosen i 2. tertialrapport slår til, vil netto driftsresultat for 2025 bli et underskudd på -0,4 %.

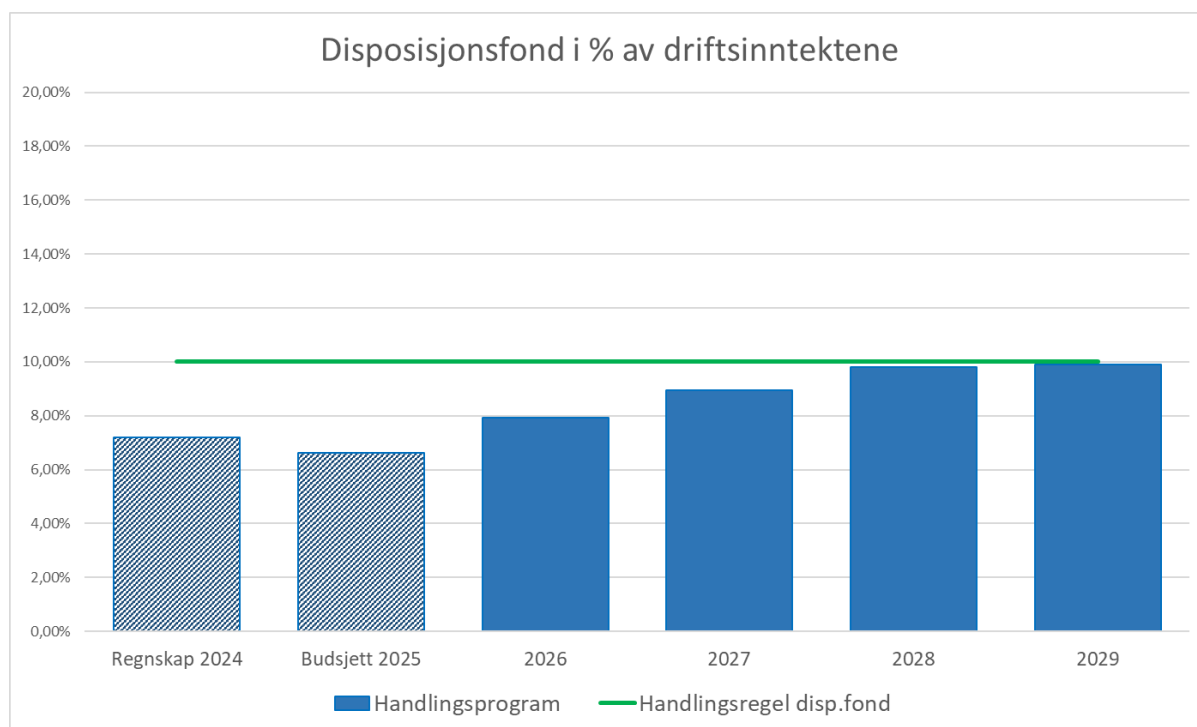
Disponering av netto driftsresultat

Netto driftsresultat for de enkelte årene er i hovedsak foreslått avsatt til disposisjonsfond. Disposisjonsfondet bygges opp til handlingsregelen på 10 % av inntektene, før en kan ha egenfinansiering av investering (overføring til investeringer).

Tall i hele tusen	2026	2027	2028	2029
Overføring til investeringer	0	0	0	13 500
Avsetninger til disposisjonsfond	40 891	28 744	26 424	8 299
Netto driftsresultat	40 891	28 744	26 424	21 799
Netto driftsresultat i % av inntekter	1,47 %	1,03 %	0,94 %	0,76 %

Disposisjonsfondet

Disposisjonsfondet er kommunens reserve til å dekke uforutsette utgifter, sviktende inntekter og kritiske hendelser. Fondet kan også være en egenkapital til fremtidige investeringer. Handlingsregelen er derfor satt til at disposisjonsfondet skal være på 10 % av driftsinntektene.

I 2025 er det vedtak om å bruke totalt 14,8 millioner kroner fra disposisjonsfondet. Dette er fra blant annet vedtak fra 1.tertial og omstillingssaken i 2025, og er tatt inn i oversiktene. I 2. tertial er det foreslått bruke ytterligere 12 millioner kroner av disposisjonsfondet. Dette fremkommer ikke i tabellen nedenfor siden vedtaket ikke er fattet.

Tabellen nedenfor viser planlagt tilførsel av fond og størrelsen på disposisjonsfondet i perioden.

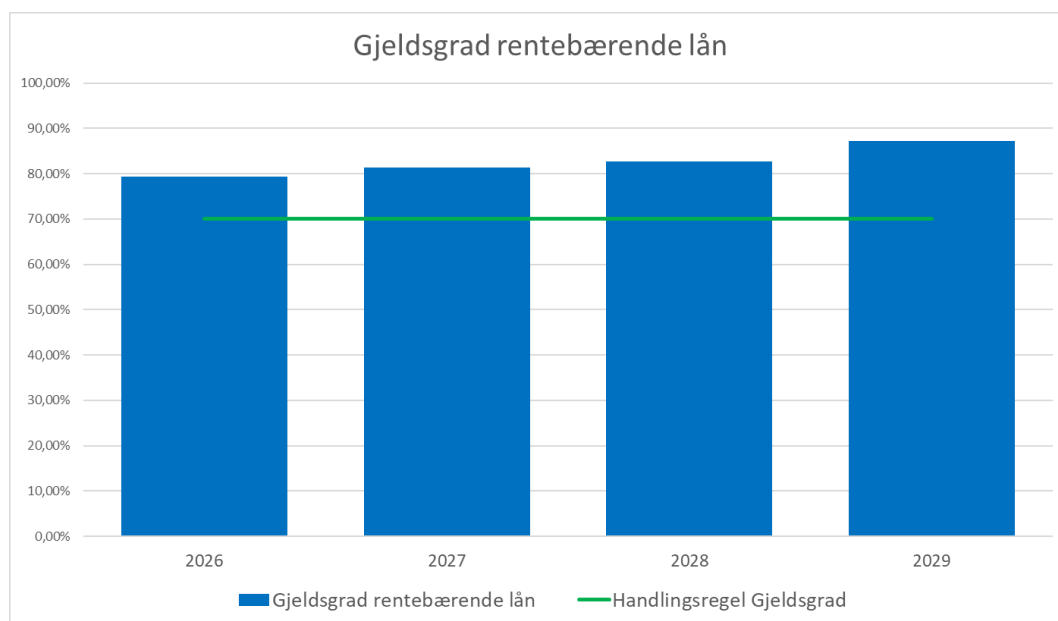
Tall i hele tusen	2025	2026	2027	2028	2029
Avsetning til disposisjonsfond		40 891	28 744	26 424	8 299
Disposisjonsfond totalt	179 013	219 904	248 648	275 071	283 371
I % av inntekter	6,6 %	7,9 %	8,9 %	9,8 %	9,9 %

Dersom prognosen med driftsunderskudd i 2025 slår til, vil det måtte brukes ytterligere av disposisjonsfondet.

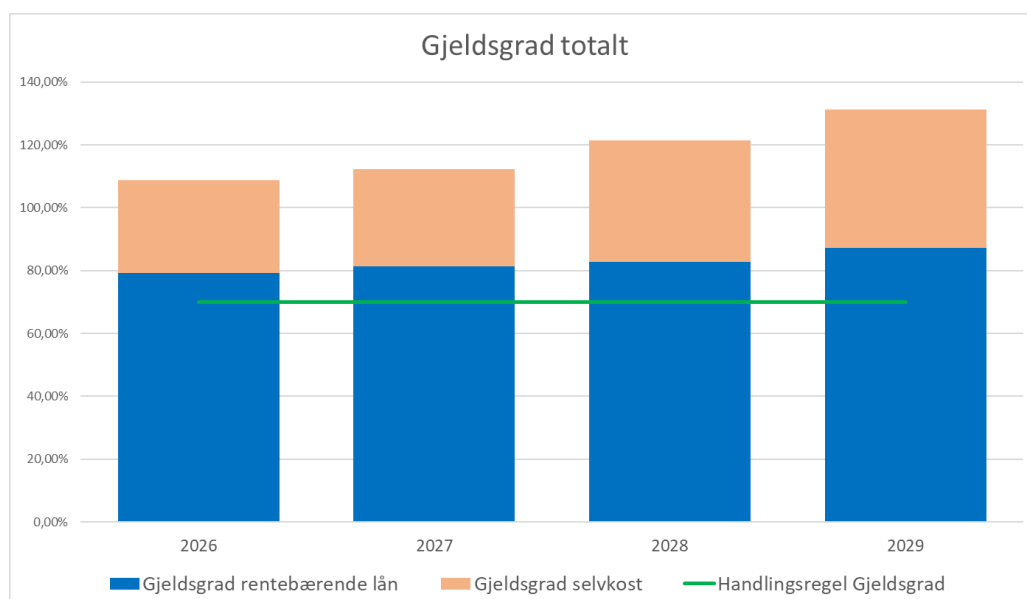
Gjeldsgrad eksklusiv gjeld knyttet til selvkostområder

I handlingsregelen for gjeldsgrad har Lier kommune valgt å ikke ta med gjeld knyttet til investeringer innen selvkostområdene. Dette er fordi gebyrer for vann og avløp skal dekke finanskostnader knyttet til disse investeringene.

I slutten av perioden vil gjeldsgraden ligge på 87 % av inntektene. Dette innebærer at en større andel av kommunens inntekter må benyttes til å betjene finansutgifter fremover.

Det er verdt å merke seg at det også er betydelige investeringer innenfor vann- og avløpsområdet som ligger foran oss. I 2029 vil den totale gjeldsgraden til Lier kommune være om lag 131 % av løpende inntekter, med de investeringene som ligger inne i kommunedirektørens budsjettforslag.

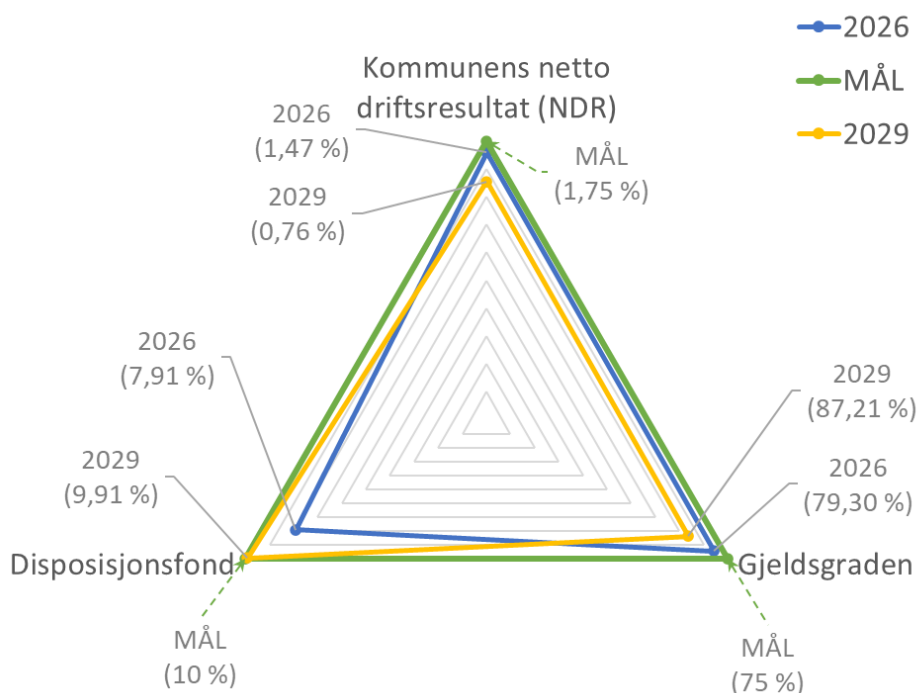

Gjeldsgraden inklusive vann- og avløpsinvesteringer (selvkost) er ett av parameterne som brukes til å sammenligne kommunene i KOSTRA. KOSTRA-tallet kan avvike noe fra tallene over, fordi KOSTRA korrigerer for ubrukte lånemidler (prosjekter hvor lånet er tatt opp, men ikke brukt til gjennomføring). I KOSTRA for 2024 hadde Lier en gjeldsgrad på 118,5 %, KOSTRA-gruppe 9 (som Lier er en del av) hadde en gjeldsgrad på 127,8 % og snittet for landet var på 113,9 %. Gjeldsgraden i Lier kommune vil altså bli høy, sammenlignet med dagens situasjon i kommunesektoren.

Bærekraftstrekanten

De tre vedtatte handlingsreglene er gjensidig avhengige av hverandre. Netto driftsresultat benyttes til å avsette til disposisjonsfond eller finansiering av investeringer. Lavere netto driftsresultat vil medføre mindre disposisjonsfond eller opptak av mer lån og økende gjeldsgrad. Disposisjonsfondet kan brukes til å finansiere investeringer for å redusere gjeldsgraden, eller dekke uforutsette driftsutgifter. Økende gjeldsgrad medfører høyere finanskostnader og påvirker derav netto driftsresultat. Dette kan illustreres som i figuren nedenfor:

Bærekraftstrekanten

For at økonomien skal være bærekraftig, bør arealet i trekanten ikke være mindre enn den grønne trekanten (handlingsreglene). For Lier kommune vil arealet være noe mindre i fireårsperioden, illustrert med den blå (2026) og oransje (2029). Med unntak av disposisjonsfondet blir handlingsreglene dårligere i slutten av perioden.

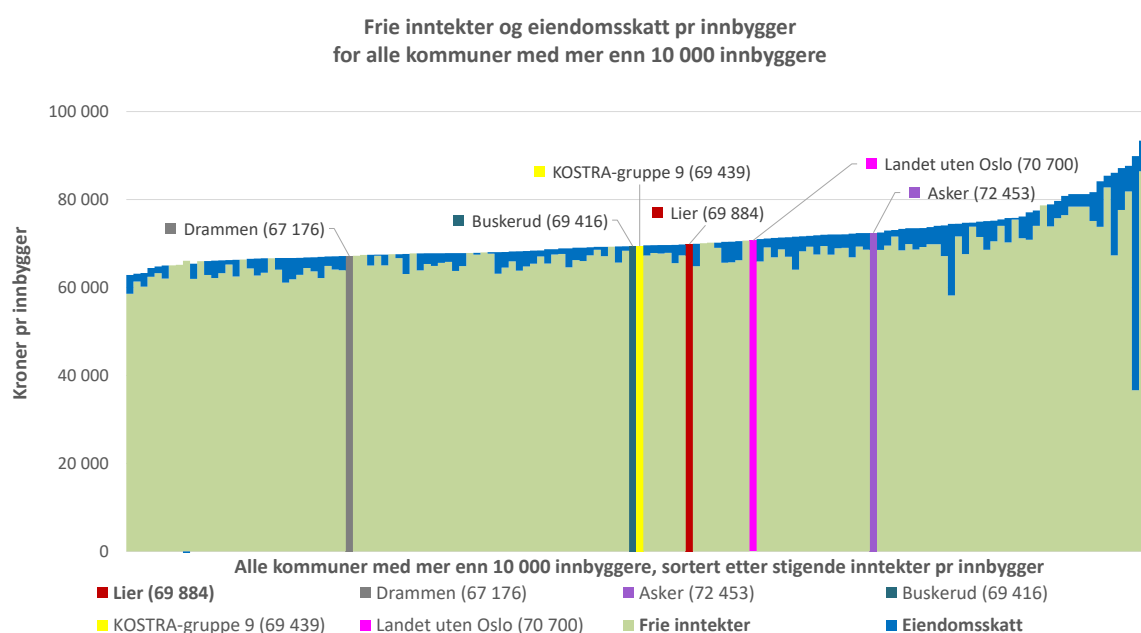
Sammenligning med andre kommuner (KOSTRA)

Lier sammenligner seg med andre kommuner for å vurdere kvalitet og kostnadsnivå i tjenestene. I målekortene er flere kvalitetsindikatorer benyttet, og der sammenligner vi oss med gjennomsnittet i landet. For kostnader som vi skal se på her i dette avsnittet, sammenligner vi oss med gjennomsnittet i landet (uten Oslo), nabokommunene våre Asker og Drammen samt gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 9 og Buskerud. KOSTRA-gruppe 9 består av kommuner med 20.000-29.999 innbyggere.

Frie inntekter

Kommunesektoren finansieres i hovedsak gjennom frie inntekter, det vil si rammetilskudd og skatteinntekter. Frie inntekter er avgjørende for økonomisk handlefrihet og utvikling av tjenestetilbudet i kommunen. Inntektene disponeres fritt uten andre føringer fra staten enn gjeldende lover. Samlet utgjør disse inntektene om lag 70 % av Lier kommunes samlede inntekter.

Figuren under viser kommuner med mer enn 10 000 innbyggere sortert etter stigende frie inntekter, inkludert eiendomsskatt per innbygger (markert med blå farge), fra venstre mot høyre. Plasseringen til Lier er markert med rødt. Det er også markert plasseringene av KOSTRA-gruppe 9, Landet (uten Oslo), Buskerud, samt Asker og Drammen. Lier kommune har fortsatt lave frie inntekter i forhold til landsgjennomsnittet. Frie inntekter i Lier kommune utgjorde om lag 97 prosent av landsgjennomsnittet, til tross for at Lier hadde en skatteinntang som lå 6,7 % over landsgjennomsnittet. Inntektsutjevningsordningen i rammetilskuddet medfører at kommunen bare får beholde 36 % av denne merinntekten.

Figur 25 Frie inntekter og eiendomsskatt per innbygger for alle kommuner med mer enn 10 000 innbyggere, kroner

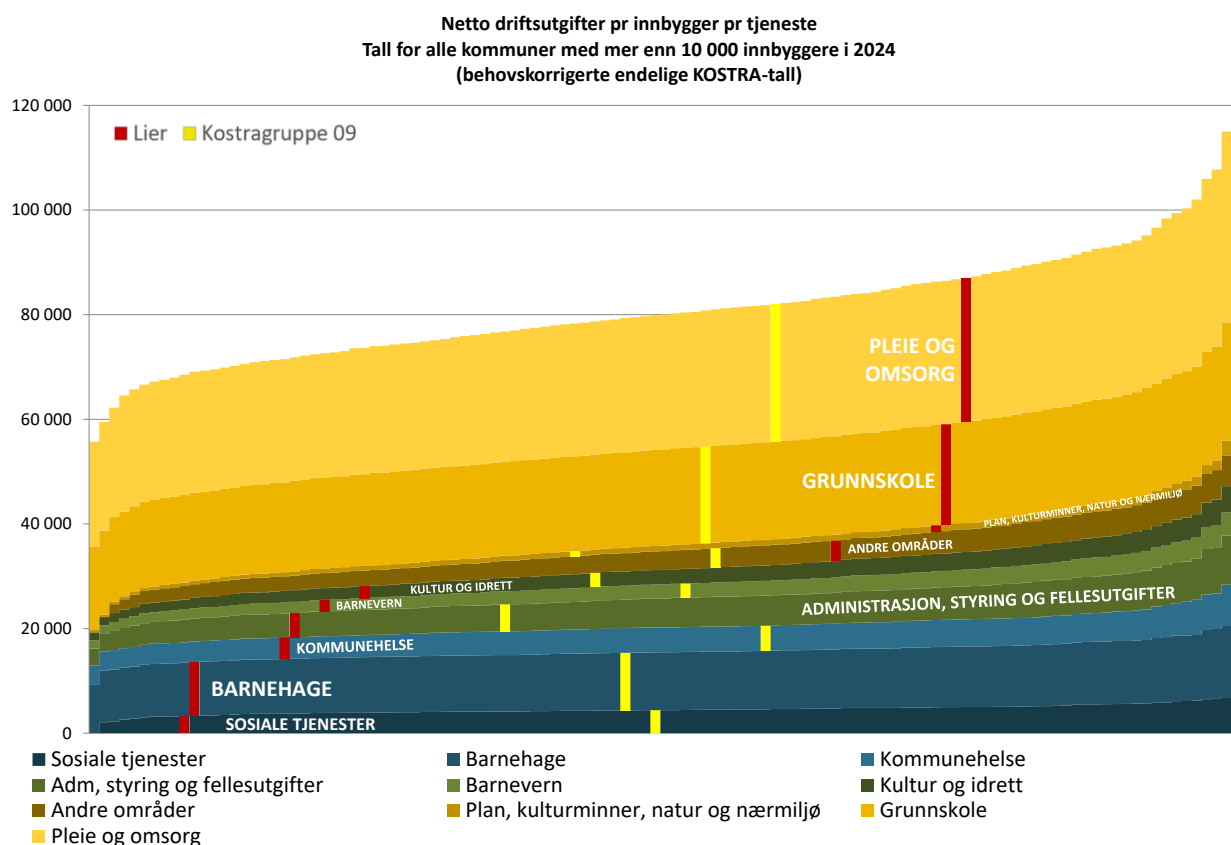
Kostnader til tjenestene per innbygger

Analysen opererer med tall per "behovskorrigert innbygger". Dette er et beregnet innbyggertall som er korrigert for ulikheter i befolkningssammensetning mellom kommuner. Denne korrigeringen innebærer at vi kan sammenligne nøkkeltall for tjenestene i kommuner med ulik alderssammensetning i befolkningen.

I tilfeller hvor netto kostnader er høyere i Lier enn andre kommuner, kan det komme av tre årsaker:

- Lier gir et mer omfattende tilbud til våre innbyggere enn andre kommuner gjør
- Lier produserer ikke tjenestene like rimelig som andre kommuner
- Lier har lavere brukerbetalinger enn andre kommuner

I figuren under ser vi på kostnadsnivå per behovskorrigert innbygger per tjenesteområde.

Figur 26 Behovskorrigerte netto driftsutgifter per innbygger og tjenesteområde, kroner

Behovskorrigerte kostnader per innbygger, kr	Lier	KOSTRA gruppe 09	Buskerud	Drammen	Asker	Landet uten Oslo
Administrasjon, styring og fellesutgifter	4 622	5 165	6 077	5 739	5 776	6 053
Barnehage	10 252	10 998	10 616	10 790	10 634	11 136
Grunnskole	19 221	18 533	17 720	16 380	17 672	18 576
Kultur og idrett	2 320	2 709	2 895	2 908	4 242	3 137
Kommunehelse	4 101	4 837	5 034	5 094	4 468	4 773
Pleie og omsorg	27 503	26 227	26 360	22 737	25 685	26 223
Sosiale tjenester	3 239	4 400	3 939	3 401	4 483	4 527
Barnevern	2 184	2 700	2 695	2 601	1 804	2 818
Plan, kulturminner, natur og nærmiljø	1 204	1 002	1 357	1 340	1 505	1 187
Andre områder	3 914	3 716	3 651	4 324	3 466	3 384
<i>Brann og ulykkesvern</i>	<i>810</i>	<i>1 127</i>	<i>1 097</i>	<i>829</i>	<i>1 061</i>	<i>1 164</i>
<i>Kommunale boliger</i>	<i>373</i>	<i>304</i>	<i>750</i>	<i>991</i>	<i>276</i>	<i>392</i>
<i>Samferdsel</i>	<i>1 833</i>	<i>1 407</i>	<i>1 803</i>	<i>1 423</i>	<i>1 516</i>	<i>1 472</i>
<i>Næringsforvaltning og konsesjonskraft</i>	<i>-39</i>	<i>50</i>	<i>-932</i>	<i>257</i>	<i>-192</i>	<i>-530</i>
<i>Landbruk</i>	<i>399</i>	<i>144</i>	<i>193</i>	<i>247</i>	<i>220</i>	<i>146</i>
<i>Kirke</i>	<i>538</i>	<i>684</i>	<i>740</i>	<i>577</i>	<i>585</i>	<i>740</i>
TOTALT	78 560	80 288	80 344	75 313	79 734	81 814

Tabell 31 Behovskorrigerte netto driftsutgifter per innbygger og tjenesteområde, kroner

Mer om hva som ligger bak plassering for de største tjenesteområdene i Lier er kommentert i kapitlet for hvert tjenesteområde.

I totale utgifter per innbygger ligger kostnadsnivået i Lier nest lavest i utvalget og 2,2 % lavere enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 9.

Usikkerhet i budsjettforutsetningene

Det er flere usikkerhetsfaktorer knyttet til kommunens inntekter og utgifter i årene som kommer. Budsjettet er lagt ut fra de beste prognosene som forelå da budsjettet ble utarbeidet.

De største økonomiske risikofaktorene i handlingsprogrammet er følgende:

Sannsynlighet	Svært		1. Eldrebølgen			
	Meget		2. Pensjon	7. Budsjett overskridelser	5. Finansielle inntekter og salg 6. Finans kostnader	
	Sannsynlig		3. Klima endringer 4. Flyktninger			
	Mindre			8. Uforutsigbare kostnader	10 . Befolkningsvekst fremdrift realisering av områdeplaner	
	Lite				9 Frie inntekter	
		Ubetydelig	Mindre	Moderat	Alvorlig	Svært alvorlig
		Konsekvens				

1. Eldrebølgen: Lier er, som landet for øvrig, i en situasjon der antall eldre øker i større grad enn yngre innbyggere. Dette skaper et behov for å prioritere annerledes mellom kommunens brukergrupper. Det er også en nasjonal utfordring at vi vil få færre yrkesaktive bak hver pensjonist. Både nåværende og tidligere regjeringer har varslet at dette ikke kan kompenseres fullt ut gjennom inntektssystemet, og at kravet til effektivisering i kommunesektoren vil øke.
2. Pensjonskostnader: Pensjonskostnadene vil bli en økende utgiftspost i årene som kommer, som følge av at antallet pensjonister vil stige. Dette er en nasjonal utfordring som forventes å medføre økt krav til effektivisering i kommunesektoren generelt, men også i Lier kommune. Kommunene blir kompensert for endringer i kostnadsbildet gjennom statsbudsjettet. Hvordan Lier kommune kommer ut av dette representerer en usikkerhet i budsjettforutsetningene.

I 2025 ble ny livsvarig AFP innført og medfører en stor vekst i kostnadene. Kommunene er kompensert for kostnadsveksten. Fra 2026 gjøres det endringer i beregningsforutsetningene for pensjonskostnadene. Formålet er å redusere premieavviket over tid. KLP har beregnet at endringene vil øke pensjonskostnadene for en gjennomsnittskommune med 6 % fra 2025 til 2026. Fra 2026 vil merkostnadene for pensjon inngå i den kommunale deflatoren. Kommunene blir kompensert for pris- og lønnsvekst gjennom deflatoren. Hvordan dette slår ut for Lier er usikkert. Pensjonsordningen (hovedordningen) er vedtatt konkurranseutsatt. Valg av leverandør vil bli vedtatt i kommunestyresak i november 2025.

3. Klimaendringer: Klimaendringer kan medføre uforutsette kostnader til både forebyggende tiltak og utbedringer av skader som følge av hyppigere forekomster av styrtregn, jord- og steinskred ol.
4. Flyktninger: I handlingsprogrammet er det forutsatt at kostnadene for mottak av flyktninger fra Ukraina dekkes via statlige tilskudd. Erfaringene så langt er at tilskuddet har dekket de økte utgiftene. Mottaket av flyktninger ser nå ut til å gå ned, og det arbeides med å justere ned aktiviteten. Behovet for tjenester og hvordan tjenestene klarer å nedjustere kostnadene i takt med lavere tilskudd innebærer en usikkerhet.
5. Finansielle inntekter og salg: Det er budsjettert med utbytter fra selskaper og det er planlagt finansielle disposisjoner som vil kunne føre til høyere finansielle inntekter. Samlet sett er det budsjettert med 63 millioner kroner på disse postene. Utbytte fra selskapene er avhengig av strømprisen, og de finansielle disposisjonene er usikre. Det er også vedtatt salg på 190 millioner kroner for å finansiere investeringer. Hvis salgssummen ikke realiseres, vil dette øke lånebehovet.

Disse områdene medfører en stor risiko for økonomien og er kategorisert som rødt.

6. Finanskostnader: Kommunalbankens renteprognose er lagt til grunn for budsjettering av lån med flytende rente. Det er usikkert hva renten vil bli fremover. Kommunen sikrer om lag halve lånegjelda med fastrenteavtaler. Dette har gitt forutsigbarhet i forhold til rentenivået på kommunens rentebærende investeringer. 1 149 millioner kroner av dagens fastrenteavtaler utløper imidlertid i handlingsprogramperioden, og må reforhandles. Disse avtalene er i dag svært gunstige i forhold til nåværende rentenivå. Det skal også tas opp lån til nye investeringer de neste årene, fremtidige låneopptak er ikke rentesikret.

Med de store investeringene som ligger framover vil lånegjelden som andel av inntektene øke. Lånegjelden vil ligge godt over handlingsreglene og anbefalte nivåer. Økt lånegjeld legger press på driften gjennom økte rentekostnader og avdrag.

Dette området medfører en stor risiko for økonomien og er kategorisert som rødt.

7. Budsjettoverskridelser: Virksomhetene har samlet hatt et merforbruk de siste årene. 2024 endte med et merforbruk på 35 millioner kroner. I 2024 og 2025 er det gjennomført mange omstillingstiltak i virksomhetene. I 2. tertialrapport er prognosen på merforbruk i virksomhetene på 41 millioner kroner. Hvordan virksomhetene klarer å tilpasse seg rammene fremover innebærer en usikkerhet.
8. Uforutsigbare kostnader: Det har vært kostnadsvekst innen pensjon, strøm, byggevarer, drivstoff, matvarer, lisenser ol. De økte prisene skaper usikkerhet og kan medføre budsjettavvik innenfor både drifts- og investeringsbudsjettet. Økte priser i markedet skal normalt kompenseres gjennom inntektssystemet (deflator).
9. Frie inntekter: Dette er kommunens største inntektspost, og består av skatteinntekter fra innbyggerne, samt rammetilskudd fra staten.
10. Befolkningsvekst: Befolkningsvekst skaper økte inntekter til kommunen. I handlingsprogrammet er Liers boligbyggeprogram lagt til grunn for befolkningsprognosene. Fremdrift og realisering av områdeplaner vil ha betydning for kommunens inntekter.

Hvor kommer pengene fra og hva brukes de til?

Inntekter

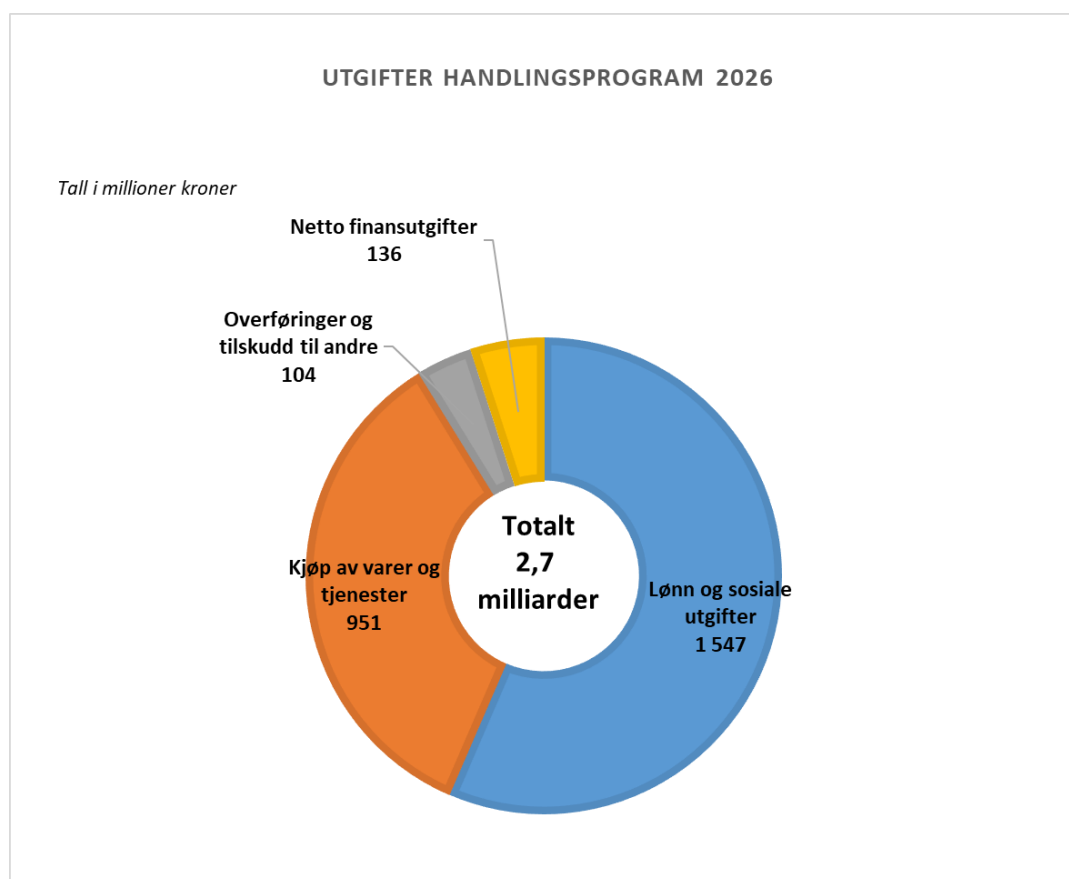
Totalt er det budsjettert inntekter på 2,8 milliarder kroner i 2026. Skatt og rammetilskudd utgjør 80,3 prosent. Dette blir betegnet som kommunens frie inntekter.

Andre tilskudd fra staten er i hovedsak integreringstilskudd og rentekompensasjonsordninger.

Overføring og tilskudd fra andre består av syke- og svangerskapsenger, tilskudd for ressurskrevende tjenester, refusjon for merverdiavgift, refusjon for finansutgifter fra selvkost samt diverse andre tilskudd.

33 % av brukerbetaling er på utvalgsområde oppvekst og 67 % på helse, omsorg og velferd. Salgs- og leieinntekter består av gebyrinntekter fra bygg, geodata og plan, framleie fra boligkontoret, billettinntekter fra kultur og diverse mindre salgsinntekter.

Utgifter

Totalt er det budsjettert med 2,7 milliarder i utgifter.

Lønn og sosiale utgifter utgjør 56% og er den største utgiftsposten i kommunen.

Av kjøp av varer og tjenester utgjør 63 % kjøp som erstatter kommunale tjenester. De største postene er tilskudd til private barnehager, veidrift, brannvesen, legevakt, driftstilskudd til

fastleger og fysioterapeuter, kjøp av eksterne omsorgstjenester og internhusleie til Lier eiendomsselskap KF.

De største overføringsutgiftene er merverdiavgift, sosialhjelp, barnevern, bostøtte og overføringer til kirken.

Fordeling på tjenesteområdene

Hovedutvalgene/tjenesteområdene har en netto ramme (utgifter fratrasket inntekter) på 2,1 milliarder kroner. 91 % går til områdene oppvekst, kultur og idrett og helse, omsorg og velferd.

Budsjettforslaget oppsummert

Kommunedirektørens beslutningsgrunnlag gir følgende økonomiske rammer i økonomiplanperioden:

Tall i 1000 kr	Regnskap 2024	Oppr. bud. 2025	Handlingsprogram			
			2026	2027	2028	2029
Sentrale inntekter						
Inntekter finans Vann og avløp	-61 937	-59 293	-67 033	-69 245	-77 186	-95 375
Eierbidrag fra Lier Eiendom KF	-67 969	-65 320	-65 320	-65 320	-65 320	-65 320
 Annet	0	-4 150	-4 150	-4 150	-4 150	-4 150
Skatt på inntekt og formue	-1 167 614	-1 292 958	-1 336 904	-1 341 296	-1 349 395	-1 371 098
Ordinært rammetilskudd	-834 009	-877 958	-894 126	-894 197	-899 597	-914 065
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-115 247	-33 848	-34 758	-34 467	-34 177	-33 886
Sum Sentrale inntekter	-2 246 776	-2 333 527	-2 402 291	-2 408 675	-2 429 825	-2 483 894
 Sentrale utgifter						
Lønnsreserve	-29	36 475	5 561	5 561	5 561	5 561
Overføring Kirken	15 415	16 619	16 619	16 619	16 619	16 619
Brannvesen	24 881	26 594	26 594	26 594	26 594	26 594
Pensjon, premieavvik og amortisering	-53 410	-37 807	-22 907	-22 907	-22 907	-22 907
Annet	598	500	500	500	500	500
Sum sentrale utgifter	-12 545	42 382	26 368	26 368	26 368	26 368
 Fordelinger på utvalg						
Utvalg for oppvekst, kultur og idrett	1 080 546	1 106 091	1 151 741	1 142 317	1 133 559	1 135 359
Utvalg for helse, omsorg og velferd	881 436	801 214	799 912	820 847	840 759	866 458
Utvalg for miljø og plan	37 783	37 554	35 628	35 028	35 028	35 028
Utvalg for landbruk og næring	7 510	7 281	6 372	9 412	9 412	9 412
Formannskapet - Stab	131 162	143 329	151 645	147 501	144 538	145 726
Fellesområdet - Kommunale foretak og fellesposter	57 602	50 265	53 536	54 499	58 181	59 489
Sum netto rammer utvalg	2 202 723	2 145 735	2 198 834	2 209 604	2 221 477	2 251 472
<i>Herav utgifte til avskrivning finans og avsetning</i>	<i>-6 684</i>					
 Brutto driftsresultat	-63 282	-145 410	-177 090	-172 704	-181 981	-206 055
 Netto finansutgifter og inntekter						
Utbytte	-69 505	-60 000	-63 000	-63 000	-63 000	-63 000
Renteinntekter	-29 593	-34 720	-22 063	-21 984	-21 984	-21 984
Renteutgifter, prov. og andre fin.utgifter	106 896	118 467	109 272	112 749	123 526	141 851
Avdrag på lån	96 289	114 354	106 990	113 195	117 015	127 389
	9 869	7 000	5 000	3 000	0	0
Netto finans formidlingslån	-8	0	0	0	0	0
Sum Netto finansutgifter og inntekter	113 947	145 101	136 199	143 960	155 557	184 256
 Netto driftsresultat	50 673	-309	-40 891	-28 744	-26 424	-21 799
 Avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner						
Bruk av ubundet avsetning	-50 685	-3 821	0	0	0	0
Til ubundne avsetninger	11	0	40 891	28 744	26 424	8 299
Overført til investering	0	4 130	0	0	0	13 500
Sum Avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner	-50 673	309	40 891	28 744	26 424	21 799
 Årsoverskudd/underskudd	0	0	0	0	0	0

I de neste kapitlene blir de ulike komponentene fra sentrale inntekter og utgifter og finanspostene beskrevet. Fordelingen til utvalgene er omtalt i detalj under hvert enkelt utvalg.

Sentrale inntekter

Inntekter finans vann og avløp

Denne posten er tilbakeføring av kapitalkostnader for investeringer innen vann og avløp til kommunen, slik at renter og avdrag for selkostfinansierte investeringer belastes selvkostområdene og ikke kommunekassen.

Eierbidrag fra Lier eiendomsselskap KF

Kapitalkostnader for kommunens bygg er innarbeidet i husleiekostnaden som belastes utvalgsområdene. Kapitalkostnadene refunderes til kommunen gjennom denne inntektsposten. Refusjonen skal dekke kommunens betaling av faktiske renter og avdrag.

Frie inntekter (skatt og rammetilskudd)

Frie inntekter består av skatt fra innbyggerne og rammetilskudd fra staten, og er kommunens hovedinntektskilde.

Det nye inntektssystemet for kommuner ble innført 1. januar 2025. Dette innebærer blant annet økt inntektsutjevning for å redusere forskjellene i inntekter mellom kommuner, fordi kommunenes andel av formuesskatten ble halvert og inntekter fra utbytteskatten ble erstattet med alminnelig inntektsskatt. Systemet inkluderer også en oppdatert utgiftsutjevning som fordeler penger basert på befolkningens sammensetning og levekår, samt endringer i ordningen for ressurskrevende tjenester for å dekke kostnader knyttet til spesielt dyre tjenester.

Hovedendringene i inntektssystemet for 2026 inkluderer at kommunenes andel av formuesskatten halveres, og utbytteskatten fjernes fra kommunenes skattegrunnlag. Disse inntektene erstattes med økt alminnelig inntektsskatt. I tillegg økes den symmetriske inntektsutjevningen fra 60 til 64 prosent, noe som vil omfordele nesten 2 milliarder kroner mellom kommuner med høy og lav skatteinngang. Målet er å skape en jevnere skattefordeling mellom kommunene. Endringene er innfasert gradvis. Utbytteskatten ble innført i 2025, og halveringen av kommunenes formuesskatteandel innføres med en fjerdedel i 2025 og en fjerdedel i 2026. Den symmetriske skatteutjevningen økes også gradvis, med 2 prosentpoeng i 2025 og ytterligere 2 prosentpoeng i 2026.

Skatteinntektene i Lier har ligget ca. 7 prosent over landsgjennomsnittet, og vår kommune blir dermed trukket gjennom inntektsutjevningsordningen.

Regjeringen la i kommuneproposisjonen for 2026 opp til en realvekst i frie inntekter på 3,2 – 3,8 milliarder kroner for kommunene. Inntektsveksten er regnet fra anslått inntektsnivå i 2025 i revidert nasjonalbudsjett 2025. Demografikostnadene for kommunene er beregnet til 2,1 milliarder kroner. Fra og med 2026 inkluderes kompensasjon for vekst i pensjonskostnader i anslagene på den kommunale deflatoren, som vil bli omtalt i statsbudsjettet for 2026.

I slutten av juni publiserte KS en ny versjon av sin prognosemodell for skatt og rammetilskudd, og vi fikk en prognose for skatteinntangen fra Skattekontoret i september. I denne prognosen er frie inntekter for Lier kommune nedjustert med 26 millioner kroner for 2025. Deler av inntektssvikten kompenseres fra redusert inntektsutjevningstrekk.

Budsjettering av frie inntekter i Lier kommune

I kommunedirektørens forslag til budsjett er frie inntekter budsjettert i henhold til beregningen i kommuneproposisjonen og KS' beregningsmodell. Liers boligbyggeprogram er lagt til grunn for utviklingen av de frie inntektene fra 2027.

Andre overføringer og tilskudd fra staten

Generelle statstilskudd

Kommunen mottar følgende kompensasjonstilskudd knyttet til investeringer:

- Rentekompensasjon for skolebygg (husbankrente).
- Kompensasjon for boliger og institusjoner, eldresatsingen (husbankrente).
- Kompensasjon for boliger, opptrappingsplanen for psykisk helse (husbankrente).
- Kompensasjon for investeringer i kirkebygg (husbankrente).

Beslutningsgrunnlaget er oppdatert med beregninger basert på forventet rentenivå og endringer i avskrivningsgrunnlaget.

Integreringstilskudd

Det er lagt opp til at endringer i ordinært integreringstilskudd justeres mot forventede endringer i kostnader på tjenesteområdet. Dette vil variere fra år til år med antallet flyktninger som kommer til kommunen. De siste årene har vært preget av vesentlig høyere flyktningmottak grunnet krigen i Ukraina, og det har vært nødvendig å øke bemanningen midlertidig på flere områder. Nå ser mottaket til å gå noe ned, og tjenestene justeres etter dette. Som de siste årene legges det opp til at økte utgifter blir kompensert med økt

integreringstilskudd gjennom året. Det er usikkert hvordan situasjonen blir i 2026 og framover.

Refusjon for ressurskrevende tjenester

Kommunene har en egen refusjonsordning for brukere med særlig ressurskrevende behov. Gjennom denne ordningen refunderer staten omtrent 80 prosent av lønnsutgiftene som overstiger en fastsatt egenandel.

Refusjonen utgjør et betydelig økonomisk bidrag. I 2024 mottok kommunen 123 millioner kroner i refusjon. Beregning og prognostisering av refusjonsbeløpet er imidlertid krevende, da flere faktorer i beregningsgrunnlaget er usikre og kan endre seg gjennom året.

For å styrke kvaliteten på prognosene og sikre bedre kontroll, ble det i 2025 anskaffet en ny beregningsmodell. Denne modellen gir også mulighet for ekstern bistand fra aktør med solid erfaring på området.

Samtidig er ansvaret for refusjonsordningen flyttet fra de enkelte virksomhetene til en sentral enhet i helse, omsorg og velferd. Denne endringen skal gjøre det enklere for virksomhetene å rapportere økonomi, uten å måtte ta hensyn til hvordan endringer i aktivitet og regnskap påvirker tilskuddet. Det vil være en tett dialog med virksomhetene for å sikre at prognosene for refusjonen justeres i tråd med faktisk aktivitet.

Sentrale utgifter

Lønnsreserve

Posten er budsjettering av avsetning til å dekke årets lønnsoppgjør. Etter lønnsoppgjøret blir midlene fordelt til virksomhetene for å kompensere for økte lønnsutgifter. Posten er foreløpig ikke justert for 2026, fordi lønns- og prisvekst blir kompensert til kommunene i statsbudsjettet som legges frem i oktober. Kommunedirektøren vil derfor komme tilbake til denne posten i tilleggsinnstillingen.

Overføring kirken

Overføringen til kirken foreslås å ligge på samme nivå som i 2025.

Brannvesen

Drammensregionens brannvesen IKS har varslet økte eierbidrag. Det har vært en økning i pensjonsutgiftene, økt husleie (brannstasjoner i kommunene) og behov for økte investeringer. Det er i handlingsprogrammet satt av 2 millioner kroner til økning. Summen vil bli korrigert i tilleggsinnstillingen når faktisk eierbidrag er kjent.

Pensjon, premieavvik og amortisering

Pensjonspremien belastes virksomhetenes budsjetter. Denne sentrale posten er en justering av pensjonskostnaden for årets premieavvik og nedbetaling av tidligere års premieavvik.

Kommunen betaler årlig inn pensjonspremie til sine pensjonsleverandører. Samtidig beregnes en netto pensjonskostnad på grunnlag av kriterier fastsatt av Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Den beregnede pensjonskostnaden har frem til nå som oftest vært lavere enn hva kommunen betaler i pensjonspremie. Differansen mellom innbetalt premie og netto pensjonskostnad betegnes som premieavvik, og skal inntekts- eller utgiftsføres i regnskapet.

Premieavviket er innført for at kommunene skal få en jevnere utvikling av pensjonskostnader ført i regnskapet. Premieavviket det enkelte år fordeles over sju år. Ordningen med å utgiftsføre et lavere beløp enn vi betaler kan medføre en likviditetsutfordring for kommunene. Det fører også til at kommunene skyver deler av regnskapsføringen av pensjonskostnadene ut i tid.

I 2025 ble det innført en ny offentlig AFP hvor kommunene har fått kompensert effekten av ordningen. Dette er innarbeidet i handlingsprogrammet.

Fordelinger på utvalg

Se det enkelte utvalg.

Netto finansutgifter og inntekter

Utbytter og selskapsverdier

Kommunen mottar i hovedsak utbytte fra Vardar AS og Lier Everk Holding AS. I inneværende år fikk kommunen i tillegg et utbytte fra Drammen havn AS.

Kommunen har også 55 % eierskap i EIDOS AS, som er en betydelig grunneier i Fjordbyen. I aksjonæravtalen for Eidos er det avtalefestet at selskapet ikke skal gi utbytte til sine eiere så lenge Fjordbyen er under utvikling. Eidos representerer likevel betydelige verdier for kommunen.

Mottatte utbytter fra selskapene i 2025 er som følger:

- Vardar AS: 9,8 millioner kroner
- Lier Everk Holding AS: 20 millioner kroner
- Drammen havn AS: 0,2 millioner kroner

Størrelsen på utbyttene fra energiselskapene avhenger i stor grad av strømprisene. Innføring av grunnrenteskatt kan påvirke fremtidige utbytter negativt.

Følgende er lagt inn i handlingsprogrammet når det gjelder utbytte og årlig avkastning fra kommunens finansielle verdier:

Tall i hele millioner kr.	2026	2027	2028	2029
Utbytte og annen avkastning	63	63	63	63

Posten er videreført med beløpene fra økonomiplan 2025-2028. Det er vesentlig risiko knyttet til denne posten, da det er budsjettert med høyere utbytte og annen avkastning enn det som kan forventes i ordinære utbytter fra selskapene.

Renteinntekter

Renteinntekter er budsjettert i henhold til Kommunalbankens forventede rentebane.

Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter

Den flytende renten er renten som gjelder for de lånene som ikke har fastrente. Den flytende renten er 3 måneders NIBOR (markedsrente), tillagt bankens marginpåslag som for tiden er 0,7 prosentpoeng.

Budsjettene for 2025 ble lagt med en forventning om større nedgang i rentene enn en den faktiske nedgangen har vært. I juni 2025 ble styringsrenten satt ned med 0,25 %, samtidig som kommunalbanken økte marginen fra 0,6 til 0,7 %. Dette gjør at rentenedgangen har hatt mindre effekt for kommunen. I september ble styringsrenten satt ned med ytterligere 0,25 %. I budsjettet er det brukt markedsbasert rentebane (NIBOR), denne har i seg markedets forventning om renteutvikling på det tidspunkt den tas ut.

Tabellen nedenfor viser nivået på flytende rente i Kommunalbankens siste renteprognose, som er lagt til grunn i handlingsprogrammet for 2026-2029. På linje 2 i tabellen vises rentebanen som ble lagt til grunn i fjorårets handlingsprogram.

	2026	2027	2028	2029
Prognose for flytende rente HP 26-29	4,43 %	4,25 %	4,32 %	4,38 %
Prognose for flytende rente fra HP 25-28	4,18 %	3,97 %	3,90 %	
økning i rentebane	0,25 %	0,28 %	0,42 %	

Per i dag har kommunen rentebindinger som demper den høye renten. Disse vil utløpe på ulike tidspunkter de neste årene.

58 % av kommunens låneportefølje var per 31.08.2026 fast rente i form av fastrentelån eller SWAP-avtaler (rentebytteavtaler). Flere fastrenteavtaler løper imidlertid ut i løpet av 2025

og 2026. Rentekostnaden i budsjettet tar høyde for inngåtte fastrenteavtaler. Ellers er renten på eksisterende og nye lån budsjettet i henhold til Kommunalbankens prognose.

Konsekvenser av 1 prosent høyere rente:

Per 31.08.2025 er konsekvensen av 1 % høyere flytende rente cirka 13 millioner kroner.

Denne effekten øker utover i fireårsperioden, fordi rentesikringer går ut og fordi kommunen vil ta opp mer gjeld enn den betaler ned.

Avdrag på lån

Avdrag er budsjettet i henhold til kommunelovens krav til minste tillatte avdrag.

Andre budsjettforutsetninger

Deflator – lønns- og kostnadsvekst

Kommunene blir i inntektssystemet kompensert for en beregnet kostnadsvekst (deflator).

Deflatoren er et uttrykk for kommunens forventede økning i utgifter, og består av lønnsvekst (utgjør cirka 2/3) og prisvekst (utgjør cirka 1/3).

Deflatoren som legges til grunn i inntektssystemet kommer i regjeringens forslag til statsbudsjett i oktober, og vil øke de frie inntektene. Siden deflator ikke er kjent blir pris, lønnsvekst og deflatorens endring av de frie inntektene innarbeidet i tilleggsinnstillingen til handlingsprogrammet.

Priser og gebyrer

I handlingsprogrammet vil generelle priser og gebyrer justeres for deflator, tilsvarende et estimat på kommunens kostnadsvekst. Priser og gebyrer beregnes og tas inn i tilleggsinnstillingen etter at deflatoren er kjent i statsbudsjettet.

Det er noen unntak hvor prisene ikke styres av deflator, og det er priser og gebyrer som er styrt av regelverk eller selvkostprinsipp. Alle satser vil bli lagt inn i en oversikt i vedlegg 4 «Oversikt over avgifter, gebyrer og egenbetalinger» (kommer i tilleggsinnstillingen).

Huseiergebyrer – selvkostområdene

Lier kommune har valgt å fullfinansiere alle kommunens kostnader innen vann, avløp og feiing gjennom huseieravgifter. Avgiftsgrunnlagene består av både kapitalutgifter og driftsutgifter. Renovasjon er et lovpålagt selvkostområde.

Selvkostprinsippet betyr:

- Inntektene fra gebyrene skal kun dekke kostnadene kommunen har for tjenesten.
- Hvis inntektene er høyere enn faktiske kostnader, settes disse av på en egen konto (fond) som kun kan brukes til å dekke kostnader i de kommende år. Hvis inntektene er lavere enn kostnadene, hentes det penger fra fondet.
- Kommunen fører et eget selvkostregnskap på disse tjenestene. Det sikrer at gebyrene ikke går til andre tjenester.

Det er flere forhold som påvirker kommunens kostnader på disse områdene. Drift av tjenestene, vedlikehold av utstyr/anlegg og renter og avskrivninger på investeringer. I utarbeidelsen av gebyrene er noe av målet å få en jevn prisutvikling.

Gebyrutvikling og fond:

Noe av utfordringen med gebyrene er at kostnadene kan svinge mye fra år til år. Satsene utarbeides derfor utfra forventet utvikling. Derfor vil gebyrinntektene i noen år være høyere enn de faktiske kostnadene. Overskudd fra år med lavere kostnader enn inntekter brukes i år hvor kostnadene øker mye. Med denne ordningen unngår en at prisene settes ned ett år, for så å øke mye neste år. Kommunen kan heller ikke bygge opp for store fond, og inntekter som er satt av på fond må brukes innen fem år.

Forslag til gebyrer

Satsene vedtas i egen sak. Oversendt dokumentasjon fra selskapene legges frem som egen sak parallelt med handlingsprogrammet. Gebyrene er ikke klare til kommunedirektørens beslutningsgrunnlag, men vises i tilleggsinnstillingen til HP og i egen sak.

Investeringer, gjeld og finansutgifter

Det er planlagt investeringer, eksklusive vann og avløp, på 1 150 millioner kroner i handlingsprogramperioden. 278 millioner av disse er i 2026. For vann og avløp er det i tillegg planlagt investeringer på 599 millioner kroner i perioden. 48 millioner av disse er i 2026.

I tillegg er det budsjettert med opptak av 100 millioner i startlån. Dette er lån i Husbanken, som videreformidles som startlån til innbyggere i kommunen. Opptak av startlån har vært en fast årlig ramme de senere årene. Disse videreformidlingslånene er ikke medtatt i kommunens oversikter over låneopptak og gjeldsgrad.

Totaloversikt over kommunens investeringsportefølje ses i vedlegg 1 til handlingsprogrammet.

Tabellen nedenfor viser sum av investeringer per år i økonomiplanperioden og graden av egenkapitalfinansiering. Beløpene er eksklusive selvkostinvesteringer og startlån.

Tall i hele tusen	2026	2027	2028	2029	Totalt
Investeringer inkl. mva (eks. selvkostområdene)	278 252	293 255	225 761	352 529	1 149 797
Egenfinansiering av investeringer	0	0	0	13 500	13 500
Sum	0,0 %	0,0 %	0,0 %	3,8 %	1,2 %

Egenfinansiering av investeringer beregnes i forhold til investeringer som ikke er en del av selvkostfinansieringen (vann og avløp) og inklusiv refusjon for merverdiavgift (mva.).

Utvikling i lånegjeld

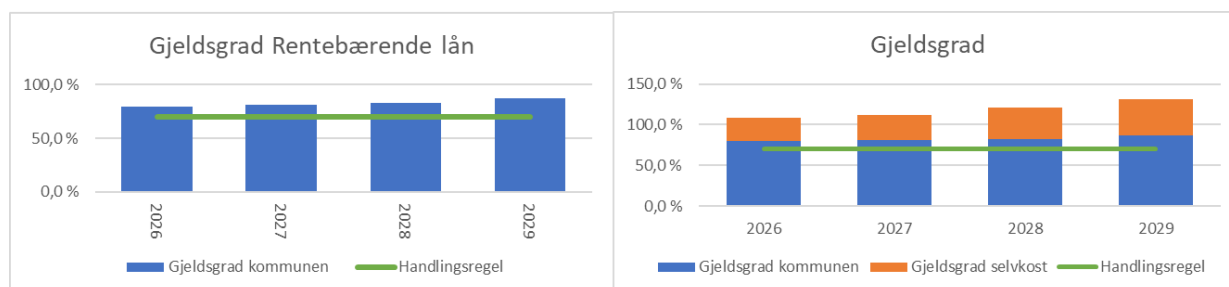
Figuren nedenfor viser utviklingen i kommunes gjeldsportefølje inkludert selvkostområdene.

Tall i mill. kr.	2026	2027	2028	2029	Totalt
Gjeld pr. 01.01	2 858 077	3 023 832	3 125 885	3 403 022	
Opptak av lån	272 745	215 247	394 152	474 867	1 357 011
Avdrag	-106 990	-113 195	-117 015	-127 389	-464 588
Ny lånegjeld	3 023 832	3 125 885	3 403 022	3 750 500	
Endring i lån	5,8 %	3,4 %	8,9 %	10,2 %	31 %

Det planlegges å ta opp 1 257 millioner kroner i lån til investeringsprosjekter i perioden. Av dette er 599 millioner kroner (44 %) knyttet til selvkostområdet vann og avløp. Lånegjelden øker i perioden med 882 millioner kroner, tilsvarende 31 % økning fra nivået i 2025.

Lier planlegger i tillegg å ta opp inntil 100 millioner kroner årlig i formidlingslån gjennom startlånsordningen til Husbanken.

Med denne profilen vil kommunen få følgende utvikling i gjeldsgraden for rentebærende lån og total låneportefølje (ekskl. formidlingslån):

Lier kommune

VEDLEGG

Vedlegg 1 – Oversikt over investeringsprosjektene

4 årig investeringsplan HP 26-29

Røde tall er nye innspill. Sorte tall er vedtatt fra forrige HP.

Tidligere bevilget beløp vises kun for de avsluttende prosjektene. Tidligere bevilget beløp på løpende prosjekter sees i tidligere handlingsprogram.

Tall i 1000 kr.

	Prosjekt	Grønt Lån		Bev. Totalt	Bev. Tidl.	HP 26-35	2026	2027	2028	2029
Lier Kommune										
Sykehjem										
1	9450 Utstyr institusjonskjøkken		løp.			400	100	100	100	100
2	xxxx Lastebil - Utkjøring mat		avs.	1 650		1 650	1 650			
3	xxxx Fosshagen senger		avs.	346		346	346			
4	xxxx Liertun og Bratromveien BFF		avs.	200		200	200			
5	xxxx Nøstehagen senger		avs.	100		100	100			
Idrett/friluftsliv										
6	8410 Anleggsp plan idrett/friluftsliv		løp.			4 000	1 000	1 000	1 000	1 000
7	5356 Maskininvesteringer		løp.			2 000	500	500	500	500
8	9495 Oppgradering/videreutvikling friområder/turstier		løp.			3 248	812	812	812	812
9	8587 Restaurering og sikring av bruer jernbanelinja Reistad-Gullaug		avsl.	500		500	500			
Kultur										
10	8539 Opprusting av uteanlegg ved skoler mm		løp.			4 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Kirke/gravlunder										
11	8409 Kirkeinvesteringer (inkl kutt KS)		løp.			12 932	3 233	3 233	3 233	3 233
12	8438 Kirkegårder		løp.			3 896	974	974	974	974
Stedsutvikling										
Tranby										
13	8576 Tranby skole	ja	avsl.	228 000		228 000			2 000	226 000
14	9590 Tranby idrettshall, 2 håndballflater og servicebygg	ja	avsl.	218 000	35 000	183 000	133 000	50 000		
	9590 Tranby idrettshall, 2 håndballflater og servicebygg	ja	avsl.	56 600		56 600	-16 800	63 400	10 000	
15	xxxx Kjøp av klubbhus		avsl.	12 000		12 000	12 000			
16	xxxx Tranby idrettshall utomhusplan	ja	avsl.	31 400		31 400	15 000	15 000	1 400	
Fjordbyen										
17	8702 Gilhus gård	nei	avsl.	15 000	5 500	9 500	9 500			
Lierbyen										
18	8609 Utbygging Lierbyen Kommunen andel + forskuttering		avsl.	40 000		40 000	15 000		25 000	
IKT-tjenester										
19	8200 Digitalisering inklusiv velferdsteknologi		løp.			24 000	6 000	6 000	6 000	6 000
	8200 Digitalisering inklusiv velferdsteknologi		løp.			-24 000	-6 000	-6 000	-6 000	-6 000
Annet										
20	8004 Egenkapital KLP		løp.			16 520	4 130	4 130	4 130	4 130
	8004 Egenkapital KLP		løp.			1 520	380	380	380	380
Totalt Lier Kommune						611 812	182 625	140 529	50 529	238 129

Forklaring:

- 1 Løpende bevilgning til utstyr til institusjonskjøkken videreføres som i tidligere handlingsprogram.
- 2 Liten lastebil for utkjøring av mat er nå så gammel at den må skiftes ut. Ny lastebil vil imøtekomme nyere miljøkrav.
- 3 Beboere i bolig har dårlig funksjonsnivå, men får ofte ikke innvilget sykeseng fra NAV. Ansatte må jobbe under krevende arbeidsforhold som kan føre til belastningsskader og beboere får ikke den kvaliteten på tjenesten de har behov for.
- 4 Beboere i bolig har dårlig funksjonsnivå, men får ofte ikke innvilget sykeseng fra NAV. Ansatte må jobbe under krevende arbeidsforhold som kan føre til belastningsskader og beboere får ikke den kvaliteten på tjenesten de har behov for.

- 5 Beboere i bolig har dårlig funksjonsnivå, men får ofte ikke innvilget sykeseng fra NAV. Ansatte må jobbe under krevende arbeidsforhold som kan føre til belastningsskader og beboere får ikke den kvaliteten på tjenesten de har behov for.
- 6 Løpende bevilgning til gjennomføring av kommunedelplan for idrett/friluftsliv.
- 7 Løpende ramme for maskininvesteringer til park og idrett.
- 8 Løpende investering til oppgraderinger og videreutvikling av friområder og turstier videreføres.
- 9 Det gjenstår arbeid med å restaurere og sikre flere gamle jernbroer over den gamle jernbanelinja der stier og adkomst til skogen bak linja gir tilgjengelighet for beboere nedenfor linja. Tiltaket vil sikre fortsatt god tilgjengelighet, og være nødvendig for å trygge sikkerheten ved bruk og ivaretagelse av kulturminnene disse broene representerer.
- 10 Kultur og fritid har ansvar for og ressurser til det daglige, enkle drifts- og vedlikeholdsarbeidet på lekeplassutstyr ved skoler og barnehager. Dette prosjektet sikrer oppgraderinger og utskiftninger av lekeplassutstyr ved skoler og barnehager.
- 11 Løpende bevilgning til kirkeinvesteringer videreføres som i tidligere handlingsprogram.
- 12 Løpende bevilgning til kirkegårder videreføres som i tidligere handlingsprogram.
- 13 Ny Tranby skole (5 paralleller). Prosjektet planlegges sluttført i 2030. Totalt budsjett er på 528 millioner kroner.
- 14 Tranby Arena, to håndballflater og servicebygg. Anlegget skal bygges i tilknytning til ny fotballhall, som skal finansieres av Tranby IL.
Prosjektet er kostnadsjustert og noe forskyvning av gjennomføring. Det vises til kommunestyresak 81/2025.
- 15 Lier kommune kjøper Lier ILs andel av eksisterende klubbhus, iht. kommunestyresak 81/2025.
- 16 Etablering av utomhusarealer for ny Tranby idrettshall, iht. kommunestyresak 81/2025.
- 17 Det foreslås bevilget midler for å gjennomføre kartlegging og minimumstiltak for å sikre bevaring og framtidig bruk av Store Gilhus gård.
- 18 Kommunestyret behandlet 28. mars 2023 i sak 27/2023 «Gjennomføringsmodell for utbygging av felles infrastruktur i Lierbyen sentrum». Her ble det blant annet vedtatt at utbyggingsavtalen baseres på områdemodell hvor kommunen er byggherre og at kommunen skal bidra økonomisk med sin forholdsmessige andel av teknisk og grønn infrastruktur (kommunedirektøren planlegger å legge frem forslag til utbyggingsavtale før årsskifte). Tiltakene i avtalen vil blant annet inneholde opparbeidelse av elvesti, utbedring av vann/avløp, oppgradering av eksisterende parker/etablering av nye, oppgradering av torg/byrom, omorganisering av gateløp mht. fortau/gang/sykkelveier og parkering, etc.
- 19 Kommunestyret vedtok i sak 32/2025 å flytte budsjett til digitalisering og velferdsteknologi til drift for å tilfredsstille regnskapsreglene.
- 20 Egenkapitalinnskudd til KLP. Eierkommunene skyter årlig inn et egenkapitaltilskudd. Innskuddet kan ikke lånefinansieres og må dekkes med overføring fra driftsbudsjettet.

Investeringsprosjekter eiendomsområdet

Prosjekt				Bev. Totalt	Bev. Tidl.	HP 26-35	2026	2027	2028	2029
LEKF										
Skolebygg										
21	8548 Hennummarka skole vent.anlegg etc.	ja	avsl.	42 500	22 500	20 000		20 000		
22	8578 Heia skole administrasjonsfløy	ja	avsl.	35 000		35 000			35 000	
23	8562 Sylling skole/ Hall - rehab tak og fasade	nei	avsl.	4 500		4 500		4 500		
24	8713 Sylling skole - oppgradering paviljonger	nei	avsl.	3 000		3 000			3 000	
25	8715 Gullaug skole ventilasjon 5 stk	ja	avsl.	7 000		7 000			3 500	3 500
26	8717 Heia Skole-Oppgradere ventilasjonsaggregater 3 stk	ja	avsl.	4 000		4 000			4 000	
27	xxxx Hallingstad skole-Oppgradere ventilasjonsaggregater 2 stk	ja	avsl.	4 000		4 000				4 000
28	xxxx Hallingstad skole - Oppgradere varme og sanitær	ja	avsl.	5 000		5 000				5 000
29	8714 Gullaug skole -Rehab av tak	nei	avsl.	4 000		4 000		4 000		
30	8716 Heia skole-Oppgradere vinduer	ja	avsl.	3 000		3 000			3 000	
31	9442 Hallingstad skole - Oppgradering uteområde Verbaøpunkt 3,5 KS v	ja	avsl.	2 500		2 500	2 500			
32	xxxx Egge skole - oppgradering fasade, tak, tilfluktsrom gmlt. bygg	ja	avsl.	15 000		15 000			15 000	
33	xxxx Utbedring av uteområde Høvik skole	ja	avsl.	2 000		2 000	2 000			
Institusjonslokaler										
34	8708 Liertun - ventilasjon	ja	avsl.	6 000		6 000			6 000	
35	xxxx Senterbygget - Oppgradere ventilasjon og kjøleaggregat	ja	avsl.	3 500		3 500				3 500
Administrasjonslokaler										
36	8711 Rådhuset oppgradere ventilasjon	ja	avsl.	8 500		8 500	2 750	2 750		3 000
	8711 Rådhuset oppgradere ventilasjon (prisstigning)	ja	avsl.	500		500	250	250		
37	8703 Ombygging og tilrettelegging for tilpassede lokaler i Fosskva	nei	avsl.	7 500	6 000	1 500	1 500			
Bygg felles										
38	9559 ENØK	ja	avsl.	19 850		19 850	4 950	4 950	4 950	5 000
39	9587 Enøk ledbelysning	ja	avsl.	7 500		7 500	4 500	3 000		
40	9303 Oppgradering ihht tilstandsanalyse og tiltaksplan	løp.				109 635	25 877	27 876	27 882	28 000
41	9555 Bygg og eiendomsutredninger	løp.				7 500	1 500	2 000	2 000	2 000
Annet										
42	8577 Lierhallen /svømmehall (betongrehabilitering)	nei	avsl.	18 000		18 000		18 000		
43	8712 Kulturskolen - blackbox	nei	avsl.	400		400	400			
Kommunale boliger										
44	8704 Etablering av småhus	ja	avsl.	17 000	3 000	14 000	8 000	6 000		
45	9583 Oppgraderinger og brukertilpasninger i boliger	løp.				12 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Totalt LEKF				220 250	31 500	317 885	57 227	96 326	107 332	57 000

LEKFs forslag til investeringer:

- 21 Utskifting av ventilasjonsaggregater og vinduer pga. alder og ENØK.
- 22 Bevilgning til Heia skole for å samlokalisere ledelse og lærernes arbeidsrom.
- 23 Rehabilitering av utvendig tak og fasade ved Sylling barneskole.
- 24 Sylling skole - oppgradere tak, fasade og innvendig areal på frittstående paviljong.
- 25 Oppgradere fem ventilasjonsaggregater på grunn av alder og framtidig driftssikkerhet.
- 26 Oppgradere tre ventilasjonsaggregater på grunn av alder og framtidig driftssikkerhet.
- 27 Oppgradere to ventilasjonsaggregater på grunn av alder og framtidig driftssikkerhet.
- 28 Oppgradere varme og sanitæranlegg på grunn av alder og framtidig driftssikkerhet.
- 29 Oppgradere takflater utvendig på nyeste fløyer.
- 30 Utskifting til oppgraderte vinduer i fløy A og C på grunn av alder og ENØK.
- 31 Oppgradering uteområde på Hallingstad skole. Verbalpunkt 3.5 KS-vedtak 2024.
- 32 Egge skole: Oppgradere fasade, tak og tilfluktsrom på grunn av alder og framtidig driftssikkerhet.
- 33 Uteområdet på Høvik skole har utfordringer med nærmiljøanlegget, overvann, parkeringskapasitet og trafikksikkerhet ved henting og levering til SFO. Det settes av midler til forprosjekt for å utrede behov og kostnader.
- 34 Oppgradere tre ventilasjonsaggregater på grunn av alder og framtidig driftssikkerhet.
- 35 Oppgradere aggregater på grunn av alder og framtidig driftssikkerhet.

- 36 Oppgradere ventilasjon i høy- og lavblokk på grunn av alder og framtidig driftssikkerhet. Prosjektet er prisregulert.
- 37 Ombygging og tilrettelegging for tilpassede lokaler i Fosskvartalets 3. etasje.
- 38 Formålet med ENØK-tiltaket er å etablere løsninger for egenprodusert energi som varmepumper, solenergi og tilsvarende
- 39 Utskifting til LED-belysning i alle kommunale bygg på grunn av stopp i produksjon av fluoriserende lyskilder (EU-krav).
- 40 Generell avsetning til prosjekter, utbedringer og kvalitetsforbedringer som vil komme, for å hindre økt vedlikeholdsetterslep. Dette er midler til akutte/uforutsette hendelser og mindre investeringstiltak som ikke er satt opp som egne poster i investeringstabellen. I henhold til tilstandsanalyse bygg ble det vedtatt i formannskapets sak 9/2011 at rådmannen fremmer plan for tilstrekkelig systematisk vedlikehold av kommunens bygningsmasse, samt å ta inn det rapporterte vedlikeholdsetterslepet og hindre en økning. De foreslåtte bevilgningene gjenspeiler prosjekter beskrevet i tilstandsrapporten.
- 41 Kostnader forbundet med utredninger, mulighetsstudier og bistand direkte til Lier kommune. Kostnadene er spesielt forbundet med prosjekter i tidligfase og nødvendige arbeider før endelig prosjektetablering og bevilgning er på plass (jamfør boligsosial handlingsplan, flyktningmottak, kartlegging for bruksendringer etc.). Kostnadene er stipulert og vil avhenge av aktivitetsnivå på plannivå. Når de store prosjektene nå går mot ferdigstillelse, vil aktiviteten gå gradvis over på utredning av forskjellige muligheter for fremtiden, uten at disse mulighetene vil være definert som bevilgede entydige prosjekter.
- 42 Dersom svømmehallen skal sikres videre levetid er det behov for betongrehabilitering. Anslaget på 15 millioner kroner er basert på det vi vet i dag. Det er usikkert med hensyn til endelig behov/omfang. Innspillet forutsetter at kapasiteten i svømmehallen ikke utvides.
- 43 Ombygging av teatersal. Kulturskolen har meldt inn behov for å gjøre hele teatersalen om til blackbox, det vil si å fjerne takplater i teatersalen for å komme til betonglaget. Det vil ryddes i elektrisk anlegg og rør som også blir synlig. Tak og vegger males sort samt at det blir lagt sort gulvbelegg.
- 44 Lier kommune har behov for småhus. For noen liunger vil det av ulike årsaker være en fordel å bo i sin egen enhet som ligger litt for seg selv uten for mange naboer i umiddelbar nærhet. Dette er personer som er i behov av kommunale boliger fordi de er å anse som vanskeligstilte i boligmarkedet. Småhus i denne forbindelse er mindre eneboliger på 35-55 kvm som hver bygges som komplette enheter, to-tre enheter per lokasjon. Målet er å bygge boligene slik at vedlikeholdskostnader begrenses til et minimum.
- 45 Generelle oppgraderinger og brukertilpasninger i boliger.

Investeringsprosjekter veiområdet

	Prosjekt			Bev. Totalt	Bev. Tidl.	HP 26-35	2026	2027	2028	2029
	LVVA - Vei									
46	Oppgradering og bygging av vei-anlegg som ikke er tildelt egen bevilgning.		løp			82 287	15 530	12 037	25 620	29 100
	Fjerning av etterslep i hht. vedtatt temaplan vei.					12 213	6 970	10 463	-1 620	-3 600
47	7004 Trafikksikkerhetstiltak og grønn mobilitet. Årlig bevilgning	x	løp			32 000	8 000	8 000	8 000	8 000
48	7006 Veily oppgradering	x	avsl	63 260	36 860	26 400	6 600	6 600	6 600	6 600
49	7010 Årkvislaveien oppgradering		avsl	42 100	42 100	0				
50	7011 Tiltak i hht. hovedplan overvann	x	løp			29 800	12 000	14 800	3 000	
	7011 Tiltak i hht hovedplan overvann	x	løp			32 200	-12 000	3 200	25 000	16 000
51	7000 Maskiner og utstyr	x	løp	5 200		5 200	1 300	1 300	1 300	1 300
	Totalt vei			110 560		220 100	38 400	56 400	67 900	57 400

Forslag fra LVVA (vei):

- 46 Rammebevilgning j.fr. kommunestyresak 157/2024. Bevilgning skal benyttes i hht. prioritering i Temaplan vei. Tiltak som er lagt i denne potten er: faste dekker, mindre anlegg, utbedring av bruer, forsterkning av gs-veier, opprydding i forhold til grenser, forsterkning av veikropp, grøfting, reasfaltering Åmotveien. I styrets forslag til vedtak ble det langt inn fjerning av etterslep i løpet av en periode på 30 år. Kommunestyret vedtok at etterslep skulle fjernes i løpet av 25 år. Investeringsbeløp er justert i forhold til at etterslepet skal fjernes i løpet av 25 år.
- 47 Løpende bevilgning til trafikksikkerhetstiltak. Midler blir blant annet benyttet til egenandel til tiltak som kommunen søker fylkeskommunen om støtte til, prosjektering av tiltak (krav om prosjektering for å søke om midler) og for innspill til tiltak.
- 48 Det er utført en kartlegging og det er lagt opp en plan for oppgradering av veilyset. I planen blir det anbefalt å gjennomføre oppgraderingen områdevis. Oppgraderingen vil gjelde armaturer, stolper, kabler, måling av forbruk etc. Bevilgningen skal også dekke opp for oppgradering av veily i forbindelse med va-prosjekter.
- 49 Kommunestyret behandlet sak om Årkvislaveien i september 2022 og november 2022. Det ble vedtatt at Årkvislaveien skal oppgraderes etappevis og i første omgang fram til Årkvislaveien 24. I HP 2025 - 2028 ble foreslått bevilgning for å fullføre oppgraderingen fram til krysset med Vivelstadveien fjernet. Videre oppgradering av veien fram til krysset med Vivelstadveien er i Temaplan vei lagt inn i år 2033 og 2034. Videre oppgradering av dagens vei fra Vivelstadveien vil bli gjort ved en kost/nytte-vurdering i forhold til kommunens øvrige veier.
- 50 Hovedplan overvann ble vedtatt i miljøutvalget den 5. juni 2019. Det er planlagt å gjennomføre tiltak i Fagerliåsen, Baneveien, Sylling/Svangstrand, Nedre Linneslia og Sørumlia, samt mindre tiltak. Flere av tiltakene må koordineres opp mot vei- og va-tiltak. Investeringsstakten er vurdert ut fra framdrift og kapasitet. Temaplan for overvann er revidert, men er ikke politisk behandlet innen skrivefristen for handlingsprogrammet. I forbindelse med detaljprosjekteringen for Fagerliåsen er det utarbeidet nye kalkyler. Den nye kalkylen er vesentlig høyere enn kalkyler fra forprosjektet. Det er årsaken til de høye investeringene i 2027 - 2029. For 2026 og delvis i 2027 er det planlagt å benytte etterslepsbevilgninger.

- 51 Fornyelse av maskiner og utstyr som et tiltak for å oppfylle klimaplanen. Midler til fornyelse av maskinpark. Foretaket er avhengig av en hensiktsmessig maskinpark for effektiv drift. Utskifting av maskiner og tyngre kjøretøy til fossile alternativer lar seg ikke gjøre uten ekstra finansiering og bedre tilgang på ladestasjoner og tankanlegg for gass. Dersom Lier kommune skal nå mål om null-utslipp, må investeringene økes betydelig i de kommende årene.

Finansiering av investeringer (uten selvkostområdene)

Prosjekt		HP	2026	2027	2028	2029
Bev. Tidl.		26-35				
Totalt investeringer uten selvkostområdene		1 149 797	278 252	293 255	225 761	352 529
52	9997 Mva inntekt	-220 586	-53 307	-56 308	-42 809	-68 162
53	9997 Bruk av lån	-757 811	-224 945	-138 947	-136 852	-257 067
54	Salg vedtak	-78 000		-82 000	-30 000	
55	Søknad om tilskudd fra NVE for tiltak i ravine i Fagerliåsen			-12 200	-12 300	
56	Inntekter Lierbyen			-3 800	-3 800	-3 800
57	9578 Nyanlegg og rehabilitering av anlegg - spillemidler	-10 000				-10 000
58	9997 Overføring fra drift	-13 500	0	0	0	-13 500
Totalt		0	0	0	0	0

- 52 Investeringsprosjektene (utenom selvkostområdene vann og avløp) budsjetteres inkludert merverdiavgift. Refusjon for merverdiavgift for prosjektene benyttes til å finansiere prosjektene og redusere låneopptaket.
- 53 Planlagt låneopptak.
- 54 Vedtatt salg blant annet ved områdeutvikling av Lierbyen og Tranby. I tillegg er det vedtatt salgskrav på 78 millioner kroner i tidligere handlingsprogram. Totalt salgskrav blir med dette 190 millioner kroner.
- 55 Tilskuddsmidler fra NVE.
- 56 Ved utvikling av Lierbyen skal kommunen forskuttere utgifter som utbygger skal betale.
- 57 Spillemiddelinntekt.
- 58 Overføring fra driftsregnskapet, egenfinansiering av investeringer.

Det legges i tillegg opp til å ta opp formidlingslån på inntil 100 millioner kroner for å følge opp intensjonene i boligsosial handlingsplan og leie til eie-prosjektet.

Investeringsprosjekter selvkostområdet

	Prosjekt		Bev. Totalt	Bev. Tidl.	HP 26-35	2026	2027	2028	2029
	LVVA - VA								
59	7999 Rehabilitering og utbygging av vann- og avløpsanlegg	avsl	188 400		188 400	20 500	44 800	84 300	38 800
	7999 Rehabilitering og utbygging av vann- og avløpsanlegg		-63 500		-63 500	-20 500	-20 000	-21 000	-2 000
60	7548 Fagerliåsen	avsl	17 900	8 100	9 800	9 800			
	7548 Fagerliåsen	avsl	60 000	0	60 000	20 000	20 000	20 000	
61	7514 Sanering Nøste - Drammen	avsl	172 637	158 837	13 800	13 800			
	7514 Sanering Nøste - Drammen	avsl	-13 800		-13 800	-13 800			
62	7547 justert ps 29/2023 Kleivdammen - Lierskogen, samarbeid med	avsl	45 000	11 000	34 000	14 000	20 000		
63	xxxx Fornøyelse Tranby	avsl	32 000		32 000	2 000	6 000	12 000	12 000
64	7555 Investeringer i hht. rammeplan for Fjordbyen	avsl	90 500	4 000	86 500	0	3 500	38 000	45 000
65	7500 Maskiner og utstyr	løp	8 000		8 000	2 000	2 000	2 000	2 000
66	7543 Lier syd	avsl	632 100	168 100	464 000	120 000	100 000	122 000	122 000
	7543 Lier syd	avsl	-220 000		-220 000	-120 000	-100 000		
Totalt selvkost					599 200	47 800	76 300	257 300	217 800
	9997 Bruk av lån				-599 200	-47 800	-76 300	-257 300	-217 800
Totalt selvkost					0	0	0	0	0

Forslag fra LVVA (selvkostområdene vann og avløp)

- 59 Rammebevilgning jf. kommunestyresak PS 157/2024. Bevilgning skal benyttes iht. prioritering i Temaplan VA. For 2026 skal det benyttes ubrukte investeringsmidler (etterslep).
- 60 Sanering av VA-ledninger i området må gjennomføres samtidig med utbedring av overvannstiltak. Detaljprosjekteringen pågår og er forventet ferdig i 2025. Kostnadsestimatet som er utarbeidet i forbindelse med detaljprosjekteringen tilsier en kostnad for VA-andelen på ca. 77 millioner kroner. Detaljprosjekteringen er nesten ferdig og det er foretatt et nytt kostnadsestimat for prosjektet. Nytt estimat er vesentlig høyere enn ved forprosjektet.
- 61 Foreløpig estimat tilsier ca. 159 millioner kroner som kommunal andel. Det foregår forhandlinger med Buskerud fylkeskommune om fordeling av kostnader for den fylkeskommunale veien. Estimat for kommunal andel er allerede bevilget, men det kan bli aktuelt å forskuttere midler for fylkeskommunal andel.
- 62 Glitrevannverket skal fornye hovedvannledningen fra Kleivdammen til Lierskogen. Parallelt med Glitrevannverkets vannledning ligger det eldre kommunale ledninger som må skiftes samtidig. Det vil bli mulig å knytte til noe eksisterende bebyggelse. Det er foreløpig ikke laget kostnadsoverslag for det kommunale behovet. Innlagt beløp er kun en antagelse basert på tidligere prosjekter. Det er ikke lagt inn prisøkning da det ikke er laget kalkyler for den kommunale andelen.
- 63 6900 meter vannledninger. 80 vannkummer. Omtrent like mye SP og OV, stort sett i samme grøft. Anslagsvis 140 SP og OV-kummer.
- 64 Iht. rammeplan for Fjordbyen er det behov for ca. 440 millioner kroner til oppgradering av den kommunale VA-infrastrukturen for å ivareta utbyggingen av Fjordbyen. Iht. boligbyggeprogrammet er det planlagt innflytting i de første boligene i 2030.
- 65 Fornøyelse av maskiner og utstyr er et tiltak for å oppfylle klimaplanen. Foretaket er avhengig av en hensiktsmessig maskinpark for effektiv drift. Utskifting av maskiner og tyngre kjøretøy til fossilfrie alternativer lar seg ikke gjøre uten ekstra finansiering og bedre

tilgang på ladestasjoner og tankanlegg for gass. Dersom Lier kommune skal nå mål om null-utslipp må investeringene økes betydelig i de kommende årene.

- 66 Kommunene Lier, Drammen og Asker har vedtatt å samarbeide om en regional avløpsløsning. Nytt regionalt anlegg er planlagt etablert i Nordbykollen i Drammen. Liers andel i et regionalt anlegg er 31 %. Det er avtalt at Lier selv skal etablere overføringsledning fra Linnes renseanlegg. Overføringsledningen skal etableres først og overføre en delstrøm til Solumstrand renseanlegg for å avlaste Linnes renseanlegg i byggeperioden for det regionale renseanlegget. Forprosjekt for overføringsledning er gjennomført i 2023 – 2024. Resten av prosjektet er satt på pause i påvente av investeringsbeslutning om nytt renseanlegg som kommer til politisk behandling i februar 2026. Foreløpig fremdriftsplan for regionalt renseanlegg tilsier at det skal være ferdig i 2029. De oppgitte summene gjelder både for overføringsledning og Liers andel av det regionale renseanlegget. Priser ble beregnet i 2. kv. 2021. Liers andel av det regionale anlegget ble da beregnet til 404 millioner kroner. Det er lagt til 22 % prisstigning på det opprinnelige kostnadsestimatet. Den foreløpige framdriftsplan for regionalt renseanlegg tilsier at detaljprosjektering og gjennomføring er i perioden 2026 - 2029. Det må budsjetteres med tilsvarende summer i 2028 og 2029 som for 2027.

Endret framdrift i forhold til opprettelse av regionalt anlegg og overføringsledning

Totalt opptak av lån

Totalt låneopptak

Prosjekt	HP 26-35	2026	2027	2028	2029
Lån investering	-757 811	-224 945	-138 947	-136 852	-257 067
Lån VA	-599 200	-47 800	-76 300	-257 300	-217 800
Lån Boligsosial Handlingsplan og Leie til eie	-400 000	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000
Totalt låneopptak	-1 757 011	-372 745	-315 247	-494 152	-574 867

Totalt opptak av lån i neste fireårsperiode er 1 375 millioner kroner for Lier kommune og selvkostområdene. I tillegg vil det bli tatt opp 400 millioner kroner formidlings lån.

Vedlegg 2 – Handlingsrommet

Det er krevende ut fra dokumentet å se hvilket reelt handlingsrom kommunen har for omprioriteringer. Dette ønsker kommunedirektøren å synliggjøre for å gi politikerne valgmuligheter ved å vise elementer man kan justere.

Reduksjon av rammene på utvalgene

Dersom rammene til utvalgene reduseres, vil dette kunne brukes innenfor andre tjenesteområder eller til finanskostnader.

Tall i hele tusen	2026	2027	2028	2029
Nettorammer for utvalgene	2 145 298	2 155 105	2 163 296	2 191 983
1% reduksjon på tjenesteområdene utgør	21 453	21 551	21 633	21 920
Netto driftsresultat	62 344	50 295	48 057	43 719
Nytt Netto driftsresultat i % av driftsinntekten	2,24 %	1,81 %	1,71 %	1,53 %

Avdragsprofilen

Hvor mye avdrag kommunen betaler påvirker nivået på lån og derav rentekostnadene. I kommuneloven er det fastsatt hva kommunen minimum må betale i avdrag (minimumsavdraget).

Ved å justere avdrag på lånene til minimum, kan det frigjøres midler til bruk i driften. Det være seg innenfor tjenesteområdene eller til finanskostnader. Konsekvensen er at økonomien i kommunen på sikt vil bli mer presset ved at fremtidige avdrag og renter øker.

Tall i hele tusen	2026	2027	2028	2029
Avdrag i Handlingsprogrammet	106 990	113 195	117 015	127 389
Minimumsavdrag	106 990	113 195	117 015	127 389
Differanse	0	0	0	0

I kommunedirektørens forslag til handlingsprogram er det lagt opp til å betale minimumsavdrag i hele perioden.

Reduksjon netto driftsresultat

Det er mål om et netto driftsresultat over tid på minst 1,75 % av inntektene.

Netto driftsresultat i perioden:

Tall i hele tusen	2026	2027	2028	2029
Overføring til investeringer	0	0	0	13 500
Avsetninger til disposisjonsfond	40 891	28 744	26 424	8 299
Netto driftsresultat	40 891	28 744	26 424	21 799
Netto driftsresultat i % av inntekter	1,47 %	1,03 %	0,94 %	0,76 %

Det å redusere netto driftsresultat vil redusere bufferen for å håndtere avvik innenfor et år. I de første årene vil netto driftsresultat benyttes til å styrke disposisjonsfondet. Mindre overføring til investering vil føre til høyere låneopptak og større finanskostnader utover i perioden.

Inntekspotensialet fra eiendomsskatt

Eiendomsskatt er en frivillig skatt som hver kommune kan velge å innføre. I 2024 hadde 323 av 357 kommuner i Norge innført eiendomsskatt. Lier har ikke eiendomsskatt, og flertallet har ikke ønsket å vurdere eiendomsskatt.

Beregning av inntekspotensialet ved innføring av eiendomsskatt er kompleks. En slik beregning krever blant annet et takseringsgrunnlag for ulike typer eiendommer, dette er data som ikke er lett tilgjengelig.

Lier kommune har ikke utført noen grundig analyse av inntektsgrunnlaget fra eiendomsskatt. Hvis Lier kommune innfører en eiendomsskatt som medfører lik inntekt per innbygger, som gjennomsnittet av kommuner med eiendomsskatt i kommunegruppe 9 i 2024, ville inntekten utgjort rundt 100 millioner kroner. Kommunene kan velge mellom ulike satser og hvilke skatteobjekter som skal omfattes.

Eiendomsskatt kan det første året innføres med 1 promille, og kan økes med inntil 1 promille i året.

Utskrivningsalternativene:

- a) faste eiendommer i hele kommunen
- b) faste eiendommer i klart avgrensede områder som helt eller delvis er utbygd på byvis eller der slik utbygging er i gang
- c) bare på kraftverk, vindkraftverk, kraftnett og anlegg omfattet av særskattereglene for petroleum

- d) bare på næringseiendom, kraftverk, vindkraftverk, kraftnettet og anlegg omfattet av særskattereglene for petroleum
- e) eiendom både under bokstav b og c
- f) eiendom både under bokstav b og d
- g) faste eiendommer i hele kommunen, unntatt næringseiendom, kraftverk, vindkraftverk kraftnettet og anlegg omfattet av særskattereglene for petroleum

Redusert avsetning til disposisjonsfondet

Konsekvensene av ikke å sette av midler til disposisjonsfondet er mindre handlingsrom når uforutsette ting skjer i kommuneøkonomien. Det kan eksempelvis være høyere rente, merforbruk på tjenester, lavere skatteinntekt eller økt investeringsbehov. Lier har en handlingsregel om å ha et disposisjonsfond på over 10 % av driftsinntektene.

Lier vil ha et disposisjonsfond på 179 millioner kroner ved inngangen av 2026. Fondet vil være under handlingsregelen til slutten av perioden.

Tall i hele tusen	2025	2026	2027	2028	2029
Avsetning til disposisjonsfond		40 891	28 744	26 424	8 299
Disposisjonsfond totalt	179 013	219 904	248 648	275 071	283 371
I % av inntekter	6,6 %	7,9 %	8,9 %	9,8 %	9,9 %

Samtidig har kommunen betalt ut en del pensjonskostnader som ikke er regnskapsført (premieavvik), og ofte vurderes disse opp mot disposisjonsfondet. Premieavviket var ved utgangen av 2024 204 millioner kroner.

Vedlegg 3 – Utvalgsoversikt

Rammer pr. virksomhet	Ramme	Endringer fra 2025 til 2026				Nye rammer			
		Pris og lønn	Interne flyttinger	Omstilling	Realvekst	2026	2027	2028	2029
Tall i 1000 kr	2025								
Felles Grunnskole	137 912	48	292	-4 100	6 860	141 012	135 866	133 989	130 343
Gullaug skole	25 605	719	0	-7	0	26 317	26 317	26 317	26 317
Hegg skole	55 627	1 505	0	-20	0	57 113	57 113	57 113	57 113
Egge skole	10 986	274	0	-3	0	11 257	11 257	11 257	11 257
Oddevall skole	9 431	279	0	-3	0	9 708	9 708	9 708	9 708
Nordal skole	6 292	139	0	-1	0	6 430	6 430	6 430	6 430
Hallingstad skole	23 056	534	0	-12	0	23 578	23 578	23 578	23 578
Hennummarka skole	38 966	976	0	-14	0	39 928	39 928	39 928	39 928
Heia skole	28 759	772	0	-17	0	29 514	29 514	29 514	29 514
Lierbyen skole	29 033	695	0	-4	0	29 724	29 724	29 724	29 724
Tranby skole	47 485	1 216	0	-10	0	48 691	48 691	48 691	48 691
Høvik skole	107 951	2 908	0	-18	0	110 841	110 841	110 841	110 841
Syilling skole	29 298	723	0	-1	0	30 020	30 020	30 020	30 020
Kulturskolen	10 314	307	150	-1	215	10 985	10 985	10 985	10 985
PP-tjenesten	22 512	356	616	-7	0	23 476	23 476	23 476	23 476
Felles Barnehage	298 205	11	0	0	15 000	313 216	307 272	300 468	305 163
Linnesstranda barnehage	9 147	262	0	0	0	9 409	9 409	9 409	9 409
Dambråtan barnehage	11 010	320	0	-3	0	11 326	11 326	11 326	11 326
Hennummarka barnehage	12 528	360	0	-1	0	12 888	12 888	12 888	12 888
Helsetjenesten	30 773	691	2 843	-306	0	34 001	34 208	34 208	34 208
Tjenester til barn og ungdom med funksjonsnec	41 768	946	9 983	-1 054	0	51 643	51 643	51 643	51 643
Barnevernstjenesten	62 368	859	-616	-3	0	62 608	62 065	62 135	62 886
Kultur og Fritid	45 435	665	0	-143	3	45 960	47 962	47 815	47 815
Voksenopplæringen	11 632	476	0	-9	0	12 099	12 099	12 099	12 099
Utvalg for oppvekst, kultur og idrett	1 106 091	16 040	13 268	-5 736	22 078	1 151 741	1 142 317	1 133 559	1 135 359
Felles velferdstjenester	108 794	1	-76 910	-6 803	162	25 243	46 067	63 989	85 100
Psykisk helse og rus - Tjenester til voksne	55 920	1 103	6 142	-159	0	63 007	63 007	63 007	63 007
NAV	56 645	228	0	-1	0	56 872	55 956	57 001	59 581
Forvaltning helse og bolig	24 068	377	0	-154	0	24 292	23 542	22 992	22 992
Lege, legevakt og samhandlingsreformen	50 773	83	0	-3	3 100	53 952	54 529	56 024	58 032
Forebyggende tjenester	51 960	916	0	-14	570	53 432	54 632	54 632	54 632
Hjemmetjenesten	85 432	1 904	-181	-164	0	86 990	86 990	86 990	86 990
Nøstehagen	48 924	984	-533	-408	0	48 967	48 967	48 967	48 967
Liertun og Bratromveien BFF	55 136	1 262	0	-133	0	56 264	56 264	56 264	56 264
Sentralkjøkken	14 999	294	0	-4	0	15 289	15 289	15 289	15 289
Fosshagen	116 191	2 517	714	-236	0	119 186	119 186	119 186	119 186
Personer med funksjonsnedsettelse voksne	132 373	4 414	58 242	3	1 386	196 417	196 417	196 417	196 417
Utvalg for helse, omsorg og velferd	801 214	14 080	-12 526	-8 075	5 218	799 912	820 847	840 759	866 458
Bygg og Geodata	1 158	107	88	-107	200	1 447	1 347	1 347	1 347
Stedsutvikling og plan	36 396	1	-572	-453	-1 192	34 180	33 680	33 680	33 680
Utvalget for plan og næring	37 554	109	-484	-559	-992	35 628	35 028	35 028	35 028
Landbruksforvaltningen	7 281	-223	430	-1 116	0	6 372	9 412	9 412	9 412
Miljø og landbruksutvalget	7 281	-223	430	-1 116	0	6 372	9 412	9 412	9 412
Kommunedirektøren	19 413	60	0	345	0	19 818	19 818	19 818	19 818
Kommuneadvokaten	5 558	0	0	-952	0	4 606	4 606	4 606	4 606
IKT enheten	25 228	15	-2 453	-9	1 838	24 620	23 280	22 280	22 280
Stab og støtte	754	0	0	1 210	0	1 964	2 364	2 364	2 364
Utviklingsenheten	7 836	1	0	-604	4 550	11 783	9 833	9 833	9 833
Økonomi og virksomhetsstyring	18 763	76	1 592	-657	500	20 274	19 424	19 374	19 424
Innbyggjerservice	29 081	373	-470	-344	-1 638	27 002	28 065	25 652	27 290
HR enheten	36 696	248	642	-407	4 400	41 578	40 111	40 611	40 111
Formannskapet - Stab	143 329	773	-688	-1 419	9 650	151 645	147 501	144 538	145 726
KF'ene	51 888	0	0	-1 750	2 198	52 336	53 299	56 981	58 289
Fellesområdet	-2 147 358	-30 779	0	18 655	-38 152	-2 197 634	-2 208 404	-2 220 277	-2 250 272
Sum Fellesområdet	-2 095 470	-30 779	0	16 905	-35 954	-2 145 298	-2 155 105	-2 163 296	-2 191 983
Sum Totalt	0	0	0	0	0	0	0	0	0

De store endringene med interne flyttinger er i hovedsak at tilskudd for ressurskrevende tjenester er flyttet fra virksomhetene til «Felles velferd». Dette gjør at rammene på felles velferdstjenester reduseres (økt inntekt) og øker i virksomhetene (reduisert inntekt).

Vedlegg 4 - Oversikt over avgifter, gebyrer og egenbetalinger

Kommer i tilleggsinnstillingen.

Vedlegg 5 – Selvkostbudsjett

Kommer i tilleggsinnstillingen

Vedlegg 6 – Kommunale tilskuddssatser for ordinære ikke-kommunale barnehager

Satsene kommer i tilleggsinnstillingen

Vedlegg 7 – Obligatoriske oversikter

Økonomisk oversikt - drift (§ 5-6)

Tall i 1000 kr	Regnskap	Oppr. Budsjett	Handlingsprogram			
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Rammetilskudd	-834 009	-877 958	-894 126	-894 197	-899 597	-914 065
Inntekts- og formuesskatt	-1 167 614	-1 292 958	-1 336 904	-1 341 296	-1 349 395	-1 371 098
Andre skatteinntekter	0	0	0	0	0	0
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-117 968	-33 848	-34 758	-34 467	-34 177	-33 886
Overføringer og tilskudd fra andre	-458 978	-388 694	-404 393	-406 605	-414 172	-432 361
Brukerbetalinger	-58 728	-55 012	-55 010	-55 007	-54 894	-54 894
Salgs- og leieinntekter	-59 716	-53 194	-54 394	-51 994	-51 966	-51 966
Sum driftsinntekter	-2 697 013	-2 701 663	-2 779 585	-2 783 566	-2 804 201	-2 858 271
Lønnsutgifter	1 268 357	1 190 740	1 205 562	1 208 475	1 219 869	1 248 516
Sosiale utgifter	317 630	319 045	341 743	341 535	341 227	341 227
Kjøp av varer og tjenester	943 866	944 054	951 109	956 269	955 514	955 562
Overføringer og tilskudd til andre	111 108	102 713	104 381	104 883	105 910	107 210
Avskrivninger	66 978	0	0	0	0	0
Sum driftsutgifter	2 707 938	2 556 553	2 602 795	2 611 162	2 622 520	2 652 515
Brutto driftsresultat	10 925	-145 110	-176 790	-172 404	-181 681	-205 755
Renteinntekter	-42 464	-68 220	-65 563	-65 484	-65 484	-65 484
Utbytte	-69 515	-30 000	-23 000	-23 000	-23 000	-23 000
Gevinst og tap på finansielle omløpsmidler	-2	0	0	0	0	0
Renteutgifter	129 095	128 667	117 472	118 949	126 726	145 051
Avdrag på lån	96 289	114 354	106 990	113 195	117 015	127 389
Netto finansutgifter	113 402	144 801	135 899	143 660	155 257	183 956
Motpost avskrivninger	-66 978	0	0	0	0	0
Netto driftsresultat	57 349	-309	-40 891	-28 744	-26 424	-21 799
Disponering eller dekning av netto driftsresultat						
Overføring til investering	0	4 130	0	0	0	13 500
Avsetninger til bundne driftsfond	14 811	0	0	0	0	0
Bruk av bundne driftsfond	-15 875	0	0	0	0	0
Avsetninger til disposisjonsfond	0	0	40 891	28 744	26 424	8 299
Bruk av disposisjonsfond	-56 285	-3 821	0	0	0	0
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	-57 349	309	40 891	28 744	26 424	21 799
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0	0

1 A Bevilgningsoversikt - drift (§ 5-4) Tilpasset

Tall i 1000 kr	Regnskap 2 024	Oppr. Budsjett 2 025	Handlingsprogram			
			2 026	2 027	2 028	2 029
Frie disponible inntekter						
Rammetilskudd	-834 009	-877 958	-894 126	-894 197	-899 597	-914 065
Inntekts- og formuesskatt	-1 167 614	-1 292 958	-1 336 904	-1 341 296	-1 349 395	-1 371 098
Andre generelle driftsinntekter	-115 247	-33 848	-34 758	-34 467	-34 177	-33 886
Sum generelle driftsinntekter	-2 116 871	-2 204 764	-2 265 788	-2 269 960	-2 283 169	-2 319 049
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	2 060 818	2 059 654	2 088 998	2 097 556	2 101 488	2 113 294
Avskrivninger	66 978	0	0	0	0	0
Sum netto driftsutgifter	2 127 796	2 059 654	2 088 998	2 097 556	2 101 488	2 113 294
Brutto driftsresultat	10 925	-145 110	-176 790	-172 404	-181 681	-205 755
Renteinntekter	-42 464	-68 220	-65 563	-65 484	-65 484	-65 484
Utbytter	-69 515	-30 000	-23 000	-23 000	-23 000	-23 000
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	-2	0	0	0	0	0
Renteutgifter	129 095	128 667	117 472	118 949	126 726	145 051
Avdrag på lån	96 289	114 354	106 990	113 195	117 015	127 389
Netto finansutgifter	113 402	144 801	135 899	143 660	155 257	183 956
Motpost avskrivninger	-66 978	0	0	0	0	0
Netto driftsresultat	57 349	-309	-40 891	-28 744	-26 424	-21 799
Disponering eller dekning av netto driftsresultat						
Overføring til investering	0	4 130	0	0	0	13 500
Avsetninger til bundne driftsfond	14 811	0	0	0	0	0
Bruk av bundne driftsfond	-15 875	0	0	0	0	0
Avsetninger til disposisjonsfond	0	0	40 891	28 744	26 424	8 299
Bruk av disposisjonsfond	-56 285	-3 821	0	0	0	0
Dekning av tidligere års merforbruk i driftsregnskapet	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	-57 349	309	40 891	28 744	26 424	21 799
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0	0

1 B Bevilgninger - drift (§ 5-4) Tilpasset

Tall i 1000 kr

	Regnskap 2 024	Oppr. Budsjett 2 025	Handlingsprogram			
			2 026	2 027	2 028	2 029
Utvalg for oppvekst, kultur og idrett	1 080 546	1 106 091	1 151 741	1 142 317	1 133 559	1 135 359
Utvalg for helse, omsorg og velferd	881 436	801 214	799 912	820 847	840 759	866 458
Utvalg for miljø og plan	37 783	37 554	35 628	35 028	35 028	35 028
Utvalg for landbruk og næring	7 510	7 281	6 372	9 412	9 412	9 412
Formannskapet - Stab	131 162	143 329	151 645	147 501	144 538	145 726
Fellesområdet - Kommunale foretak og fellesposter	57 602	50 265	53 536	54 499	58 181	59 489
Sum netto rammer	2 196 039	2 145 735	2 198 834	2 209 604	2 221 477	2 251 472
Herav:						
Avskrivninger	66 978	0	0	0	0	0
Renteinntekter	0	0	0	0	0	0
Utbytter	-10	0	0	0	0	0
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	-2	0	0	0	0	0
Renteutgifter	4	0	0	0	0	0
Motpost avskrivninger	-66 978	0	0	0	0	0
Avsetninger til bundne driftsfond	14 799	0	0	0	0	0
Bruk av bundne driftsfond	-15 875	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	-5 600	0	0	0	0	0
Renteutgifter	2 202 723	2 145 735	2 198 834	2 209 604	2 221 477	2 251 472

2 A Bevilgningsoversikt - investering (§ 5-5)

Tall i 1000 kr

	Regnskap	Oppr. Budsjett	Handlingsprogram			
			2026	2027	2028	2029
Investeringer i varige driftsmidler	184 040	212 075	317 335	360 838	474 344	561 612
Tilskudd til andres investeringer	342 062	5 020	4 207	4 207	4 207	4 207
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	4 120	4 130	4 510	4 510	4 510	4 510
Utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0	0	0
Sum investeringsutgifter	530 223	221 225	326 052	369 555	483 061	570 329
Kompensasjon for merverdiavgift	-13 501	-26 672	-53 307	-56 308	-42 809	-68 162
Tilskudd fra andre	-56 934	-1 000	0	-16 000	-16 100	-13 800
Salg av varige driftsmidler	-2 490	0	0	-82 000	-30 000	0
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0	0	0	0
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	-2 440	0	0	0	0	0
Bruk av lån	-458 039	-193 553	-272 745	-215 247	-394 152	-474 867
Sum investeringsinntekter	-533 405	-221 225	-326 052	-369 555	-483 061	-556 829
Videreutlån	144 831	100 000	100 000	100 000	100 000	0
Bruk av lån til videreutlån	-144 831	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000	0
Avdrag på lån til videreutlån	24 547	5 000	5 000	5 000	5 000	0
Mottatte avdrag på videreutlån	-24 042	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000	0
Netto utgifter videreutlån	505	0	0	0	0	0
Overføring fra drift	0	0	0	0	0	-13 500
Avsetninger til bundne investeringsfond	23 772	0	0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	-22 010	0	0	0	0	0
Avsetninger til ubundet investeringsfond	10 364	0	0	0	0	0
Bruk av ubundet investeringsfond	-5 328	0	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	6 798	0	0	0	0	-13 500
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	4 120	0	0	0	0	0

2 B Bevilgninger - investering (§ 5-5)

Tall i 1000 kr	Regnskap	Oppr. Budsjett	Handlingsprogram			
			2026	2027	2028	2029
	2024	2025				
Utvalg for oppvekst, kultur og idrett	12 142	5 500	5 812	3 312	3 312	3 312
Utvalg for helse, omsorg og velferd	8 896	750	1 796	-900	-22 400	-3 400
Utvalg for miljø og plan	3 175	0	15 000	0	25 000	0
Utvalg for landbruk og næring	3 603	0	0	0	0	0
Formannskapet - Stab	1 109	14 000	0	0	0	0
Fellesområdet - Kommunale foretak og fellesposter	155 115	191 825	294 727	358 426	468 432	561 700
Sum 2B	184 040	212 075	317 335	360 838	474 344	561 612

Tilskudd til andres investeringer

Tall i 1000 kr	Regnskap	Oppr. Budsjett	Handlingsprogram			
			2026	2027	2028	2029
	2024	2025				
Kirkeinvesteringer	3 259	3 246	3 233	3 233	3 233	3 233
Kirkegårder	974	974	974	974	974	974
Boligpolitiske virkemidler	0	800	0	0	0	0
Boligselskapet	337 829	0	0	0	0	0
Tilskudd til andres investeringer	342 062	5 020	4 207	4 207	4 207	4 207

Investeringer i aksjer og eiendeler

Tall i 1000 kr	Regnskap	Oppr. Budsjett	Handlingsprogram			
			2026	2027	2028	2029
	2024	2025				
Klp	4 120	4 130	4 510	4 510	4 510	4 510
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	4 120	4 130	4 510	4 510	4 510	4 510

Vedlegg 8 - Oversikt over gjeld og andre vesentlige langsiktige forpliktelser i økonomiplanen og årsbudsjettet (§ 5-7)

Lånegjeld

Tall i mill kr.	2026	2027	2028	2029	Totalt
Gjeld pr. 01.01	2 858 077	3 023 832	3 125 885	3 403 022	
Opptak av lån	272 745	215 247	394 152	474 867	1 357 011
Avdrag	-106 990	-113 195	-117 015	-127 389	-464 588
Ny lånegjeld	3 023 832	3 125 885	3 403 022	3 750 500	
Endring i lån	5,8 %	3,4 %	8,9 %	10,2 %	31 %

Pensjonsforpliktelser

31.12.2024

II. Pensjonsforpliktelse 2 305 283 891

Garantier

	Vedtatt garantiramme (ekskl. tillegg)	Saldo 31.12.2024
Sum garanti/ garantiansvar	105 896 151	72 130 795

Glitrevannverket IKS foretar låneopptakene sine etter IKS-loven. Lier kommunes indirekte ansvar for gjelden til Glitrevannverket IKS er 14.42%

Kommunen har garantert for eventuelle erstatningsansvar i forbindelse med vel 30 elveforbygningsarbeider i Lierelva med en samlet lengde på ca. 10 km. Garantiforpliktelsen er pålagt av staten. Kommunen er forpliktet til å ha en tilsynsnemnd for elveforbygninger som skal føre tilsyn med gjennomførte forbygninger. I hovedsak innebærer garantiansvaret en forpliktelse til å føre jevnlig tilsyn med forbygninger og rapportere til NVE.

NVE foretar vurdering av eventuelle skader eller fare for skader, og gjennomfører i praksis nødvendige bedringer eller nye forbygninger.

I tillegg har kommunestyret vedtatt at de er villige til å gi garantier til bygging av idrettsanlegg opp til 50 millioner kroner.

Vedlegg 9 - Oversikt over interkommunale selskaper og flerkommunale samarbeid

I det følgende gis en oversikt over interkommunale selskaper og utvalgte interkommunale samarbeid.

Interkommunale selskaper:

Navn	Formål	Eiere og eierandel
Drammensregionens brannvesen (DRBV)	Selskapets formål er å dekke kommunenes behov, plikter og oppgaver i forbindelse med: • Forebyggende tiltak mot brann og ulykker • Feiing av og tilsyn med fyringsanlegg • Redning, redningsdykking og akutt forurensing • Innsatsstyrke ved brann • Være innsatsstyrke og forebygge ved brann og ulykker i krise- og krigssituasjon • Aktivt selge tjenester knyttet til kjernevirksomheten	Drammen 65% Lier 17 % Øvre Eiker 12,5 % Sigdal 3,2 % Krødsherad 2,3 %

Navn	Formål	Eiere og eierandel
Renovasjonsselskapet for Drammensregionen (RfD)	Eierkommunenenes hovedformål med sitt eierskap i RfD er på kort og lang sikt å sikre alle kommunale bygg: • et fremtidsrettet og bærekraftig tjenestetilbud som vektlegger eierkommunenenes ambisjoner om reduserte utslipp av klimagasser, og er tilrettelagt for kildesortering og gjenvinning av ressursene i avfallet. • et brukervennlig, fleksibelt og likeverdig tjenestetilbud for alle innbyggere som på en positiv måte stimulerer til bærekraftige holdninger og adferd. Et vesentlig ledd i tjenestetilbudet er aktiv og målrettet informasjon. • et kostnadseffektivt tjenestetilbud basert på samarbeid og stordrift til konkurransedyktige priser.	Drammen 61,1% Lier 16,1 % Øvre Eiker 11,3 % Modum 9,4 % Sigdal 2,1 %

Navn	Formål	Eiere og eierandel
Glitrevannverket	Selskapets formål er på en kostnadseffektiv måte å levere tilstrekkelig vann til deltakerkommunene iht. de til enhver tid fastsatte kvalitetsstandarder, herunder å sørge for et forsvarlig beredskapsnivå som sikkerhet mot ekstraordinære situasjoner, samt salg av vann til andre. Selskapet kan inngå samarbeidsavtaler med kommuner, andre selskaper og virksomheter. Selskapet kan delta på eiersiden i aksjeselskaper, andre selskapstyper med begrenset deltakeransvar i den grad det er lovlig adgang til det, samt andre interkommunale selskaper, når dette fremmer selskapets formål.	Drammen 70,86 % Asker 14,72 % Lier 14,42 %
Kontrollutvalgssekretariatet i Viken (VIKUS)	Selskapets formål er å levere sekretariatstjenester for kontrollutvalg for deltakerne i tråd med gjeldende lov og forskrift. Selskapet kan utføre tilsvarende oppgaver for andre bestillere innenfor rammene i anskaffelsesregelverket.	Lier (4,5 %), Lillestrøm, Lørenskog, Ullensaker, Ringerike, Kongsberg, Eidsvoll, Nittedal, Nes (Akershus), Ås, Nesodden, Øvre Eiker, Rælingen, Vestby, Aurskog – Høland, Frogn, Modum, Nannestad, Enebakk, Hole, Gjerdrum, Hol, Sigdal, Hurdal, Flesberg, Nore og Uvdal, Krødsherad, Rollag, Flå, m.fl.

Navn	Formål	Eiere og eierandel
Drammen Havn Farvannsforvaltning IKS	1. Legge til rette for effektiv, trygg og bærekraftig bruk av eierkommunenes sjøområder, innenfor rammen av den myndighet som til enhver tid er delegert selskapet gjennom selskapsavtalen. 2. Legge til rette for tilfredsstillende service og likeverdig behandling av søknader om tiltak i eierkommunenes sjøområder. 3. Bidra til et aktivt og helhetlig samspill med øvrige lokale, regionale og nasjonale myndigheter. 4. Være eierkommunenes primærrådgiver i spørsmål om kommunenes myndighet etter havne- og farvannsloven.	Drammen kommune 79 %, Lier kommune 21 %.

Interkommunale samarbeid:

Navn	Oppgave	Deltager kommuner
Tilsynskontoret for små avløpsanlegg i Drammensregionen Lier er vertskommune.	Føre tilsyn med avløpsanlegg, behandle søknader om utslippstillatelse, veilede anleggseiere, administrere slamtømming, kartlegge forurensing fra små avløpsanlegg.	Drammen, Holmestrand, Krødsherad, Lier, Modum og Øvre Eiker.
Felles lønningskontor for Øvre Eiker, Modum og Lier. Vertskommunesamarbeid - Øvre Eiker er vertskommune	Et robust, faglig sterkt, effektivt og utviklingsorientert lønningskontor, som er en god arbeidsplass for de ansatte.	Øvre Eiker, Modum og Lier.
Asker, Bærum og Lier krisesenter Bærum er vertskommune	Ivareta samarbeidskommunenes lovpålagte oppgaver etter lov om kommunale krisesentertilbud (krisesenterloven)	Bærum, Asker og Lier
Drammen legevakt Drammen er vertskommune	• Ivareta deltakerkommunenes plikt til å ha legevaktsordning i samsvar med helselovgivningen og sentral avtale. • Samarbeide med andre helseforetak med sikte på å etablere et best mulig akuttmedisinsk tilbud til publikum uavhengig av ansvarsnivå. • Etter avtale ivareta andre medisinske eller sosiale akuttjenester.	Drammen og Lier

Navn	Oppgave	Deltager kommuner
Viken Vest innkjøpssamarbeid Kommunalt oppgavefellesskap	Inngår felles rammeavtaler og samarbeider om kontraktsoppfølging og kompetanseutvikling innenfor anskaffelser	Øvre Eiker, Modum, Modum, Ringerike og Lier.
Innfordring	- Kommunalt administrativt vertskommunesamarbeid. Drammen er vertskommune. - Innfordring av kommunale krav.	Drammen, Holmestrand, Lier
Nok.Drammen (tidligere Buskerud Incestsenter)	Formål: sikre et godt og helhetlig lavterskeltilbud og drifte bl.a. Buskerudregionens incestsenter, som er et kompetanse- og støttesenter mot seksuelle overgrep for alle som er berørt av incest eller seksuelle overgrep.	Drammen, Jevnaker, Flesberg, Flå, Gol, Hemsedal, Hol, Hole, Kongsberg, Krødsherad, Lier, Modum, Nesbyen, Nore og Uvdal, Ringerike, Rollag, Sigdal, Øvre Eiker, Ål
Barnevernvakten i Drammen Vertskommunesamarbeidet	Barnevernvakten er barnevernets akuttberedskap. Det er en forlenget arm av barnevernet. Deres hovedoppgave er å hjelpe eller støtte barn og familier i krise på kveldstid, i helger eller høytider.	
Interkommunalt utvalg mot akutt forurensning region 4 (IUA Buskerud) Kommunalt oppgavefellesskap	IUA er statlige pålagte interkommunale samarbeid. Det er opprettet 32 beredskapsregioner som dekker alle landets kommuner. Formålet med IUA er å ivareta forurensning fra olje og andre kjemikalier og dekker land, sjø og vassdrag. Deltar i Oslofjord-samarbeidet mellom IUA på Østlandet/Sørlandet. DRBV er sekretariat.	Drammen, Flesberg, Flå, Gol, Hemsedal, Hol, Hole, Jevnaker, Kongsberg, Krødsherad, Lier, Modum, Nesbyen, Nore og Uvdal, Ringerike, Rollag, Sigdal, Øvre Eiker, Ål. En gjennomgang av samarbeidsformen er startet.

Navn	Oppgave	Deltager kommuner
Drammensregionen interkommunalt politisk råd	Drammensregionen interkommunalt politisk råd skal bidra til å utvikle regionen til beste for innbyggerne og for de samarbeidende kommunene i henhold til enhver tid gjeldende strategidokument. Drammensregionen interkommunalt politisk råd skal arbeide for utvikling av regionen gjennom forpliktende samarbeid og ivareta interessene til regionen overfor fylkeskommunen, staten og andre organer på regionalt og nasjonalt nivå.	Drammen, Holmestrand, Lier, Øvre Eiker
Osloregionen interkommunale politiske råd	Osloregionen interkommunale politiske råd er et strategisk samarbeid som består av 65 kommuner inkludert Oslo kommune. Osloregionen interkommunale politiske råd jobber for at hele hovedstadsregionen skal være en bærekraftig og internasjonalt konkurransedyktig region.	

Vedlegg 10 - Kommunedirektørens forslag til nye planoppgaver

Temaplaner og strategier med forventet vedtak innen utgangen av 2026	
Kommuneplanens samfunnsdel	Revisjon
Handlingsplan mot ungt utenforskap	Ny
Klimaplan	Revisjon
Temaplan for naturmangfold	Ny
Temaplan for helse, omsorg og velferd	Revisjon
Skolebehovsplan	Ny
Barnehagebehovsplan	Revisjon
Temaplan overvann	Revisjon
Digital strategi	Revisjon

Sykkelplan og temaplan for støy er politisk bestilt, men inngår ikke i oversikten da de per i dag mangler finansiering.

Forventet fremdrift for sentrale arealplaner	
Planoppgave	Forventet vedtak
Kommunedelplan for samferdselsinfrastruktur med kollektivknutepunkt Fjordbyen	2025
Områderegulering Fjordbyen	2026
Detaljregulering overføringsledning nytt hovedrenseanlegg	Satt på vent
Detaljregulering ny hovedvannforskyning Kleivdammen-Liertoppen	2025
Kommunedelplan Tranbykrysset - Drengsrud	2026
Detaljregulering E134 Dagslett-E18	2027
Kommunedelplan Gullaug	2026
Kommuneplanens arealdel - mindre endringer	2027

Vedlegg 11 - Leseveiledning for dokumentet

Kommunedirektørens beslutningsgrunnlag er tre dokumenter i ett:

- Økonomiplanen er lovpålagt og skal være fireårig.
- Årsbudsjettet er også lovpålagt og gjelder det første året etter vedtak.
- Handlingsprogrammet knytter økonomiske størrelser sammen med mål og rammebetingelser.

I Lier kommune praktiseres en ordning der kommunedirektøren utarbeider et grunnlag for den politiske behandlingen, men det er formannskapet som former forslaget til vedtak som etter hvert blir innstilling til kommunestyret.

I tillegg til dette dokumentet er det utarbeidet:

- Dialogsamlingsnotat – en mer detaljert beskrivelse av tjenestene og utfordringer
- Virksomhetskatalog – rammer, budsjettinnspill for hver virksomhet

Statistikk og sammenligninger med andre kommuner

Alle kommuner rapporterer tjeneste- og økonomidata til Statistisk sentralbyrå (SSB).

Dataene rapporteres slik at det skal være mulig å sammenligne kommunene uavhengig av organisering. Kommunedataene blir kalt KOSTRA (KOMMune STATistisk RAPportering) og benyttes for å vise hvordan kommunene prioriterer kostnader på ulike tjenester og kvalitet.

I sammenligninger av statistikk og økonomi med andre kommuner er det i hovedsak benyttet to sammenligningsgrupper:

- Alle kommuner med mer enn 10 000 innbyggere (benyttes ved sammenligning av behovskorrigerte netto driftsutgifter).
- Kommunegruppe 9 (SSB har delt inn kommunene i kommunegrupper for sammenligning. Lier er i kommunegruppe 9, som er definert som «store kommuner med lave bundne kostnader per innbygger»).

Virksomhetenes rammer

Lier kommune, som de fleste andre kommuner, bruker rammebudsjettering. Dette betyr at de ulike virksomhetene får en budsjettamme de skal drifte innenfor. Dette er annerledes enn økonomien for private selskaper, hvor hovedmålet er å få størst mulig overskudd.

I handlingsprogrammet beskrives hvilke endringer som gjøres i forhold til de gjeldende budsjettammer. I behandlingen av rammene for 2026 – 2029 tas det utgangspunkt i de gjeldende rammene som ble vedtatt for 2025. Det er kun endringer i forhold til rammen i 2025 som behandles i handlingsprogrammet.

Hvis det ble bevilget midler til tiltak i 2025 som videreføres, er dette en del av totalrammen og vises ikke i oversiktene for 2026.

Styring på budsjetttrammer og rammeendringer kan erfaringsmessig være krevende å forstå. Dette skiller seg fra hvordan en tenker i det private næringsliv. Under har vi laget et eksempel som illustrerer hvordan rammetabellene fungerer og konsekvenser.

Driftsbudsjett og endringer i budsjetttrammene

Budsjetteringen tar utgangspunkt i opprinnelig budsjett for 2024, det budsjettet for 2024 som ble vedtatt i Handlingsprogram 2024-2027. Dette budsjettet er utgangspunkt for alle årene i handlingsprogramperioden 2025-2028

Budsjetttrammen justeres så etter tabellen under.

1	Opprinnelig budsjett	Budsjetttramme 2025
2	Vedtak forrige periode	Endringer som er vedtatt tidligere handlingsprogram
3	Demografijustering	Forventet endringer som følge av befolkningsvekst etter 2026, endringer for 2026 bevilges opp under nye tiltak
4	Budsjettendringer i år	I hovedsak kompensasjon for lønnsoppgjør og flytting av oppgaver (med rammer) mellom tjenesteområdene
5	Sum konsekvensjusteringer	Sum av punkt 2-4
6	Konsekvensjustert ramme	2025 rammen justert for pkt 1+5
7	Kostnadsreduksjon	Nye tiltak som innebærer kostnadsreduksjoner
8	Nye brukere/kostnadsendring	Nye tiltak som følge av endringer i kostnader og inntekter, nye brukere osv.
9	Tiltak til mål	Nye tiltak for å nå målsetninger
10	Vedtatte endringer	Nye tiltak som følge av vedtak (som ikke er vedtatt i tidligere handlingsprogram)
11	Annet	Andre tiltak
12	Sum Nye tiltak og realendringer	Sum av punkt 7-11
13	Ramme 2026 -2029	Ny ramme - punkt 1+5+12

Opprinnelig budsjett for 2025 er utgangspunktet for alle årene i handlingsprogramperioden. De ulike tiltakene legges inn med hvordan tiltaket endrer budsjettet fra 2025 for alle årene.

Det nye budsjettet for 2026 blir:

Budsjett for 2025 (1)

+ Justering for konsekvensjusteringer (5)

+ Justering for nye tiltak og realendringer (10)

= Budsjetttramme for 2026

For å vise hvor vedtakene fra forrige periode stammer fra er tiltakene merket med noen forkortelser.

- HP xx Viser at tiltaket stammer fra et tidligere handlingsprogram og hvilket år.
- HP xx KS Når det markeres med KS, etter handlingsprogram år, viser dette at tiltak er lagt inn av kommunestyret utover kommunedirektøren beslutningsgrunnlag
- Ref 3.xx I vedtaket til handlingsprogrammet kan kommunestyret legge inn verbalvedtak. Dette er oppdrag kommuneadministrasjonen skal følge opp. Hvis et økonomisk tiltak er koblet til et verbalvedtak refereres det til hvilket verbalvedtak i tiltaksbeskrivelsen.

Eksempel på økonomitabell:

Beløp i 1000		Handlingsprogram			
		2026	2027	2028	2029
Opprinnelig budsjett		200 000	200 000	200 000	200 000
Vedtak forrige periode					
1	HP 25 KS Opptrappingsplan - ref 3.25	100	200	300	400
2	HP 24 Prosjekt 1	-500	-500	-500	-500
Sum Vedtak forrige periode		-400	-300	-200	-100
Demografijustering					
3	Demografi pleie- og omsorg	0	14 616	29 090	45 054
Sum Demografijustering		0	14 616	29 090	45 054
Budsjettjusteringer i år					
4	Sum Budsjettjusteringer i år	20 071	20 071	20 071	20 071
Sum Konsekvensjusteringer		19 671	34 387	48 961	65 025
Konsekvensjustert ramme		219 671	234 387	248 961	265 025
Kostnadsreduksjon					
5	Innsparing 1 årsverk	-750	-750	-750	-750
Sum Kostnadsreduksjon		-750	-750	-750	-750
Nye brukere/kostnadsendring					
6	En ny bruker	500	500	500	500
Sum Nye brukere/kostnadsendring		500	500	500	500
Tiltak til mål					
7	Kjøpe klimakvoter	100	200	300	400
Sum Tiltak til mål		100	200	300	400
Vedtatte endringer					
8	Vedtak i 1. tertial - økte kostnader	200	200	200	200
Sum Vedtatte endringer		200	200	200	200
Annet					
9	Prosjekt	0	750	750	0
Sum Annet		0	750	750	0
Nye tiltak og realendringer budsjett		50	900	1 000	350
Ramme 2026-2029		219 721	235 287	249 961	265 375

Eksemplet viser et tjenestekområde som har en budsjettamme på 200 millioner i 2026

1. I tidligere handlingsprogram er det vedtatt at rammene skal øke med 100 000 kroner hvert år fra 2025. Dette betyr at rammen for 2026 blir 100 000 kroner høyere enn 2025, 200 000 høyere i 2027 osv.
2. I 2024 ble det lagt inn en ramme til et prosjekt på 500 000 kroner som kun gjaldt 2023 til 2025. Summen ligger inne i budsjettammen for 2025 og derfor reduseres rammen i 2026 og de kommende årene med 500 000 kroner.
3. Demografiendringer er forventet kostnadsvekst på ulike tjenesteområder som følge av befolkningsendringer. Kommunene får overføringene fra stat (rammetilskudd) som justeres for demografiendringer. De områdene som blir kompensert med en særskilt vekting er barnehage, skole, barnevern, pleie- og omsorg, kommunehelse og sosial. Endringene baserer seg på forventet befolkningsvekst innenfor de ulike aldersgruppene. Dette er basert på den befolkningsprognosen som ligger til grunn i handlingsprogrammet. I eksemplet er det en stor økning av eldre og det forventes en økning i kostnadene fra 14,6 millioner kroner i 2027 til 45 millioner kroner i 2029. Veksten i første år i handlingsprogrammet kompenseres med reelt behov i «nye tiltak og realendringer».
4. I 2025 er rammene justert for 20,1 millioner kroner. Dette er i hovedsak kompensasjon for økt lønn fra lønnsoppgjør.
5. Det er lagt inn en reduksjon ved innsparing av ett årsverk, rammene reduseres med 750 000 kroner.
6. Det er kommet en ny bruker som en virksomhet skal gi tjenester til. Tjenesten koster 500 000 kroner og rammene øker tilsvarende.
7. For å nå målet med klimanøytralt samfunn legges det opp til kjøp av klimakvoter. I eksemplet er det en opptrapping fra 100 000 kroner i 2026 til 400 000 kroner i 2029.
8. Tidligere, i en tertialrapport, er det vedtatt at tjenesten skal få kompensert 200 000 kroner for økte kostnader. Dette tas inn som en konsekvens i rammene.
9. Det er lagt inn et prosjekt i 2027 og 2028. Rammene økes kun i disse årene.

Oppsummert økes rammene for 2026 med 19,7 millioner kroner som følge av konsekvensjusteringer, og 50 000 kroner i nye tiltak. Totalt blir rammene 219,7 millioner i 2025.

Rullering av handlingsprogrammet

I neste handlingsprogram (for 2027-2030) starter arbeidet med utgangspunkt i rammen for 2026 på 219 721 000 kroner som opprinnelig budsjett (se tabellen over).

Så justeres det for de tiltakene som gir endringer i forhold til budsjetttrammene fra 2026.

De tiltakene som ikke innebærer endringer fra 2024 er innbakt i opprinnelig budsjett og vises ikke i oversikten.

Beløp i 1000		Handlingsprogram			
		2027	2028	2029	2030
Opprinnelig budsjett		219 721	219 721	219 721	219 721
Sum Tekniske justeringer		0	0	0	0
Vedtak forrige periode					
1	HP 25 KS Opptappingsplan - ref 3.25	100	200	300	300
6	HP 26 Kjøpe klimavoter	100	200	300	300
8	HP 26 Prosjekt	750	750	0	0
Sum Vedtak forrige periode		950	1 150	600	600
Demografijustering					
3	Demografi pleie- og omsorg	14 616	29 090	45 054	45 054
Sum Demografijustering		14 616	29 090	45 054	45 054
Konsekvensjusteringer		15 566	30 240	45 654	45 654
Konsekvensjustert ramme		235 287	249 961	265 375	265 375

I gruppen «konsekvensjusteringer» vil kun punktene 1, 6, 8 og 3 (fra handlingsprogram 2026-2029) legges inn, i og med at det i disse tiltakene ligger endringer i forhold til opprinnelig budsjett fra 2026. Demografijusteringer er tatt med for å vise at rammene blir de samme som eksemplet over for handlingsprogram 2026-2029. Dette er utgangspunktet for endringer i arbeidet med handlingsprogrammet 2027-2030.